

KRISER OCH KRAMAR

Närodlade berättelser i skuggan
av pandemi och klimatkris

27 författare från Jämtland Härjedalen

ANTOLOGI

KRISER OCH KRAMAR

Utgiven av:

Region Jämtland Härjedalen
Biblioteksutveckling
Webb: biblioteksutvecklingjh.se

© Respektive författare och Region Jämtland Härjedalen

Redaktör: Catarina Lundström
Foto: Sara Norling
Grafisk form: Annica Nordin/periferi.se
Tryck: Scandbook, Falun 2021

ISBN 978-91-527-1455-3

KRISER OCH KRAMAR

Närodlade berättelser i skuggan
av pandemi och klimatkris

ANTOLOGI

27 författare från Jämtland Härjedalen

RED. Catarina Lundström

FÖRORD

Ett av de regionala uppdragen inom kulturområdet handlar om att utveckla och stärka litteraturen genom insatser för författare, både blivande och mer etablerade.

I det regionala nätverket för skrivande personer diskuterar vi ofta vilka behov som finns. Ökad synlighet och fler möjligheter till publicering är efterfrågade. Men hur skapar vi det?

2015 tog vi initiativ till en regional skrivartävling med målet att sammanställa en antologi. Temat för tävlingen var löst formulerat – att på olika sätt skriva om platsers betydelse. Inspirationen kom delvis från Verner Aspenströms fina dikt ”Orter och ställen”. Initiativet blev mycket lyckat och ett 60-tal personer deltog i tävlingen. ”Orter och ställen: 21 författare från Jämtland Härjedalen” publicerades hösten 2016. Det som började som skrivarglädje för tävlingsdeltagarna blev sedan läsupplevelse för alla som läste och tog del av berättelserna i antologin. Några av novellerna gav sedan upphov till en berättarföreställning med Estrad Norr som turnerade runt på bibliotek i länet.

Var det inte dags för en ny skrivartävling och en ny antologi? Flera gånger ställde vi oss den frågan. Hösten 2020 kom och nu var tiden en annan. Vi befann oss mitt i en global pandemi samtidigt som frågorna om klimatkris och biologisk mångfald kändes alltmer akuta. Vem skulle skriva om detta? Plötsligt kändes det viktigare än någonsin att utlysa en ny skrivartävling, denna gång på ett annat tema. I november 2020 inleddes den nya skrivartävlingen ”Närodlade berättelser – röster från Jämtland Härjedalen i skuggan av klimatkris och Coronapandemi”.

Deltagarna uppmanades att skicka in en korttext (novell, essä, samling av dikter, reportage eller liknande) som utgick från den tid vi lever i just nu. Texten kunde vara skönlitterär eller i form av sakprosa. Rent litterärt var formen fri. En text som placerade sig i nuet eller en berättelse som riktar blicken mot framtiden. Dystopiskt, visionärt, poetiskt eller helt enkelt realistiskt. Den medverkande skulle vara bosatt i Jämtland eller Härjedalen och texten fick inte vara tidigare publicerad.

Vilket gensvar vi mötte! Skrivartävlingen lockade hela 78 deltagare, ett fantastiskt fint resultat. När texterna fanns på plats tog en jury vid för att läsa, bedöma och göra ett urval. Juryn har bestått av tre personer: Anna Holmström Degerman, författare från Hörnefors, Gregor Flakierski, författare från Kramfors samt jag själv, Catarina Lundström, läs- och litteraturutvecklare från Region Jämtland Härjedalen. Vi läste alla bidragen anonymt.

Vilken mångfald vi mötte. Texter i alla tänkbara former – dikter, kortprosa, noveller, reflektioner, essäer och fragment. Under en intensiv dag sammanställde vi våra bedömningar – språkliga, berättartekniska och innehållsliga. Det var inte lätt, men när vi vägt samman alla intryck så kvarstod 27 texter som skulle bli publicerade. Författarna finns presenterade i slutet av boken.

Juryns uppdrag var också att utse ett vinnande bidrag. Vi är glada och stolta att presentera vinnaren Sofie Gisslén med novellen Lugnsviksrundan. Texten inleder antologin. Juryns motivering lyder:

En väl gestaltad novell med trovärdiga karaktärer där språket är tonsäkert och samtidigt personligt. Mycket är underförstått och kan bara uppfattas mellan raderna. Allt ramar in av ett fint och oväntat bildspråk. Som helhet en snyggt disponerad berättelse vars fyra röster först på slutet binds samman. Oväntat, spännande och originellt. I bakgrunden finns pandemin som en dov och obehaglig inramning.

Antologin består av en fin blandning av olika typer av berättelser. Temat finns med som en röd tråd, ibland som en antydning i bakgrunden, andra gånger är texten närmast impregnerad av temat. Här finns både stillsamma reflektioner från pandemins väntrum och framtidsdystopisk förtvivlan och oro. I vissa berättelser är framtiden redan här och vi får kika in i den, där finns både mörker och ljus. Vissa berättelser väcker ilska och sorg. Andra berättelser andas kraft och kärlek. Kriser och kramar – det fick bli antologins titel.

Texterna har genomgått en varsam redigering i nära samråd med respektive författare. För antologins redigering svarar jag själv, Catarina Lundström. Fotografierna är tagna av Sara Norling och Annica Nordin står för den grafiska formen.

STORT tack till alla medverkande!

Jag hoppas att du får en fin läsning och förhoppningsvis ses vi på något litterärt arrangemang i framtiden. Kanske möts vi i nästa antologi.

Catarina Lundström

Läs- och litteraturutvecklare

Biblioteksutveckling, Region Jämtland Härjedalen

INNEHÅLL

LUGNVIKSRUNDAN	<i>Sofie Gisslén</i>	13
FLYGMYRAN	<i>Ingrid Marie Thorslund</i>	29
BLAND RALLARROSOR	<i>Lova Lekare Graaf</i>	41
	7896 <i>Peter Bäckman</i>	55
IN I DIMMAN	<i>Karin Jirdén</i>	67
KAOS	<i>Ronney Wickzell</i>	73
EN ALLELES EGEN VÄRLD	<i>Lena Hedman</i>	81
TANKEMISSILER	<i>Bianca Gabrielsson</i>	91
GRÄNSLANDET	<i>Christer Boberg</i>	95
HELIGSJÖN	<i>Ackie Kempff</i>	105
ALLT KOMMER INTE ATT BLI BRA	<i>Cora Virinen</i>	113
FEBERUARI	<i>Malin Palmqvist</i>	119
RESPIT	<i>Ulla Romild</i>	127
SYMFONIER I TYSTNADEN	<i>Jenny Jejlid</i>	133

TID KOM TILL	<i>Jim Pålsson</i>	141
KOLONISATÖRERNA	<i>Martin Johansson</i>	149
VID VÄGS ÄNDE	<i>Ewa Jonsson</i>	155
ETT STEG NÄRMARE	<i>Lisa Ridzén</i>	165
CORONANS FULLMÅNE	<i>Lena Deimo</i>	179
ENSAM VID STORSJÖN	<i>Ellinor Wall</i>	185
BIVERKNINGAR	<i>Ulla Brännström Engelsperger</i>	197
MÖRKRETS HORISONT	<i>Freddie Ross</i>	211
TÄNKA SJÄLV	<i>Alida Johansson</i>	227
BLÅ SKYMNING	<i>Karin Härjegård</i>	233
TRYGGARE KAN INGEN VARA	<i>Eva Malm</i>	253
GÄSTER I NUTIDEN	<i>Margareta Winge</i>	271
ETT GOTT VAL	<i>Anders Nylén</i>	277
MEDVERKANDE		283

SOFIE GISSLÉN

LUGNVIKSRUNDAN

LINNÉA. Det klart att det går göra sig en massa fantasier och drömmar. Det går att börja en mening med ”om bara inte” och fortsätta den med något man kanske ändå aldrig skulle ha gjort, men som just därför, just för att det är mer onåbart än någonsin, känns så mycket lättare att säga nu.

Om bara inte corona, om bara inte covid-19, om bara inte pandemi – då skulle jag...

Även om det i Linnéas fall inte skulle ha varit något extraordinärt, det vet hon. Hon går ju fortfarande gymnasiet. Plugga kinesiska, lära sig surfa, säsonga på fjällstation, starta band och allt annat som människor runt omkring henne tydligen varit så taggade på i hemlighet – nej, några sådana planer har hon inte behövt lägga på is på grund av världsläget.

Egentligen är det bara en enda sak som hon vet skulle ha varit annorlunda om det inte var för corona/covid-19/pandemin. En enda omständighet, kanske obetydlig för världen, men (typ) allt för henne: det hade varit hon och Victor.

Bara att tänka på det gör att det suger till i magen, men inte på ett skönt sätt (inte längre). En suck släpper ur henne där hon ligger i sängen och blundar och minns; den tillfälliga light-sommaren innan andra vågen, surfbukten, hans kalla nybadade hud mot hennes på picknickfilten.

Många månader har passerat sedan dess, snabbt och utan att lämna spår.

På andra sidan fönstret är det svart. Linnéa släcker sänglampan och tänker att det är så här det måste kännas att vara ung i krigs-

tid. Och så tänker hon att hon snart måste låta Victor få veta, även om det i så fall får bli i dagsljus, utan öl och vattenmelonsnus och musik som dämpning.

MARINA. I ett hem fullt av hårstrån och nappar går det aldrig helt att slappna av. Särskilt inte en sådan dag då kaffet är slut, barnvagnen har punka och nästa lediga tvättid är om tre dagar. Då går det knappt ens att andas.

Marina skyndar genom sovrummet med ögonen hopknipna till hälften, allt för att slippa se tvättkorgen som svämmar över av kräkladdiga bebisdräkter, illaluktande strumpor och ännu fuktiga träningskläder. Hennes käkar spänns, det sker dag som natt, helt utom hennes kontroll.

I huvudet hör hon deras påminnelser, de omtänksamma men obetänksamma: Du måste se till att återhämta dig, Marina. Du har sådant tempo jämt! Kom ihåg att chilla lite också, kolla en serie, läs en bok!

Men de – kompisarna, släktingarna, kollegorna – har missförstått. Det är inte aktiviteterna som gör henne slutkörd, det är avsaknaden av.

För Marina minns föräldraledigheten med Viola. Hon minns den som en snabbspolad film genom ett sådant där filter med hjärtan och glitter i hörnen. Hur de gick på alla aktiviteter som fanns: babymassage (både Zätagränds och kyrkans), babysim, babyrytmik, babybio. De åkte på alla öppna förskolans Storsjöbadet-utflykter, pysslade alla högtidspysssel, klappade alla djuren på Jamtli. Och däremellan: dagar som satt ihop. Läsestund i sängen om morgnarna, gungorna, sanden i blöjan, årstidernas skiftning, de långa promenaderna med termoskaffe och podd. Hon tog så många bilder varje dag.

Och nu.

Vega får färdigmat och skärmtid, fast WHO inte rekommenderar en enda minut för någon som är yngre än två. Och amningen, den som Viola själv fick bestämma avslutet på, orkade

Marina inte med överhuvudtaget den här gången.

Nej, det var inte så här hon hade föreställt sig den här tiden. Att hon, mer än hon räknar månaderna som i Vegas ålder, skulle räkna månaderna som i hur långt det är kvar innan bytet.

Det är väl i och för sig inte heller något som hon hade föreställt sig; att det skulle finnas en vuxen till – en man! – som också vill ta hand om Vega.

Anders tar över i maj, det är mindre än två månader. Bara hon tänker tanken översköljs hon av en cocktail känslor: gråtfärdig lättnad, klubbig skuld. Var det därför hon valde honom? frågar hon sig ibland. För att fylla en roll, ett ansvar?

Marina tömmer hett vatten i tekoppen. Anstränger sig för att andas långsamt, så som hon själv har instruerat andra i sina yoga-klasser. Om hon yogar något nu? Nej, det är också inställt.

Inställt, inställt, inställt.

Hon ställer koppen åt sidan, tar fram en cigarett och tänder under fläkten; smygröker med blåset på högsta, så som hennes egen morsa gjorde på nittioalet. Minus smyg, för då var cigaretterna inte på något sätt oförenliga med att vara en ”bra” mamma.

Marina gör det inomhus, hon skulle aldrig våga gå ut och ställa sig på verandan, än mindre på den gemensamma innergården. Vad skulle grannarna tänka? Att hon, läkaren (förvisso stafett, vilket är mindre ädelt), inhalerar arsenik och kvicksilver för att slappna av? Nej, det har hon inte lust att ge dem, då är det lättare att låta dem anta att yoga skulle vara nog.

Hon följer glöden med blicken, ser den bli till aska och falla mot spisplattan.

Dessutom så passar det så dåligt ihop, det att röka samtidigt som man har på sig en sportig rosa Peak-jacka. Det skär sig.

VICTOR. ”Kolla min tresextio nu då!” Sigge backar och sätter foten mot skaftet på den enda skylten som fortfarande står upp; tar spjörn mot träet som om det vore ett startblock. Skylten är mörkgrön och uppmanar att hålla avstånd om minst 2 zombier.

De andra två (MINST 1 ÄLG och MINST FYRA RÖDINGAR) har de ryckt loss och använt som åkbrädor. Den ena ligger med texten nedåt, halvt dold under snön i slutet av pulkabacken. Den andra syns inte överhuvudtaget.

Med ett litet skrik kastar sig Sigge på snowracern. Johan är beredd med mobilen.

”Ja jävlar om han lyckas sätta den nu då.”

Victor flyttar sig åt sidan för att se bättre. Sedan distansundervisningen infördes i fjol har han slutat använda glasögonen. Han måste kisa för att se bra på långt håll, men mot allt det vita syns Sigge tydligt, som lakritsströssel på vaniljglass. Den långsmala kroppen står böjd som ett c över kälken.

Första guppet är litet och spetsigt. Sigge trycker ifrån och lyfter från marken, det blir hack i snön där han slår i. Från fjädringen hörs ett metalliskt rasslande. Max 40 kilo, men vem bryr sig. Johan skrattar till, ropar efter Sigge att han måste öka, och kanske når hans röst ända fram genom blåsten, för när Sigge närmar sig branten på det stora hoppet liknar han mer en liten boll i dunjacka, än en tonårskille på nästan en och åttiofem. Och det minskade luftmotståndet verkar ha hjälpt, för Sigge skjuter över kanten som en gevärskula. Sekunden efter är han utsträckt igen: armarna räta som spikar, de fladdriga benen liknar kokt spaghetti där de hänger utan kontakt med snowracern. Nu är det bara Sigges rödlätta, fuktiga händer som håller i något. Sigges händer som alltid är såriga eftersom han river loss hudflikar när han känner sig okoncentrerad eller stressad.

Johan och Victor vrålar från toppen av backen. För visst har det väl inte gått såhär fort de andra försöken? Är det nu det kommer gå? Ett varv, det kan gå!

ANDERS. När hon har mössa på sig syns det inte, men annars är det det första som andra lägger märke till: håret. I början kallade de det Trump-håret, eftersom det var framträdande men motståndslöst, så tunt att det knappt kändes. Sedan blev det Tin-

tin-håret, då det började anta formen av en upprest våg. Nu pratar de om det som Vegas penntrollshår. Rakt upp står det, som en grästuva eller tomteluva eller majbrasa, de liknar det med allt de kommer på.

Ögonen: samma färg som Indalsälven. Och munnen med sin inåtbuktande överläpp – där finns inga tänder som håller emot.

Varannan dag spänner Anders fast henne i löparvagnen och beger sig ut.

”Kom nu, sötegröten, vi ska ut och springa”, säger han. Eller gosebjörnen, gyllene kornet, frustande hästen, glada laxen, det finns så mycket att kalla någon så full av liv.

I dag blir det en eftermiddagstur. Det är vårvinter och solen har äntligen batteri igen. Fjällen har fått toppluvor och om dagarna droppar det från taken. I dikena trängs de få späda tussilagorna med övergivna munskydd.

När Vega kom till världen hade löven börjat bli gula, men om man blundade kunde man fortfarande tro att det var sommar. Det var hennes första brittsommar, sedan kom hennes första vinter och nu är det hennes första vårvinter. Anders har inte varit med från början, men Marina har berättat.

Han passerar övergångsstället innan Hofvallen. Benen känns stela, andningen tung. Nacken ömmar efter ännu en dag på hemmakontoret. Men luften är kall och len i lungorna; molnen ser ut som sprayfärg på himlen. Kanske borde han känna något annat än det här, men det här är vad han känner: tacksamhet och förundran.

Det finns alltid ett innan, och innan det här – glittret i snön, de spetsiga istapparna längs hustaken, Berners inrasade glastak – var han på resande fot. På nätterna är han tillbaka, han ser Sevillas rosa trädgårdar, mångatan i Portos stjärnbeströdda vatten, Cabindas mjukt röda solnedgångar vid horisonten, förstärkta av eldsflammorna från oljeriggarna. Det är mer än så också, men han delar bara med sig av det fina.

Han spottar åt sidan. Sedan han återvände i slutet av december

(för en födelsedag som kommit och gått) har han sprungit den här rundan åtminstone tre gånger i veckan. Med mycket annat gillar han variation, men med Lugnviksrundan är det tvärtom, han vill åt förutsägbarheten. Till och med människorna han möter är ofta de samma; flera har börjat heja.

Det var här, på gång- och cykelvägen där han springer nu, som han mötte Marina. Då var det hon som hade vagn, fast en vanlig. Han kom springande bakom, hon gick precis i mitten av den upptrampade stigen. Han försökte springa om, först på ena sidan, sedan på den andra, men det gick inte; hon rörde hon sig från sida till sida som ett darrigt S. Han sa ursäkta, men hon hade stora hörlurar, kanske med musik. När han till slut sprang om blev hon rädd och skrek åt honom att han väl för fan kunde säga till? Han var nära att springa vidare, nöja sig med att ge henne ett automatiskt "excuse me", men det var något med hur hon såg på honom, bortom de vassa ögonen, den arga munnen, som fick honom att stanna. Senare den kvällen satt han i hennes soffa och hon grät och sa att hon inte visste vart hon var på väg. Visste han det? Nej, aldrig, sa han. Då grät hon ännu mer. Han förtydligade: man måste inte veta, inte förrän man kommer till korsningen. Sedan dess har hon gråtit på honom en massa gånger, han skojar ibland och kallar sig själv hennes "gamla hästtäcke". Och om nätterna när han vaknar av ljud (som ingen annan hör) gör han samma sak i samma ordning: kryper närmare Marina, åker skridskor med pekfingret längs Violas arm och drar in lukten av Vegas fjäderhår. Det tar honom tillbaka till verkligheten igen, på samma sätt som löpningen.

LINNÉA. Visst är det fredag i dag? Det är så lätt att bli dagavill när allt plugg sker hemifrån. Linnéa passerar Wargentinskolan och tänker på hur skolan *brukade* se ut: en tegelost med hål i; genom dem energidrycksstinna elever som fått tidig helg.

Hon kisar mot himlen. Molnen ser ut som utdragen bomull och vinden som rufsar till håret är nästan ljummen. Hon ögnar

igenom de senaste uppdateringarna på Snap. Johan har lagt ut en story från Stortorget. Det hinner fladdra till inuti: är det Victor på snowracern? Sedan ser hon att det är Sigge. Men, tänker hon, då borde Victor vara där också.

MARINA. Hon hämtar Viola från förskolan och tar henne med till biblioteket. Det är så länge sedan de gjorde någonting bara de två, utan Vega som ett extra organ utanpå Marina.

Och så är det ju coronan, helst ska man ju bara hålla sig hemma. Marina har både slarvat och varit ordentlig. Men ibland, i sina djupaste svackor, undrar hon vad det egentligen blir för skillnad, om man hårdtrar värstascenarierna: hon kan få corona och dö, eller leva ett beskuret liv och bli så deprimerad att hon vill dö.

Efter att ha lånat böcker sätter de sig i caféet. Marina får sitt efterlängttade kaffe och sätter ett ritblock i händerna på Viola. Bara det att få sitta på en annan plats än hemmet gör att lite av den hårda knuten inuti Marina lossar. Att titta på de andra besökarna gör henne lugn, liksom att dra in lukten av samhälle: papper, blöta ytterkläder, tantparfym. Hon tänker att hon finns, hon också.

De har suttit så i kanske en kvart när Viola säger att hon behöver gå på toaletten. Inga problem, tänker Marina och känner sig extra nöjd med valet över biblioteket: här är allt nära allt.

Toaletten med skötbordssymbolen visar upptaget, men de väntar. Och väntar. Längs Marinas rygg rinner stress-svett.

”Hallå, ursäkta?” Hon kommer inte på något att säga eller fråga, så hon upprepar sig. ”Ursäkta?”

Dörren öppnas och en ung kille tittar fram, frågande som om han glömt var han är. Han har hud med samma färg som utskriftspapper; de grå ögonlocken hänger. Marina är på väg att säga tack, men kommer av sig när han passerar. Förutom tobak luktar han cannabis, sött och skarpt. Pupillerna, är de vidgade? Hon hinner inte se, men motstår impulsen att vända om efter honom och fråga något, vad som helst. Tänk om det ligger kanyler i sopkorgen?

Oavsett vilket är det för sent: Viola har bajsat på sig.

Och sedan, mitt i torkningen, knackar någon annan.

”Vi skyndar oss här inne!” Marinas röst är ansträngd, ansiktet rött där hon står med huvudet böjt mot toaletten.

Men när de kommer ut, hela Marina blöt och blank efter att ha försökt få Viola att sitta stilla; hela Viola skrikig och skrynklig, står en tonårstjej där med näsan i mobilen. Är det henne de har skyndat sig för? Ingen stressad småbarnsförälder? Ingen med rullstol? Marina kastar en spetsig blick på tjejen, för trött för att säga någonting.

LINNÉA. F på nationella i matte. Hon stänger toalettdörren om sig och sjunker ner på golvet, struntar tillfälligt i smittspridning och kontakt med andras kroppsvätskor. Hon har hållit sig ifrån att gråta ända sedan hon läste mailet, tomscrollat på Insta för att distrahera sig. Den sura mammans laserblick var nära att rämna fasaden, och en del av Linnéa ville förklara sig, säga att hon fått underkänt och att det är coronas fel; sedan studiegården stängde har hon haft svårt att lära sig på egen hand, de pedagogiska youtubeklippet till trots.

VICTOR. Det är inte tänkt för dem, han vet det. I mittskåran mellan backarna står en morsa med sitt snoriga barn och påminner dem om det, bara genom att stå kvar. En stund tidigare frågade hon om de var klara snart, om hon och barnet kunde få åka. Johan sa att han inte visste när de var klara, snabbt och med blicken på taksfattarna på Hübenettes.

Nej, det är inte tänkt för dem, men när ingenting är det då? När hela världen fastnat på paus och ingen vet när playknappen kommer funka igen? När ens sista gymnasieår är ett år utan innehåll? Ett jävla limbo?

Victor fyllde arton i december och har bara varit på krogen fyra gånger. Och då var två av gångerna när han fortfarande var sjutton och den enda riktiga med farsan som sällskap. Det här är

deras sista gymnasieår, men det är ett år som inte finns, inte det *heller*. (Kommer någon ens komma på studenten?)

”Nu pallar jag inget mer!”

Victor går Sigge till mötes och tar emot snowracern. Snöret har lossnat, han får bära den över axeln. Barnleksak eller inte, det är det här de har.

LINNÉA. Utan att tänka på det har hon hamnat på innergården utanför mormors lägenhetshus. Den väderblekta gruslådan, den smutsvita pelargången, däckgungan med Linnéas initialer förevigade med glasbit, allt är sig likt. Eller nej, förresten, ser hon när hon närmar sig porten. De toviga buskarna är försvunna och ersatta av parkeringsrutor, knappt synliga för all slask och is.

Hon sätter sig på rullstolsrampen. Den ordnade de dit för mormors skull, fastighetsskötarna. Den och trösklarna inne i lägenheten. Linnéa kommer att tänka på det som de håller på med i psykologin; anknytningsteori. Är det därför som hon har gått just hit? För att hennes anknytningssystem larmar och hon behöver trygghet och någon som säger att allt kommer bli bra? (Någon som har varma sträva händer och dricker kaffe med grädde?)

En ung kille i hemtjänstkläder närmar sig, fipplar med mobilen för att leta fram portkoden. Linnéa tittar ner på sina sneakers, på mellanrummet mellan de korta strumporna och byxkanten. Torr vinterhud, blek med små märken från slarviga rakningar med återanvänd engångshyvel.

”7425”, hade hon kunnat säga. Och en del av henne vill inget hellre än säga 7425. Kanske skulle det underlätta för hemtjänstkillen också, om han slapp leta fram Färjemansgatan 18 C och spara lite tid? Linnéa föreställer sig att han skulle bli glad och säga ”man tackar”, men låter honom leta. Ljudet från knappar som trycks in följs av det från ytterdörren som öppnas och slår igen.

Hon hade kunna säga 7425. Det är bara det att hon inte är säker på om siffrorna fortfarande stämmer, och om de inte gör det vill hon inte veta det.

MARINA. Inte konstigt att ungdomar blir portade från matbutiker, tänker hon och följer de tre killarna med blicken, äntligen på väg ned mot badhusparken. De går tätt ihop, i cykelbanan istället för gångbanan, väjer knappt för andra sällskap. Marina kommer ihåg när hon och klasskompisarna inte fick komma in på Konsum i Odensala av misstanke för snatteri. Det var väl inte mer än rätt, kan hon tänka nu i efterhand. Men hon undrar: Är tonåringar alltid tonåringar? Eller hade hon kunnat bete sig som folk om en pandemi kommit då? Visst hade hon väl det?

Ett förtjust utrop avbryter hennes tankar. Viola startar från halva backen, hon törs inte gå ända längst upp. Marina borde heja på henne, åtminstone titta, men hon faller tillbaka till det hon höll på med innan: meddelanden till Anders. Det är stressen, intalar hon sig, den gör henne tunnelseende och i behov av kontroll. Hon släpper tummen från skärmen och läser igenom de korta meddelandena hon redan tryckt iväg. Det får väl räcka så.

”Mamma, du såg inte!”

”Jag kommer, hjärtat!” Hon slänger mobilen i jackfickan; skärmen förblir lysande.

VICTOR. Hundradagars blir det inget av, så klart. Victor öppnar dörren till passagerarsidan på Johans EPA, en Mitsubishi L200. De har vetat det sedan långt tillbaka, men nu när datumet närmar sig kommer besvikelsen tillbaka som ett slag i magen.

”Kan inte du köra, jag är sjukt seg.” Johan står lutad mot bildörren och tittar inte upp från mobilen.

”Men jag har ju inget kort.” Så skulle Victor ha sagt i en annan tillvaro. En tillvaro där det hände någonting hela tiden, där man hade så mycket för sig att detaljer lätt glömdes bort, som vem som får köra EPA och inte. I en corona-tillvaro behövs inga sådana påminnelser, för Victor och Sigge är mer eller mindre de enda som Johan hänger med; han vet att ingen av dem ens har skrivit in sig på körskolan än.

Men kanske är det bara så det blir, efter nästan ett år med ständiga pandemiförmaningar? Att för varje sak man inte får göra, ökar ens benägenhet att tänja på gränsen för sådant som ändå inte spelar så stor roll i jämförelse?

För Victor säger inget, tar bara emot nycklarna.

Sigge sitter redan i baksätet och sörplar på en energidryck. Han lägger ner mobilen i fickan.

”Linnéa vart impad av min tresextio tror jag.”

”Linnéa?” Johan tittar upp från sin skärm. Victor startar motorn och kollar backspegeln. Han må vara obehörig, men han har ju övningskört en del med farsan.

”Hon frågade om vi var kvar.”

”Och det säger du nu?” Johans röst går upp i ton.

”Jag såg det nu.” Sigge flinar. Alla vet att Johan är intresserad av Linnéa. Innan pandemin var hon en av dem som fanns i umgängesbubblorna runt deras. Nu känns hon avlägsen, hon med. Victor kan knappt ens frammana hennes ansikte.

ANDERS. Blå timmen, tidpunkten mellan solens nedgång och mörkrets ankomst. Anders närmar sig Göviken och reningsverket; det luktar ruttna ägg. Hur ser det ut där inne? Han undrar varje gång. Aldrig syns någon till.

Inifrån vagnen är det tyst. Det rytmiska gungandet, dubbarnas skrap mot isen och Anders flämtande andning; hon somnar varje gång, som längst har hon skrikit till förskolan vid bostadsområdet efter macken.

Nästan en mil kommer det bli. Löparappen hejar på honom var femte minut: *bravo, you're fast!* Det är inte sant – i de slaskigare partierna åker han mer framåt än bakåt – men han blir glad ändå. Då och då plingar i lurarna: mail, nyhetsnotiser. Han brukar stänga av aviseringar när han tränar, glömde visst den här gången. Först struntar han i dem, men när fem meddelanden följs av en ringsignal, bestämmer han sig för att svara. Annars undviker han så mycket det går att hålla på med mobilen när

han är ute med vagnen, både för säkerheten och för att inte verka som en slapp förälder.

Han rör sig mot övergångsstället; drar av sig de tunna handskarna med tänderna. Det droppar lite från näsan, han stryker den mot handen. Med blicken på vägen försöker han få upp dragkedjan till midjebältet med ena handen; omöjligt, han måste titta ner.

VICTOR. Den mörka vägen och han kommer på sig själv med att le mitt i alltihop. Vem hade trott att han skulle bli en EPA-kille? Han, som typ hela ettan drömde om att få vara med i en förening och gå på hemliga fester.

Johan vrider upp volymen på musiken, så högt att de inte längre kan höra varandras ord. Och kanske är det det enda som fortfarande är sig likt, så här ett år senare? tänker Victor. Det är inget dansgolv, men det är mörkt och varmt och basen får ryggstödet och ratten att vibrera. Och där i baksätet sitter Sigge. Victor kommer inte berätta det för någon på hundra år, men så här känner han: utan Sigge skulle alltihop ha varit meningslöst på riktigt.

ANDERS. I utkanten av hans synfält: Storsjön, isgränsen, det svarta vattnet mellan Östersund och Frösön. Han håller vagnen i ena handen och mobilen i den andra. Snöflingorna smälter, han måste torka skärmen mot halsduken. Snart är de hemma; krånglet med mobilen får honom att längta en het dusch och torra kläder. Nu ska han bara svara lite snabbt här.

VICTOR. Och innan han hinner fatta vad som händer har det redan hänt, allt är precis som innan och ändå –

Det snurrar i skallen, han är tom, kan med ens inte tänka. Det var ingen som sträckte sig över honom och ingen som fick honom att rycka till, alla tre upptagna i sina tankar och musiken.

Men det var något där, visst var det väl något där?

Victor har bromsat, han minns inte att han gjorde det men eftersom de står stilla måste han ha gjort det.

Han vill inte titta i backspegeln och ändå dras ögonen dit. Mot skuggan på asfalten och de smala hjulen som snurrar i luften utan att ta sig någonstans.

MARINA. Hon ångrar den sura tonen i meddelandena. Det är lätt att ta ut det på Anders, besvikelsen, frustrationen, oron. Fast det oftast handlar om något annat, något eget.

På väg mot Stortorget mötte hon och Viola en tidigare kollega från hälsocentralen. Marina var beredd med ett leende, men kollegan tittade bort.

Men allt känns bättre nu. Hon och Viola åker på varsin snowracer, hoppar i det minsta hoppet och skriker allt vad de kan. Det är skönt att få låta.

Sedan springer de ikapp uppför, Viola med korviga täckbyxben, Marina i strumpbyxor och kjol. Längst upp den här gången. Marina säger till Viola att hon får åka om hon vill, följer hennes kropp med blicken. På himlen en strålkastare, var kan den komma ifrån? Marina tänker att de kan fantisera om det på vägen hem för att hålla humöret uppe.

”Nu åker jag!”

Marina drar ett djupt andetag, hinner tänka att allting är finare från ovan, innan hon kastar sig nedför backen, hon också.

Tio minuter senare kommer hon märka att hon fickringt Anders och undra om han och Vega är här snart.

LINNÉA. På ett sätt är det tur att mormor slapp corona. Hon hade hatat att inte få umgås, inte kramas, inte gå på lunchkonsert i gamla kyrkan. Linnéa kan inte ens föreställa sig mormor isolerad; hålla avstånd eller säga hej med armbågen. Kanske hade hon vägrat; strukit Linnéa över håret i protest och kramat extra länge.

Hon öppnar Snap igen. Varken Sigge eller Victor har svarat på hennes meddelande.

Tuggummit har tappat smak, hon spottar ut det i snön och slätar över med skon. På långt håll hör hon en ambulans närma sig. Ljudet ekar i otakt mellan husen, fortplantar sig och dör ut.

INGRID MARIE THORSLUND

FLYGMYRAN

I vår familj dör vi alltid på hösten. Nu är det sommar och mormor snarkar som en gris i soffan. En svettdroppe rinner långsamt bakom hennes öra och ner mot halsen. Utanför fönstret mot vägen blommar ett rosa täcke. I går plockade jag några blommor till Monica som bor ovanför oss, jag hängde dem i handtaget. Hon är en sådan som inte längre går ut, som mormor. Fast Monica får hjälp av personer i vita kläder som kommer varje dag.

Monica ropade tack från sin balkong och sa att blommorna heter något med ralla. Det är så många nya ord hela tiden som ska få plats i huvudet. Om jag tänker med de små bokstäverna kanske alla nya ord får bättre plats.

Blommorna, de som heter något med ralla, är lika rosa som mina knogar. Ibland spricker de och det ser ut som att jag har ritat små, små blixtar med en röd penna. Om det blir pengar över ska jag köpa det där tvättmedlet som gör handdukar mjuka. Monica har sagt att det är bra, det gör handdukarna lika mjuka som mina kinder. Innan hon låste dörren för besök brukade hon nypa i mina kinder när hon var glad. Det gjorde alltid lite ont, men gick över snabbt.

I dag är bara jag och mormor hemma. Det är min favoritdag. Mina syskon drog så fort de vaknade och mamma är på jobbet. Mina syskon tycker det är tråkigt att ta hand om mormor och att det är trångt hemma. När alla är borta känns det som att rummen är stora som himmelen. Det bästa med vår lägenhet är att man kan springa runt i den, från köket och genom de tre rummen och så tillbaka till köket. Mormor bor i det största rummet, där

vi också äter och tittar på tv. Soffan är hennes säng. En av mina bröder – han som egentligen jättesnäll och håller min hand när jag är rädd för mörkret – tycker det är taskigt att han inte får kolla på tv sent på kvällarna. Då bråkar han och mamma. Hon säger att han ska passa sig, att hon ska berätta för pappa. Gör det, svarar han, pappa kommer i alla fall aldrig att komma hit. När min bror säger ”pappa” minns jag hur jag brukade klättra upp på min pappas starka axlar för att se långt bort i världen, ända dit där det var fred. Ibland går min bror ut på kvällen fastän han inte får, tror han tänker att vi är i fredens land, så vad kan hända?

Jag tror att pappa kommer snart, han måste bara hitta min äldste bror som försvann innan vi lämnade mitt första land.

– Kom mitt hjärta, säger mormor och trycker ner handen i det gröna tyget för att ta sig upp, halva armen försvinner ner i soffan.

– Åh, mormor vad bra att du har vaknat. Ska vi göra något roligt, bara du och jag?

– Hjärtat, hjärtat, det kan vi göra när du kommer tillbaka, först ska du gå till apoteket åt mig. Här ska du se.

Mormor skakar en tom ask.

– Ta med den och säg att du vill ha en likadan. Kan du ordna det? Och säg inget till din mamma, vill inte att hon ska oroa sig över att den redan är slut.

Det är ändå ingen idé att berätta för mamma, det är fullt i hennes huvud med. Mormor kramar mig, hennes armar känns som kuddar som jag kan vila min kind emot. Vill inte gå. Mormor ger mig pengar från plåtlådan som bara hon och jag vet var den är gömd. Det är väldigt smart att kunna gömma något i en lägenhet där det bor sju personer. Fast alla i min familj har hemligheter och gömställen, som de inte vet att jag har koll på.

Jag tar på mig mina snabba skor och stänger dörren mjukt så mormor inte hoppar till. Två män går uppför trappan med gröna kläder och stora väskor. De tittar på mig utan att le när jag säger hej, hej! De fortsätter uppåt.

Jag springer förbi alla höga hus tills jag kommer till fältet.

Smyger tyst som en leopard för att höra humlorna surra. De låter likadant som i min första stad. Jag sträcker ut händerna och börjar springa igen. Det kittlas i handflatorna av det höga gräset.

Mina skor är snabbast i världen och jag är inte ens trött när jag kommer till apoteket. In med händerna under maskinen som låter lite som den är dålig på att vissla när den spottar ut vätska i mina händer. Det svider när jag kramar in den. Vätskan luktar som gammalt bröd. I mataffären luktar den äpple. Jag går runt ett varv även om jag vet var asken som mormor vill ha finns. Läser på skyltarna. Om jag får säga det själv är jag riktigt bra på att läsa för att vara åtta år. Till och med svåra ord.

Jag vet vad jag ska göra. På det andra varvet stoppar jag ner asken i fickan utan att någon märker det. Det som mormor vill ha får man inte köpa om man inte är vuxen. Det vet inte mormor, har inte berättat att jag inte fick köpa medicinen första gången som hon bad mig. Jag köper alltid en tandborste samtidigt som jag får med en ask i fickan. Det blir pengar över, en tandborste är inte så dyr. Jag gömmer tandborstarna på röret bakom badrumsskåpet. Pengarna som blir över sparar jag för att kunna köpa det som mamma tycker är onödigt. Som det där medlet som gör handdukar mjuka. I dag väljer jag en rosa tandborste.

– Vilken fin tandborste, säger tanten i kassan som om det var jag som hade gjort den.

– Tack, säger jag.

– Jag har sett dig här förut, vad heter du?

Asken i fickan känns som glödande kol. Ska jag svara eller låtsas som att jag inte förstår?

– Humla, hittar jag på, jag heter Humla.

– Det var ett fint namn!

– Tack, mumlar jag och vill att mina snabba skor ska sätta fart.

När jag kommit långt från apoteket måste jag stanna för att kräkas. Jag vill inte, jag vill inte, jag vill inte göra det här igen. Tänk om de kommer på mig? Tänk om de skickar tillbaka bara mig? Men jag måste tänka på mormor, jag måste hjälpa mormor.

Skorna har tappat sin fart och det tar alldeles för lång tid för mig att komma till porten. Det står en ambulans utanför. Det får inte vara mormor! I vår familj dör vi alltid på hösten, upprepar jag. Det är varmt och soligt. Illamåendet är tillbaka och jag håller mig hårt runt magen när porten öppnas. De två männen med gröna kläder bär på Monica. Det sitter en slang under hennes näsa. Hon ser ensam ut. Jag springer fram för att ta hennes hand.

– Stopp, stanna! ryter en av männen utan hår på huvudet.

– Men hon är min kompis!

– Du ska inte gå nära, hör du det.

Mannen har ögon som rör sig snabbt åt olika håll, jag har sett sådana ögon förut. När bomblarmet ljud över min första stad. Jag stannar och står alldeles stilla när de skjuter in Monica i ambulansen. Det låter som om hon säger något, men jag hör inte vad. De åker iväg och jag står kvar. De små bokstäverna i huvudet blir stora och vill spränga sig ut.

Har viruset hoppat på Monica? Hon har ju varit lika noga som mormor. Mamma har sagt att det inte är så mycket virus i luften just nu. När benen kan röra sig igen rusar jag upp.

– Mormor, mormor, de har tagit Monica, skriker jag medan jag skrubbar händerna under vattnet.

Innan sommarlovet frågade jag fröken i skolan om det var bäst att tvätta händerna i kallt eller varmt vatten. Hon trodde inte att det spelade någon roll. Men jag vill vara säker, så jag vrider alltid först på varmt och sen kallt innan jag torkar mig med den hårda handduken. Det rinner lite blod från en knoge, river av en bit toa-papper och trycker emot. Jag tar upp asken med tabletter ur fickan och gör den så ren jag bara kan med vatten, tvål och papper. Så gör jag med allt som mamma handlar med. Tvättar och tvättar, tills händerna ser ut som mandelträd. Om jag dödar viruset, så dör inte mormor. När jag går och lägger mig på kvällarna är jag trött, men också jätteglad för att jag har räddat mormor. Jag brukar tänka på vad jag har gjort under dagen som gör att mormor inte ska få viruset. Som att hålla mina syskon en bit från mormor.

De tycker jag är knäpp, en meter hit eller dit spelar väl ingen roll, vi andas ju ändå samma luft, eller hur? Kanske har de rätt, men än så länge har jag hållit viruset borta.

– Tack, tack, säger mormor när hon tar asken med darrande hand. Och vad är det du säger, har de hämtat Monica?

– Ja, säger jag och börjar gråta.

– Men allra käraste hjärta, kom min vän, säger mormor och klappar på den tomma platsen i soffan.

Mormor håller om mig och vi lägger oss ner. Hon stryker sin torra hand över min panna. Vi nynnar vår ramsa, som vi sjunger när ingen annan hör. 3 är röd eller blå, 7 är gul eller grön, 9 är rosa eller svart. Vi fortsätter med fler siffror och färger.

För tre år sedan lärde jag mig att förstå siffror och mormor frågade med låg röst, trots att ingen annan var i närheten, om jag såg färger samtidigt som jag såg eller tänkte på en siffra. Ja, gör inte alla det? Mormor skrattade så hennes bröst guppade. Nej, mitt hjärta, det gör inte alla. Jag ser också färger. Låt det vara vår hemlighet, de andra kan tro att vi är lite knäppa i... Mormor pekade på sitt huvud.

Jag har inte berättat för mormor att Monica vet om vår hemlighet. Innan hon låste dörren för besök var jag ofta hos henne. Det har varit Monicas jobb att ta hand om andras barn. Hon säger att hon saknar det, även om det gjorde henne väldigt trött. Monica såg att jag ritade siffror i olika färger. Tydligen gjorde jag det många gånger, för en dag tog hon fram massor av papper och la framför mig.

– Titta, sa hon, ser du något speciellt?

– Nej, svarade jag och menade det.

– Men ser du inte att alla siffror har precis samma färg, oavsett när du ritade dem?

– Jo, svarade jag och tittade ner i golvet.

Monica tog ovanligt försiktigt tag i min haka och lyfte upp den, tittade mig ögonen med sina hasselnötsögon.

– Vet du, jag tror du har synestesi.

– Syn vadå?

Det var det svåraste ordet jag hört på svenska.

– Synestesi, jag hade en flicka på förskolan som såg musik i färger. Det var faktiskt jag som kom på det.

Monica släppte min haka och sträckte på sig.

– Jag brukade kalla henne för min Färgflicka, fortsatte Monica.

Hon berättade om hur speciell flickan varit och till slut fick jag Monica att lova att inte berätta för någon. Jag sa också att hon absolut inte fick kalla mig för Färgflicka.

Mormor och jag lagar guldris och grönsaker till middag. Min syster, den som gömmer smink i sina regnstövlar, tjuvar en bit morot och nyser. Inte bara en, utan två gånger.

– Vad gör du? fräser jag och slutar hacka.

– Vad jag gör, äter morot, ni är så långsamma med middagen.

– Men du, du nös. Gå ut, gå ut ur köket.

– Vadå, får man inte nysa längre?

– Så ja, så ja, hjärtat, säger mormor, alla nyser ibland, det är inte så farligt, fortsatt nu med tomaterna. Se så, ut mig dig så vi får laga mat ifred.

Mormor schasar ut min syster som vänder sig om och sträcker ut sin fula tunga mot mig. Jag hackar klart tomaterna och lyfter på locket till riset, doften av saffran gör mig lugn.

Under middagen tittar jag i smyg på min syster, hon som nös. Ser hon sjuk ut? Är hon snorig? Ärligt talat, ser hon helt frisk ut. Guldriset blev ovanligt gott, till och med mamma äter mycket. Kryddat med kärlek, säger mormor och lägger upp mer på min tallrik. Hon sitter alltid på den korta änden av bordet och jag är den som sitter bredvid.

När vi äter middag pratar alla på en gång, som om ingen har pratat på hela dagen och det svämmar över av ord som flyter fram över bordet. Jag trycker händerna för öronen, rösterna låter som en tecknad film. De pratar och pratar. De fortsätter att prata när jag plockar ut tallrikarna. Det är inte min diskdag, men jag blir

så trött av allt ljud. Från köket hör jag någon hosta. Jag sätter på kranen och börjar diska. Ingen bryr sig om att det inte är jag som ska diska, inte ens mormor.

Efter tre dagar hör jag Monicas steg när hon går på vårt tak. Det låter alltid som att hon står på två disktrasor och tvättar golvet med fötterna när hon tar sig fram. Hon går ut på sin balkong och jag går ut på min. Ropar och frågar hur hon mår.

– Prima ballerina. Det var bara det gamla hjärtflimret som gjorde sig påmind. Inget att bekymra sig över.

– Prima Monica, svarar jag och gör en piruett på den lilla balkongen.

Strumpan fastnar i det bubbliga betonggolvet, men det gör inget. Det är ändå ingen som ser mig. Jag frågar mormor om vi ska göra mat till Monica som jag ställer utanför hennes dörr. Mormor är lite för trött för att tänka på det. När vi fyller paprikorna sätter hon sig flera gånger på den höga pallen. Vi har ingen annan stol i köket. Helst skulle mormor vilja ha ett bord i köket, men det får inte plats.

– Hjärtat, du får ta och göra klart middagen själv, jag ska bara vila lite.

Alla paprikor är fyllda och jag lägger mig på soffan hos mormor. Hon vill inte sjunga vår sång om sifferfärgerna. Lyssna på fåglarna istället, säger hon innan hon somnar.

– Sover hon redan? säger min bror som vill titta på tv.

– Ja, svarar jag och håller kvar mormors armar runt mig.

– Då drar jag, säger min bror och slår igen dörren innan mamma hinner stoppa honom.

Mamma suckar som bara hon kan sucka. Det låter som att hela planeten pyser ihop. Hon sätter sig på soffkanten och lägger handen på mormors panna.

– Lite varm, men inte så farligt. Det är ju ändå sommar.

Mamma sätter sig på balkongen och tittar som vanligt på något som varken jag eller någon annan ser.

Mormor hostar och genom dörrspringan ser jag hur hon sträcker sig efter mamma när hon går.

– Trilla inte ur sängen, säger mamma, du får ta det lugnt när jag är på jobbet.

Det hörs knappt när mamma stänger ytterdörren. Bravo mamma!

Jag kryper ner hos mormor. Hon puttar bort mig. Jag håller mig kvar i lakanet. Hon puttar mig ännu hårdare i ryggen.

– Hjärtat, du ska inte vara här. Du ska vara ute idag.

– Men jag vill vara med dig!

– Nej, du ska inte vara med mig och kom ihåg att jag inte vill åka till sjukhuset. Du måste lova mig det. Lova det!

Har knappt hört mormor så sträng. Eller jo, en gång, när den personen som skulle hjälpa oss att komma hit inte ville ta oss med. Då höjde mormor rösten så mannen nästan föll baklänges. Han tog oss med. Nu låter mormor nästan lika sträng. Har viruset tagit henne? Är det mitt fel? Det måste vara mitt fel. Varför skulle hon annars låta så arg?

– Jag lovar, säger jag och går ut i köket så hon inte ser mina tårar.

Efter ett glas vatten klär jag på mig och går ut. Mormor sover igen och jag stänger dörren ännu tystare än mamma.

På gården är det lika tråkigt som vanligt. Småbarn och mammor. Ett par gubbar sitter på varsin bänk. Barnen skriker. Tur att jag inte har något litet syskon, det är jobbigt med små skitungar. Murre kommer springande över asfalten. Hans mjau är det gulligaste ljud jag vet. Jag kastar mig lite för fort ner på alla fyra, kjolen flyger upp och jag skrapar ett knä. Murre och jag gnuggar pannorna mot varandra. Jag blundar och vill aldrig sluta.

– Ska vi gå till kojan?

Murre förstår mig och följer med in i skogen. Mamma säger att jag inte får vara i skogen själv, men vad vet hon?

Vid foten av ett träd snurrar ett svart moln. Molnet rör sig snabbt, snabbt över markens kottar och rötter. Det är tusen myror med vingar.

Flygande myror.

En kväll i vårt nya land kröp en myra på min nattfilt. Mormor låg bredvid och tittade på myran. Hon berättade att en gång per sommar får myrorna vingar och flyger. Jag trodde det var något som hon hittade på, så där som hon gör när hon berättar sagor. Hon sa att alla myror inte kan flyga. Att några alltid blev kvar. Som pappa och min bror, tänkte jag då.

Jag sätter mig på en kall sten nära myrholnet och Murre försvinner in i skogen. Han ska säkert leta efter frukost. Jag är inte det minsta hungrig, trots att jag bara druckit vatten. Det är alltid mormor som lagar frukost till mig.

En flygmyra flyger för sig själv.

– Du är som jag, lite vilse.

Den landar på mitt knä.

– Men du, inte kan du bo här. Jag ska hjälpa dig.

Hur var det nu? Mormor hade berättat att myrorna flög iväg för att bygga ett nytt hem. Försiktigt, försiktigt kupar jag händerna runt myran, det killar i handen. Myran är nog rädd, för det är alldeles mörkt mellan mina händer.

– Lugn, lilla du, lugn. Det kommer att ordna sig! Allt blir bra.

Längre in i skogen hittar jag en stack. Jag måste släppa iväg myran så den inte dör av rädsla. Det kan man göra, jag har sett människor som har gjort det. Myrans nya hem ser bra ut. Jag öppnar händerna ovanför stacken och låter myran med egna vingar få landa bland sina nya vänner.

– Farväl, min flygmyra, farväl, säger jag på mitt språk.

Jag står kvar för att se om flygmyran tycker om i sitt nya hem. Hon rusar runt på sina korta ben och det ser ut som att hon tappat vingarna. Eller är det jag som har tappat bort henne?

I köket ligger en bunke upp och ner på golvet. Bredvid ligger mormor och hennes fingertoppar snuddar vid smeten som liknar en fullmåne. Mormor ramlar ibland, kanske en gång i månaden, så jag blir inte rädd. Hon trycker handen rakt i smeten när hon försöker ta sig upp. Hon sätter sig på pallen och jag torkar hennes

hand ren med min kjol. Det gör inget om jag blir smutsig. Jag bär luften från hennes lungor i mina händer när hon hostar. Jag sätter mig på golvet, lägger huvudet i mormors knä. Berättar om flygmyran. Berättar att mormor hade rätt!

– Färgerna är på väg bort, säger mormor när jag tystnar.

– Tre, säger jag och väntar på att mormor ska säga röd.

Hon säger rosa. Svagt rosa.

– Nu slutar vi med den här leken, säger hon. Vad gör den för gott? Du måste få i dig både frukost och lunch. Jag höll på att göra omelett när snurret kom.

Mormor tittar på smeten på golvet utan att säga något och lägger sig i soffan. Där blir hon kvar. Jag öppnar fönstret innan jag torkar upp smeten. Musik hörs från Monicas balkong. Det är alltid lätt att sjunga med i Monicas musik om två mörka ögon och någon som ler.

Det går en, två, tre dagar med mormor i soffan. Hosten blir inte värre, men hon är argare. Det är för varmt eller för kallt, det luktar inte som i hennes första land, det luktar ingenting alls, hon förstår inte vad de säger på tv, min syster ska sluta sminka sig.

Mamma är hemma från jobbet. Vi är alla hemma. Ett paket kommer med posten. Det är pinnar med bomull på. Mamma hjälper mormor att få upp pinnarna i näsan nästan hela vägen till hjärnan. Jag tittar mellan fingrarna och mormor skriker på mamma att sluta.

Mamma slutar inte. När mormor sover säger mamma till oss att mormor inte är arg på oss, hon är rädd. Rädd för att lämna oss. En rädd människa är ofta en arg människa.

– Men det är ju sommar, i vår familj dör vi alltid på hösten, påminner jag.

Ingen säger något, men börjar hjälpa till. Mina bröder diskar, mina systrar lagar mat. Mamma sitter hos mormor. Det är svårt att förstå att mamma är mormors barn. Mamma är mer som ett syskon till oss andra.

Hela natten lyssnar jag på mormors andetag i rummet bredvid. Hon snarkar och ibland slutar hon andas. Det tar jättelång tid innan hon andas in igen. Försöker hålla andan lika länge som hon. Det går inte. Jag smyger ut och lägger mig bredvid. Så tyst jag bara kan säger jag en siffra i taget.

Säg en färg, säg en färg, viskar jag. Mormor trycker sin kalla hand i min.

– Säg en färg, envisas jag.

– Gå och sov nu mitt hjärta, färgerna är borta, svarar mormor utan att öppna ögonen.

Men jag får inte låta mormor somna om och kanske aldrig vakna igen. Jag säger att mormor vet hur världen verkligen fungerar. Som det där med flygmyran. Att hon har mycket kvar att lära mig.

– Mitt hjärta, den dagen kommer, när du få vingar som myran. Och mitt hjärta slår alltid i ditt. Kom ihåg det.

Hon låter mig somna i soffan. En hand puttar till mig, tror först det är mormor. Det är min syster. Mamma säger att hösten kom tidigt i år och börjar gråta.

BLAND RALLARROSOR ELLER ATT KNYCKA EN GUBBE

Anja kämpade upp för backen, den gamla cykeln tvingade henne att ställa sig upp för att hon skulle orka trampa hela vägen. Svetten rann längs nacken och fuktade bomullströjan i ryggen. Hon brukade annars känna avsaknaden av vantar när hon cyklade till jobbet även i juli, men den här sommaren låg värmeböljan kvar varje morgon och det var som att cykla i en ångbastu. Hon kunde i för sig hoppa av och gå sista biten men Anja var sen. Eller egentligen var hon inte sen. Det var en kvart kvar innan hon började, men hann hon inte dit innan 06:30 skulle Maria göra kaffet och då skulle det bli så svagt att hon inte skulle orka med den här dagen. Munskydd, visir och rigorösa hygienrutiner hade gjort en tung arbetssituation betydligt tyngre och det krävde sitt kaffe.

Hoppet om en tid efter pandemin, som den påbörjade vaccinationen gett i början av året, utplånades av den vaccineresistenta mutationen från Norge som tog över i april. Läget var nu mer eller mindre detsamma som det varit under de tre tidigare vågorna: håll i, håll ut, håll avstånd. En meme som spreds flitigt hade fått tillägget ”och håll käften”.

Med ett invariant rörelsemönster skuttade Anja till slut av cykeln utanför Notvallens äldreboendes huvudentré. Andfådd men nöjd över sin prestation småsprang hon fram till dörren och öppnade den genom att klacka till handikappknappen med skon. Det var ett långsamt sätt att ta sig in i byggnaden då de gamla motorerna gnällde ansträngt och krävde tio sekunders uppvärmning innan de ens funderade på att öppna dörren, men det besparade henne en kontakt med ett handtag – vilket alltid var att föredra.

Lukten av institution omfamnade henne även denna morgon. Plastmattor och låtsasblommor samt en nitisk städning bildade en särskild doft, vilken lämnade alla som vistades i lokalen med en känsla av att; här bor ingen frivilligt. Ändå hade lukten alltid haft en positiv inverkan på henne. Det var som att någon bortglömd trygghet kvarstående sedan dagis bubblade upp när hon möttes av doften. Det kunde också ha att göra med det faktum att hon visste att plastmattorna var – sitt bruna utseende till trots – exceptionellt rena.

Hon slängde ett öga på klockan, som var gjord i furu. Den hängde på väggen i den långa korridoren. En korridor som i sin tur pryddes av halvdåliga nationalromantiska målningar med lantbruksmotiv. 06:29 kunde hon läsa sig till. Hon ignorerade ett broderi som swishade förbi henne, vilket i röd snirklig skrift bad gud om sinnesro att acceptera det man inte kan förändra. Hon skyndade på stegen.

Hennes onda aningar besannades när hon hörde P4 Jämtland, Marias favoritkanal, skvala från köket. Drömmen om en morgon fri från rapporter om skogsbranden i Vålådalen, dansbandsmusik och dåligt kaffe filades bort av Marias Birkenstocktofflor, som släpades mot golvet då hon rörde sig mot kaffebryggaren. Tofflor hon burit i de här korridorerna längre än de hipsters som nu hade approprierat skorna levit.

– Du ser svettig ut, konstaterade Maria när hon fick syn på Anja över kaffemåttet.

– Nu fick du mig att tappa räkningen, muttrade hon när hennes blick återvände till kaffeburken. Anja fick upp förhoppningen om att Maria skulle råka hälla i ett mått extra. I stället tog hon det påbörjade måttet och hällde tillbaka det i burken. Satan.

Tio timmar senare kunde Anja ännu känna spåren av morgonens brist på koffein. Det var som att ha startat ett maraton på tom mage. Nu var dock middagen precis avklarad, vilket innebar att hennes svettiga arbetspass äntligen var slut och hon fick gå hem.

På väg ut från avdelningen hejdade hon sig vid hissen. Det var lika bra att kolla om han satt där. Anja tryckte på knappen för att öppna hissdörren och mycket riktigt: där satt hennes favoritgubbe och sov i sin rullstol. Det var kanske inte helt etiskt att ha en favoritgubbe, men alla i personalen hade någon de vurmade för lite extra. Olle, en lätt dement, konstant snusade liten farbror från Huså, som var grov i munnen och som hade en förkärlek för att knycka batterier ur tv-dosorna i det gemensamma vardagsrummet, var hennes.

– Hörrdu Olle, ska inte du ta och rulla hem till dig nu?

Olle ryckte till och tittade ilsket upp, men mjuknade snabbt när han såg vem det var.

– Min älskling! Välkommen till min enkla boning. Han gjorde en svepande gest och såg lite förvånad ut över att han inte var i sin lägenhet.

– Du sitter och sover i hissen igen, var du på väg hem eller på väg upp, frågade hon.

– I helvete! Det var det värsta jag hört. Jag tror det var du som sov. Han blängde på henne.

– Absolut, det var nog så. Oavsett, vill du åka hem eller vill du till salongen? Anja härmade hans svepande gest mot matsalen bakom henne.

– Jag ska hem, jag må ju ta och fli opp mig för Fäviken, svarade han.

– Gört, jag ska också hem, och sova. Vi ses imorgon. Hon vinkade till honom och han vinkade tillbaka.

När hissdörren gick igen bakom henne fick hon syn på datumet på väggkalendern, som var en sådan man drog av en lapp per dag ifrån. Anja förvånades över att han faktiskt hade haft rätt gällande Fäviken. Självklart var det Fäviken varken i gammal bemärkelse eller Game fair på Västgårds den här sommaren. Men datumet, lördag 31 juli, var mycket riktigt ett datum då mässan brukade inträffa. Med allt vad det innebar av samling av Jämtlands alla jakt-, fiske- och fylleslagsintresserade. Han var inte helt borta gubben.

Snart satt Anja på cykeln igen. Hon behövde handla så hon genade över äldreboendets gräsmatta för att komma snabbare ner till Coop. Precis när hon nått asfalten hörde hon surrandet från ytterdörren i nedre entrén. Hon hade inte tänkt mer på det om det inte vore för att ut genom dörren kom en liten gubbe i rullstol iklädd en felknäppt flanellskjorta.

Anja tvärstannade och vände cykeln. Det var inte så att gamlingarna inte fick lämna boendet, i teorin, men i praktiken var det högst olämpligt att de gjorde det på egen hand. Särskilt i och med att det var en relativt brant sluttning ner mot vägen från entrén.

– Olle vänta, ropade Anja medan hon trampade fram mot honom.

Men det var för sent. Olle hade tagit sig ut genom dörren och rullade nu målmedvetet ner mot vägen. Problemet var att rullandet blev lite för målmedvetet och snart skenade stolen fram, helt utan hjälp från Olle. Han kom upp i en imponerande hastighet innan hjulen träffade trottoarkanten och flyktförsöket fick ett tvärt stopp. Olle slungades framåt och han färdades viktlost genom luften ner mot en ograciös landning. Anja såg hur blodet redan börjat rinna ut på asfalten och hon blev rädd att han spräckt skallen. Hon kastade ifrån sig cykeln när hon nått honom och slängde sig ner på marken bredvid.

– Olle! Hör du mig?!

– Klart jag hör dig, svarade han ilsket ner i marken. Jag har blivit puttad, inte blivit dövd! Förbannade ungdoman. Livsfarligt att gå ut nu för tiden!

– Det är Anja, Olle. Du har inte blivit puttad, du har ramlat. Kan du hjälpa till att sätta dig i stolen igen? Hon sträckte sig efter rullstolen och ställde den på hjulen.

– Hej älskling, svarade han, fortfarande med ansiktet mot asfalten. Joho du. He mig i stolen så jagar vi rätt på dom små asen!

Han var, trots att han satt i rullstol, inte helt förlamad och kunde med assistans stå upp. Tillsammans hjälptes de åt att få upp

honom i stolen. Efter en snabb inspektion kunde Anja konstatera att hon inte behövde oro sig för en spräckt skalle. Han var förvånansvärt välbevarad, men näsan blödde frikostigt. Det blev alltid lite extra effekt när någon som gick på blodförtunnande gjorde sig illa. Anja tog fram två tamponger ur väskan och kommenderade honom att vinkla huvudet bakåt. Hon placerade en tampong i vardera näsborren. Han vickade förundrat på näsan och fick sen syn på blodpölen på marken.

– Har jag gjort allt det där, frågade han.

– Ja du, allt det där har du gjort, svarade Anja medan hon satte sig på huk framför honom och tog hans händer som var fulla av skrapsår.

– Det va ta me fan duktigt. Det är inte alla som kan blöda så där, konstaterade han stolt.

– Ja det var ju en bedrift i sig... Men vad skulle du ut och göra, frågade hon.

– Jag ska till Fäviken har jag ju sagt. Se på mig, oppflidd till tänderna. Här skall drickas brännvin, skjutas bössa och dansas med damer.

Hon såg på den numera blodfläckade rutiga skjortan som ackompanjerades av tampongnäsan och ett brett leende. Hon fick en klump i magen. Många lekmän hade uppfattningen att det man hatade som anställd på ett äldreboende var att torka vuxna människor rena från avföring. Men att berätta för förvirrade gamlingar att saker inte var som de trodde, var det Anja hatade mest. När någon sa att de snart skulle åka hem, eller att de väntade på att mamma skulle komma och säga godnatt så brukade hon bara hålla med. I det här fallet fanns det dock inte något annat val än att berätta som det var.

– Olle, det är inget Fäviken, det är många år sen det var Fäviken. Och inte är det på Västgårds heller, på grund av pandemin. Minns du att det är Corona?

Leendet dog bort och han tog sig för näsan ungefär som att han just kände att han hade ont.

– Nej det är klart..., svarade han. Axlarna sjönk ihop lite och han såg tröttare ut.

– Och Roj är död, la han till, som en påminnelse.

– Ja, Roj finns inte längre, svarade hon.

Roj var Olles jakthund. Ett porträtt av den grova jämthunden med det tydliga underbettet prydde väggen bredvid Olles säng. Han hade inga bilder på någon närstående, men Roj saknade han.

Anja led över att se honom så här nedslagen och att hon nu var tvungen att kalla på någon annan personal som fick ta hand om honom. Eller behövde hon det? Anja tittade på klockan, 17:20. Ingen skulle sakna honom förrän klockan sju då de gick rondan med kvällsfikat. Hon var inte den som gjorde ogenomtänkta saker. Men kanske var det koffeinbristen i kombination med att hon var så innerligt less på att hålla i, hålla ut och hålla avstånd som gjorde att hon fick ett infall, och lät det ske.

– Vi kanske inte kan åka på Fäviken, men nog ska vi dricka brännvin och skjuta bössa.

– Stanna här, sa hon.

Anja tog upp cykeln, sprang upp med den till entrén och parkerade den. Hon tog med sig väskan och sprang tillbaka till den numera förundrade gubben.

– Ska vi, frågade han när hon kom tillbaka.

– Ja det ska vi, vi ska hämta bössa och brännvin, sen åker vi och skjuter. Okej?

– Okej, fast inte än, svarade han.

– Vadå då? Anja kände att hon redan tvivlade på sin idé och skulle inte klara av något motstånd i form av toalettbesök eller övertalning.

– Jag har ju inget snus, sa han och kände på byxfickorna.

– Okej, först snus, sen brännvin och bössa.

Hon puttade honom mot Coop. En man gick förbi med uppspärrade ögon efter att han fått syn på Olles tilltygade ansikte. Anja plockade då snabbt fram ett munskydd hon hade i väskan och drog försiktigt på det över den sargade näsan.

– Man måste ha förklädnad när man är på rymmen, förklarade hon. Han nickade.

– Och snus, la han till.

– Ja, och snus. Var du förresten på väg på kalas utan snus Olle?

– Ja, jag börjar nog bli gammal.

Väl framme vid affären blev hon osäker. Vart gör man av en stulen gubbe? Hon kunde inte ta med honom in utan misstänksamma blickar för man släpade inte in en nittioåring på en butik nu för tiden. Utanför entrén fanns ett trädäck och på det ett bord med fasta bänkar. Hon rullade dit honom, tog fram sin mobil och satt i gång första bästa program som dök upp i Netflix-appen.

– Håll i den här och se upptagen ut. Beordrade hon.

Han tittade oförstående på tanten i den stora klänningen på skärmen som pratade engelska. The Bridgertons var kanske inte Olles förstahandsval av underhållning, tänkte hon när hon började gå mot affären. Anja var nästan inne när hon fick upp en bild i hjärnan där Olle rullade i väg på ett nytt flyktförsök; ner för kanten på trädäcket. Hon vände tillbaka. Hon plockade fram sitt cykellås och låste fast ena hjulet i bänken. Han kikade nyfiket på henne.

– Om ungdomarna kommer tillbaka och försöker sno dig, förklarade hon.

Han blundade kort, spände ihop läpparna och gjorde en nickning som sa: Du är inte dum du.

Anja hade nog aldrig handlat så snabbt i sitt liv. Hon sprang mellan hyllorna. Rädd både för vad som skulle hända om någon ur personalen kom för att handla och hittade en fastkedjad Olle med blodig näsa, men kanske ännu mer för att hennes ordningsamma samvete skulle hinna i kapp henne och få henne att skjutsa tillbaka honom.

När hon skyndade ut igen hade hon fått med sig en dosa Ettan portionssnus, två flaskor sockerdricka, en påse Bridgeblandning, en sirapslimpa och en Gustafskorv – allt sådant hon visste att Olle tyckte om. Oron hade varit obefogad för ingen hade stört gubben som

till synes var djupt försjunken i sekelskiftesdramat. Hon låste upp cykellåset och gav honom snusdosan. Han såg besviket på henne.

– Portion, frågade han med ett höjt ögonbryn.

– Vi måste tänka på damerna Olle, ingen vill dansa med någon som snusar lössnus.

Han såg ut som att han precis lärt sig något nytt men pillade in en portionssnus under läppen, kände efter och sen tryckte han in en till.

– Är dom små får man ta två, sa han.

Värmen var påtaglig när Anja puttade Olle längs grusvägen. De hade gått i en kvart och var nu framme vid förrådet som var utflyktens första mål. Hon hade inte gått hem utan styrst stegen till sina föräldrars gård. Där visste hon att de kunde hitta det som behövdes och då Anja var hundvakt för att hennes föräldrar åkt bort var hon säker på att de kunde förse sig i fred. Hon parkerade Olle utanför dörren och gick in i förrådet där hennes pappa förvarade sina jaktvapen. Hon öppnade vapensåpet med kodlåset och såg sig om bland alternativen. Valet föll på luftgeväret hon skjutit med som barn.

– Först portionssnus och nu luftgevär, hördes en kränkt röst bakom henne.

Anja ryckte till och förvånades över hur tyst han lyckats rulla in i förrådet.

– Det är inget fel med luftgevär, försökte hon.

– Det är det visst. Ta Benellin, sa han ivrigt. Hon tittade tveksamt på pappans hagelgevär.

– Duger det inte med salongsgeväret, förhandlade hon och höll fram bössan man kunde skjuta kråkor med.

– Jag vill ha hageln, sa han med armarna i kors. Anja såg på det bestämda gamla ansiktet.

– Som du vill då, sa hon och gav upp.

Efter att ha plockat på sig ammunition lämnade hon Olle ensam ute på gården medan hon utförde en snabb stöldrunda inne

i köket. Hon kunde inte hitta någon starksprit men packade ner tre burkar öl. Det fick duga. Sen sprang hon in till sovrummet och tog en t-shirt längst bak i pappans garderob.

Hon återvände ut till gubben som glatt inspekterade bössan han fått i händerna. Hon slängde åt honom ölen också. När hon gjorde det insåg hon att bilden av Olle i sin rullstol med gevär, ammunition, öl och en blodig näsa skulle följa med henne länge.

– Kom nu Rambo så åker vi. Vi hade ingen sprit, sa hon och puttade honom mot bilarna som stod parkerade lite längre bort.

– Öl är också gott, svarade han.

Anja slängde packning och stöldgods in i baksätet på mammas Volvo 740 kombi. De hade en gång kört ett kylskåp i bakluckan på den så hon kände sig lugn med att få in Olles rullstol. Att få in själva gubben i det inte alls handikappanpassade framsätet var inte lika enkelt. De var andfådda båda två innan Olles halvförlamade kropp satt fastspänd, men det gick. Hon hoppade in i förarsätet och startade bilen. Ljudet av motorn fick hundarna i hundgården att vakna till och de sprang till sin utkiksplats för att skälla ut dem. Hon fick ännu en idé.

– Jag kommer snart, stanna här.

Han tittade på henne som att hon plötsligt fått en hjärnskada och slängde en idiotförklarande blick på sina lama ben. Hon skrattade.

– Ja ja, men jag kommer snart i alla fall.

Anja lämnade dörren till bilen öppen så att hon inte skulle råka koka honom. Sen sprang hon till hundgården där de två jämthundarna och en finnspets glatt skällde och skuttade runt. De såg förväntansfullt på medan hon tog fram ett koppel. Hon trädde på det på Skalla, som var den äldsta av dem. Hon var en ovanligt stor jämthundstik med ett lugnt humör och ett omätligt behov av att bli klappad. Med den stora hunden glatt skuttandes vid sin sida lämnade hon de andra två som nu skällde besviket.

Olle lös upp när Skalla tumlade in i baksätet och nyfiket sniffade honom i nacken.

– Jag tänkte att det kanske blir lite tunt med damer på skjutbanan trots allt, så jag tog med henne. Förklarade Anja medan hon satte sig i förarsätet.

– Hundar är ändå bättre än damer, sa han och klappade Skalla på huvudet som hunden placerat på armstödet mellan dem. Anja gav honom en vass blick.

– Ja eller, hundar är ju bättre än dom flesta, inte bara damer. Såklart, la han till. Hon log och sen körde de bort från byn.

De körde fram på en dammig grusväg som ledde till den övergivna skjutbanan som var belägen på ett litet berg bredvid byn. Anja parkerade och tillsammans kämpade de för att få ut Olle igen. När de lyckats stod de där bredvid varandra och hämtade andan medan de såg ut över skjutbanan. Kvällssolen värmdes och en bris tog med sig lukten av varmt hygge.

– Ske ma, frågade Anja och räckte honom geväret.

– Det ska vi, sa han och tog emot det med ett förvånansvärt stadigt grepp.

Hon skjutsade honom mot skjutbanan. Väl framme såg Anja lite oroligt på ammunitionen. Hon var visserligen uppvuxen i en jaktfamilj men i ärlighetens namn hade hon aldrig lärt sig att hantera ett riktigt jaktvapen. Olle såg henne famla och tog ammunitionen från henne. Han laddade vant bössan, la den till rätta mot axeln och kikade i siktet. När Anja såg den sköra gubben med hagelbössan mot axeln var det som att hon vaknade till. Det här var en riktigt dålig idé.

– Är du säker på det här Olle? Det är en stark rekyl, sa hon och började röra sig mot vapnet för att hejda honom.

Då small det av och Olles högra axel rycktes hårt bakåt av rekyl. Han fällde ner huvudet mot bröstet och började göra ett ljud som lät som en skadad varg.

– Helvete. Är du okej, frågade Anja oroligt och letade efter telefonen för att ringa till Notvallen. Hon skulle bli av med jobbet men det gick ju inte att gubben satt här med en knäckt axel bara för att hon skulle leka filantrop.

– Hooohohoho! Olle fällde bak huvudet, hon såg att ena tampongen ramlat ut, samtidigt som hans ylande övergick till ett skratt som kom från botten av magen.

– He hit en kula till, ropade han.

Knappt tio minuter senare hade styrkan i Olles armar tagit slut. Anja satt på en stubbe och såg ut över hygget och byn. Olle satt bredvid i sin stol med Skallas huvud stadigt vilandes i hans knä. Hon räckte honom en burk öl och han knäckte den med ett belåtet leende. Hon tog fram matsäcken och öppnade själv en sockerdricka.

– Skål, gamle man, sa hon och sträckte fram flaskan mot honom.

– Skål älskling, sa han och mötte hennes sockerdricka med sin ölburk.

Han tittade sen misstänksamt på henne.

– Du är på sytta, konstaterade han.

– Nej Olle, jag är inte gravid, svarade hon och himlade med ögonen.

– Vem, som inte är på sytta, dricker sockerdricka när det finns pilsner, frågade han.

– Hon som ska köra hem dig sen, svarade hon och gav honom Gustafskorven och sirapslimpan.

– Vänta så ska jag plocka fram nåt att skära med. Hon rotade efter en kniv men hann inte långt förrän hon hörde tuggljud och tittade upp. Olle höll den tjocka korven i handen och hade bitit av toppen, som på en baguette.

– Ja så kan man ju också göra, sa hon och tog påsen med Bridgeblandning i stället.

Han ryckte på axlarna och fortsatte nöjt att ta tuggor från korven och varvade med en klunk öl då och då. När de inte sagt något på en stund bröt han tystnaden.

– När kommer barnet då, envisades han.

– Ja säg det, troligtvis aldrig. Man kan inte skaffa barn längre, sa hon.

- Vad menar du, frågade han. Hon tänkte lite och svarade sen ärligt.

- Jag tror vi är den sista generationen som kan ha det drägligt. Sen är det nog mest översvämningar, aska och helvete kvar sen. Titta bara på hur varmt det är. Det går ju inte att skaffa barn om planeten ska gå under.

- Förr fanns det ju en framtid, tillade hon.

Han satt tyst en stund innan han svarade.

- Brorsan till farsan dog på vintern av en förkylning. Det var så mycket tjäle att det inte gick att gräva ner han så han fick ligga i vedbon tills maj. Det var inte drägligt.

Han tog en klunk öl till.

- Dom enda som tror det var bättre förr är dom som inte var med eller dom som glömt hur det faktiskt var. Alla unga i alla generationer är så förbannat självcentrerade att dom trott sig vara dom sista, och ändå sitter vi här.

- Jag hoppas du har rätt, svarade hon utan att låta övertygad och åt lite mera Bridgeblandning.

De satt där och njöt av stunden tills Anja plötsligt hörde två dun-sar. Olle hade tappat det han hade i händerna och satt nu sovandes i stolen medan Skalla glatt glufsade i sig resten av korven. Hon bestämde då att det här äventyret var slut.

Färden hem var allt annat än trafiksäker. Anja hade med stor ansträngning lagt in en halvt medvetlös Olle tvärs över baksätet och Skalla fick ta hans plats i framsätet. Hon funderade oroligt över hur hon skulle göra och tittade på klockan, 20:15. De skulle leta efter honom nu. Det var inte långt ner till byn från skjutbanan så de var snart framme vid Notvallen. Hon parkerade på en skyddad plats en bit bort, såg sig om och krånglade sedan ut en halvt sovande Olle tillbaka ner i stolen. Hon bytte hans skjorta mot t-shirten och passade på att gnugga bort de sista blodresterna från hans näsa med skjortan innan hon slängde den i en behållare för hundbajspåsar.

Med stor nervositet gick Anja mot äldreboendet. Hon puttade Olle, som sov tungt i stolen, framför sig och Skalla gick i släptåg bakom. Hon hade bestämt sig för att spela dum.

– Olle!

Anja kände en hisnande känsla i magen, som när man missat ett trappsteg, när hon hörde skriket. Hon såg sen vårdbiträdet, som hette Irma, komma springandes mot henne.

– Jag va ute med hunden och så hittade jag Olle, han hade ramlat ur stolen, sa Anja alldeles för snabbt när de möttes.

Hon lät knappast trovärdig, men Irma verkade inte misstänka något. Irma tog tag i axlarna på Olle och skakade honom så att han vaknade till.

– Men kära Olle, vart har du varit, sa hon och inspekterade hans skador.

– På Fäviken, fattar du väl, svarade han ilsket och somnade om.

PETER BÄCKMAN

7896

Det svaga, monotona ljudet av luft som pressas från respiratorn och vidare in i mina lungor upprepas med jämna intervaller. Känslan när min bröstkorg expanderar är både lugnande och skrämmande. Mitt rationella jag förstår att det är det som håller mig vid liv medan en del av mig bara vill slita alla slangar ur min kropp, resa mig upp och sticka härifrån. Återvända till det vanliga. Tillbaka till livet. Till familjen. En chans att ställa allt till rätta och laga det som jag trasade sönder. Det är dock det minsta jag kan göra just nu. Hur mycket jag än försöker röra på min kropp så svarar fanskapet inte. Ligger bara där på mage. Lealös. Maktlös. Värdelös. I huvudet löper tankarna amok, snurrar runt runt i en desperat jakt på att få någonting att fastna vid. Något att hålla sig kvar vid när allt annat rasat. Jag antar att det är karma som fört mig till den här ultimata utmaningen. Förmodligen som ett straff för det jag gjorde, eller rättare sagt det jag försökte göra som gick så förtvivlat fel. Inom mig brinner dock förvissningen om att jag gjorde rätt. Vad skulle jag annars ha gjort? Det fanns inga andra utvägar. När allt i livet ställs på sin spets, när det du älskar mest av allt är hotat, suddas alla gränser ut. Kvar finns bara en enormt stark känsla av att göra det som krävs. Det var det jag gjorde, men ändå blev det förödande. Det som skulle lagas blev bara ännu trasigare.

Ett väsende ljud av andetag bakom skyddsmask följt av det fräsande ljudet som uppstår när plast gnids mot varandra bryter av det monotona. Jag uppfattar svagt hur personer rör sig runt mig, justerar slangar, trycker på knappar och så det typiska samtalan-

det. Det samtal som jag lärt mig känna igen och som omgivit mig de senaste dagarna. Termer som jag inte förstår hälften av, men som så tydligt handlar om mig. Om min situation. Om mitt liv. Eller rättare sagt mina chanser att återfå mitt liv. Paniken väller fram i mig. Jag skriker, rister med hela kroppen. Försöker få dem att förstå att jag hör dem. Känner dem. Ingen reaktion. Det tar en stund för mig att inse att allt är som vanligt. Jag är fortfarande stilla. Luft som pressas in och ut.

In.

Ut.

Håll ut.

Tid är paradoxalt nog det enda jag har där jag befinner mig fångad med min egen kropp som cell. Tid att tänka, men också tid att dö. Ovissheten karvar ur mig inifrån. Som om viruset fått tag i en slö, rostig kniv med vilken det sakta men säkert skär loss bit för bit av mig. Tankarna vandrar runt i ovissheten. Landar på mannen där allt började. Han ingav ett stabilt intryck i början av deras relation och min dotter var verkligen lycklig på ett sätt som jag inte sett i hennes tidigare korta, men stormiga relationer. Handslaget var fast. Likaså hans inkomst. De unga åren till trots upplevde jag att han stod stadigt förankrad i det som var vuxenlivets begynnelse. De grovhuggna dragen i hans ansikte var av det där maskulina slaget som golvar det motsatta könet med lätthet. Det försiktiga, nästan blygsamma leendet kom ofta och kändes varmt. Det var inte alls konstigt att hon fallit. Handlös förälskelse. Blind tilltro. Farlig åtrå. En ung kvinna med tonåren några veckor bakom sig och en ljusnande framtid framför sig. Ett helt liv som skulle fyllas med drömmar om framgång, kärlek och lycka. Men som så ofta blir det inte som man tänkt sig. Alltid är det något som kommer i vägen, som får en att välja en annan väg, ta beslut som grundas på känslor istället för förnuft. I hennes fall var det en man med grovhuggna drag och ett blygsamt leende. Så här i efterhand borde jag ha sett det tidigare. Ögonen. Det var något

med dem. Som om en tunn hinna låg över dem. Likt en morgondimma över en norrländsk myr som fick mig att aldrig vilja fästa blicken i dem. En föraning om ondska i sin renaste form.

En lampa som blinkar någonstans. Dröm eller verklighet? Tillståndet är svårt att avgöra då allt flyter ihop. Skeenden som hakar i varandra. Ljus och mörker i symbios. Ett ständigt pågående pipande från larm som flödar in i alla sjukhusets lokaler, söker sig in i mina öron där dess ringande fortplantar sig och utplånar allt som påminner om lugn. De måste återigen ha vänt på mig. En procedur som upprepas flera gånger dagligen. Nedanför mig i det svaga skenet anar jag det spräckliga mönstret som likt mängder av blodkärl sträcker sig ut i rummet. På samma gång oändligt och begränsat. Det finns ett slut på allt. Sjukhusgolv såväl som människoliv. Plötsligt anar jag något mörkt i ett av rummets hörn som sakta närmar sig. Som en massa som irrationellt rör sig fram och tillbaka. Pulserar likt ett rovdjur som sakta smyger på sitt byte. Plötsligt ökar skuggan farten, väller fram över det spräckliga golvet och inom loppet av sekunder är den bara någon meter från min säng. Den mörka massan tar formen av tusentals svarta spindlar som flyter fram till sängbenen där de effektivt klättrar vidare mot mig, in i näsan, öronen och min vidöppna mun. Jag känner hur de forsar fram genom min kropp. En stickande känsla fyller mig. De är överallt. Inne i mig och utanpå. Likt en hetsig eld sväljer de mig. Sedan, lika plötsligt som de kom, är de borta. Några sekunders lugn där jag kan känna slemmet i min hals rossla i takt med hjärtat som rusar i panik. Långsamt ser jag något tränga sig ut ur en spricka i linoleumgolvet för att sedan ta form rakt under mig. En gigantisk svart, hårig spindel fläker upp sin rygg mot mig. Ställer sig på bakbenen och väser innan den vänder sig om. Jag stålsätter mig. Känner mig iskall trots att febern som byggt bo i mig fortfarande bränner mig inifrån. Där huggtänder och ögon ska sitta finns nu ett välbekant mänskligt ansikte. Två gråblå ögon stirrar uppfordrande på mig och förstärker kylan mellan oss. Den vackra munnen är rak som ett streck innan den

öppnar sig till ett skri. Ett svart hål där orden spys ut över mig. En blandning av avsky och förebråelse kletar sig fast på mig. Orden ringer i öronen, blandar sig med pipen från korridoren. Dotterns budskap är glasklart:

”Pappa, varför la du dig i? Jag hoppas att det här satans viruset tar död på dig!”

De flyttade ihop efter bara några månader. I mina ögon ett förhastat beslut grundat på känsla och noll procent förnuft, men även om jag enträget försökte få henne att tänka om var hennes svar slutgiltigt. Hon skulle flytta till honom. Hennes dagar i huset skulle obönhörligen upphöra. Jag var inte beredd på det. Inte ett dugg faktiskt. På något vis levde jag i villfarelsen att hon för evigt skulle vara min lilla dotter. Att det vi hade skulle konkurrera ut allt. Det hade ju alltid varit vi två. I vått och torrt. Far och dotter. För evigt. Dagen då hon tömt sitt flickrum på det väsentligaste, kramat mig och sin mamma adjö satt kvar i mig som ett skavsår man aldrig blir av med. I skydd av det återlämnade hyrsläpet och i det bleka neonskenet från bensinmackens skyltar lät jag tårarna som lurat bakom ögonlocken i timmar sakta rinna ut. Jag smög nära de resliga tallarna som sträckte sina grenar mot den norrländska himlen. Lutade pannan mot den skrovliga stammen. Drog in gråtsnoret. Noga med att ingen såg mig svag och bruten. Samhället behövde inte mer att prata skit om, därtill fanns det redan gott om material. Tomheten knackade på och undrade om den fick komma in. Ut ur huset for hon och in kom den. Med sig i släptåg hade den oron. Sedan den dagen hade de kurat ihop sig i ett mörkt hörn av min hjärna, krokat arm och gett sig fan på att inte låta mig komma till ro. Än värre blev det efter att dottern och sambon besökte oss för att äta middag. Vi dukade upp med hennes favoriträtt, fjädrade upp oss likt vårystra tjädrar och spände bågen för en trevlig kväll. Den tog dock aldrig fart. Hon kändes återhållen på ett sätt som jag inte sett tidigare. Visst kunde hon ibland vara tystlåten och lite avig, men inte på det sätt hon visa-

de under middagen. Hennes hand som upprepade gånger nervöst sökte sig till en hårslinga, la den tillrätta bakom örat. Skrattet som lät metalliskt och tillgjort de gånger mannen deltog i samtalet. Som att hon var klädd i en osäkerhet som kladdade ner henne. Hon kändes inte som min dotter längre. Hur hade det kunnat hända? Kan det gå så fort att mista någon man haft och tagit för given i nitton år? Svarthålet i bröstet bredde ut sig i mig när de gick och det knarrande ljudet från dörren som gled igen påminde om en skrämmd fågels ensamma läte. Jag såg henne vända sig om och titta på mig genom bilens bakruta. Anade de gråblå ögonen. Arvet från mig. Molnet från avgaserna blandades med höstdimman när de försvann bort längs Storgatan. Jag svalde klumpen i halsen. Med oron rivande i bröstet tog jag hand om disken.

Tid och rum suddas ut när man ligger för döden. Allt kokas ner till en enda sak; att överleva. De otaliga löpsedlar jag läst under sommaren om virusets återgång spelar inte längre någon roll. Det har blossat upp igen, som om det legat i ett mörkt, fuktigt håll för att komma undan solljuset och värmen och bara bidat sin tid. Väntat på att människorna ska släppa garden och sedan krupit fram för att ta ett kvävande struptag. Som en pitbull som låser käftarna. Ni ska inte tro att ni kommer undan era lättjefulla idioter! Jag är en av dem. De lättjefulla. Vi som tror att vi är odödliga, att det bara är att vifta bort det här som en tillfällig snuva. Jag tillhör de som trodde det var över. Nu ligger jag här och den enda det kan vara över för är mig själv. Ryggläge. Dags för slemsugning. Dagens värsta moment där det känns som att de kör ner en dammsugarslang i lungorna följt av ett ljud som får mig att förstå att min situation är allt annat än bra. Jag förstår att det är döden de suger ur mig innan den fullständigt slår ut mina lungor. Kletar ner dem, kväver och pressar dem till gränsen till vad de kan uthärda. Likväl vill jag bara skrika. Smärtan glider fram och tillbaka i mig när jag pendlar i gränslandet som kallas medvetenhet. De förstår inte att jag känner, att *jag* förstår att de misslyckats med sederingen. Hopplösheten bryter arm med livsviljan, som enträget

krumbuktar sig. Kränger och vrider sig. Jag ser tunneln i ljusets slut. Respiratorn jobbar oförtrutet. Det är inte över än. *Jag* är inte över än.

In.

Ut.

Håll ut.

När man varit med från det första skrikande andetaget i någons liv och sedan aldrig lämnat personens sida finns det en samhörighet som är svår att förklara. Det är som att våra liv är sammanflätade och att vi samexisterar på så många plan att det verkar oändligt. Det innebär också att jag tvingas bära hennes känslor. Skratta med henne, men också gråta med henne. Jag följer henne utför, tillsammans i mörker. Jag hade utvecklat ett sådant starkt band till min dotter att när det började brista kändes det som att någon drog undan falluckan under mig för att långsamt låta snaran kväva livet ur mig. Två veckor efter middagsbesöket ledsnade jag på att hålla mig själv tillbaka, på att låta oron klösa mig galen. De få milen in till staden gick längs svartfuktiga vägar. Omgiven av djupa skogar och frostnupna åkrar körde jag så fort som väglaget tillät. Det rev en oro i den stora sjön bredvid mig som fick vattnet att brytas och skumma vitt. Lägenheten låg i utkanten av centrala stan i ett bostadsområde märkt av västliga fjällvindar och socialt förfall. Husen låg likt tegelstenar utkastade på en åker. Syrefattig och kväljande luft ersatte den krispiga höstluften när jag öppnade dörren och klev in i trapphuset. Hennes namn satt fasttejp bredvid hans på en tavla precis vid ingången ovanför en sliten barnvagn. Två döda ögon stirrade på mig från liggdelens botten. Gråblå, precis som hennes. En snuttefigur solkig med ett barns saliv. Jag kände ett styng i hjärtat. En påminnelse om en tid som varit. När hon varit mitt lilla hjärta, när hon legat på min bröstskorg och vi båda somnat djupt och låtit våra andetag ljuda genom rummet. Ringsignalen ljöd genom den ekfärgade dörren följt av svaga steg och en skugga i titthålet.

”Hej, pappa! Vad gör du här?” Rösten osäker och tillgjord. Ett desperat försök att låta glad trots att hela hon utstrålade något annat.

”Tänkte titta till hur ni har det bara. Var ju ett tag sen vi sågs.”

Kaffet drack vi i vardagsrummet tillsammans med en upptinad bulle som jag vet att hennes mamma skickade med henne vid midnatten. Lägenheten var städad till perfektion. Allt såg ut att ligga på sina rätta platser och lukten av rengöringsmedel brottades med doften av den utsökta bullen. På alla sätt olikt min dotter. Hennes rum hade jag behövt ploga mig in i sedan hon kom in i tonåren. Smutstvätt blandades med rent och ströddes ut på golvet i något slags sorterat kaos. Känslan av att något inte stämde kröp upp längs ryggraden. Sedan när hon hällde upp påtår gled tröjan upp längs armen och blottade ett tydligt mörkt fält som såg ut att löpa runt handleden. Vreden glödde till i mig, rusade genom systemet och flödade sedan ut ur min mun.

”För helvete! Slår han dig?”

Hon ryckte till. Förde nervöst hårslingan bakom örat, spände ögonen i mig och försökte slå ifrån sig mina anklagelser. Vårt tidigare liv i symbios avslöjade henne direkt. I hennes blick snurade oron och osäkerheten runt, runt. Likt en fjäril vid en lampa en varm höstkväll. Hon klädde lögnen i ilska. Vände min oro mot mig. Kastade den tillbaka i ett desperat försök att gömma verkligheten. Jag borde ha öppnat min famn och kramat om henne. Borde ha erbjudit mitt stöd och min kärlek. Borde ha... Istället vände jag mig om och gick ut. Stapplade nerför trapporna och lät sedan höstkylan fräsa mot min hud. I bilen vitnade greppet kring ratten.

Jag har alltid varit rädd för att dö. Jag gillar inte tanken på att vår tid på jorden är utmätt och att allt ofrånkomligt kommer till en ände. Stressen över att hinna göra de saker som jag vill göra under min lånade tid har alltid klängt sig fast vid mig. Drivit mig framåt med en kraft som är svår att stoppa. Den har också frångagit mig möjligheten att njuta av stunden. Att bara vara. Blicken är alltid på det som ska komma. Nästa äventyr, nästa lilla stund med känsla av uppfyllelse. Jag är inte gammal, men jag vet att

jag passerat mitten av mitt liv och att tiden tickar mot min död. Att dö nu i en säng på intensivvård i en stad jag alltid haft svårt för att tycka om är inget alternativ. Jag har så mycket kvar att göra. Jag vill så gärna se vad som blir av min dotter. Vilket liv hon får och vilka utmaningar hon kommer att möta. Jag vill så innerligt vara med på den resan trots att jag vet att jag förmodligen fråntagit mig rätten att delta, att jag oåterkalleligt bränt mina broar. Återstår ett hopp: Förlåtelse. Att förlåta är en mänsklig egenskap som jag vet att hon besitter. Frågan är bara om min gärning ens går att förlåta?

Fordonsmekaniker. Det var deras lön han skrutit med under den där middagen. Sagt att han jobbade på en mindre firma i ett hörn av stadens största industriområde. Den sena höstdagen hade börjat skymma när jag sakta närmade mig byggnaden och ett kallt regn strilade ner från himlen. Svaga lampor kantade vägen som ledde fram till den avskilda byggnaden som inte gjorde några försök att ta plats. En liten skylt ovanför en bred garageport förkunnade namnet på firman, som i skenet av en blinkande glödlampa studsade mot mina ögon. *Ernehults fordonsmekaniska* verkstad. Det var alltså ett familjeföretag han arbetade på. Det kunde jag ha gett mig fan på. Ett företag han inte förtjänat sin plats på. Något han fått bara genom att ha rätt namn. Ilskan vred runt i magen, bultade och ville ut. En man som förmodligen glidit fram på en räkmacka genom livet hade tagit sig rätten att göra min dotter illa. Ett misstag större än livet självt. Jag drog huvan på min Gore-Texjacka över huvudet och sprang hukande fram till en mindre dörr bredvid porten, vred om handtaget och gled försiktigt in i lokalen där jag möttes av två bilar upphissade ovanför varsina smörjgropar. Någonstans ifrån hördes ljudet av hiphop. Lågt, dovt och pumpande så att basen i högtalarna skramlade. Olja, metall och fett letade sig in i näsan. Sedan ett hasande ljud från en av smörjgroparna följt av ljudet av verktyg mot stål. Min dotters djävul till man stod med ryggen mot mig fullt upptagen av

sitt jobb och helt omedveten om vem han snart skulle möta. En snabb svepning med blicken genom lokalen förvissade mig om att vi var ensamma. Jag harklade mig och tog ett steg ut i lampans sken och tittade ner på honom. Han vände sig hastigt samtidigt som han illa förklädde sin förvåning bakom ett blygsamt leende.

”Tjena! Problem med bilen? Dieslar brukar ju kunna strula. Partikelfiltret sätter igen hela tiden.”

”Bilen går fint”, pressade jag ut mellan tänderna. Kände hur kroppen spände sig. ”Värre är det med min dotter och det du håller på med.”

Tystnad. På tre steg var han uppe ur gropen. En skiftnyckel modell större i handen. Vägde den från hand till hand. Det blygsamma leendet var borta och de maskulina dragen i ansiktet stelnade. Ramade in honom på ett sätt som skrämde mig.

”Va fan säger du? Vad har hon sagt att jag håller på med? Det kommer så jävla mycket skit ur den där käften att hälften hade räckt. Du vet ju hur hon är.”

”Du vet inget om hur hon är”, väste jag. Lågt och återhållet. ”Sedan du kom in i hennes liv känner jag inte igen henne, men nu vet jag varför. Du slår henne. Du tillhör de ynkligaste av män. De som måste slå för att själva bli stora. Patetiska är vad ni är!”

Två steg så var han framme vid mig. Spände sina ögon i mig, flåsade sin äckliga andedräkt i mitt ansikte och frustade:

”Ibland måste man bara visa vem som bestämmer. De ska fan i mig veta sin plats. Lite stryk har väl ingen mått dåligt av?”

Bakom den suddiga hinnan dröp ögonen av trots. Av ondska. Av makt. Fick vreden i mig att klösa sig ut och min kropp att agera. Ett snabbt grepp runt ett kraftigt rör som låg på en arbetsbänk bredvid mig följt av ett välriktat slag mot knäskålen. Ljudet av ben som krossas. Ett stönande ljud när han föll mot mig. Ett slag till. Denna gång dovt och stumt. Sedan bara min egen puls som rusade i mig. Ett brus i huvudet som stegrade i takt med blodet som blandades med oljan på golvet. Uppspärrad blick och hetsig andning.

In. Ut.

Ut.

Jag måste ut.

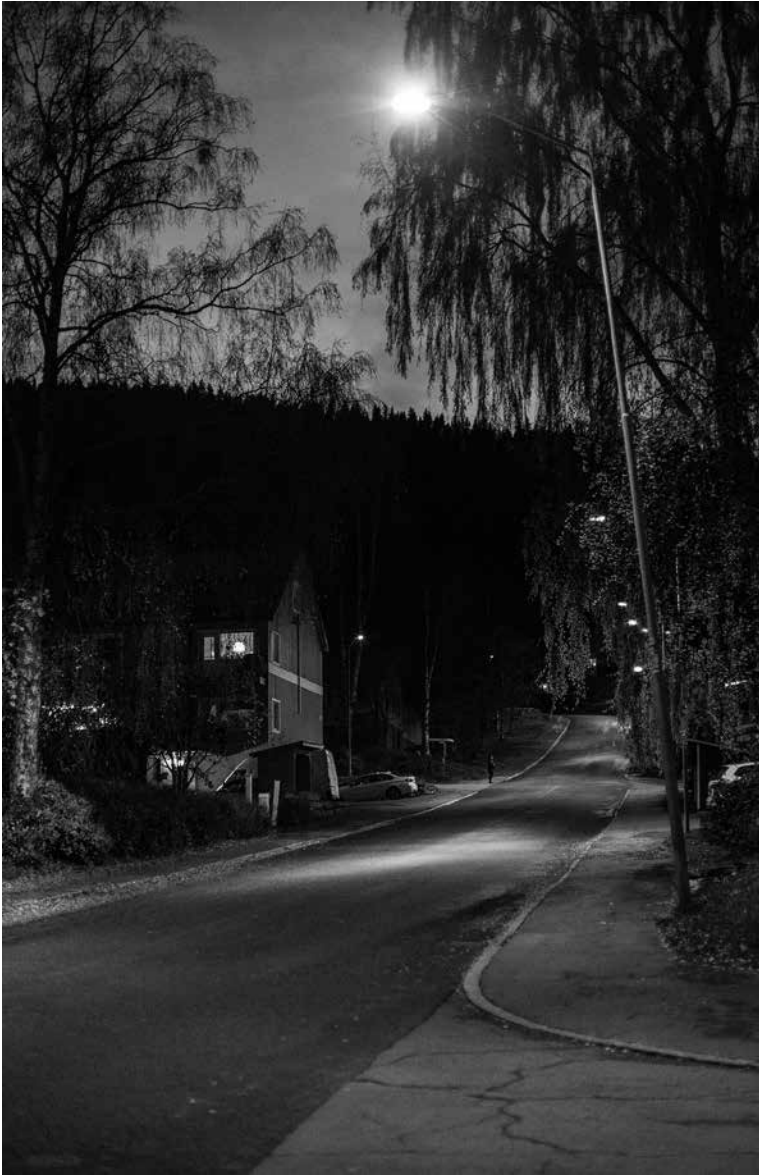
Salen jag ligger i har ändrats. Borta är slangarna och maskinerna. Likaså den inplastade personalen. Det spräckliga golvet har bytts mot ett enfärgat grått. Ett bord står uppställt bredvid mig på vilket det brinner ett ensamt vitt kronljus bredvid en röd bibel. En låga som utan att flacka sträcker sig upp mot taket där jag svävar. Pandemioffer nummer 7896. En siffra i statistiken. En av de lättje-fulla som fått betala det ultimata priset. Ett liv. Plötsligt fladdrar lågan på ljuset till och en skugga uppenbarar sig i dörröppningen. En hand som svepande visar henne in. Försiktiga steg hämtar en stol och hon slår sig ner bredvid min kropp. Den tysta gråten når mig samtidigt som hennes hand stryker pannan. Hon rycker till när hon känner hur kall kroppen är, men fortsätter oförtrutet. Tar tag i handen. Kramar den. Hon säger ingenting men tårarna som landar på handen när hon kysser den säger allt. Sorgen stryker henne över håret, omfamnar henne och låter henne släppa ut allt. Hon sitter länge med den kalla handen i hennes, stryker den oavbrutet. Ett diffust mummel tränger sig igenom tårarna. Orden strömmar ur henne, landar på bröstkorgen, letar sig in under huden och fram till hjärtat där de lägger sig till rätta. Låter dem omfamnas. Vet att de gör nytta trots att allt är över. Hon vilar huvudet mot handen och medan gråten övergår i hulkande andetag kan jag se hennes bröstkorg rytmiskt röra sig.

In.

Ut.

In.

Ut.

KARIN JIRDÉN

IN I DIMMAN

Jag vaknar av värken i benen. Det är ett molande och gnagande som jag känner igen. Mamma kallar det för växtvärk och brukar stryka mig på benen. Det brukar lindra så skönt.

– Mamma, säger jag försiktigt.

Det är tyst och mörkt omkring mig men det lyser litet i dörrspringan. Jag tar av mig täcket och sätter mig upp. Märkvärdigt så tunga benen är när jag ska vrida mig och föra dem över sängkanten. Jag måste ta igen mig en stund innan jag reser mig och går mot dörren. Golvet känns iskallt mot mina bara fötter. Det är underligt, jag känner inte igen mig. Mitt rum ligger mitt emot sängkammaren där mamma och pappa sover, men något är annorlunda här. Det drar ihop sig i bröstet när jag förstår att jag inte är hemma. Så ser jag dörren till toaletten och känner att det är dit jag ska. När jag kissat går jag ut i rummet, det har börjat ljusna och jag skymtar möbler och dörrar som leder till andra rum. Jag hittar ut till köket och sätter mig vid köksbordet. Det står en krukväxt på bordet, jag känner med fingret i jorden. Jodå, den är torr. Jag reser mig för att hämta vattenkannan. Var stod den nu? Ja, det går väl lika bra med en kopp. Jag fyller vatten i koppen som står på diskbänken och tar med den till bordet, men handen skakar så vattnet skvimpar ut. Nu sitter jag här en stund och tar igen mig, tänker jag, så får vi se vad som händer. Jag lägger armarna mot bordet och lutar huvudet mot dem.

Jag måste ha slumrat till och vaknar av att det står en människa bredvid mig.

– Godmorgon Helga, säger hon, precis som om hon vet vem jag är.

– Vem är du? säger jag. Det låter litet burdust, men jag måste ju få fråga vem som står i mitt eget kök den här tiden på dagen.

– Helga, det är ju jag, Anna från hemtjänsten. Hur är det med dig? Har du suttit uppe i natt? Du fryser ju så du skakar, fortsätter hon. Kom nu så ska vi duscha, det är ju din duschdag, eller hur? Och sen ska du få frukost när vi klätt på oss.

Människan tar mig i armarna och nästan lyfter upp mig.

– Nej, säger jag, och skakar av mig hennes händer. Jag vill inte.

– Såja, säger hon, vi går till badrummet nu, så ska du få en varm, skön dusch.

Så vi går till badrummet och hon sätter mig på en stol i duschen. Natlinnet har hon lyckats ta av mig. Vad är det här, tänker jag, men jag säger inget. Hon ser stor och stark ut, men hon låter vänlig på rösten. Den varma duschen strilar över ryggen och det känns ganska skönt. Jag får en tvål i händerna och hon säger att jag kan tvåla in mig framtill så ska hon ta ryggen. Det känns så komiskt att jag måste skratta litet. Här sitter jag spritt naken och blir tvättad på ryggen av en vilt främmande människa!

– Och så var det håret, säger hon. Men då får jag nog och försöker resa mig, men golvet är halt av allt vattnet så jag kommer inte upp. Hon får väl tvätta det också då, tänker jag uppgivet.

Hon sveper en stor handduk omkring mig och när hon torkat mig hjälper hon mig på med kläderna. Det är strumporna som är svårast och hon muttrar om att benen har svullnat när jag suttit uppe utan stödstrumporna. Koftan känner jag igen, det är i alla fall något som är sig likt.

Den här Anna kan då inte koka gröt, men det säger jag inte till henne. Hon har hjälpt mig till köksbordet och satt fram en tallrik med gröt och mjölk. Jag tar några skedar, men sedan vill jag inte ha mer. Hon kommer med en liten burk med tabletter och säger att jag ska ta min morgonmedicin. Det är flera små piller och jag tappar ett av dom på golvet. Det ser hon inte, så det får vara. Jag vet inte att jag behöver några tabletter, annat än för värken i benen förstås.

Hon pratar i sin telefon och säger att hon skyndar sig så mycket hon kan, men det är inte alla hemma här idag så det tar litet extra tid. Är inte alla hemma, tänker jag, vilka är det som bor här då?

– Jag vill hem nu, säger jag, jag vill inte vara här. Var är mamma och pappa?

Människan tittar på mig, det rycker litet i ansiktet på henne.

– Vem är du, undrar jag, och vad gör du här?

– Nu ställer jag en termos med kaffe här på bordet, så kan du ta dig en kopp när du känner dig kaffesugen. Piram kommer sen och hjälper dig med lunchen. Ha det så bra och kom ihåg att du kan larma på oss om du behöver något. Hon pekar på en slags klocka på bordet. Den stirrar på mig med sitt enda öga, så när Anna har gått stoppar jag den under duken.

Jag sitter en stund och tittar på tallriken och sen tar jag och ställer in den i kylskåpet. Mamma slängde aldrig någon mat, så det fick jag också lära mig. Jag sitter en stund och tittar ut genom fönstret, men allt är litet dimmigt. Det ringer i telefonen på bänken. Det tar ett tag innan jag får tag i luren och kan svara. Det är en man som säger att han heter Patrik och undrar hur det är med mig.

– Jo, hej du, säger jag, det är bara bra.

Han fortsätter prata om att han bara ville ringa och höra att det är okej, och sedan säger han att det är synd att han inte kan komma och hälsa på som vanligt under den här pandemin.

Som vanligt? Pandemin?

Jag går tillbaka till sovrummet och lägger mig på sängen, som den där Anna bäddat. Det känns konstigt, jag skulle väl göra något, men jag kommer inte på vad det var jag tänkte göra. Värken i benen har i alla fall släppt litet och jag tror jag somnar till igen.

Jag vaknar och det står en flicka vid sängen. Hon är alldeles brun i ansiktet och har långt svart hår. Hur kom hon in här?

– Hej Helga, säger hon, jag hjälpa dig komma äta lunch nu?

Det blir konstigare och konstigare, jag känner mig litet yr när jag svänger upp benen och sätter mig på sängkanten. Jag letar efter glasögonen som jag brukar lägga på sängbordet.

– Glasögonen, säger jag och stryker mig över ansiktet.

– Vänta, säger flickan, så ska jag se om jag hittar dom.

Hon försvinner bort och kommer tillbaka efter en stund och förklarar att jag hade lagt glasögonen ovanpå TV:n. När jag försöker resa mig är hon där och stödjer mig och ställer en metallbåge framför mig.

– Jag vill inte vara här, säger jag! Jag vill hem nu, vad är det här för ställe?

Jag känner hur hjärtat bultar i bröstet och plötsligt blir jag rädd. Det känns som om något har hänt, som jag borde veta, men det är alldeles tomt i huvudet.

– Här, Helga, säger hon med sin milda röst. Här har du gästödet. Ta det nu, så går vi till köket. Idag det blir köttbullar, det ska väl smaka bra?

När jag satt mig vid bordet ställer hon fram en tallrik med köttbullar och potatismos. Det känns konstigt att äta det till frukost när man precis stigit upp, men ingenting förvånar mig längre. Hon ger mig en liten burk med piller som jag ska ta till maten. Jag lägger dom i potatismoset. Det påminner mig om när vi brukade stoppa mandel i gröten. Den som fick mandeln skulle bli gift. Gift, det blev jag ändå fast jag inte fick mandeln. Jag förstår inte vart Olle tagit vägen, han skulle väl vara hemma nu? Han brukade alltid komma hem till lunch, han var så förtjust i min mat. Vad jag än lagade så tyckte han alltid att det smakade gott.

– Var är Olle, säger jag till flickan, han skulle väl vara hemma nu?

Hon sätter sig bredvid mig och tar mig i handen. Min magra knotiga hand ser bortkommen ut i hennes mjuka bruna. Hon stryker mig på armen och ser på mig med sina mörka ögon. Jag undrar var jag sett henne förut, hon påminner mig om någon för länge sedan.

– Olle är ju borta, säger hon, minns du inte det? Han blev ju

sjuk och kom in på sjukhuset och dog där. Det var för flera veckor sedan.

– Ja, det vet jag väl, säger jag, och det blir alldeles tomt inne i mig.

RONNEY WICKZELL

KAOS

”Det är vackrast när det skymmer. All den kärlek himlen rymmer, ligger samlad i ett dunkelt ljus.”

De var så få gäster i kyrkan att det inte var tal om att några restriktioner kunde inverka på sörjandet. Nu hade han nickat mot prästen, lämnat tillbaka psalmboken och väl ute vänt kyrkan ryggen och istället blickat ut över Hotagen. Det gnistrande snötäcket bländade honom när han följde en ensam skoter som rundade Kyrknäset och försvann utom synhåll. Han borde så klart ha deltagit i planeringen, men han hade suttit på torken. Igen.

– Ja, hej... jag heter Sandra...

Så hade telefonsamtalet för en dryg månad sedan inletts. Det som gav honom beskedet att det väntade en enkel begravningsceremoni, en vit tråkista och en utmärglad kropp som tagit farväl av ett liv som knappast blivit det hon önskat.

– ... jag ringer angående din mor. Jag arbetar på Hellstedts begravningsbyrå i Östersund och vi har hand om din mors förberedelser...

– Jaha... hade han svarat, vilka förberedelser?

Han måste ha låtit förvånad för kvinnan i andra änden drog efter andan och urskuldade sig.

– ... oj, ursäkta... jag trodde att ni visste...

Nu satt han i det blekgula köket och medan SR Play tuggade sig igenom Melodikryssets studsade tankarna kring gårdagens begravning mot köksluckor, vaxduk och pinnstolar. Svettiga andetag knöt sig runt bröstet.

Efter ceremonin hade han fått husnyckeln från kvinnan på begravningsbyrån, som var en jävligt mycket snyggare Sandra än han föreställt sig under det märkliga telefonsamtalet. Han hade vägt nyckeln i handen och undrat om det var samma nyckel som sat-jäveln borrar in i morsans överarm när det begav sig. Han hade till och med övervägt att fråga Sandra, men förstod att det nog var oklokt eftersom hennes enda anknytning till morsan var omsorgen om det vita arkivet. Han hade också velat fråga hur fan de hade tänkt när de valde Pär Lagerkvist till läsningen, men hur skulle hon kunna veta?! Så han hade tagit emot nyckeln under tystnad varpå Sandra undrade om det var opassande att be om hans autograf med ursäkten att hon sällan träffade en känd författare.

Hans rytmiska trummande på datorns tangenter upphörde. Höger lillfinger skälvde mot den sträva vaxduken. Om han gav sig själv luft skulle han kvävas. Alltså andades han inte. Men, han läste det han skrivit.

”Det var i brytningen mellan natt och dag som hon stod honom närmast. Det blev som en stark och tydlig dröm.”

Han hade bett Sandra om ursäkt och sagt att autografen fick vänta till en annan gång, men att han gärna ville ha sällskap i bilen när han åkte mot hemgården. Jag behöver ett moraliskt stöd, hade han sagt, vilket var en jävla överdrift från någon som varken kunde stava till moral eller etik. Hon hade skakat på huvudet, mumlat något om social distansering men ändå följt med. I bilen hade han fått veta att hon var tjugofem år gammal, nybliven mor-sa och sopran i nån kyrkokör i stan.

Som barn hade han varit rädd. Nu var han ingenting. Vad som var bättre eller sämre visste han inte. I det strimlade gryningsljuset på andra sidan persiennen skulle snart våren trycka snön bort från husväggen för att bereda plats åt fjolårets kvarlämnade rötter och frön. Det fanns egentligen ingen anledning att ångra sig. I papperskorgen under köksbordet bråkade förläggarens order

med hans eget begär och han kunde inte bry sig mindre. Lutad mot bordet stod älgstudsaren.

– Ge det en chans. Berätta vad som egentligen hände. Tjugotusen tecken till att börja med, sade förläggaren när han ringde honom häromveckan och påminde honom om att det var tolv år sedan hans senaste bästsäljare.

– Tjugotusen... tack, svarade han.

Med höger pekfinger tryckte han ned DEL och skärmen blänk- te vit och tom. Börja om igen.

”Det var många år sedan, men det var knappast därför det smär- tade när någon nämnde hans namn.”

Han räknade alltså in ännu en sömnlös natt. Där utanför hälsade korpen morgonen med ett hest kraxande. Granar i givakt, skaren intakt och om någon timme istappar i dropp. Han borde öppna fönstret, pilla dit fönsterhaken och låta sig svalkas. Han borde borsta tänderna. Han borde stycka upp marken. Han borde ägna sig åt viktigare saker, men i rummet med blå lister, rakt ovan- för honom, låg fortfarande barndomsbibeln framme. Den var illa tummad men han mindes aldrig vad han en gång hade läst. Han mindes bara hur den kändes. Mot kinden.

Tjugotusen tecken på att allt skulle gå åt helvete. Så tog han mod till sig. Igen. Hamrade så att porslinet skallrade intill datorn.

”Hon tvekade alltid när hans namn kom på tal. Vad kunde hon säga?”

Han var inte ens skolmogen när de första slagen föll. Ändå visste han hur han skulle ta emot dem. Ett i taget. Aldrig räkna. Alltid andas. Att göra som morsan gjorde var uteslutet, men ett barn lär sig, minns, utvecklar och förfinar. Farsan kunde högläsa Lager- kvist – allt är ömhet, allt är smekt av händer – eller nynna Verdi för att visa att han trots allt slog med viss finess.

Per Albin-torpet låg vackert, sade mäklaren när han ringde dagen innan begravningen och ville buda upp kåken för att locka såna som tänkte sig en midsommar, ett nyår, en påsk eller kristi-him i trakten. Men, han sade nej. Han skulle sluta med spriten. Bruka marken och förädla orden istället. Den här gången hade han varit säker på sin sak. Att flytta tillbaka till hemgården, insprängd i svårtrampade marker, skulle göra gott. Han såg framför sig stillheten, tystnaden och det karga förhållandet mellan grannar och granar. Här skulle den ny-jävla boken bli till. Den kuk-jävla succén. Ett enda löfte och tjugotusen tecken. Till att börja med.

Morgonen tog sitt första offer inför hans åsyn. Han gläntade på de smutsvita persiennerna och hann uppfatta räven som knäckte ryggraden på en vinterpälsad hare. Rött blod mot vit skare och hans händer formade hjärtan där fönsterrutan immade. Härnere i köket fanns diktsamlingen. Den som sat-jäveln slog med när inte bibeln fanns tillhands. Han hade inte rört den sen han kom tillbaka. Han höll sig hellre undan. Som om den skulle slå igen. Fastän sat-jäveln var död och nergrävd sen minst trettio år. Han fyllde på. Drack upp. Siktade in sig på samma tangenter, men träffade nya ord med samma innebörd.

”Hennes röst bar inget spår av förebråelse, mer sorgsen nyfikenhet.”

Gårdstunet vaggade i morgondiset och tungan av snö ner mot älven låg stilla. Dagsmejan skulle ta sig en ny tugga innan lunch, men isen bar nog fortfarande även för den som ville gå igenom. På köksbordet stod gårdagens middag orörd. Stekt röding med potatis. Sangiovesens tömda buteljer gav inget annat än en huvudvärk som sprängde. Tre jävla flaskor och ett porslin som han måste fösa undan för att få plats. Med alla tankar. Alla tillkortakommanden. Datorn surrade och han gned hakan, borde raka sig, men blicken fastnade på kuvertet i fönstret. På uppdraget. Tjugotusen tecken till att börja med. Skärmen tömdes än en gång.

Nu skakade bakfyllan även vänsterhanden så kraftigt att nästa försök blev en pekfingervals. Men, han visste så väl att han bara behövde en första mening. Ett perfekt anslag. Men det som kom ur höger pekfinger var en ljudlös ton, en taktlös rytm.

Vänsterhanden lugnade sig när han lade den på studsaren. Minnet av krutdoften återvände och hur sat-jäveln hade stirrat på honom. Som om han var förvånad.

”Sat-jäveln mötte inte hennes blick den här gången heller. Han slog.”

När han och begravnings-Sandra hade kommit till gården igår eftermiddag krängde de av sig fin skor och svartkläder i farstun och lät ytterdörren stå på glänt för att vädra ur instängdheten. Sedan letade de fram kaffe, ägg, mjöl, bakpulver, salt och sylt och köket med de blekgula skåpluckorna fylldes av ett flottigt os från våffeljärnet. Ur jackfickan hämtade Sandra brevet som morsan lämnat efter sig och orden som kom från hennes läppar stank:

– Se till att han ger mig upprättelse för det lilla, jävla liv jag levit. Se till att han berättar om sin far. Om hur sat-jäveln var.

Sandra hade frågat vad morsan menade med det. Han hade struntat i frågan, slukat tre våfflor med hjortronsylt och istället knullat henne. Det var inte bättre än en autograf, men det var alltid något. Tungsinnen vädrade vårvinter och när kuken drog sig ur och lät henne flämta kunde han inte ens minnas varför hon var här.

– Du borde inte vara själv, du kan väl komma och hälsa på? Jag bor i Kaxås, hade hon sagt innan hon stängde bildörren och lät Mazdan gräva sig ut från gårdsplanens dagsmejade sörja.

Hon hade lämnat honom i den ensamhet han trivdes bäst i. Pandemin var som en efterlängtdad nödutgång när ingen ville umgås. Han hade stått kvar i snösörjan och borrar in blicken i lagårdsväggen. Sen hade han hämtat geväret bakom vedhögen i lagårn, sniffat i mynningen och förundrats över att gömstället var

detsamma. Det var trettio år sedan, men spåren fanns kvar i timret bakom kätten. Polisen som kom och tog rätt på kroppen hade beklagat sorgen och prästen hade tagit morsan och honom med sig. För att prata, hade prästfan sagt. Men, morsan hade inget att säga och själv hade han allt att dölja. Femton år gammal och stark nog för att hantera en älgstudsare. Ärendet avskrevs som självmord och sommaren efter farsans död stack han från lagård, brännässlor och morsans vacklande psyke.

SR Play-appen stängde ner när batteriet i telefonen dog och det veckogamla avsnittet av Melodikrysset fick ett abrupt slut. Över de blekgula köksluckorna trängdes randiga skuggor från persiennen när morgonsolen klättrade över grantopparna i öster. I tystnaden som hängde över honom öppnade han fönstret för att inte kvävas. Tjugotusen tecken var för mycket.

Djupa andetag innan han reste sig och hämtade diktsamlingen i köksskänken. Den som farsan slog med. Nog fan var det mörka blodstänk på pärmen. Älgstudsaren vilade i hans knä. Det fick räcka så. Och det var tillräckligt långt till grannen. Han slog upp en sida på måfå och läste högt för sig själv.

– Jag skall vandra – ensam utan spår...

Han visste att han bara behövde en första mening. Ett perfekt anslag. Så han skrev igen.

”I brytningen mellan natt och dag stod hon honom närmast. Det var som en stark och tydlig dröm... men den föll bort med det första solljuset.”

Sedan skrämde en dov knall korpen på flykt. Älgstudsaren föll till golvet. På bordet låg en diktsamling med spridda blodstänk tvärs över titeln.

Kaos.

LENA HEDMAN

EN ALLDELES EGEN VÄRLD

LIVET MED CORONA

Men inte gör det nåt
om vi träffas inne
den här gången
säger svärmor

Vi står ute i kylan
med termoskaffe
håller avstånd
i snålblåsten

Mest av allt
vill vi kramas
gå in i köket
och sitta nära

Men vi står kvar
där i snålblåsten
tills kaffet är urdrucket
och fötterna är kalla

SKYDDAT BOENDE

Långt in i skogen
en mörkgrön gran
den reser sig hög
kraftfull och trygg

Grenarna är tjocka
och jag kryper in
ingen som ser mig
här under granen

Flyttar hit ett tag
långt bort från allt
och granen förstår
håller mig gömd

ORKA VÄNTA

Ta inte i mig
andas inte på mig
vill inte bli sjuk

vi måste vänta
vänta och stå ut
en dag till och
en dag till

ALLT SKA BLI BRA

Är det inte varmare
hetare, torrare nu
är klimatet förstört?

Är det inte kallare
isigare, blåsigare nu
är Golfströmmen död?

Har vi förstört jorden
vårt hem och planet
eller blir allt bra
På något sätt
ska allt bli bra

BYN SOM INTE DOG

Butiken nedlagd
skolan stängd
tågen kör förbi
alla har flyttat

Byn som levde
med många barn
ljus framtidstro
bultande hjärtan

Husen släckte ner
mörkret flyttade in
och även tystnaden
i grannsamverkan

Byn sover djupt
höst och vinter
låter löven falla
drar snön över sig

Men så händer nåt
lampor som tänds
det är nyanlända
från hela världen

Rök från skorstenar
skratt, prat och liv
yrvaken är byn
förväntansfull

MENINGEN MED ALLT

Vad är meningen
med våra liv
så sköra, vackra och sorgliga
så mycket oro och väntan
när kommer du, när kommer döden
Vi skyndar oss att dansa och älska
en gång till, kanske finns det tid

Meningen med oss här på jorden
kan stå skrivet på en lapp i ett skrin
som ett barn la dit för länge sen
Vi läser om en lek, en hemlig stig
en bästa vän, om att bada i sjön
Om att längta till sommaren
och sen längta till vintern
packa ryggsäcken och gå iväg

EN ALLELES EGEN VÄRLD

En dörr av drivved
möter vågorna
himlen och gräset
rullar runt
i vattnet

Maskrosorna
smakar lakrits
och pionerna
lyfter som
röda luftballonger

Jag seglar i byrålådan
och gardinen fylls med luft

Snart är jag långt borta
från er alla

SVARTVITA FÅGELN

En svartvit flugsnappare
kom fram till fönstret
tittade in på mig
såg sorgsen ut
hur man nu kan se det
på en liten fågel

Den var rufsig i vinden
satt länge vid fönstret
såg på mig
flög iväg
kom tillbaka

Kanske var det du
som kom till mig
för att se hur jag har det
kanske för att berätta
att allt är bra
efter döden

Att vi ändå finns
för varandra
du finns i en fågel
i en fladdrande fjärl
i en björk på våren
Du finns i mig
i mitt minne

En stor del av mitt liv
i många andras liv
Vi är pusselbitar av dig
Du är en bit av oss

Ungefär så sa jag till fågeln
kanske var det du
som kom på besök

BIANCA GABRIELSSON

TANKEMISSILER

Jag kryper ihop närmare mig själv än vad jag någonsin gjort. Armarna håller hårt om mig, händerna stryker över de blanka kinderna, och blodet är starkt och pulserande från hjärtat, magen, tankarna.

Det är mörkt och varmt, inget snöfall som sakta täcker in det vi saknar som mest. Överallt upptrampade jordhögar, kvarglömda hinkar, avbrutna blommor. En filt som i somras sveptes kring kroppen i skymningen, ligger kastad och ignorerad som ett straff för att friheten försvann.

Vi tänkte att vi skulle dansa för evigt under de varma månaderna, gräva ner våra frön som skulle förse oss med nytt liv, plocka frukter tills korgarna svämmade över av lycka, och allt, precis allt skulle tvättas i sjön precis som förut, och försiktigt skrubbas rent mot bryggan, och solen skulle torka allt och lukta barndom.

Vi sorterade upp våra önsknings och drömmar, la det viktiga till vänster. På vår högra hand vilade farhågorna och mardrömmarna, sjukdomen och använda besparingar. De låg på höger sida, för det var vad vi greppade först, varje dag framför televisionen med de tre vise männen.

Vi hade väl aldrig sett om våra hus som nu, och våra lager var fyllda till bredden med saxar och plockepinn, jordnötter och tapetklister. Vi famlade blint när vi staplade utefter väggar och tak, och allt glittrade och glimmade, och vi unnade ingen annan den sista medicinburken hos Apotekaren, ty alla fick se om sitt eget nu.

Vi glömde bort att vi hade rinnande vatten i kranen. Ja vi glöm-

de det, och att sommaren bjöd på sådan värme, att allt vi syltat och saftat, roffat och dukat fram, härsknade i den gassande solen medan myggorna lös med sin frånvaro under det vita parasollet.

Men snart skulle ju allt vara över. Vi var ju kloka, och ledande och driftiga och sunda, utbildade, målinriktade, öppenhjärtiga, skolade, världsvana, rika, förskonade, hygienmedvetna. Det var bara alldeles om en stund som vinden skulle föra bort otyget som spred sig bland äppelträden och höghusen, och till hösten skulle vi bärga skörden och återgå till det normala.

Jag håller om mig själv hårdare för jag visste att det inte var sant och jag bara visste det, jag bara visste det. Det där ångestfyllda domedagstänket som besannades helt plötsligt och satt som en ishacka i ryggen var dag med andningssvårigheter och domningar. Drömmen från barndomen om Colosseum som rasar från himlen och vi springer, gräver och bygger för att undvika kollisionen, men det går inte. Den träffar oss alla. Men nu, i våra kroppar genom folkmassan, handen på det solvarma räckat till favoritutsiktsplatsen, samtalet med de vanliga, mormors mjuka kind.

Mormor... Lilla mamma. Som jag saknar dig. Vill så gärna hålla om dig, vill att du lägger din hand på min panna och nynnar tills jag somnar.

Det är inte bara jag som är rädd.

Jag släpper greppet om mig själv och går ut på den knappt isbelagda uppfarten till mitt fängelse. Plockar upp den försakade filten och bär med mig den en stund.

Lägger in den i nittio graders omsorg, och följer den med blicken där den virvlar runt som mina tankemissiler.

Jag ska torka dig, vårda dig. Du ska med mig ut till paradiset i sommar. Där ska du värma mig i skymningen igen, under det vita parasollet. Bredvid ska den fyllda äppelkorgen stå, och jag ska äta så mycket jag bara orkar. Och mormor, lilla mamma, ska vika mina soltorkade lakan, fyllda med doft från barndomen, och omsorgsfullt lägga in dem i skåpet som målades i en tid av ovetskap.

Och lemonaden är kall, för i år har vi försett oss med is. Tänk att vi glömde det i somras. Ja vi glömde det för vattnet kom från våra kranar.

Jag ska låta blodet pulsera och strömma starkt, men inte bultande. Jag ska krypa närmare än jag någonsin gjort, men hålla armarna hårt omkring någon annan än mig själv.

CHRISTER BOBERG

GRÄNSLANDET

Jag behövde inte visa mig där jag stod. Den var helt nära nu och att den skulle stanna var så självklart som självklart kunde bli. Det räckte med tanken.

Jag var här och jag var nu och jag var då. Mitt blygt unga och mognare äldre blandades samman samtidigt som jag tog de tre korta stegen upp, in genom dörren och sedan vänster. Blicken svepte snabbt från sida till sida. Det fanns tolv valbara. Jag behövde inte räkna. Jag visste att övriga åtta var upptagna. Tre gråa och fem svarta, tillsammans åtta ickeval. Precis som hon sagt. Ingen av dom upptagna tittade åt mitt håll. Tysta och inneslutna i sitt fanns dom bara där.

Rycket då den åter började röra sig kom oväntat och fick mig att med ena handen reflexmässigt greppa den kromade stängen för att inte falla framåt. Centrifugalkraften gjorde att min kropp svängde runt i en pendelrörelse och landade på den närmaste platsen. De tolv nyss valbara valen hade med ett ryck och på en sekund reducerats till noll. Jag satt på nummer nio, bredvid det upptagna ickevalet åtta. En av dom grå. Det var egentligen för nära men kunde inte ändras nu. Att sitta så nära ställde bara högre krav på min uppmärksamhet. Farten hade ökat. Det gick fortare och fortare. Fortare än vad som egentligen var möjligt. Mannen på min högra sida, nummer åtta, trycktes bakåt mot det slitna sätet. Jag tittade förbi honom och ut genom det immiga fönstret. Synen kändes igen. Jag hade redan sett det jag såg. Fast då på bilder och i mitt nyligen tidigare. Grön skog nära och i fjärran ljusblått vatten. I växlingarna däremellan skymtade gula åkerfält. Skugga

som växlade till sol och åter till skugga. Om och om igen. Grönt, blått, gult, grönt, skugga, ljus, skugga. Fortare och fortare. Det började blixtra i mina ögon. Jag blundade.

Det gick sakta nu. Rakt fram. Inga kurvor. Bara en lång och rak väg som nu lystes upp av fordonets strålkastarsken. Mannen till höger sov med huvudet mot min axel och med öppen mun. Utanför var det mörkt. Nattnatt.

Snett framför, till vänster på ickeval nummer två, satt en av dom grå. Det var min far. Jag såg inte ansiktet men jag behövde inte heller se. Jag kände igen hans nacke. Den nacke som mina händer och fingrar strukit när dom var små. Trygghetens nacke. Han var trettiosex år där han nu satt och hade ett stort ansvar. Två små barn. Tre och sju år och en fru som troget skötte hemmets dagliga sysslor. Det var flera år sedan motorcykeln bytts mot bil. En Folkabubbla med motor bak och lastutrymme fram. Han var stolt. Tidigt sextiotal och livet hade fått mening. Jag ville ropa "Hej Pappa" men kunde inte förmå mig. Det här var hans tid. Inte min. Från sin plats började han sakta vrida sitt huvud i riktning bakåt mot mig. Axlarna behövde hjälpa till. Hans stela kropp värkte. Nu syntes ansiktet tydligt. Blek, nästan genomskinlig hud. Han hade fyllt åttioett. Det var en av hans sista dagar och hans vattniga blick försökte få fäste i min. Han såg ansträngd ut när hans mun långsamt formade två ljudlösa ord.

"Inte.... du"

Jag slog ner blicken, blundade för en sekund och tittade åter upp. Allt i samma andetag och rörelse. Platsen där min far nyss satt, var nu tom.

Trycket mot min högra axel var borta. Mannen hade vaknat. Jag vände blicken mot det nattsvarta fönstret och i detta fönster såg jag mannens spegelbild. Jag kände igen honom nu men mindes inte hans namn. Det var många år sedan jag senast såg honom. Jag hade fått mig berättat att hans begravning hade varit lika anspråkslös som han själv alltid varit. Han hade lämnat jordelivet med en enda önskan och så fick det bli. Ängsblommorna, bundna

i en krans med inslag av gröna och spröda granrisskott, hade lagts framför kistan. Precis så som han hade önskat.

Men här satt han nu. Precis bredvid mig. Han, på ickeval nummer åtta och jag på valbar nio. I spegelbilden såg jag hans ansikte sorgset le vetskapens leende. Hans leende slätades sakta ut och hans tunna läppar började röra sig utan ljud. Först ett ord och sedan ett till.

”Inte... än”

Natten hade bytts mot gryning. Fordonet förde oss fortfarande framåt. Dörren längst fram öppnades med ett pysande ljud som bröt av det tysta. Ljudet och den öppna dörren var ämnad för mig. Bara mig. Det brådskade.

Till höger om mig var nu sätet tomt. Jag måste härifrån. Min kropp tycktes väga tusen ton och jag fick dra mig upp från min plats. Tunga steg förde mig sakta framåt. Det var en evighetskorridor och jag tycktes aldrig nå fram. Men jag måste nå. Allt hängde på att ta sig till dörren. Jag måste härifrån.

Mina ben slutade röra sig. Jag stod helt stilla nu. Det var fortfarande en lång väg kvar till den öppna dörren. Bredvid mig där jag stod, satt en kvinna på det upptagna och gråa ickevalet nummer tre och hennes ansikte vändes mot mig. Kvinnan var gammal. Det hade inte alltid varit så. Jag visste vem hon var.

Det var hon som lärt mig skriva ”far är rar” och ”mor ror” med nyvässad blyertspenna. Rad på rad i skrivhäften med tunna och svagt färgade stödlinjer som skulle hjälpa att forma bokstäverna lika höga. Sida upp och sida ner. Min fröken var min trygghet under de första skolåren och jag såg upp till henne. Hon var min drottning. Jag önskade att jag hade berättat, men det var sedan länge för sent. Jag log mot henne där hon tittade upp mot mig men hon log inte tillbaka. För ett ögonblick blev jag förvirrad. Hennes rynkiga mun darrade plötsligt till och hon syntes vilja säga mig något. Jag lutade mig fram för att höra men inga ljud kom. Hennes allvarliga ögon sa det inte munnen kunde säga.

”Inte... nu”

Jag måste ut men stod som förstenad. All min vilja som kämpade för att ta mig härifrån övermannades av kraften som höll mig kvar.

Det krängde till. Ett mörkt och krasande ljud. Sedan tystnad. Jag blev tyngdlös. Jag tittade ut. Det var andra färger nu. Mörkt gråblått kläddes med vita, taggiga kammar. Det kom närmre. Det ville sluka mig och jag började förstå. Jag hade satt mig på en plats bredvid ett ickeval och hade överlåtitt till andra att välja. För några andetag sedan stod jag väntande på att lämna mitt tidigare. Nu ville jag tillbaka till mitt förra. Men det var för sent. Det skulle strax vara över men jag ville inte. Mina lungor och min mun och min hjärna försökte skrika, men inget ljud hördes.

Tyngdlösheten bröts när vi tillsammans mötte vattenytan, dom åtta och jag. Jag väntade på smärtan men smärtan uteblev. Överallt vatten och i vattnet tusen och åter tusen bubblor. En svag duns. Allt blev så stilla. En silverglänsande fisk framför mitt ansikte. Helt nära. Dess öga mötte mitt. Den tittade på mig som bara fiskar kan titta. Dött och uttryckslöst. Fisken öppnade och slöt munnen med loj rytmik. Gälarna rörde sig i samma takt. Öppna, stäng, öppna, stäng. Den andades i vatten. Jag andades också. Allt är möjligt. Allt går. Fisken slog plötsligt några snabba slag med stjärtfenan och var sedan utom mitt synhåll. Jag slöt ögonen.

Vattnet var borta nu och dörren helt nära. Öppningen mötte mig. Tre korta steg och jag var nere... ute. Mina nakna fotsulor nådde den kalla marken.

Jag vände mig om. Där allt tidigare skett var det nu tomt. För mig hade det gått bra. Jag hade klarat mig.

Ögonen var öppna men hade svårt att fokusera i det dunkla ljustet. Jag blinkade en gång, två gånger. Efter den tredje blinkningen så tog omgivningen form. Sovrumsväggens tapet kändes igen och en våg av lättnad sköljde genom kroppen. Allt hade varit en dröm. Rummet luktade unket och håret klubbade i pannan. Jag trädde in mina golvkalla fötter i dom slitna tofflorna och reste mig sakta upp från sängen. Det snurrade i mitt huvud.

Framme vid fönstret vinklade jag upp persiennen. Utanför lyste solen. En reflexmässig blick på armbandsuret skvallrade om att klockan hade passerat nio. Det skulle bli en fin dag. Från mitt fönster hade jag utsikt bortom hustaken som låg på andra sidan gatan. Den stadsnära sjön gick att skymta från mitt fönster. Garagelängans tak nedanför mig skalade effektivt bort möjligheten att se vad som hände på själva gatan. Om det nu någonsin hände något? Det var ett lugnt område jag flyttat till. Dom lite småtorra och snusförnuftiga orden ”Trygg och stabil bostadsrättsförening i stillsam stadsdel” hade funnits med på min nedtecknade kravlista när jag några år tidigare sökt och till slut funnit en lägenhet som tilltalade mig.

Frånsett några få ungdomsår, när huvudstadens, vad jag då fått för mig, outtömliga möjligheter lockade, hade jag därefter varit Jämtland troget med sin ständigt närvarande natur och där alla årstider hade sin rikedom. Framför allt den femte årstiden, de stundtals sagolika vårvinterveckorna, uppvägde med råge storstadens utbud. Det jag inte förstått i mitt yngre, insåg jag nu alltmer i mitt äldre.

Jag letade mig tillbaka till drömmen jag nyss vaknat ur. Min febertyngda kropp hade de senaste dygnen varit fyllda med drömmar men som när jag vaknat, vittrat sönder lika snabbt som ett sandlott som nås av tidvattnet. Den här morgonen var det annorlunda. Drömmen, eller åtminstone delar av drömmen fanns kvar. De lösryckta bilderna rullade i snabb takt fram i mitt huvud. Bisarra möten med min far, min fröken och mannen som jag kände igen så väl, men som jag inte mindes namnet på. Två av dem levde inte längre. Den tredje hade jag inte träffat på många, många år. Men i drömmen gav dom alla tre en kittlande närvaro. Febern lekte med mig och ville fortfarande visa sin närvaro.

Jag tvingade bort bilderna av dom tre och lät minnet backa två månader tillbaka i tiden då jag i ett impulsivt ögonblick, som i efterhand förvånade mig själv, hade bokat en veckolång bussresa.

Jag hade som vanligt efter middagsbestyren systematiskt läst

mig igenom dagens skörd av reklamutskick, då en av rubrikerna trots sin torftighet, fångade mitt intresse. ”FRÅN KUST TILL KUST”. Foldern kom från en researrangör vars specialitet tydligt gick ut på att anordna bussresor där allt var bokad och schemalagt och inget lämnat till slumpen. Med start i Umeå, den sydligaste delen av Bottenviken skulle resans rutt gå söderut. Ner längs Bottenhavets kust, passera delar av Stockholms skärgård, göra en avstickare till Öland, bekanta sig med Blekingekusten, rulla in i Skåne och se Öresundsbron på nära håll. Med kompassriktningen bytt till nordvästlig riktning skulle sedan Hallandskusten, Göteborgs skärgård och sedan Bohuslän med slutdestination Svinosund förgylla de sista dagarna på resan. Må vara att transportsträckan därifrån genom inlandet tillbaka till Umeå lät mindre smickrande men den delen av resan skulle avklaras under natten. Resrutten vittnade dessutom att bussen skulle passera min hemstad Östersund under tidig morgontimme på sin väg tillbaka till Umeå.

Upplägget passade mig. Paketerat och klart utan att behöva anstränga sig.

Efter skilsmässan hade jag tillåtit arbetet att sluka min tid. Den här resan skulle kanske bryta den dåliga vanan att låta jobbet äga mig, då förhållandet nuförtiden och med ålderns rätt, egentligen borde vara tvärtom.

Jag och arrangerade bussresor var normalt sett oförenliga. Inte för att jag kunde luta mig tillbaka mot någon egen erfarenhet. Det var nog mer en principfast tanke som slagit rot många år tidigare, då en av mina mostrar med översvallande superlativ, marknadsförde nödvändigheten av att, minst två gånger årligen, åka chartrad buss till Ullared för att där tömma bankkontot och som synkroniserad motvikt fylla bussen med allehanda, åtminstone i hennes ögon, nyttiga varor.

”Någon gång måste det få konstateras vem som hade rätt. Jag eller min moster”, var min lama men ändå försvarande tanke då mitt beslut snabbt formades.

Det hade tagit en stund att få ordning på bokningen. Allt skulle ju ske via krångliga sidor på dator nuförtiden. Men till slut var resan både bekräftad och betald.

Veckorna gick snabbt. Enkelbiljetten med tåg till Umeå var redan ordnad. Tidpunkten för vad som skulle bli sommarens höjdpunkt hade börjat närma sig och en förväntan på vilka intryck som resan skulle föra med sig, växte mer och mer. Så blev det inte. För en vecka sedan, två dagar före avresan, slog förkylningen till med full kraft.

Samtalet till arrangören blev ett enkelt, men inte desto mindre jobbigt beslut. Personen i andra ändan hade inte kunnat dölja uppgivenheten i rösten.

”– Du är... vad blir det nu... den tolfte att avboka den här resan.”

Då jag hade frågat om resan på grund av mig, nu skulle ställas in, blev svaret ett tydligt...

”– Nej! Allt är fastställt. Buss, chaufförer, boende... allt. Resan blir av för dom åtta som fortfarande inte hört av sig om annat. För oss som arrangör är det ett ickeval att ställa in nu.”

Samtalet avslutades efter att jag fått hjälp med vilka försäkringshandlingar och intyg jag skulle fylla i för att kunna få tillbaka, åtminstone en del, av vad jag betalat.

Den följande veckan var ett enda långt febertöcken. Jag sov mer än jag var vaken. Nu, på den sjunde dagen var febern fortfarande där. Även om den kändes mindre nu så höll den mig tillbaka. Jag var ännu dess fånge.

Jag suckade till och vände mig bort från fönstret. Bort från ljuset.

Om inte den här förbaskade förkylningen slagit till så hade jag inte varit här nu, tänkte jag.

En stund senare, efter att nattkänslan var bortduschad, satt jag vid köksbordet. Det kändes bättre nu. Frukosten hade smakat förvånansvärt bra och var i det närmaste avslutad. Med metodiska rörelser skrapade jag ihop det sista som fastnat på tallrikens

kant. I radion hördes den evighetsrepriserande populärmusiken på låg volym.

På sekunden klockan tio klingade det välbekanta ljudet som förkunnade att det var dags för de senaste nyheterna och den kvinnliga nyhetsuppläsaren började delge vad som hänt i omvärlden.

Jag lyssnade förstrött på rapporten från den senaste opinionsundersökningen om vilket riksdagsparti som hade ökat eller minskat i popularitet sedan förra mätningen. Statistik muttrade jag för mig själv. Allt går att bevisa med statistik. Uppläsaren avslutade procentrabblandet och när hon skulle byta ämne så uppstod en knapp men märkbar konstpaus som fick mig att lystra till innan hon på nytt tog sats och fortsatte.

”Inkomna uppgifter gör gällande att det strax efter klockan nio i mörke, i höjd med Stenungsund, cirka fyra mil norr om Göteborg har inträffat en svår trafikolycka med förmodad dödlig utgång. En turistbuss har av hittills okänd anledning kört av Tjörnbron och därefter störtat i vattnet. Enligt i nuläget obekräftade vittnesmål var bussen på väg ut mot ön Tjörn då den girat mot raket för att därefter störtat ner i vattnet. Ett stort pådrag med räddningstjänst och polis är på plats och även Sjöfartsverkets räddningshelikopter med dykare är inkallade. Polisens talesman uppger för radion att det ännu är för tidigt att uttala sig om olyckans omfattning, men att sannolikheten för att finna överlevande sjunker för varje minut. Nyheterna återkommer med mer uppgifter i en senare sändning.”

Minnesbilden där jag stående vid sovrumsfönstret tittade ner på armbandsuret, passerade sekunds snabbt förbi. Huvudet blev tomt. Efter en minut eller tio reste jag mig långsamt upp och tog de korta stegen mot radion som nu hade återgått till att pumpa fram sommarens hitlistor.

Klick! Högtalarens vibrerande ersattes av en total tystnad. Jag gick tillbaka till sovrummet, lade mig på sängen och slöt ögonen.

Dagsljuset ville tränga in i min hjärna men ögonlocken begränsade ljuset till en rödskimrande filt. Tankarna flimrade runt. Vad

ville drömmen berätta? Att allt hänger samman? Att det som sker, det sker? Men att det som sker inte är ämnat för alla?

Tårarna började sakta rinna. Dom sögs upp av den ännu svettfuktiga kudden. Mitt inre formade ljudlöst två ord.

”Inte... jag”

Du äger din tid men de val du gör är inte alltid självvalda.

Jag kallar det...

Gränslandet

ACKIE KEMPPF

HELIGSJÖN

Det finns en sjö som för alltid har tagit plats i mitt hjärta. I verkligheten ligger den inklämd mellan två fjäll, inte långt från byn där jag bor. Vid vårt första möte låg den dold under snö och is. Det var en vårvinter för så länge sedan att jag inte längre minns hur eller varför jag kom dit. Jag bodde på andra sidan fjället då, men platsens skönhet gjorde djupt intryck. Kanske berodde det på de tätliggande båthusen vid strandkanten, som påminde om min barndoms somrar i en fiskeby i Bohuslän, där vi lekte tjuv och polis i hamnen om kvällarna. Då satt jag ofta hukad bakom någon fiskebod i skymningsmörkret, och lyssnade med dunkande hjärta efter de musselskalskrasande stegen från smygande poliser. Att få sådana tångdoftande minnen väckta till liv vid en fjällsjö var inte illa. Jag anade inte då att jag många år senare skulle flytta till den lilla byn som hör till den heliga sjön.

För att hitta till Heligsjön, måste man först följa vägen genom byn till vändplanen. Där gäller det att välja rätt bland leder och skogsvägar som förgrenar sig åt olika håll.

Inga skyltar visar vägen. När man valt rätt skogsbilväg, får man streta uppför fyra backar. Man glömmer snart mödan, för vägen omsluts av hög granskog som silar ljuset så trolskt, och det är helt tyst, förutom lite fågelkvitter. Men snart hörs det svaga bruslet från en å, djupt nere i dalgången. Efter de två första backarna öppnar skogen upp och ett behagfullt fjäll fyller blickfältet. Efter tredje backen sluter sig skogen åter om vägen som nu plötsligt tippas utför, ner i en sänka, där en bäck kommer störtandes uppifrån fjället. Kommer man med barn, vill de ofta stanna och leka

här. Bäckan far in under vägen för att sedan förena sig med ån som brusar allt närmre på andra sidan, så starkt att man får höja rösten om man vill göra sig hörd om våren. En sista brant och sedan planar vägen ut. Granskogen övergår i fjällbjörkskog och äntligen skymtar man den glittrande ån, som nu ringlar stillsamt längs vägen. På andra sidan börjar marken som myr, men lyfter man blicken, reser sig ett mäktigt fjäll. Det är nu man börjar ana att det är en speciell plats man nalkas.

Jag hittade tillbaka dit många år senare, en junimorgon, när jag och min nyfunne vän hade flyttat till fjällbyn som får sitt dricksvatten från sjön. Jag hade kämpat mig uppför backarna på nyvakna cykelmuskler längs den tjällossningsleriga vägen och hade hunnit hämta andan på sista raksträckan. Jag kände genast igen raden med båthus som vänder rygg mot den lilla grusplanen vid vägens slut. I glipan mellan två båthus kunde jag se tillräckligt mycket öppet vatten för att veta att jag nu var framme. Kanske är det tur att man först bara ser en skymt av hela härligheten.

Det är ofta här som livets rikedom gör sig påmind: överflödet av njutningar, som man kan hänge sig åt vid Heligsjön. Allt beror förstås på årstid, väder och vind. Vattentemperaturen spelar också roll, liksom den egna formen och humöret. Liksom sällskapet. Tanken svindlar vid minnet av allt underbart som jag under årens lopp har upptäckt att man kan ägna sig åt här. Även om jag anar att jag ännu inte hittat alla platsens dolda skatter.

Den där första junimorgonen lutade jag cykeln mot baksidan av ett båthus och följde sen stigen en bit åt vänster. Strax stod jag vid sjöns utlopp längst inne i den skyddade, runda viken. Där finns en liten bro, och vid brofästet ligger stora stenar som är sköna att sitta på. Det porlar rogivande när sjön blir till å. Betagen satte jag mig och betraktade all skönhet som omgav denna plats. Hade jag kommit till paradiset? Efter ett tag insåg jag att jag inte var ensam. Från taket på det närmaste båthuset iakttog en silvertärna mig. Vi såg varandra tyst i ögonen. Så flög hon med slängiga

vingslag över den grunda viken och dök efter småfisk. Porlandet blandades med spridda plask.

Den sommaren blev den varmaste jag upplevt i Jämtland. Tidiga mornar cyklade jag genom fjällbyn upp till sjön och tassade sen längs stigen som följer vikens norrsida ut till udden. Efter att ha skrämt upp häger, lom och strömstare, lärde jag mig att smyga. När man rundat udden, var man utom synhåll för andra besökare i viken. Det fanns en strandremsa bakom videbuskarna där man ostört kunde bada naken.

Svettig och varm efter cykleturen var det ljuvligt att låta sig famnas av det klara, kalla vattnet. Men för varje solig dag steg vattentemperaturen och tillät allt längre simturer. Jag kan vistas där i timmar. Betrakta den ständigt skiftande vattenytan och fjäll- len som står på vakt ovanför sjöns skogsgröna långsidor. Man tar en simtur, en paddeltur, en tupplur. Fikar, läser och låter dagen gå bäst den vill. Livet känns så gudomligt enkelt vid Heligsjön.

Det dröjer nästan ett år innan jag upptäcker den långa sandstranden vid sjöns bortre ände. Då är det vår. Liftarna i byn har stängt och de flesta leder töat sönder, men tack vare kalla nätter bjuder sjön på fast is med ett tunnt snölager som ger fäste. Jag och mannen skejtar på längdskidor i vårsolen, hela sjöns längd och tillbaks igen. Små lätta moln syns på den klarblå himlen. Fjällen vilar runtom, svartvita som dalmatinerhundar. Vi byter knappt ett ord. Det enda som hörs är skidornas lätta raspande och våra andetag.

Den stora vita ytan ger mersmak, och några dagar senare är jag tillbaka. Högtrycket ligger kvar och med isborr och stövlar i ryggsäcken har jag skidat upp till sjön. Jag ligger utsträckt på ett liggunderlag, ensam under den blå kupolen och lyssnar till tystnaden. Kikar ner i det mörka hålet. Där nere rör sig ingenting. Endast i min mage sprattlar det till ibland. Innan jag dåsar bort, slår mig tanken att livet är fullkomligt. Jag saknar ingenting.

Jag väcks av ett skrapande och flåsande ljud bakom min rygg. Jag vänder mig om och masar mig upp i sittande ställning. En

lång man på skidor ser häpet på mig. Kanske för att den slitna, svarta skoteroverallen med ett stort Motörhead-märke på ryggen, innehöll en kvinna med stor mage. Jo, hej... Har jag fiskekort?

Den sommaren tog jag mig aldrig till sjön. Först var jag för tung. Sedan verkade den sprattlande fisken i min mage trivas så bra i sitt vatten att den trots lock och pock och sugkopp inte ville komma ut. Efter två dygn tappade alla tålmodet. Man skar upp min mage och plockade ut barnet. Skärsåret hindrade mig sen att gå så långt som till sjön, när jag väl kom hem.

Det hann bli oktober innan jag för första gången orkade skjuta barnvagnen uppför alla backarna till sjön en solig höstdag. Färgprakten som kantat vägen blev ännu mer sprakande när den fick spegla sig i vattnet längs sjöns stränder. Lycklig sjönk jag ner med ryggen mot en solvarm båthusdörr. Som jag hade längtat hit! De sista två månaderna hade jag suttit i soffan med barnet vid bröstet och genom fönstren sett fjällen sakta skifta färg. Nu for blicken över den spegelblanka vikens vatten och stränder, holmens perfekta linjer, fjällets mörkgröna underkjol och gula björkskogsmidja. Efter ett tag kom en bris från väster och krusade ytan, fick den att glittra. Barnet vaknade så småningom och gnydde. Jag tog upp det ur vagnen och höll upp det mot sjön. Det blinkade i ljuset och vinden. ”Här ser du din blivande lekplats”, förklarade jag. ”Du anar inte hur kul man kan ha med vatten.” Barnet knep ihop ögonen och gnällde efter bröstet. Men när det väl börjat suga inne under jackans skugga, kunde jag se hur det nyfiket lyssnade till ljudet av de små vågorna som bröts mot strandkanten.

De följande somrarna häckade vi båda på den lilla sandstranden inne i den grunda viken. Varje år förde med sig nya lekar. Först var det plaska, doppa, gegga, tulta upp och ner i vattenbrynet på korviga lår. Kasta hundra små stenar i vattnet. När hösten kom, togs ett första tvekande steg av en liten stövel ut på den genomskinliga isen.

Sommaren därpå blev det gräva i sanden med hink och spade. Stänka. Jaga småfisk i vattenbrynet. Bada. Tappa mackan i sanden. Och somrarna därefter: Balansera på de stora stenarna vid sjöns utlopp. Kasta pinnar i ån från bron. Dämma upp den lilla bäcken från myren. Fånga småfisk med håv och ha i hink. Göra upp eld vid vindskyddet och nära den med pinnar. Tappa korv i askan. Bada. Meditera i badrock. Vinka till bybor som baxar båtar ur båthusen och snurrar iväg över sjön till sina stugor. Plocka hjortron på myren, blåbär i skogen. Gå på upptäcksfärd i vattenbrynet och göra strandfynd. Trumma med slätgnagda bäverpinnar på brons järnräcken. Meta i ån. Springa fram och tillbaka på spängerna över myren som leder till den gamla fåbodvallen. Plocka smörbullar på fjällängen. Kasta med kastspö. Lirka loss bottennapp. Kasta hundra mackor och räkna studs. Den ena leken avlöste den andra medan dagarna förflöt i sakta mak. Ända till svedan, knotten eller hungern tvingade hem oss till mannen och hans doftande grytor.

På sin sexårsdag fick barnet sin kusins urvuxna segeljolle och lockades till nya lekar på sjön. Jollen hade små åror, och eftersom jag fortfarande mindes hur avskräckande en hård bom mot skal-len kan verka på ens seglarambitioner, satte vi inte segel förrän sommaren därpå. Då hade jollen hunnit bli en kär vän genom att låta sig dras, puttas, klättras i och ur, och ros kors och tvärs över viken. Ihop med kompisar utforskades den välbekanta lekplatsen från nya vinklar. Den skogsklädda lilla holmen, som legat där så lockande och onåbar, kunde äntligen utforskas. Gång på gång.

Vår tid tillsammans i jollen blev svindlande kort. Tredje gången tog barnet rodret och jag fick trycka ihop mig mellan centerbord och mast. Snart satt jag i en kanot och instruerade på avstånd. Genom mitt ropande upptäckte jag att det lurade ett fint eko i viken, tack vare den skogsklädda branten på sydsidan. Stilla kvällar och mornar kunde jag senare roa mig med att locka fram det skygga ekot med hjälp av en flöjt.

Att släppa den lilla röda kepsen ute i jollen med blicken visade

sig dock omöjligt för en mor. Men att bara sitta på land och stirra kändes alltför självuppoftande. Så uppstod nya tidsfördriv. Jag började ta med instrument till sjön, och medan ögonen följde jol-lens färd, fick händerna spela.

När midvintern nalkas tar sjön och jag en paus i vår relation. Ungefär samtidigt drar vi ett täcke över oss. Men innan snötäcket lagt sig, kan det hända att sjön bjuder på fin is, om kylan varit ihärdig. Det händer inte varje höst. Men i fjol hände det. En ku-len novemberdag for jag upp till sjön och klev bävande ut på dess hårda yta. Långa sprickor i isen bildade breda, vita, lodräta band som tydligt vittnade om dess tjocklek. Efter att med ovana fingrar ha tampats med skridskornas remmar, bar det iväg på stela ben längs strandkanten. Efter ett tag infann sig rytmen och jag kunde njuta av de sirliga mönster som frost och vind hade skapat på ytan där jag gled fram. En välbehövlig rast togs på en trädstam vid borte sjöändan. Det hade klarnat upp och blivit kallare. På vägen tillbaka inträffade något lika oväntat och stort som när ett spädbarn bjuder på sitt första leende: Sjön sjöng! Eller snarare råmade. Hade jag inte hört talas om fenomenet, hade jag blivit vettskrämd. Nu försatte det mig i en sällsam stämning. Omsluten av isens mäktiga röst, skrinnade jag tillbaka. Det kändes som en avskedssång. Tack för ännu en säsong!

Några månader senare skidar jag på fjället som skyddar Heligsjön mot nordanvinden. Jag kikar ner på dess stora vita yta vid fjällets fot. Den är strimmig av skoterspår. Det är deras tid nu, jag har ingenting där att göra. På andra sidan sjön, på fjällslutningen, gapar ett nytt, stort sår och en skövlare mejar sakta och meto-diskt ner skogen. Ljudet av en skotersafari hörs nerifrån dalen. En känsla av oändlig sorg och hopplöshet överväldigar mig: Trots es-kalerande klimatkris och artdöd, kommer människorna aldrig att ta sitt förnuft till fånga, inse sitt ansvar och förändra sitt beteen-de. Motormännen kommer att fortsätta gasa runt för nöjes skull,

i naturen och på vägarna med sina fossildrivna fordon. Köra ihjäl skogens djur, eftersom de har rätt att köra fort. Trafiksäkerhetsverkets "nollvision" gäller ju bara människor, inga andra levande varelser. De får gärna dö i hundratusental. Skogsindustrin kommer att fortsätta sprida sina floskler och lögnen för att få fortsätta skövla skogen och habitatet för de djur som lever där. Allt för att maximera sina vinster. Jag minns mitt sista möte med de lokala skogsgubbarna. Hur de gick på om sina skrattretande "kulturhänsyn": "gamla staketpinnar och rostig ståltråd lämnar vi kvar på marken" och "naturhänsyn": ett dött träd, som ändå inte ger en krona, får stå kvar ute på ett kalhygge "för fåglarnas skull". Eller: en ynkelig ridå av granar lämnas kvar längs en bäck, men far omkull som ett plockepinn över bäcken vid första storm. Inga hänsyn tas överhuvudtaget, annat än till de egna bankkontona. Fega, okunniga politiker som tror på lobbyisternas smörja, kommer att fortsätta tjafsa om annat för att slippa ta sitt ansvar och fatta nödvändiga beslut som riskerar att göra dem impopulära. Jag inser att min heliga sjö, mitt paradiset, snart kommer att vara ett minne blott. Bedrövad och uppgiven glider jag hem och gör som alla andra: dövar mig framför en skärm.

CORA VIRINEN

ALLT KOMMER INTE ATT BLI BRA

Alla springer runt i gårdet med blåvita pappersbitar framför mun och näsa. Bara renarna ser ut som vanligt. ”Aajjve, morfar”, ropar jag, ”varför ser alla ut så där, vad är det som händer?” Morfar trycker min hand och säger: ”Det kommer att bli bra”. En vecka senare var han död.

Jag minns det mycket väl, det är nu trettio år sen. Det var en märklig syn.

Renarna sprang saktare än vanligt, som om de redan gett upp. Jag var sex år då. Jag lärde mig snart att de blåvita pappersbitarna som fästs med snoddar runt öronen hette mask. Förut trodde jag att mask var något man gömde sig bakom om man ville bli en annan. De här däremot bar man för att skydda sig. Kanske gömde man sin rädsla.

Den dagen var det varken skratt eller sång i gårdet. Alla var tysta. Detta var ingen glädjedag. En efter en fångades renarna in och avlivades. Men ingen tog tillvara på köttet. De döda djurkropparna slängdes i en hög utanför stängslet. Senare på kvällen, när det blåa mörkret försökte skapa lugn, hölls tre dunkar bensin över kropparna. En sticka kastades och elden började spraka. En skarp lukt av bränd päls spred sig. Några stod kvar och tittade på men de flesta åkte genast därifrån. Jag och morfar satt i bilen, genom bakrutan såg jag eldsflammorna sjunka ihop. Morfar hade händerna på ratten men bilen stod fortfarande stilla. Endast glöd fanns kvar nu, aska och ben. Anti-kroppar. ”Varför eldade de upp renarna morfar?” ”De hade det onda i sig”, svarade han kort och kvävde en hostning. Sedan for vi hem.

Detta hände i Norra Jämtland på 20-talet. Numera finns där ingen rendrift längre. Nu, trettio år senare jobbar jag som forskare och undersöker vad det var som egentligen hände.

När vi kom hem brann det en eld även framför vår stuga. Tamrenarna syntes inte till. Den stickande lukten även här. Stanken trängde in i kläderna, håret, huden. Jag började må illa. Mamma satt vid köksbordet, höll upp huvudet mellan händerna, som om det annars skulle ramla av. Hennes ögon var röda. Hon sa inget, bara tittade på mig. Morfar nickade mot henne och gick in till sitt. Då och då hördes en hostning genom träväggen.

Jag sprang till mitt rum och började bygga lego. Tankarna snurrade i huvudet. Jag var bara sex år då, men inte dum. Jag snappade upp ett och annat när de vuxna inte la märke till mig. Det var krig i världen. Många människor blev sjuka och dog. Men varför dog renarna? Vem var det som krigade mot oss? Och räckte det inte med människorna, behövde även djuren drabbas? Några veckor innan den stora elden i gårdet hade jag frågat mamma om även hundar kunde bli sjuka. Piirko var min bästa vän. Nejdå, svarade hon lugnande och klappade mig på huvudet. Skulle jag våga tro henne? Jag hade hört på radion att i Danmark blev min-karna sjuka och i Sverige var det en tiger och ett lejon som dog på ett zoo.

Men renarna... att de kunde bli sjuka, det hade jag inte kunnat föreställa mig, de gick ensamma på fjället, träffade bara varandra. Ilsket hällde jag ut alla legobitar på golvet, sen började jag bygga. I flera timmar byggde jag. När jag var klar smög jag ut. Fortfarande kan jag se mig själv sitta på marken bakom uthuset. Marken skakar. Ljudet dunkar i mina öron. Och nu kommer elden, röken svider i ögonen, startraketen är igång. Jag släpper skeppet fri och låter det flyga mot rymden.

Jag var sex år då och hade, som de vuxna kallade det, min "rymdperiod". Jag frågade om planeter och stjärnor, byggde rymdskepp, varje dag. Men den dagen då röken från våra brända renar gjorde att mina ögon tårades, lekte jag inte. Jag försökte

hitta ett sätt att rädda min familj och våra djur. På skolan hade fröken visat en fin träbåt med många träddjur. Hon berättade om Noah som räddat sin familj och världens alla djur från att dö ut. Då var det vatten som hotade.

Vi fick inte längre röra oss fritt över gränserna som vi gjort sedan urminnes tider, ja, innan gränser ens fanns. Fast vi hade inga renar kvar att driva och samla ihop heller. Mamma och pappa satt i köket på kvällarna och studerade kartor. De funderade på om vi skulle flytta. Mamma hade en släkting längre norrut som kanske kunde ta emot oss. Men sen blev även mamma och pappa sjuka, de dog inte som morfar, men de blev aldrig sig själva igen efteråt. Kraften och glädjen hade försvunnit. Vi kom aldrig iväg till Norrbotten. Istället flyttade vi till en tvåa på Körfältet i Östersund. Det mesta lämnade vi kvar, till och med hunden.

Jag sa inget. Svalde tårar i stället för godis. Jag fattade att de inte mådde bra, att det inte var så de ville leva sina liv men ändå kunde jag inte förlåta att de lämnade kvar Piirko, det enda djuret vi hade kvar. Där och då bestämde jag mig för att bli forskare och ta reda på vad som hade hänt med renarna. Jag skulle se till att det inte hände igen. Sen skulle nya friska renar kunna leva i området vi nu lämnat och vi skulle kunna flytta tillbaka. Morfar hade ju sagt det till mig, flera gånger ”allt kommer att bli bra”. Meningen som ett mantra, den stod även på husväggar och skyltar i stan.

Trettio år senare sitter jag på mitt kontor, på universitetet i Reykjavik och skriver en forskningsrapport till WHO. I flera år har jag undersökt askan och benen som blev kvar av de brända renarna, tagit prover på de renar som överlevt, jämfört med mänskliga prover.

Resultaten bekräftar vad jag trodde redan som barn. Människor smittade minkarna. Från minkarna sprids sjukdomen till sorkarna, från sorkarna till lämlarna och från lämlarna till renarna. Det skedde förstås mutationer på vägen. Den som drabbade renarna och oss kallades först ”Den norrländska mutationen” på grund av

bristfälliga geografikunskaper på Folkhälsomyndigheten i Stockholm. Men redan två dagar senare, efter högljudda protester från Norrbotten och Västerbotten, bytte den namn till ”den jämtländska mutationen”.

Någon vecka innan skiljningen hade de första människorna smittats av renar och byns ordförande fick order att avliva alla djur omedelbart. Men som alltid fanns det några strörenar kvar uppe i fjällen. Det var de enda som överlevde den sjukdomen. Det var som att hela samhället fick panik, alla anklagade varandra. Skyllde på för sena, för tidiga eller felaktiga insatser. Renarna anklagades för att ha varit orsaken till den omfattande smittspridningen bland människor i norra Sverige. Jag sparade en artikel från en kvällstidning, jag hade precis lärt mig läsa och stavade mig mödosamt genom artikeln. Sen klippte jag ut den och la den i min ask med viktiga saker. Jag har fortfarande kvar den:

Barbarisk djurhållning i Norr. Renarna jagas med skotrar över långa sträckor. Därefter spärras de in i trånga utrymmen, där de inte kan göra annat än att springa åt samma håll. Djuren brölar i panik när de hålls fast för att sedan bli skurna i öronen med en vass kniv. Folk står utanför och tittar på. Det påminner om en djurmarknad. Och alla vet ju var hela eländet började.

Det sprejades hatiska slagord på vägskyltarna som varnade för renar. Hus försökte brännas ner, uppmaningar att vissa invånare borde flytta tillbaka därifrån de kom och bo i sina kåtor delades på sociala medier.

Till och med utomlands pratades det om den jämtländska mutationen. Informationen spreds ända till Sydafrika. Folk blev rädda för att smitta sina djur. Kunde vem som helst drabbas av det här, kor, getter, får, hästar, hundar, katter...? Folkhälsomyndigheten försökte lugna. ”Det smittar inte från människor till djur”, förkunnades det. Men det var inte sant. Sjuka människor borde isolerats även från sina djur. Väl inne i ett djur kunde viruset mu-

tera och sedan slå tillbaka mot människorna med ännu hårdare kraft. Viruset var helt enkelt ett sätt att decimera befolkningen av människor och djur. Ju färre som trampade runt, åt, andades och bajsade, ju mindre utsläppen blev, dess mindre skulle den globala uppvärmningen bli.

Vi försökte springa ifrån hotet, som vi alltid gjort, sedan tiden då rovdjuren jagade oss. Men denna gång skulle det inte hjälpa. Numera är hotet osynligt. Vi kan varken se eller höra det, ändå försöker vi rusa ifrån det. Vaccin började utvecklas i rasande fart, både för människor och minkar. Alla försökte rädda sig själva, vaccin hamstrades, köptes och såldes på svarta marknaden. Det fuskades även i vaccinköerna och med intygen. Ett vaccinpass gick att köpa både med dollar och bitcoin. Efter årtal av kroppsfixering var det nu antikroppar som var det nya heta. Antikroppar kunde ge dig ett socialt liv igen, låta dig resa, antikroppar skulle stimulera ekonomin till det bättre.

Numera, 2050, finns det ingen rendrift kvar i Jämtland. Men det är inte bara på grund av virussjukdomen. Även en annan sjukdom plågar människosläktet, den heter Girighet. En girighet som hela tiden ökar tillväxten och därmed utsläppen. Detta ledde till att vintrarna växelvis består av köldperioder och kraftiga regn vilket ger frusna marker och svältande renar. Trädgränsen flyttar sig kontinuerligt uppåt, snart finns knappt några kalvfjäll kvar. Och snön är numera mycket sällsynt. I Åre cyklas det nu mountainbike året om.

Så även utan virus hade renstammen troligen inte överlevt. Jag blir mer och mer övertygad att girigheten även var orsaken till pandemin som började 2019. Det skulle inte bli den sista. I dagarna pratas det om hoten från Amazonas. Så kanske jag kan svara på frågan jag ställde mig som 6-åring: ”Vem var det som krigade mot oss” med ”det var vi själva”. Vi kan varken vinna eller förlora. Allt kommer inte att bli bra.

MALIN PALMQVIST

FEBERUARI

1

Jag går direkt ut ur natten
in i ditt kök
Det är som att (mar)drömmen sitter kvar
i nattlinnet
som jag inte fått av mig
Döljer med täckjackan
jackan som täcker
Som ett hölje
om ett hölje
om en kropp

Fast nu är allt ljus

2

Det förvånar mig att jag
tar steget
över tröskeln
Kanske skulle jag alltid
kunna stiga in
om jag bara knackade på

3

Det är förbjudet att stiga in
Allt man ska göra
för att må bättre
är förbjudet
Det är tur att jag har en hund

Jag möter hundarna i skogen
vet inga människonamn
Men jag pratar med dem
också
det är bra
Inte som att sitta i ett kök
i plötsligt och nytt samförstånd
men ändå

4

Världen är en ö med fyra väderstreck
och tre broar
Isar åt alla håll
Isar

5

Brister

igen

Kaffe

Hundpromenad

Telefonsamtal

Bär

igen

6

Hundarna

internationella bekantskaper

Om inte hundarna

hade vi varit

helt nära

men aldrig pratat

7

Februari

Som de snötyngda träden i skogen
där vitsnön färgats gul av Sahara
bär de världen på sina grenar
Smågranarna sticker upp handen
genom snötäcket
Ropar på hjälp

8

I min närmsta skog
händer allt
Kråkbråket i grantoppen
sakta singlar fjädrar ner mot marken
sakta

9

Jag bygger en barrskog
inom

10

Aldrig har jag längtat så mycket efter kök
som nu
Och festerna
jag aldrig ordnade
jag saknar dem

Högtidsstunden
i läppstiftet
Festklänningen
i garderoben

11

Samtidigt i Himalaya
sveper en flodvåg från en brusten glaciär bort
100 människor
På tv säger en forskare
att vi ska minnas den här vintern
för den här vintern
kommer inte att hända i framtiden
Inte ofta
Och vi pulsar och vi skottar och går ner oss
Snön läcker in över höga stövelkanter
Men jag hamnar så mycket i mig och mitt och kök och hundar
För mycket snö för att
se vägen

12

Jag har en filmfestival i fickan
Där drunknar en man nästan i ett dyhåll
i sista stund räddas han av sonen
Sen är det som
att det händer på riktigt

13

Jag går in i ett kök
jag håller andan

ULLA ROMILD

RESPIT

Det ringer på dörren och Viveka slungas brutalt tillbaka från den pastoralala engelska miljön till sitt eget vardagsrum i lägenheten på Allégatan i Östersund. Hon släpper stickningen och pausar motvilligt avsnittet hon tittar på. Kryckorna verkar ha glidit iväg på pin kiv, men hon får tag på dem och tar sig upp ur soffan. Hon svajar till men lyckas hamna i strikt lodrätt läge och kan börja den mödosamma vandringen mot ytterdörren. Förr var livet enklare. Då låste hon bara dörren när hon gick ut eller gick och lade sig. Den stängda dörren var en tillräcklig markering för alla.

Om hon inte hade brutit foten skulle ha hon tagit promenaden till ytterdörren i förbifarten utan att lägga ner någon tankemöda på den. Det är inte så många meter det handlar om. Men nu är det som det är och visst kunde det ha varit värre. Många klagar bittert på den påbjudna isoleringen under pandemin, men på det stora hela trivs hon mestadels i sitt eget sällskap. Hennes enkla änke- och pensionärstillvaro rullade på tills hon så oturligt halkade och bröt foten. Sedan blev det lite mer komplicerat här i lägenheten två trappor upp utan hiss.

Dörrklockan pinglar till en andra gång. Viveka blänger på soppåsen där den står nonchalant lutad mot skohyllan. Du kommer att möta ditt öde du också, muttrar hon, och fortsätter fram mot dörren. Men det är inte dags för soppåsen ännu. Det är Nora som står där utanför och hon har inte jackan på sig, vilket innebär att hon inte är på väg ut utan att Viveka är målet för henne just i stunden. Viveka bestämmer snabbt att hon kan stå ut med soppåsen ett litet tag till. Det får räcka med att Nora störde henne.

Hon känner absolut inte för att vara objekt för Noras behov av att visa hur godhjärtad och hjälpsam hon är.

Det vackra, leende ansiktet på andra sidan dörren ser vederbörligt vridet och märkligt ut i tittögat. Tänker hon inte på att det är bättre att stå en bit bort för att inte få ansiktsdragen förvridna? Kanske är det så att hon aldrig haft möjligheten att betrakta någon genom sitt tittöga? Det är lyhört i trapphuset och Viveka hör aldrig att någon går upp till tredje våningen.

Själv har hon faktiskt aldrig stått utanför Noras stängda dörr. De gånger hon tackat ja till en inbjudan stod dörren vidöppen och Nora väntade henne i hallen för att kontrollera att hon tog av sig skorna och stängde av mobilen innan hon trädde in i det heliga. Vänlig men bestämd tror Viveka att Nora tror att hon är i det läget. Efter några gånger blev det tydligt att välkomstritualen är en väl inövad akt. Nora sa alltid exakt likadant om skor och om önskat mobilfritt umgänge. Var och en är i sin fulla rätt att bestämma förutsättningarna i sin egen lägenhet och Viveka skulle inte gå in med skorna på hemma hos någon oavsett, men hon är inte den sorten som uppskattar att bli förmanad.

Hon borde ha gjort som Sören i lägenheten mittemot. Hans dörr förblev stängd när Nora gjorde sin eriksgata som nyinflyttad i huset härom året och den har så förblivit. Sören är en gammal surgubbe, och sådana har sina egna manér för att göra livet enkelt och okomplicerat. De har bott mitt emot varandra i många år och har en oproblematiske relation. Det vore att överdriva att påstå att han har ett hjärta av guld, men som granne är han närmast exemplarisk. Det känns tryggt att ha honom tvärs över trappen. Han är tyst, luktar inte konstigt på något vis och hon får låna hans hydrauliska domkraft när hon ska byta däck. När det kniper kan han även bära ut en soppåse åt henne.

Viveka tänkte att det kunde vara trevligt att få hälsa på sin nya granne när Nora ringde på den där gången, att få ett ansikte på den som nu skulle gå på hennes tak och förekomma i hennes värld via återkommande ljudinslag. Nora sträckte fram handen

till hälsning, vilket skulle vara helt otänkbart idag men då kändes som en gammaldagsartig gest. Ansiktet ovanför den utsträckta handen dominerades av en vänligt leende mun. Nora gjorde ett onödigt gott första intryck. Viveka borde ha känt igen vad ett alltför leende yttre kan dölja efter alla anställningsintervjuer hon suttit med på när hon jobbade på Myndigheten. Då var hon alltid avvaktande inför de alltför trevliga. Så många gånger hade hon sett att det var de som vid ett första intryck verkade något kärva, eller till och med lätt bittra, som sedan växte och blev goda och pålitliga kollegor och hon brukade alltid förorda den sortens sökande när tillfälle gavs. De vänt leende däremot blev oftare till besvär och inte sällan just för att de tyckte sig behöva oändligt mycket uppskattning och beröm.

Viveka suckar lite och pustar vid dörren. Hon ser hur Nora lyfter handen för att återigen ringa på. Viveka antar att Nora vet att hon är hemma men hon försöker ändå smyga bort från dörren med så tysta steg som det går med kryckorna. Ganska onödigt egentligen, men av någon slags respekt. Nora är ingen ond människa. Viveka vill henne inget illa, men kvinnan blir en plåga i sin eviga jakt på bekräftelse.

Viveka förstår det nyvaknade intresset från grannens sida nu när hon själv har svårare att utföra sina ärenden. Hon hade hunnit backa undan från Noras framstötter om hjälp med handling och det ena med det andra ganska ordentligt under den första coronapandemivåren genom att hävda sitt behov av frisk luft och sin förmåga att bete sig enligt alla rekommendationer om hållna avstånd och tvättade händer och därutöver hänvisat till sina normalpåträngande barn som absolut ställer upp om hon ber dem om hjälp och som i övrigt är till alldeles lagom glädje. Sonen som bor närmast tittar in regelbundet. Förmodligen rapporterar han vidare till systrarna. Det är helt ok för Viveka. Hennes barn är trivsamma, men de har sina liv och hon har sitt. Hon älskar dem och är stolt över dem. När de väl ses gläds hon över vilka förträffliga vuxna de är hela högen, och hon har gärna dem och deras familjer

som sällskap till en god middag eller för några timmar i parken, men dessemellan är hennes eget sällskap ofta fullt tillräckligt.

Nora är av en annan art. Hon saknar det hon inte har. Viveka lyssnade artigt på berättelserna om mamman som aldrig sagt ett uppskattande ord till sin dotter. Om den lilla flickan som under hela sin uppväxt gjorde sitt bästa för att göra sin mamma stolt genom bra betyg i skolan och utmärkta idrottsprestationer utan att mamman över huvud taget kommenterade det. Om den unga kvinnan som skaffat sig en gedigen utbildning och byggt upp ett företag för andras välmående och förgäves väntar på att mamman ska komma dit och se vad hon uträttat. Och så lägenheten, fylld av stoppade plyschmöbler, teakbord, piedestaler, broderade bonader och virkade dukar, där Nora sitter och väntar på att mamman ska komma på besök och säga något gillande. Som om ingenting är något värt så länge den motsträviga mamman inte ser det och erkänner det.

När Viveka smält intrycket av inredningen som så illa rimmade med 36-åringens ärtiga uppenbarelse hade hon försökt säga något snällt om hur fint Nora har det, men hon förstod snart att det på det hela taget var ganska ovidkommande vad hon sa eftersom hon ändå inte är Noras mamma. Det var en av anledningarna till att Viveka slutade tacka ja till ”bara en kopp te”, som förutom te typiskt bestod av nybakade scones, små snittar och cup-cakes med omsorgsfull garnering.

Ett tag tänkte hon att Nora skulle tappa intresset om hon själv aldrig bjöd igen, men det verkade snarare trigga intresset. Som om Vivekas njugghet att bjuda tillbaka bara gjorde det ännu viktigare för Nora att söka kontakt och bjuda in henne för samvaro och gemensam konsumtion av gluten. Efterhand började hon förstå Noras mamma. Ingen levande människa skulle kunna uppskatta Nora i den omfattning som hon själv tycktes mena att hon förtjänar. Viveka hade nästan börjat få slut på ursäkter när covid-19-restriktionerna så lägligt kom och påbjöd så få sociala kontakter som möjligt.

Viveka tar sikte på soffhörnet och drar en suck av lättnad när hon lyckas landa där igen. Hon ångrar att hon inte passade på att gå på toaletten när hon ändå var uppe på benen, men det får vara. Efter en liten stund hör hon Noras steg i trappan och hur lägenhetsdörren en trappa upp öppnas och stängs. Snart kommer Nora börja dammsuga. Det brukar hon göra när hon avvisats.

Viveka återknyter kontakten med de brittiska öarna och tar upp stickningen. Ett nytt barnbarn är i vardande och hon ser fram emot att få se den lilla i en röd kofta med kaniner på.

JENNY JEJLID

SYMFONIER I TYSTNADEN

Om någon hade frågat henne vad som var det allra bästa sedan förändringen så hade hon utan tvivel svarat att det var lynnigheten. Eller, snarare, avsaknaden av lynnighet. Den hon kämpat så hårt med under hela livet.

”Så, vad är det bästa sedan förändringen, Lena?”

”Jag vet inte, James. Det är mycket. Men måste jag koka ned det till en sak, verkligen bara en sak, så skulle jag nog säga att lynnigheten är borta.”

”Lynnigheten?”

”Ja, lynnigheten James. Du förstår, jag brukade vara så stressad och lynnig. Hade svårt att sova. Men nu. Jag sover som ett barn.”

”Hur menar du då?”

”Jo, jag sover verkligen som ett barn, James. Jag har aldrig sovit så här bra i hela mitt liv. Jag somnar som klubbad och sover hela nätterna. Varje morgon vaknar jag som en nyfödd.”

Varför hon hade döpt sin inre samtalspartner till James hade hon ingen aning om. Kanske var det ett undermedvetet val då många äldre betjänter gått under namnet James i filmer som brukat sändas i livet före. Eftersom hon bodde i Norrlands inland så borde hon kanske ha valt ett mer norrländskt namn. Som Tomas. Eller Henrik. Men nu hade hon friheten att döpa honom till vad hon ville och då fick det bli James. Det var nästan som om det var han som talade om för henne vad han hette när hon först började föra sina inre samtal med honom.

”Trevligt att träffas. Mitt namn är James. Vad står du här och funderar på?”

”Trevligt att träffa dig också, James. Jag heter Lena. Förresten, vilket ovanligt namn här uppe. För en man i din ålder, om du inte tar illa upp för att jag säger så.”

”Inte alls. Inte alls.”

”Är du här ifrån?”

”Nej, jag är lite från varstans.”

”Jaså, det säger du. Ett av mina barn hade en klasskamrat som hette James. Men de var ju bara sju år. Jag tror att namnet blivit vanligare även här bland de som är yngre.”

”Det har du säkert rätt i.”

”James, vad tycker du om allt det här som har hänt? Varför tror du jag kan sova så bra, trots omständigheterna?”

”Jag vet inte, Lena. Vad tror du själv?”

”Kanske det beror på att jag inte har något mer att förlora. Jag har redan förlorat dem allihop. Kanske beror det på att jag inte har något mer att vara rädd för. Det värsta har ju redan hänt. Då återstår bara tung sömn. Konstigt nog har jag aldrig känt mig så harmonisk som nu. Det känns så nära paradiset som jag kan komma. Jag har hittat det inom mig, tror jag.”

Hon kunde känna att James såg på henne. Han behövde inte ställa någon motfråga. Hon visste vad han tänkte, eftersom de delade samma tankar.

”Du förstår, James; kanske är det så att det först är när det värsta har hänt som vi kan se livet för vad det verkligen är. Som jag brukade oroa mig. För allt och för inget alls. Jag oroade mig för barnen. Jag oroade mig för virus och för cancer och för naturkatastrofer. Jag oroade mig för jobbet och för mina föräldrar och för ekonomin. Om något bra hände oroade jag mig för vilket pris jag skulle få betala för att jag känt en flyktig glädje. Jag väntade på nästa katastrof. Men nu, när allt har hänt har jag ingenting kvar att oroa mig för, James. Ingenting alls. Jag sörjer alla förluster, förstås, det gör jag. Och det är ensamt, James. Det är väldigt ensamt. Men det finns en harmoni mitt i sorgen. Jag har mina samtal med dig. För första gången kan jag känna total hänförelse

bara av att se en daggdroppe balansera på ett grässtrå. I den där daggdroppen finns ett helt universum.”

”Säger du det. Säger du det.”

”Ja. Jag ser saker jag aldrig lagt märke till förut. Hör saker jag aldrig hört. Minsta lilla vindpust för med sig en ljudbild av så många läten att inget musikstycke i världen kan komma i närheten av det. Jag hör hela symfonier i tystnaden. Hela symfonier, James.”

Hon och James stod i fönstret och blickade ut över det tidiga morgonljuset. Hennes hem hade av någon anledning skonats. Den brända marken sträckte ut sig likt förkolnad hud så långt bort hon kunde se. Men precis utanför hennes rödmålade lilla hus med vita knutar hade en gräsplätt undkommit förintelsen och morgondagen blänkte i det friska gräset.

”Är det här slutet, James, eller är det egentligen bara början?” frågade hon medan hon av gammal vana, eller ovana, trevade efter en mänsklig hand bredvid sig.

JIM PÅLSSON

TID KOM TILL – rapport från en gräsrot

TIDEN INNAN

Veckorna efter hemkomsten gick fort. Det hade varit en nära och varm vistelse, lik många andra jular. Gemensam säng och eget rum, som i unga dagar. Spel och gästspel, samtal och promenader hade bidragit till ett fint socialt sammanhang.

En enkel plan för tiden närmast var klar – enkelt nyårsfirande och mjukstart på skidor, böcker för läsning och någonstans däremellan matlagning, två delar småvarmt, en del vidlyftigt, och somligt gott. Det var lätt att återfinna rytmen i pardansen igen. Orosmoln fanns inga, och skrivandet kändes närmare än på länge.

TID FÖR OMSTÄLLNING

En av sista dagarna i nya årets januari meddelas i medierna att ett okänt virus, med coronastämpel, påträffats hos en sjukhuspatient i huvudstaden. Nyheten kablades ut som en i bruset.

Ringarna vidgades snart; rapporter om smittade från landet i övrigt strömmade in. Virusets uppkomst och stam härleddes till Kina. Rykten flög, ändrade riktning och innehåll. Rörelsen kring det okända ökade snabbt och hela samhället omslöt. Febrig aktivitet hos berörda myndigheter och berörande rapporter blev väckning ur vinterdvalan, när den nya situationens allvar trängde in i våra hem. Nya ord nådde periferin, inbakade i yviga och svårtydda kommentarer. Experter i skilda ämnen och branscher

trädde fram. Myndigheter, nya som gamla, visade upp sig framför kamera och mikrofon, sida vid sida med statsråd och regeringschef. Pandemi blev ordet i tiden redan innan vårsolen städade undan vinterresterna.

Vardagshjältar stod som svampar opp
de flesta rekryter ur vårdens breda tropp
Horder ur eliten gav SVT svans
några bländade med sin briljans
Klarast lyste en som hette Tegnell
han var otydligt klar och tålmodigt snäll

Människor formas av erfarenheter och vanor och många lever livet i relativ frihet och med stort eget ansvar. De flesta tycker säkert att det fungerar väl. I det läget, utan att knacka, klev ett coronavirus in på scenen. En utvecklad pandemi krävde omgående inskränkningar och nya regler för att hindra smittspridning i vårt land. Än stramare restriktioner infördes vid kontakter och resor i andras länder. Karantänbestämmelser spretade och många länder vidhöll egna analyser och beslut. Lite käbbel med och mellan våra nordiska grannar. Det riktigt svåra i det nya var att bli åsyna vittne när ridån drogs undan och dramadokumentären om vård av äldre visades för öppen ridå.

Ordet sjuttioplussare ersatte fyrtiotalist. Ett personligt lyft ur misstrons görja. De var och är samma människor oavsett epitet. Lite trötta i steget, men de försöker dölja det mesta i självmedveten tro på massans försteg och övertag. Fast nog är det bra länge sedan de hade sin storhetstid. Med sublima egenskaper, som självkänsla och erfarenhet i bagaget, inser de numera vist nog livets realiteter. De tar gärna ansvar och följer rekommendationer som förestavats dem. Det är så de är tränade. Dock vore de inte sjuttioplussare på riktigt, om de själva inte tolkade reglerna efter sitt goda förstånd.

TID KOM TILL

Efter första tidens lägesanalys och anpassning tog vi steget över till en närmiljö i förändring. Den krävde rättning i butiksköer, avbokning av resor, inställda evenemang och mera därtill. Projekt utöver minimala rörelser i samhällsrummet avråddes. Inga repetitioner med orkestern eller spontana bjudningar alltså. Barnbarnen visade hänsyn och ställde in våra veckomidagar och andra små möten.

Vi valde att tillbringa mer tid i friska luften. Umgänget fick ske utomhus, ofta oplanerat och när väder och vind tillät. Annars var och en hem till sitt.

Snart nog fanns plats för annat än oro och ängslan. Vardagen fylldes snarare av tilltagande stillhet och ro. Tristess kanske någon tyckte, ensamhet tyckte andra. Samhället omkring påverkade inte som förut. Tempot avtog, utbud och resande begränsades. Tempoväxlingen var ingen plötslig eller påflugen känsla. Upplevdes mer som anpassning till åldrandets egen retardation och en naturlig följd av den dämpade iver pandemin bidrog till. Sammantaget uppstod utrymme för nya tankar och nya sätt att inrätta sin vardag. Utrymme i form av tid blev bonus.

Tid kom till oss. Efter hand blev det tydligt, att så skulle det fortsätta ett bra tag framöver.

Med tid kom också insikt om att sociala aktiviteter monterades ner och inte togs i anspråk som förut. Ett relativt tomrum stod tillgängligt att fyllas med något annat. För egen del blev arbete i skrivarspåret en pånyttfödd syssla, utan stress bara lugnt driv framåt. Blandat med spårande ute i naturen. Detta dubbelspår skulle bli den väg som förde mot delvis nya marker.

Tankar sökte först bakåt i riktning till en tid utan coronavirus, men också av dagar i vankelmod, oföretagsamhet och sökande i obestämbar blandning.

TIDEN LÄNGE SEDAN

Han sitter på sin självvalda plats för att ännu en gång försöka. Axlarna strävar en aning uppåt. Positionen ger ett kompakt och framtungt intryck, möjlig antydning till förhöjd koncentration. En viss beredskap kan anas, men rygglinjen skvallrar också om en trötthet.

Lyfter han blicken ser han stora snöflingor sakta dala och fylla på snötäcket på den lilla ytan mellan huset och planket. Rosengården, lite storvulet namngiven efter ett antal rosenbuskar som planterats där, har nu skydd mot kyla och nordan.

Han har känt sig bekväm framför fönstret, den gränslösa flyktvägen för osammanhängande tankar. Försjunken med oseende ögon, inte helt utan hopp om sitt projekt. Projektet, det dagliga sällskapet som han vridit och vänt, sökt linjer och stolpar och synopsis att bygga ifrån.

Haft svårt med fokus. Likt dansande humlor i blomningstid har tankarna snurrat i hjärnas vildvuxna trädgård. Någon humlas instinkt vilar knappast över hans gestalt. Snarare tycks han domineras av tvivel om sin roll som berättare och otydliga insikt om vad uppdraget innebär.

Vilka blommor skall han plantera i sin trädgård? Vem kan tänkas vilja njuta det nektar han eventuellt kan erbjuda?

Han har tagit ett beslut; bestämt att följa sin känsla, att fånga och utforska på egen hand, för egen skull. Hoppas få se egna ord och meningar i skrift, som kan berätta något han glömt eller inte förstått. Kamp är han beredd på, och misräkningar, men hoppas på tillfredsställelse över senkommen klokskap och upptäckters eufori.

Den forne scouten är redo: att söka, sortera och värdera bilder. Inre bilder. Minnesbilder.

Han kom verkligen igång med sitt projekt – ”Sagan om sig själv” eller ”En alldeles vanlig liten gosse”. Skrivandet upptog hans tan-

kar. Minnesluckor öppnades och han ville söka ”Gossen som försvann”. Ark lades till ark och hans liv fick en ny mening.

Det är ungefär där vi hittar honom när pandemin bryter ut. Han lyssnar till ett upprop; att skriva om tiden vi lever i just nu, i skuggan av klimatkris och rådande pandemi. Han lägger projektet åt sidan och fyller upp med annan ny energi.

I SKRIVANDE STUND

Scen 1 – Tillökning

Det är slutet av juli, bortom begränsningar av antalet personer som får mötas på samma plats, och andra restriktioner. Födelsedagsdags i huset, någon fyller jämnt. Gäster kom. Nära släktingar, bara de närmaste. Högtidsdagen kunde genomföras efter forskning kring smittor, anti-kroppar och allmänt tillstånd.

Det klingar i ett glas, äldsta dottern och hennes man står mellan grillplatsen och bordsändan. Ber om uppmärksamhet. ”Hrm, vi har äran att gratulera på födelsedagarna! Vi har underlättat för er genom att slå ihop dagarna i år.” Hon lyfter glatt sitt glas. ”Skål för många fina år och frihet stor och underbar! Hurra, hurra, hurra, hurra! Nu vill vi presenta er ett nytt sällskap, som vi tänkt ska bo hos er, därnere i hörnet”, pekar västerut. ”De har antagit släktnamnet Apis mellifera mellifera. Varsågoda och bekanta er. Och lycka till”!

Suset från sällskapet överröstade surret från hörnet. Vi hade begävat med tiotusentals nya familjemedlemmar. Klädsel för anslaget och avslappnat umgänge delades ut i rätt storlek.

Först kaos och spektakel, sedan lycka och det oväntades förmåga att i stunden radera allt annat inuti. Allt bara fint. Vi hade fått sällskap, och vi skulle klara pandemin.

Efter känslostormen restes funderingar kring praktiska konsekvenser av det hela, om kompetens och ansvar och andra ting.

Vi visste ju lite om människans minsta husdjur, hade till och med pratat om dem, att det vore fint med tillökning. Föräldrastöd kunde ordnas genom kurser, bara det var något att se fram emot. Vi använde resten av hösten till att bekanta oss med våra nordiska honungsbin, och längtade till våren då vi skulle ses igen.

Scen 2 – ”Omgifte” som omväxling

Ceremonin var enkel; välja plats, sätta sig först och låta sig bedåras av inkommande anrättningar och kvällens servitris. ”Välkommen på bröllopsmiddag!” Den kära rösten lät glad. Dukat i finrummet och solen tittade snett in från sydväst. Strålar som strödde gnistor i glas och porslin. Det var mitten av augusti och mindre än tre månader kvar till första bröllopsdagen.

Andra ringningen förklingat. Ringen på plats. Det gick på tre dagar, ingen kö hos juveleraren. Tidpunkt för hämtning bestämd. Besök för provning och överenskommelse om pris och inbytesvärde avklarad. Gammalt guld i lådor och gömslen samlat i knytpåse. Några månader tidigare hade beslutet tagits. Ringen från mitten av sextioalet befanns en dag inte hålla måttet.

Det betydde att den knappt gick ta av det lillfinger den satt på. Dessutom var den så vass i kanterna att ideliga skärsår förpestade tillvaron för bäraren.

Några timmar senare, när solen slutat leka i glaset, hade de under påvra men kärleksfulla betygelser förnyat avtalet på obestämd tid. Andrahandskontrakt var icke på tal. De hade skålat och tackat för de första välsignade åren, dryga femtio till antalet. De icke längre så unga, avstod att utlåta någon förhoppning, än mindre önskan, om framtiden. Den ansågs inte låta sig påverkas så varför krusa. Och ringen glänste av guld och formatet var anpassat.

Under texten i denna händelse ligger minnestablåer ur ett liv tillsammans.

Scen 3 – När bären mognat

Vi valde strandvägen nordväst ut runt ön. En avstickare, för att nå vårt speciella mål för dagen, var inprickad på kartan.

En väl upptrampad stig slingrade på krönet av strandvallen. Storsjöns vatten, några meter under oss, följde lekande en lätt pålandsvind. Knappast en trädrot eller sten doldes i den slitna stigen. Det behövdes stadigt på fötterna för att styra stegen rätt. Vi passerade Kärringsnäsets utsiktspunkt. Därifrån hade vi knappa kilometern fram till krysset på kartan. Målet för dagen var blåbärsstället vi hittat dagen innan, då vi var ute och letade GPS-punkter i terrängen. Vi sjuttioplussare kallar punkterna kontroller och tillämpade den gamla devisen: ”Självald väg i okänd mark – tankens skärpa under kroppslig möda.”

Stigkorsningen kom som väntat. Vi tog höger uppför backen och började klättringen. Två- kanske trehundra meters stigning hade vi innan marken skulle plana ut, och där våra blåbär förhoppningsvis hängde kvar. Karta och verklighet stämmer för det mesta överens. Så även denna gång. En liten avvikelse bara. Blåbärsstället som vi kryssat fanns, det visste vi. Men att vi efter knappa hundra meter efter avtaget skulle hitta ett ställe som var lika bra, det visste vi inte igår. Glad överraskning.

Den solbelysta gläntan var inbjudande. Enstaka tallar i stram givakt. Solljuset trängde genom de yviga kronorna och spretade lite huller om buller när vinden drog igenom och försiktigt buffade grenar och sly. Det var så vi upptäckte bären. Hängande mogna i riset som rörde sig och ljuset kom åt.

Ryggsäckarna av, några klunkar vatten och sedan bärkontakt. Känslan av natur var påtaglig. Rikedomen framför fötterna och vägen hade vi själva valt. Överraskats av gläntan, där skogen öppnat för ljus och värme. Där synfältet vidgades och några djupa andetag syresatte kapilläerna. Allt samlat till ett rofylt rum.

Gläntan i mig öppnades också. Ljus letade sig innanför. Plockningen blev närmast meditativ. Prassel när småfåglarna hoppflög

mellan buskarna, kanske glada över sällskap? Ett par grodor fick bråttom undan en främmande fot, och den svaga vinden drog med sig ljudet från en avlägsen motorbåt.

Nyss sågs hon dyka ner bakom en fallen fura. Hennes handplockade skulle sitta fint till frukostfilen.

Jag väcktes ur tankesnurren. Tyckte jag hörde, reste mig från hukande, såg min väns hårband röra sig lugnt och metodiskt. Fortsatte plocka. Det var röster, säker nu, reste mig igen och såg två kvinnor, vända mot varandra, i samtal. Den nya ropade hej. Log brett och sade något om skog och bär, eller kanske, fin dag det här. Mina hörapparater blev tyvärr kvar på byrån. Personen flyttade sig, kom närmare. Hon plockade för hand också. Höll kärlet försiktigt när hon rörde sig. Det var något bekant över henne. Den trygga dialekten norrifrån tränger igenom.

Kommer inte ihåg, eller? Skrivarkursen, en haiku? Jodå, det stämmer bra det! Snart tio år sedan...

Vi bildade en skev triangel där vi stod, med invanda pandemiavstånd, en aning längre bara. Jag undrade om hon skriver nuförtiden. Tolkade svaret som att hon gör det, men riktning och mängd varierar. Typiskt!

Hon stod där i gläntan, såg oss lite uppifrån. Utan förvarning sade hon att hon faktiskt skrivit en psalm, med musik ur Black Orpheus – Bonfa och Jobim. Ville vi höra? Vårt ja kom samtidigt. Överraskningen total. Reflexmässigt sträckte jag en aning på mig och mottog, i sjunkande solljus och insekternas försiktiga inande, hennes flödande sång över oss två. Vi som var församlingen. Och hela församlingen hade blå fingrar.

Hon valde stunden och den blev vår. En hänförande scen. Jag kände tacksamhet över ha hittat till gläntan, just idag. Glädje över att kunna ta in känslan från den oväntade och positiva händelsen. Tack för föreställning, blåbärsfe!

Lika plötsligt som ridån gått upp, lika snabbt var föreställning-

en över, med ett glatt: ”Nu skall jag ner och ta mig ett dopp. Härligt att träffa er, just här!”

Minuter senare var hon, likt ett solblänk, försvunnen i skogen. Samspelet mellan andens mystik och ögats nyckfulla sceneri fyllde gläntan med skön efterklang. En äkta serendipitet i coronavirusets tid.

Tysta dröjde vi en stund i gläntan. Bestämde oss snart att vandra hemåt. Vi fortsatte stigen längs östra stranden, nådde badplatsen som tänkt. Väl framme kändes fötterna medfarna efter alla lyft över stock och sten, och timmarna på benen. Badkläder hade vi i beredskap, men för egen del kändes tillfället osökt att kliva ut i det höstsvala vattnet med skor och kläder på.

Långsamt, steg för steg, tills vattnet nådde hakan. Den brännande känslan i fötterna tonade av och ersattes av absolut befrielse och avspänd kontroll. Det plaskade vått om mig efter doppet; sista kilometern blev ändå en närvarande promenad i nuet. En oförglömlig dag, i en speciell tid.

TID FÖR REFLEKTION

Tiden efter pandemiutbrottet blev omtumlande. Hur skulle vi klara vår del i ansvaret? När får vi träffa barnbarnen igen? Vad skulle vi använda tiden i relativ isolering till? Många frågor. Svaren fick vi efterhand. En sammanfattning av situationen kan beskrivas ungefär så här, utifrån upplevelse och verklighet:

Aldrig var känslan av frihet större, aldrig var längtan efter barn och barnbarn större, aldrig var trädgården mer givande och spännande som med gammal vän och nya husdjur. Aldrig lade jag så många sammanhållna timmar på skrivande. Sällan kom så många tankar att födas, stötas och blötas, aldrig tidigare hade jag följt en morgongympafrokens övningar och haft så lite (nästan ingenting) ont i ländryggen. Aldrig ätit så gott och ändå tappat i vikt. Sällan längtade jag så att få sätta ett fint arr med orkestern.

Dagarna med min kamrat: själva tiden, våra samtal om minnen och framtid var viktigare än någonsin. Aldrig har jag brytt mig mindre om min ålder, eller känt mig mer omhuldad. Tänka sig, få ny beteckning och duglighetspass; från fyrtiotalist till sjuttioplussare. Lättare än att begära adressändring! Och folk släpper mig före i dörrar och köer. Nej, inga köer! Det är inte rekommenderat.

Aldrig upplevde jag min kamrat mjukare, både i skinnet och sinnet, aldrig var hon mer omtänksam och förekommande. Aldrig var våra strapatser i skog och trädgård, promenader och simturer mer givande och självklara. Aldrig var jag mer nöjd med mitt blodtryck och min astma. Aldrig var doktorn nöjdare med mig.

Ändå. Jag vill tillbaka till tiden som den tedde sig före utbrottet. Då vi kunde gå på teater, jazzkonserter och kyrkans musikprogram. Jag vet vad jag skulle ta med mig på en resa tillbaka, gamla vänner att välkomna eller hälsa på, stadsturer med barnbarnen eller följa fotbollsträning och gymnastik, uppvakta studenten, eller något av allt, allt det andra.

Jag vill se de unga, likt humlorna leva sina liv i oförvägen strävan mot en vidare horisont. Unga som vill lära och veta, om möjligheter och nya vägar. Unga som vill verka i samförstånd, och ta hänsyn till olikheter och förutsättningar. Unga som rättvist vill fördela de resurser som återstår. De som måste rädda vårt klot och göra det till massornas trygghet och hem, och det möjligas park. De unga skall forma den nya tiden, dess människor och anda. Välja naturlig mättnad som norm, se överkonsumtion och strider om gränser och tillgångar genom genansens lins.

Om jag får önska mig allt detta fina, blir det mesta postumt, trots allt, men man tackar på förhand!

Det som för länge sedan började i ett rum med utsikt mot översnöade rabattrosor fortsätter i upptinat, inre klimat. Den ensamme

vid sitt tomma ark har hittat ett dubbel-spår. Hinder rivna och resanden lämnat för nästa station.

TID GER TILLFÄLLE

Månader senare, och efterhand, har arken blivit många, faktiskt, ganska många. Minnen, tankar, ord och gärningar, i mängd och oordning stor. Men de finns, går att läsa, korrigera och fundera över, lägga sidospår från. Framförallt fortsätta söka gossen, någonstans i ett inland.

Pandemi är ett förskräckligt gissel, arternas förtvivalade rop på besinning. Vill inte drabbas, skulle troligen inte klara det. Men jag kan och vill om chansen ges, ställa upp och hjälpa, vara praktiskt visionär, självgående och allmänt frimodig. Det senare är tyvärr inte före detta fyrtiotalistens kännemärke, men varför inte fortsätta hoppas och önska. Inga hinder synes än.

För övrigt vore det fint att få gå i mål med sagan om sig själv.

Tid kom till mig och jag kom till.

MARTIN JOHANSSON

KOLONISATÖRERNA

”Vi är inte många kvar nu. Snart är det slut med oss. Jag måste skriva för att berätta. Jag hoppas att någon, någon gång, ska hitta dessa ord och lära sig av dem. Jag måste tro det. Så här blev det: Först kom många vackra, kyliga vintrar med massor av snö flera år i streck och vi trodde vi var räddade. Att alla de tecken som vi tyckt oss se, var fel. Att stormarna, bränderna och det höga vattenståndet som drabbade världen bara var en chimär, att vi lyckats vända på oddsen. Vi hade fel.

När värmen slog till med full kraft var vi ändå oförberedda. När potatisen slutade växa grönt utan brändes bort i fårorna, när rågen, vetet och havren förtvinade på fälten, när mjölken och köttet sinade fick vi gå från hus och hem. Det var just som det berättats om från tidigare generationer, de som lämnade sina hem för att det inte gick att leva där längre. Nu var det samma sak, problemet är bara att det inte finns någon bördigare plats att utvandra till. Vi är bland de sista som lider på jorden. Vi som lever här är de sista att dö.”

Dessa rader återfanns för flera år sen. Det tar lång tid att lista ut vad de betyder. En av de första av oss här fann anteckningarna inne i en grotta, insvept i ett tyg. Varsamt sparade.

”Innan värmen hade vi De stora sjukdomarna, en efter en. Obarmhärtiga, jorden runt. Den första sjukdomen drabbade mest de äldre, det kunde vi leva med, de skulle ju ändå försvinna snart. När

den andra och senare den tredje sjukdomen rullade in, de som tog barnen och de unga ifrån oss, blev allt svårare att hantera. Till slut fanns inga mediciner som hjälpte. Vi slöt oss inom våra gränser och försökte härda ut. Försökte rädda oss själva istället för att hjälpa varandra.”

Våra experter synar skriften väl och försöker förstå i vilken tidsålder den är skriven. Vi vänder och vrider på det lilla vi vet men har svårt att hitta rätt. När har detta nedtecknats, rader på rader om en ohygglig verklighet. Behöver vi dock veta exakt? Det måste har varit länge sen.

”Vi börjar gå västerut idag. Uppåt. De två yngsta i vår familj har gått bort. Det är omöjligt för oss att stanna kvar här, hungern river i oss och sorgen för stor. Vattnet runt vår stora sjö fortsätter stiga långt över sina gränser och är på väg att ta över allt. Vi vet att vi måste sikta på högre höjder för att undkomma vattnet. Vi behöver gå i dagsljus. När mörkret faller är det mörkt som i graven. Inga ljus leder oss på vägen. Allt är svart. Vår civilisation hade gjort sig så fruktansvärt beroende av en aldrig sinande el att när den försvann för gott, stod vi handfallna. Endast ett fåtal av oss visste något om att överleva utan el. De utan dessa kunskaper gick det snabbare för. De gick under. Varför började vi inte förstå tidigare? Varför började vi inte gå tidigare?”

Vi har varit här en bra stund. Gör undersökningar av marken och luftens kvalitet. Vi har förstått att det inte finns någon kvar som kan berätta om det som hänt. Men fyndet i grottan kan åtminstone ge några svar. Sen om det som skrivits är korrekt, det vet vi ju inte med säkerhet. Vi får bara anta men desperationen tyder på det.

”Vi är uppe på fjället nu. Vandrigen hit var lång och mödosam. Våra klädesplagg, som vi tidigare haft mängder av, har ett efter

ett börjat gå sönder. Vi kanske vet hur de ska lagas men vi har inte de rätta trådarna för dessa tunna tyger. Kläderna faller bokstavligen av oss. Bakom oss lämnar vi vår hembygd, där de otaliga gravarna står, märkta som omärkta. Till sist visste folk inte vilken grav som tillhörde vilken familj. Det som tidigare var kittet mellan oss, att fråga vem man hörde till, var nu endast ett minne. Snart spelar det ändå ingen roll, när vattnet tar över bygden och dränker gravarna.”

Med stöd i den insamlade datan, så lutar det åt att vi kommer kunna stanna här. Vi hoppas att de texter vi återfunnit kommer hjälpa oss ta bättre beslut än de som fanns här innan. Vi börjar förstå dem allt bättre nu.

”Vi var ett trettiotal som gav oss av. När vi kom hit var vi tjugo kvar, fem var barn. Tiden innan denna hade vi också blivit färre och färre. Fler och fler gick barnlösa, våra chanser att föröka oss försvann i samma takt som männen föråt sig, slutade kroppsbeta och, på olika sätt, fick i sig mängder av kemikalier. Mänsklighetens överlevnad var hotad långt innan sjukdomarna kom. Vi fick slita bland högt sly för att ta oss hit upp. Här fanns till synes ingenting när vi började. En bäck och en sydsluttning, kanske går det odla här på sikt men fjällbjörkarna har helt tagit över. En skog av knotiga fjällbjörkar på det tidigare kalfjället. Vi tänker att detta ställe är bättre än alla andra alternativ.”

De verkar ha gått länge för att ta sig hit. Vi kan inte förstå varför de inte utvidgade sitt område ännu lite till. Det hade kanske hjälpt dem.

”Vi har börjat tillverka verktyg. Allt lämnade vi bakom oss, även de få yxor vi hade blev kvar. Vi orkade inte bära tungt med oss. Vi har delat upp oss i grupper, vissa försöker slipa stenar för att kunna hugga björkarna och göra stockar till husväggar. Vissa

samlar gräs och sly för att lägga ut, både som tak och golv. Vissa letar mat, jag tillhör dem. Det finns inte mycket här uppe heller, vi hade en vag förhoppning om att det skulle det finnas, kanske inte ett överflöd, men ändå fler djur att döda och äta. Tydligt är även vattnet i bäcken odrickbart, det blev vi snabbt varse, vi är bara tretton kvar nu. Luften är inte bra, den klara fjälluften som vi tidigare var känd för, river lungorna isär.”

Enligt vår expertis ska vätskan som rinner här utanför vara bra, eller i alla fall tillräckligt bra, för att kunna drickas utan att vara farlig. Detta besked har vi väntat på. Vi gör oss redo.

”Modet sinar. Vi har begravt mer än hälften av oss. Här får de i alla fall en grav och ett kors med sina namn på, även om grävandet tar på våra krafter. I förrgår drabbade två i gruppen samman och dödade varandra, bråket handlade om att den ene hittat några bär och hållit den informationen från oss andra. Så onödigt, åt båda hållen. Nu har vi dock två munnar mindre att mätta. En av de yngre i gruppen föreslog att vi borde äta av den som försökt lura oss. Ingen höll med.”

Det verkar som om de som levt här haft ett ovanligt nära förhållande till våld i alla dess former. Att tillgripa våld så fort de inte tyckte likadant. Detta verka ha varit särskilt omfattande på slutet men funnits i alla tider. Så oerhört intressant att fortsätta döda varandra under en pågående kollaps.

”Jag orkar knappt skriva längre. Mina händer skakar våldsamt. Det är nu ytterligare en tid sedan det dödliga slagsmålet. I nuläget är det bara jag och två vuxna kvar i livet. Ingen i min familj lever längre. Några provade att äta av fisken som flutit upp ur tjärnen. Bara fisken tog fyra. Den unga mannen som föreslog att vi skulle

äta av den döde gjorde till slut det. Han dog han med. Antagligen av gifterna som lagrats i kroppen, men kanske också av vetskapen att ha ätit en av de sina. Det är mörkt och kallt. För någon vecka sen kom regnet, det iskalla regnet, det vräker ner dagarna i ända. Vårt hus blev aldrig färdigt. Vi fick aldrig upp nån eld. Vi hade ändå inget käril att koka vattnet i.”

Det verkar ha gått ganska snabbt när det väl tog slut, från välstånd och överflöd till en total utplåning. Det känns som om det inte hade behövt gå så långt men vilka är vi att döma?

”Det är dag igen. Inatt trodde jag att min sista stund var kommen. Jag är ensam kvar och skriver dessa ord. Igår när jag blev själv började jag bara gå. Planlöst bort från vårt nya hem. Plötsligt fann jag denna grotta, fick tak över huvudet och skydd från regnet. Varför fann vi den inte tidigare? Jag har fått i mig några droppar vatten från väggarna, det smakade himmelskt och jag blev inte sjuk. Men jag tror det är försent ändå. Mina anteckningar virar jag in i detta tyg jag sparar. Jag hoppas att någon ska återfinna dem i framtiden. Om någon gör det och kan förstå mina ord, så vill jag skicka med ett enda budskap:

– Gör inte om vårt misstag. Lyssna på och lär av jorden. Vi gjorde det inte.”

Det har nu gått en tid sen vi fann anteckningarna. Det tog ett tag att förstå dem fullt ut men nu har de lärt oss mycket. Vi har börjat gå utanför kapseln utan skydd. Det går att andas och vätskan går att dricka. Vi vet att det gått tillräckligt lång tid. Det är dags att påbörja Den stora resan för dem som är kvar. Vi har funnit vårt nya hem.

EWA JONSSON

VID VÄGS ÄNDE

...eller: Pallkragar, snöskottning och horisonter

Världen går snart under. Klimatkollaps? Utan tvekan. Politiska ledare med förvirrande agenda? Jo käre värld! Strömförsörjningen klipps? Hög risk, absolut. Men... vem hade väntat sig ett virus?

"... tar jag mig förbi tant Fridas vägskäl klarar jag mig!"
(på rydden med trehjulingen 1957)

VÄGEN

Krypfart, max 30. Mitten av mars, första gången vi svänger in här och direkt efter avfarten uppmanas vi att köra sakta. Vi förstår av studsatta och sandlåda att det bor barn i första huset. Vägen slingrar sig fram i landskapet och älvens glitterblänk gör att vi ler. Nedanför en av de mindre stugorna girar bilen till på ett parti svallis. Framme vid en parkeringsplats svänger vi vänster, kör uppför backen och stannar bilen strax ovanför krönet. Där nedanför ligger det. Vid vägs ände.

På midsommardagen deltar vi vid vägföreningens årsmöte. Allteftersom upptäcker vi att dikesrenarna hålls rena från sly och att prästkragar, rödklöver och blåklockor blommar längs hela vägsträckan. Markägaren hinner slå långgräset två gånger under sommaren och doften av det nyslagna väcker minnen hos oss som minns sånt. Höbalarna är kanske inte så många, men är tydliga bevis för att vi befinner oss i ett levande landskap. Efter ett

av regnen kommer traktorn med vägskrapan och sladdar denna Jämtlands stolta vägprydning mer körbar.

Underlaget är perfekt för stavgång; precis lagom mjukhårt samtidigt som vi ser, andas och lyssnar till ljuden från strömmen. Mitt i strömfåran syns männen utan underkropp viftande med spön och linor. Jo, även en och annan dam deltar i det spännande skådespel som uppstår när det nappar. Ivern är påtaglig och balansen vinglande när håven plockas fram för att lyfta upp ytterligare en harr eller öring att stoppa i väskan på axeln.

Möten med bilar och människor är sällsynta.

”...kvinnorna behöver inte gå längre än till slutet av byn”
(Rödakorstjänsteman visar ett år gammal brunn,
Arsi Etiopien 1998)

VATTNET

Dricksvattnet är verkligen inte rent! Inte direktäckligt, men jolmigt/lerigt, ibland svavelluktande, myrsmakande (joo, det vet man) och efterlämnande en hinna på vattenytan när grumlet sjunkit ner i glaset. Det går vare sig att dricka, duscha eller diska.

Den nyborrade brunnen ger alltså mycket övrigt att önska. Efter en och en halv månad fastslås att pumpen gått baklänges och att vattenmängden inte är tillräcklig för två hus. Efter ny borrning till dubbla djupet börjar ånyo proceduren med åtgärder och tålmodskrävande väntan på att allt ska sätta sig och bli rent ”av sig själv”.

Förutom att lyft och bärande av medhavda tunga vattendunkar i princip är omöjligt för husfrun finns den lånade duschen (ibland även tillgång till toa) 150 meter bort. Situationen medför många suckar, ilskebrott och en hel del tårar. Efter fyra månader monteras ett textfilter och diskmaskin och varmvatten kan kopplas in. Grumlet försvinner dock inte. Efter ytterligare två månader monteras dunderfiltret som tar bort såväl järn, mangan som grummel. Äntligen!

Ett halvår av detta dramats år förstärktes alltså annat elände av skitvatten. Det som i vår del av världen anses som självklart funkade inte. Teorierna var många om orsaken, förslagen till lösningar likaså. Naturen vann i förstone över den nonchalante brunnsborrharen; det räcker inte att hitta vatten, det måste vara rent också. Att rent vatten är grundläggande för mänsklig överlevnad är oomtvistat och minnet av besökta brunnar i Etiopien gav ändå visst perspektiv. Kvinnorna hämtade där sitt vatten på samma ställe som kor och getter trampade omkring i leran och växter hann aldrig växa upp i närområdet. Trots att rent vatten kunde forslas med bil här i Jämtlands inland och fjälltrakter, gjorde besvikelsen att det inte var lätt att hantera något som inte funkade som förväntat.

Under tiden strömmade och glittrade vattnet i älven som vanligt.

”Ligg alldeles stilla, är du allergisk mot något smärtstillande preparat?” (ambulanskillen försöker få slut på skriket inför färd med ambulans, februari 2020)

HÖFTEN

10.37. Redan? Jag öppnar ögonen, alldeles för tidigt. Har bedövningen slutat ta? Får jag inte längre sova under ingreppet?

– Är ni klara!?! Någon mumlar, – ja min vän, vi berättar mera sedan. Just nu är du för omtöcknad, doktorn kommer till dig på eftermiddagen.

När jag öppnar ögonen på uppvaket lite senare känns allt jättele. Underkroppen är fortfarande bortdomnad men det oroar mig inte. Däremot känns det som ett hål i hela mig och tankarna snurrar. Det tjorvade ju när de skulle sätta in epiduralnålen? Varför berättar ingen? Jag är ju vaken. Tårarna rinner, jag trycker på larmet: – jag vill veta vad som hänt!

Allt började egentligen långt tidigare, ja långt innan senaste

urhoppningen i februari. Den där dagen när doktorn formulerade: – nu är det nog dags att vi byter ut de gamla reservdelarna. Planeringen gick faktiskt rätt fort; tid för operation fastställdes till 24 mars.

Och nu låg jag här. Oförutsett hade operationsteamet fått ompröva tidigare bedömning, eventuellt fanns bakterier inne i kroppen så de tog prover och sydde igen.

Jag åkte hem. Provsvaret visade inga bakterier, men coronan satte stopp för förnyad operation veckan efter. Kryckorna var en tvivelaktig kompis, två blödningar tog kraft och dålig balans medförde en än större rädsla för att allt skulle tjorva igen. Frustration, känsla av uppluckring inuti, värk och lättväckt ilska befrämjade heller inte den äktenskapliga samvaron. Att lyfta möbler och tunga vattendunkar fanns inte på världskartan. I och för sig inträffade stunder av gemensam äktenskaplig kreativitet; den gamla gulaktiga köksmöbelen i furu som stått i garaget blev mildt vackert efter slipning, putsning och vitlaserering. Andra gamla sparade saker kom till heders och baden i Indalsälven (med trygghetsrep i ett av träden) var onekligen hälsofrämjande.

Pandemin lugnade ner sig. Antalet smittade och inskrivna på sjukhuset blev färre. Planerade operationer återupptogs och kallelse kom till 15 oktober. Coronatestet var negativt, jag röntgades och nu kunde operationen genomföras.

Succé är ordet! Kryckorna slängdes fortare än kvickt, riktiga promenader med stavar kunde återupptas efter någon vecka och såret läkte som det skulle. Uppluckringskänslan försvann och värken blev mer sporadisk och i andra delar av kroppen. Allt fler övningar och uppgifter kunde utföras utan smärta och efter någon månad kommenterade närmaste omgivningen att ilska och frustration minskat. Andra vågen visade sig var sen i Sverige, alldeles underbart om ni frågar mig.

”Tvätta händerna, träffa inga nya människor, umgås bara inom den egna familjen, res inte utanför regionen”
(Folkhälsomyndighetens rekommendationer, med ålder som enskilt viktigaste riskfaktor, hela 2020)

ENSAMHET OCH AVSTÅNDSNÄRHET

Håll i, håll ut, håll av, håll om (nej visst nej, inte det sista).

Ett förlorat år, sa älskad syster vars planerade 85-årsfirande frös inne. Avståndsumgänge på bänkarna i pergolan på gården var inte tillräckligt. Den egna världen blev större, sa 33-åringen som disputerade i Umeå, där opponenter satt i Montreal och vi imponerade åskådare halvlåg i soffan hemma på Frösön. Ett leende räcker långt – även på teamsmöte.

Det fysiska avståndet funkade bra på gårdsplaner, på vägen, i och ur båten och på altaner. Vi ropade till grannarna genom häcken, hade gräsklipparen som sköld och hälsade hellre med japansk bugning än med armbågen. 07.15 var den nya ICA-tiden och andra handelsplatser besöktes bara om det bedömdes som nödvändigt. Bokcirkeln sattes på paus till slutet av augusti när altanhänget blev glädjefyllt, oerhört diskussionssuget och filttätt.

Goda vännen stängde dörren i mitten av mars, ålder och diverse diagnoser gjorde beslutet lätt att ta. Samåkning till affären upphörde, gemensamma promenader på isen begränsades. När det så inte längre fanns några fler brev att sortera, några fler garderober och förråd att städa och när coronan verkade lugna ner sig kom hon i juni på kaffe till vår altan. Att vi då inte tog fram skumpan verkar så här i efterskott riktigt korkat.

Med annan nära vän utgick umgänget från promenader, promenader, samtal och lingonplockning. Barndomsvännerna med antikroppar kom alla mil med bil och vi åkte med dem till fjällets vackraste sjö. Stockholmskamraterna bodde på hotell, spritade händerna både nu och då och ute på altanen satt vi så långt ifrån varandra att vi skrattande nästan ramlade ner.

Sedan träffade vi faktiskt nya människor. Lite avvaktande närmade vi oss varandra; storfiskar'n och vedhuggar'n informerade vant och gärna om både stort och smått. Med fakta och glimten i ögat hade de lotsat både vägförening och andra samarbetsfrågor förut. Tillsammans med sina fruar var de nu i princip permanentboende i fritidshusområdet, vilket underlättade för oss och för de norska hytteägare som på grund av pandemins reserestriktioner behövde extra hjälp med tillsyn av sina fastigheter. Strax före jul inleddes en ny tradition med glöggmingel utomhus (< 8 personer); de som kom hade ljusslinga på sparken och bar med sig stolar, fällar och filtar. Pannlampor kompletterades av julbelysning och knastrande eld. Alla höll ut i mörker och kyla i nästan två timmar och blickade upp mot himlen när dragspelet hördes avsluta: ... ser du stjärnan i det blå?

Men mest var året fyllt av ensamma dagar. Var för sig och tillsammans. För oss har möjligheten till ensamtid alltid varit äktenskapsbefrämjande, självvald ensamhet är en gåva, en möjlighet till meditation och inre utveckling. Gränsen är dock hårfin mellan friheten att välja ensamhet och att det blir en osund ofrihet när makten att själv besluta tas bort. Att längta efter dem allra närmast hjärtat kändes under hela året nästan oöverstigitligt – trots digitala kommunikationer. Älsklingskillarna med föräldrar kom resandes i bil på hemester några dagar i augusti och under julen. Planering av utomhusumgänget kändes först både främmande och alldeles för begränsat, men blev i slutänden ändå rätt lyckat. Vi inser att det var ett privilegium att vi kunde välja att ses och julfirande med såväl tomte på altanen som skidåkning och skridskoåkning är verkligen precis som det ska vara. Korvgrillningens betydelse för både sommarens lekar och julfirande är självklar.

”Allting är mycket osäkert och det är det som lugnar mig”
(Too-Tikki i Mumidalen)

INGEN ANING – FÖRÄNDRAD SPANING

Det här var året när den gamla orkidén blommade oavbrutet mer än ett halvår. Stolt och vacker mötte hon oss varje gång vi tittade till henne. Det här var året när många återupptäckte naturens skönhet, kraft och möjlighet till glädje och återhämtning. Tran-gia-köket blev året julklapp och det var nästan omöjligt att ta sig från den fyllda parkeringen vid skidområdet i Spikbodarna. Det här var också året när många fick en ny idol med skrynklig tröja. En riktig högoddsare som – utöver redogörelse av fakta och statistik – inte sällan sa: – det vet vi inte.

Det hände mer än en gång att vi funderade över om det inte hände något annat i världen än pandemin. Sverige envisades med att vara annorlundast och vi borde ha räknat alla gånger medias frågor till politiker och Folkhälsomyndighet handlade om att de borde erkänna att de gjort fel. OM det nu var så att de gjort det... Riskberedskapen var onekligen usel och mycket visade sig vara skört. Människor permitterades, staten förmedlade stödpengar till företag och nya aktivistgrupperingar uppstod. Risken för psykisk ohälsa blir på lång sikt förmodligen ett större hot för samhället än själva viruset. Samtidigt förvånas vi över att tiden gick så fort trots att det var så mycket vi inte kunde göra.

Allmän oro och rädsla pockade på svar på många frågor. Nästan samma frågor varje dag faktiskt. Epidemiologer och regering hade säkert ambitionen att förmedla lugn genom information, kunskap och vädjan: solidaritet med de sköraste, vi måste hjälpas åt och tillsammans ska vi klara detta. Men mycket var onekligen svårt att förstå, till och med i sterila operations-salar blev människor smittade samtidigt som många klarade sig i trängseln på tåg och bussar.

Livets djupast grundläggande frågeställningar har gett funde-

ringar om det väsentliga i nuet och det viktiga framåt. Hur blir det sen? Kommer vi att veta hur man umgås på riktigt – eller blir avstånden och missförstånden mellan människor för stora efter alla digitala möten? Kommer vi att fortsätta prioritera den närmaste familjen och nära vännerna? Vill vi tillbaka till den gamla stressen eller kommer vi att ta tillvara det nära livet bättre? Törs vi redan nu börja boka biljetter till Storsjöyran eller flyget till Spanien våren 2022? Vad saknar vi mest och hur vill vi egentligen ha det? Medför alla vistelser i naturen att vi från och med nu kommer att agera annorlunda gällande klimatkrisen? Kommer vi att freda oss bättre när de storpolitiska och destabiliserande antidemokratiska ledarnas kaosbudskap ökar sin ambition och förmåga att skapa oordning?

Kan vi kanske med förändringar i det vi ibland kallar ”det lilla livet”, påverka livsbetingelser och samhälle till ett inför framtiden mera konstruktivt och positivt sätt? Betyder all osäkerhet i högre grad grogrund för förtvivlan eller för hopp?

”I slutet av vägen nedanför granarna och krönet öppnar det sig” (blogg om mitt livs viktigaste vägar, hösten 2020)

VID VÄGS ÄNDE...

...är det tio steg till lingontuvan och hjortron hittas inom en radie på 250 meter. Örnen seglar majestätiskt i skyn och ambulanshelikoptern passerar då och då mellan stan och fjällen. Vid samma tid varje dag ser vi jetstrimman från det flygplan som kanske är på väg till New York.

Vi köpte alltså huset vid vägs ände, Glädjen på Kvarn. I juni blev vi deltidboende mitt i naturen; älven och fjället visar varje dag och stund sina olika ansikten där utsikt och horisont förstärker känslan av att livet fortsätter. Den ilska fruns ibland orealistiska drömmar och önskemål om hur allt skulle vara, försonades

sakta – efter 15 oktober – med den noggranne makens envisa en sak i taget-lösningar av det praktiska. Nitton pallkragar står nu redo för närodling kommande år och regionens skrivartävling bidrar till både kreativitet och reflektioner.

Grundfrågan är om glädjen fanns i Kvarn eller om vi helt enkelt bara hittade tillbaka till den där? Trots Folkhälsomyndighetens presskonferenser, våra nariga händer och all fysisk distans glömdes vi ibland att det pågick en pandemi. Faktiskt. Maken menar att viktigast under året var att vi inte blev sjuka. Frun uppskattar i djupet av sig själv den svagt anade svängningen från frustrerad ilska till spirande glädje, men nästan mest uppskattar hon att hon numera kan skotta snö igen. Livet fortsätter, snart använder även vi spark på vägen. Möjligen är allt är precis som det ska vara.

LISA RIDZÉN

ETT STEG NÄRMARE

Herregud, den är ju så liten, tänkte William och zoomade in en av de tecknade bilderna. Som en knapp bara, inte större än en liten ärta. Han klickade upp en annan bild, där verkade den ännu mindre. Men Google menade att den kunde vara hela åtta centimeter. Kan väl ändå inte stämma, tänkte William och rynkade näsan. Men han förstod snabbt av Googles text att det mesta verkade ligga under blygdläpparna, inuti kroppen. Men hur ska han veta var den sitter om han inte kommer kunna se hela allt? Oscar menade att han kommer att märka det. Att de olika ljuden som tjejen gör leder en på rätt väg liksom. Men William var skeptisk. Han scrollade vidare bland bilderna och kände sig med ens uppgiven.

Till skillnad från resten av samhället som för tillfället endast verkade fokuserade på att minimera fysiskt umgänge mellan människor, tänkte William bara på hur han skulle kunna komma nära en annan människa. Han tryckte upp Facebook och sökte på *Sara Lindstam* för tionde gången. En gemensam vän, Oscars kusin Astrid såklart. Fortfarande singel. Mediaprogrammet på Wargen.

Det kändes som att hans tankar hade uppfyllts än mer av klitoris på sistone. Att vara i karantän hade skapat en massa dötid att både googla och tänka kring den kvinnliga anatomin. Det var inte bra för någon som William, som hade klitorisångest, som Oscar kallade det. Ända sen han hörde om klitoris för första gången hade en mild paranoia långsamt vuxit i honom. Att när det väl var dags, så skulle han inte hitta den. Klitoris. Eller missa och inte känna igen den. En stor del av hans vakna tid ägnade han åt att

oroa sig för att inte kunna ge sina framtida sexpartners orgasm. Oscar, som redan haft sex med fyra personer med klitoris, tyckte att han borde chilla. Inte tänka på det så mycket. Det skulle lösa sig när han väl var i situationen, menade han.

William klickade upp en inforuta bredvid en av bilderna och läste. Åtta tusen nervtrådar, att det ens fanns så många, tänkte han och föreställde sig klitoris sitta fast i ett stort nät av nerver.

Plötsligt slogs dörren upp från badrummet som han delade med föräldrarna. Lika snabbt som William släckte skärmen på mobilen och tryckte ner den i sängen skiftade hans ansikte färg.

”Är du redo att åka? Jag vill åka lite tidigare, halkan du vet”, sa hans mamma och tittade uppfordrande på William. ”Vad gör du förresten?”

”Inget”, sa han och blängde på henne.

”Åh förlåt, jag glömmer hela tiden”, sa hon urskuldande. De hade haft den här diskussionen många gånger. Att hans mamma var tvungen att knacka innan hon öppnade. Hans pappa höll med om att hon borde skärpa sig. ”Men ska vi åka om typ tio minuter då?”

”Ja det blir bra”, suckade William och reste sig ur sängen.

Det var mörkt sedan ett par timmar och kylan bet i låren. Men hans mamma kommenterade inte att han inte tagit på sig täckbyxorna. Istället nickade hon åt passagerarsätet på bilen.

”Det finns en skrapa där också.”

William drog på sig vanten och började skrapa bakrutan och sen backspegeln.

”Det räcker. Vi ska bara till färjan, mamma.”

”Man kan krocka inom hundra meter, William. Ta sidofönstren också.”

William suckade och skrapade av isen på resterande fönster och satte sig i bilen. Han undrade om Saras föräldrar tvingade henne att skrapa bilrutorna också. Kupévärmaren hade inte varit på tillräckligt länge, han strök sig över låren för att få upp värmen.

Han kände sig spänd för att gå på festen ikväll, mestadels för att det var en gymnasieföreningsfest. Det var en av de äldsta föreningarna som funnits sedan mitten av artonhundratalet, *Circulus Odiosus* – CO – som hade festen tillsammans med broderföreningen *Ilithios*. Egentligen tyckte William att föreningarna var idiotiska eftersom bara vissa utvalda fick vara med. Det känns som en förlegad rest från ett uppfuckat adelsamhälle, hade han kaxigt sagt till Oscar för ett par veckor sedan. Men när Oscars kusin Astrid, som var med i CO, bjudit in dem, kunde de inte tacka nej. Man tackar inte nej till gymnasieföreningsfester, hade Oscar uppmanat honom. William kunde inte annat än hålla med. Särskilt inte eftersom Sara Lindstam skulle gå.

Trots nervositeten kände han sig ändå trygg eftersom festen skulle vara på ön som var hans ställe. Eller inte hans, men Oscars. Och eftersom de umgicks typ hela tiden, så var det som hans ställe. Han hade varit i logen på massor av Oscars släktträffar.

Williams mamma saktade ner och lät bilarna från färjan passera innan hon körde på bron som tog dem till färjeläget på fastlandet. Hans mobil vibrerade i fickan.

Cim: jag får inte åka 🤔 mamma har ändrat sig och säger att det går emot restriktionerna 🙄

William: men va fan

Innan han hann läsa vad de andra skrev körde hans mamma in vid kanten av färjeläget, precis framför Västanö-skylden, och la ur växeln. William stoppade ned mobilen i jackfickan för att säga hej då.

”Ha så mysigt med Oscar ikväll då”, sa hon och strök William på låret. Hon hade ingen aning om att hennes son skulle vara med på vinterns största fest om några timmar.

”Det ska jag”, svarade William och kunde inte låta bli att le tillbaka.

”Hälsa Oscar också. Och Maud och Fredrik såklart.” Trots att

William träffade Oscar i princip varje dag så ville hans mamma alltid att han skulle hälsa. ”Och försök att vara noga med avståndet. Det är en allvarlig situation det här, vi får inte glömma bort det”, sa hon och tog av sig handsken och strök honom på kinden.

”Jaja, jag lovar”, sa William och öppnade bildörren.

Han slängde upp väskan över axeln, vinkade, och gick mot färjan. Isflaken guppade i rännan. När han var liten hade han tyckt att det var obehagligt att gå ombord på färjan själv. Han fick en känsla av att han skulle trilla i och slukas upp av det mörka sjövattnet. Det var särskilt obehagligt på vintern. Folk hade åtskilliga gånger dött på Storsjön. Bara för ett par år sedan hade en veterinär kört ner i färjerännan och drunknat. Ingen har dött av att gå ombord på färjan dock, påminde William sig själv och tittade upp mot förarhytten för att se om det var Oscars farbror som körde.

Han joggade fram till värmehytten och stängde snabbt efter sig. För en stund ångrade han att han inte tagit med sig tackbyxorna. Han hade ju inte behövt ta med dem till festen, han kunde lämnat dem hos Oscar. Han drog upp mobilen.

William: kan du ta med ett par tackbyxor till mig?

William: tack 😊

Oscar: 👍 😊

Oscar hade tagit sparken ner till färjan för att möta honom och stod nu och vinkade till William.

”Taxi Oscar här, behöver du skjuts?” sa han och sköt fram sparken en bit.

William skrattade och kramade sin bästa vän. De hade noga planerat tiden innan festen. Oscar hade tagit med sig en termos med Bacardi Pineapple som de skulle smutta på, på vägen hem till honom. Om det var någon de kände på färjan skulle det bara se ut som att Oscar tagit med sig varm chokladmjölk. William tog en klunk och grimaserade. Det var sött och starkt på samma gång.

Oscar skrattade åt honom och slängde en arm om hans axlar.

”Shit, mormor!”

Oscar log brett och vinkade åt mormodern som stod och vattnade blommorna i köksfönstret. Morföräldrarna bodde i öns största hus precis vid färjeläget. De hade uppsyn över allt, brukade de säga.

”Om hon bara visste vad hennes barnbarn pysslade med”, sa William medan han drog på sig Oscars tackbyxor.

Oscar knuffade till honom och tog en klunk.

”Det här kommer bli en sjuhelsikes kväll!” sa han och tog tag i sparken och började gå upp för backen.

* * *

William tittade, halvt obekvämt, halvt fascinerad runt i logen. Byggnaden var uppvärmd och han kände redan nu att han skulle komma att bli svettig. Kropparna rörde sig i takt med musiken. Vissa stod helt ensamma och lät tonerna pulsera genom kroppen. Som om de vore i trans rörde de sig med stängda ögon. Andra dansade tillsammans; i grupp eller två och två innästlade som om de vore en kropp. Nu skulle allt Anders Tegnell se dem, tänkte han, men skämdes lika snabbt över sin kaxiga tanke. Det var ju såklart fruktansvärt med pandemin, det tyckte han också. William ryckte till av att en grupp tjejer i ring jublade åt en dansande kompis i mitten. Han förundrades över vilka magmuskler hon måste ha. Med benen ordentligt böjda, nästan så att stjärten tog i golvet, böjde hon ryggen bakåt samtidigt som hon rörde armarna i takt med musiken. William kände igen dem. De gick i trean och var sådana som inte hade en aning om vem han var, trots att han visste en hel del om dem.

Men han kunde inte se Sara någonstans.

”Kom igen, vi dansar!” skrek Oscar och hakade tag i Williams arm och drog med honom in på dansgolvet.

William skrattade åt Oscars högmod. Berusningen hade tagit

tag om kompisen som rörde sig som om han vore Robyn. William tog några tafatta steg på trägolvet. Till skillnad från Oscar så kände William sig nästan helt nykter. Han lät det oftast inte gå så långt. Även fast det var en skön känsla så tyckte han ändå att det var obehagligt att tappa kontrollen. Och det var så svårt att hitta den där perfekta mellankänslan.

”Jag ska bara hämta något att dricka”, skrek William genom den höga musiken.

Oscar nickade glatt och gjorde tummen upp.

Trygg i att Oscar klarade sig själv trängde sig William genom hoparna av de svettiga kropparna. Han var inte en av de där trans-dans-personerna, som han kallade det, som kunde förlora sig själv i musiken i timmar. Han tröttnade för snabbt. Sen lyckades han aldrig riktigt trycka undan det faktum att massor med människor eventuellt iakttog honom. Men det hade ändå kommit att bli lättare under året. Inte bara på dansgolvet, utan även mer generellt.

Första halvåret i korridorerna på gymnasiet hade varit ren tortyr. Det kändes som att varenda människa i den stora byggnaden iakttog och noterade varje liten rörelse han gjorde, varje ord han sa. Till slut hade Oscar tröttnat på att William varje morgon frågade om man tänkte mycket på hans finnar på halsen.

”Nu får du för fan skärpa dig”, hade han rutit och efter en stunds tystnad lagt till: ”ingen tittar på dig.”

”Ingen tittar på mig”, mumlade William tyst för sig själv och drog upp en ölburk ur COOP-påsen i snön.

När han kom in igen lutade han sig mot den timrade väggen och öppnade burken. Den kolsyrade kalla vätskan sköljde skönt i halsen. Med ens kände sig William tryggare och tittade runt i logen på ett nytt sätt. Där! Där var hon. Sara rörde sig smidigt i takt till musiken tillsammans med två tjejer och en kille. Hon var lång. Hennes huvud nuddade nästan den stora bjälken som stöttade upp det sluttande taket. Det kortklippta håret framhävde hennes breda axlar. En varm känsla bredde ut sig i nedre delen av

Williams mage. För en stund inbillade han sig att hon tittade på honom. Blixtnabbt drog han upp mobilen och kollade en snap från Oscar. William höll tummen på skärmen och svepte kameran över dansgolvet, släppte, och sände till alla kontakter. När han tittade upp igen märkte han att Sara slutat dansa och var med bestämda steg på väg mot honom. Herregud, tänkte han, tittade hon på honom? Han greps av panik och började halsa ölen. Kolsyran sved i halsen och ögonen tårades. Han tittade ner på telefonen och kvävde en rap.

”Sara, vänta på mig”, ropade en av vännerna och sprang ikapp henne precis när hon passerade William. Han vred försiktigt på huvudet och följde tjejerna med blicken när de gick ut genom den stora öppningen och ner för logen. Det kändes som att hjärtat bultade så hårt att bröstkorgen skakade.

”Kom jag måste ut och pissa”, sa Oscar som dök upp från ingestans.

De pulsade en bit upp i snön bakom logen. Det var kallt, säkert femton minus, tänkte William och drog ned ärmen över handen. Oscar hade problem med att få ned gylfen och William fick lust att knuffa ned honom i snön, men hejdade sig.

”Såg du hon den korthåriga, långa tjejen med svarta jeans och linne? Som dansade nere i det högra hörnet”, frågade han istället.

Oscar tittade upp på den stjärnklara himlen och tänkte ett tag. William kunde se hur han gick igenom folkmassan i huvudet.

”Sara Lindstam menar du?” frågade han efter en stund och hickade till.

”Jag vet inte, eller ja, jag tror att hon heter Sara”, medgav han.

”Vaddå vad är det med henne?” frågade Oscar och fortsatte när William inte sa något: ”hon var ihop med Axel förut. Han i Sackebröder. Idioten med bröstmuskler som Ferdinand.”

Williams flin byttes snabbt ut mot en suck. Om hon varit ihop med någon från en gymnasieförening skulle hon aldrig bli intresserad av honom, tänkte han uppgivet. Sådan var den, naturlagen av attraktion. Personer från studentföreningar blev bara intresse-

rade av andra personer i studentföreningar, det visste Oscar lika väl som William.

Oscar drog upp gylfen och stack ett finger i sidan på William och började låtsasfnissa. William ryckte till och gav ifrån sig ett tjut. Men det var försent. Oscar, som vägde minst femton kilo mer än William, la sin tjocka vänsterarm runt hans nacke och kittlade allt han kunde med högerhanden. William hade som vanligt ingen chans och ramlade rakt ner i pudersnön. Medan Oscar spottade ut snön som slukat hans ansikte drog sig William kvickt loss och började ösa snö över Oscars ansikte.

”Okej okej, jag ger upp!” kved han och höll upp en hand i luften.

William tog den och hjälpte honom upp. Oscar borstade av snön från byxorna och flinade.

”Så det är Sara Lindstam som gäller nu? Tja jag kan väl se att det är din typ”, sa han eftertänksamt.

Plötsligt hördes sirener och blåljus kom i snabb fart från färjan.

”What the fuck...” fick Oscar ur sig innan han stumt tittade på poliserna som metodiskt stegade ur bilarna och gick med snabba steg mot logen.

”Någon granne måste ringt”, sa William.

”Fort, vi måste hämta jackorna”, sa Oscar.

”Men tänk om de griper oss?” Oron grep som vanligt snabbt tag i William.

”Gripa oss, för vaddå? Alltså jag börjar bli jävligt irriterad på att bli behandlad som en kriminell. Vad vill dom, att vi ska sitta ensamma inne och ruttna?”, sa Oscar och spottade i en snödriva. ”Jag tänker då fan inte gå hem utan jacka i alla fall, vi skulle dö.”

William nickade instämmande, det var faktiskt överdrivet att de var så hårda mot ungdomar. De var ju inte ens riskgrupp, tänkte han, det gjorde väl inget om de umgicks så här i en loge ute på landet? Mänsklig närhet var en nödvändighet för överlevnad, Oscar och William hade skrivit ett arbete om det i skolan, hur

viktigt det var med både psykisk och fysisk närhet för att må bra. William höll definitivt med om att det var för kallt att gå ända hem till Oscar utan jacka, han hade redan börjat hacka tänder. Dessutom ville han få en sista skymt av Sara. Han stack fötterna i Oscars spår och följde efter honom in i logen.

Medan han väntade på att Oscar skulle hämta sin ryggsäck iakttog William två tjejer som letade efter sina jackor i högen av ytterkläder. Hastigt kastade den ena ytterkläderna åt höger och vänster. Hennes vän verkade ha hakat upp sig, hon lyfte bara på samma två jackor om och om igen, utan att hitta vad hon letade efter.

”Tjejer, kom nu för fan, färjan går om fem minuter!” ropade någon utifrån.

”Men hur kan de göra så här? Så jävla taskigt.”

William tittade bekymrat på tjejen som snörvlande ryckte tag i en jacka på golvet och sprang efter kompisen som väntade utanför. Hon har rätt, tänkte han, vuxna verkade inte förstå hur det var för en tonåring att sitta i karantän. Det här skulle vara den viktigaste tiden i deras liv. Samtidigt var han tacksam för att han inte gick i trean i alla fall, för att inte få fira studenten, det måste vara det värsta.

Med flackande blick tittande han runt i logen, han såg varken Sara eller hennes vänner. Tänk om han inte skulle se henne på flera månader nu? De kanske stänger skolan för resten av terminen. Oron kom tillbaka.

”Ut, alla måste ut!” ropade polismannen som var stor som ett hus. William tyckte att han stank av avsaknad av empati för närhetstörstande ungdomar.

”Oscar, kom nu!” ropade William och drog upp dragkedjan på jackan.

Oscar gjorde en extra snurr och ramlade sedan bort till William som räckte över hans jacka. Han tog upp en stickad mössa ur fickan och tryckte den över huvudet. Väl ute halkade Oscar

genast på en isfläck alldeles vid infarten till logen. William drog upp honom och hakade fast honom i sin armkrok.

Vanligtvis tog det bara tio minuter att gå upp till Oscars hus. Med en full Oscar skulle det ta åtminstone tjugo minuter, beräknade William och drog ner mössan över öronen.

Oscar öppnade försiktigt dörren och klev in i hallen. Hans föräldrar hade gått och lagt sig för längesen, likaså lillasystemen. Oscar hade sagt att de skulle vara hos en kompis på andra sidan ön. De hängde upp jackorna och gick in i köket och stängde varsamt dörren efter sig. Oscar tog upp och läste lappen som hans pappa lämnat på bordet.

”Yes, det finns pizza i kylen”, viskade han och ryckte upp kylskåpsdörren. ”Pizza och oboy?” flinade han och tittade på William.

William hällde upp mjölk och mätte upp tre stora skedar oboypulver. Han tog belåtet en klunk men släppte sen ut en långsam suck.

”Det är så vi kommer minnas gymnasiet. Hur vi dränkte våra sorger under pandemin i pizza och oboy.”

* * *

Det första han såg när han långsamt öppnade ögonen var Oscars arm som slappt hängde längs sängkanten. William stängde munnen och fuktade läpparna. Han måste ha snarkat, munnen och halsen kändes torr. Det hände ibland när han druckit. Han vände sig om och kollade mobilen, 09:32. Gruppchatten hade flera nya meddelanden. Cim och Mattias hade postat artiklar från både Östersundsposten och Dagens Nyheter om att det var vilddagarna för gymnasiefester på landsbygden i Jämtland. William öppnade Messenger.

Cim: hallå svara då för fan

Mattias: dom har säkert blivit gripna för våldsamt upplopp

William: [video laddas]

Cim: 🤔 🤔 🤔

Mattias: fulaste dansen ever

Cim: han verkar glad iaf

Mattias: Oscar var fullast antar jag lol 🤔

Mattias: 👍

Cim: gick de bra att ta er hem då?

Istället för att svara kollade han mammans sms: *Läste tidningen i morse, ringer senare så får du berätta din sida av historien.* William suckade och släckte skärmen.

Han rullade över på sidan och drog löst i Oscars lillfinger. Inget hände. Han drog i ringfingret. Inget hände. Han drog i långfingret, lite hårdare den här gången, och Oscar gav ifrån sig ett stön. William kände de välbekanta bakisångorna som letade sig ner till madrassen på golvet där han låg.

”Fy fan vilken huvudvärk”, kved Oscar och strök sig över ansiktet. ”Skjut mig, tack.”

William sträckte sig efter vattenflaskan som de hade fyllt med bakistabletter igår och gav den till Oscar.

”Här, drick.”

Oscar förde vattenflaskan till munnen. Han lutade den mot sängen och sög långsamt in den söta vätskan. Oscar blev alltid mer bakis än William, oavsett om de drack här på ön eller inne stan. Oscar menade att det berodde på orättvis biologi, att William helt enkelt tålde mer. Men William trodde snarare att det handlade om mängden alkohol de druckit kvällen innan.

William rullade över på rygg och la armarna under huvudet och tittade upp i det välbekanta taket. Ända sedan han varit liten och först började sova över hos Oscar hade han spenderat många mornar med att följa kanterna på takplattorna i det sneda taket, i väntan på att Oscar skulle vakna till liv. Han gick igenom gårdags-

kvällen i huvudet. Oscars fuldansande. Folk som hånglade. Och folk som eventuellt hade haft sex på den ditkörda bajamajan. William kunde inte förstå hur det ens var möjligt i femton minusgrader.

Så kom han att tänka på polisens stormning av festen och med ens snurrade oron igång igen. Tänk om de stänger skolan? Tänk om han aldrig mer kommer att få se Sara? Äh, varför tänkte han ens på det, hon skulle aldrig se åt hans håll ändå. Men ändå, tänk om de någon gång skulle ha sex och om han inte skulle kunna få upp den då? Han hade läst att det kunde hända, att även fast man ville så fick man inte till det. Det var därför han måste försäkra sig om att han kunde allt om klitoris, så att han i alla fall kunde ge tjejen en bra stund. Saras axlar dök upp i hans tankar. Breda och starka. Och hennes nacke.

William kände det varma blodet pulsera neråt. Han drog upp ena benet för att dölja ståndet och slängde ett öga på Oscar som plockat upp mobilen och låg och scrollade. William tvingade sig att tänka på vinterkräksjukan för att mjukna. Det var ingen idé, tänkte han, det var helt omöjligt. Han visste att Sara aldrig någonsin skulle vara ens en millimeter intresserad av någon som honom.

”Kan du inte beskriva de olika klitorisarna du har rört vid? Alltså på vilket vis de är olika och inte”, frågade han Oscar för att bryta monologen med sig själv.

Oscar släckte skärmen på mobilen med en suck. Det var inte första gången som William frågade exakt denna fråga.

”Men William, chilla har jag ju sagt. Du kan inte hålla på att tänka på det där så mycket. Jag har ju inte tänkt på det liksom. Klittor är ju som ansikten typ, lika men olika. Man får ju fråga den man är med vad som funkar och inte, eller hur?” sa han i ett försök att mildra kompisens klitorisångest.

William suckade och tryckte ned ansiktet i kudden.

”Får jag din mobil förresten”, sa Oscar efter en stund. ”Jag ska bara kolla på bilderna från igår.”

William räckte över mobilen till Oscar utan att lyfta ansiktet

från kudden. Livet kändes med ens alldeles för tungt. Han skulle dessutom behöva komma på en bra ursäkt till föräldrarna.

”Så, nu är du ett steg närmare en klitoris”, sa Oscar efter en stund och slängde ner mobilen på madrassen bredvid William.

”Va?”

Oscar flinade.

”Vad har du gjort?” skrek William och tog upp mobilen och kände hur svetten grep tag om hans armhålor.

Oscar ryckte på axlarna och tog en klunk av bakisvattnet.

”Hjälpt dig lite på traven bara.”

William knappade in lösenordet och gick in på Facebook där hans farhåga snabbt bekräftades, Oscar hade skickat en vännerförfrågan till Sara Lindstam.

”Alltså du skojar?” flämtade William och ville med ens börja gråta. Men precis när han skulle till att trycka på ångraknappen ploppade en notifikation upp att Sara Lindstam accepterat vännerförfrågan.

William tittade på Oscar. Hans ångest verkade sticka till i vännen och med ens såg det ut som att han ångrade sig. Men precis när han skulle till att säga något så plingade det till. Ett nytt meddelande på Messenger.

Bästa vännerna tittade på varandra och frös till i några sekunder innan William återfick rörelseförmågan och tittade på mobilen. Ett meddelande från Sara Lindstam.

Tja, fan vad sjukt det blev igår med polisen och allt 😂

hur tog du dig hem och hade du kul? 😊

LENA DEIMO

CORONANS FULLMÅNE

KARANTÄN

En port som öppnas och stängs
diskret och hänsynsfullt

rollatorernas gnisslande
mot sanerade golv

var och en till sitt rum

Jag tror att de kanske ler
bakom sina masker

drar ifrån gardinerna
för lite sol

lite tröst

SORTERING

Andas andas
genom komans dvala
lyssna till syrgasens väsande
och maskinernas puls

i sterila väntrum
ges diagnoser
sorteras ut och sopas bort
till bleka siffror
i statistikens pärmar

och på Mount Everest
lämnar man sina döda
de som inte orkar
sovande med hjältedåden
som huvudkudde

CORONANS FULLMÅNE

Fullmånen rullar genom kvarteret
följer sin stränga tidtabell
genom astronomens planisfär

Bussen krälar fram i bostadsområdet
förbi tomma hållplatser
mot inställda möten

uppfattad av rymdteleskopet
som en okänd stjärnsamling
i någons tårade öga

BÖN I NEDAN

Månen i nedan
bekvämt bakåtlutad i sin fåtölj
hör inte de svaga ropen
från sitt jordiska folk

Jag hade kanske
en fåfång förhoppning
om delaktighet och medkänsla
från universum

men oberörd i sitt privata sovrum
seglar Luna in i mörkret

GEMENSAMMA STIGAR

Den vintern delade vi stigar
rådjuren älgarna och jag
min fot i deras spår
mellan höga snövallar
i snöns obarmhärtiga blekhet
fann vi inga genvägar

Jag minns
min bror och jag
snöblinda på fjället
förankrade vid staven framför
fraktades av fadern
utför soldränkta fjällsidor

Finns det fortfarande kartor
över säkra stigar
för den som inte hittar
finns det möjligen
någon man kan lita på
som känner vägen

ELLINOR WALL

ENSAM VID STORSJÖN

Precis bortanför Badhusparken är chansen extra stor att se norrsken. Med lite tur går det att både höra isen sjunga och samtidigt se de gröna drakarna göra sina mönster över himlen. Tur och tur förresten, nu för tiden är det inte nödvändigt längre att gå på känsla och genom att hålla utkik. Det finns appar som signalerar när det är störst chans för aurora borealis i Jämtland och ända ner till mer sydliga lägen i det avlånga landet. Den här sena kvällen hade Maylise inte turen med sig. Trots stödet från den digitala tekniken var himlen grå. Antagligen var det för många moln som dolde skådespelet där ovan.

Små skiftningar i grönt gick att ana på kamerans skärm, men inte tillräckligt intensivt för att stanna kvar ute längre. Hon stoppade ner kameran och termosen i axelväskan och vände sig om. Kanske var hon ett utrotat släkte som fortfarande använde kamera istället för mobiltelefon när hon plåtade. Det var åtminstone en modern digital kamera med wifi och allt. Dessutom verkar proffsen fortfarande använda kamera, så Maylise var kanske helt enkelt professionell? Belåten av tanken sträckte Maylise stolt på sig och vände sig om för att ta sin promenad hem genom vår lilla stad.

Maylise var ordentligt klädd med en stor ullsjal i regnbågens färger virad runt sig. Vanligtvis klädde hon sig inte färgglatt, men för att hålla sig varm i knappt femton minusgrader, var det en välsignelse med plagg i naturmaterial lager på lager. Den stora sjalen hade dessutom ett stort personligt värde då en väninna från Lit hade stickat den åt henne.

Storsjön låg gömd under ett tjockt fluffigt täcke utanför gångvägen som följde stranden. Något vatten syntes inte till sedan isen lagt sig över sjön i början av januari. Långt där under snö och is fantiserade Maylise att harr, sik och lake låg på vänt efter sommaren. De höll sig säkert på lågvarv gömda i vass och steniga kanter. Någonstans nere i djupet befann sig även Storsjöodjuret; mytomspunnen, slemmig och gammal som ett troll. Här avbröt sig Maylise generad när hon insåg att hon gick omkring och fnittrade högt. Framme vid Badhusparken såg hon en påpälsad cyklist på väg över gångbron och vidare förbi Surfbukten mot Frösön. Säkert hade hen såna där dubbdäck på cykeln och musik i öronen. I övrigt var det folktomt denna sena timme. Ingen kunde höra hennes fniss.

Bristen på människor störde henne inte alls. Snarare tvärtom. Maylise hade alltid känt sig trygg i stan. En sån här vacker vinterkväll var för övrigt upplevelsen extra påtaglig just tack vare att hon var ensam med naturen. Det kändes nästan som att vara ute på landet trots att hon i själva verket befann sig i kanten av själva centrum. Närheten till sjön, fjällen i bakgrunden och de många höga träden bidrog till naturkänslan.

Tankarna drog sig tillbaka till Maylises starkaste minne av att uppleva norrsken. Den gången hade hon varit ett barn som åkt längdskidor uppe vid Spikbodarna. Nydragna fina spår, små backar som utmaningar, långa nedförslut att kura ihop sig till en "köttbulle" i, och njuta av att glida länge, länge nedför. Det hade varit gränsfall för kallt för att skida, snön knarrade, men det var makalöst vackert. Mitt i skidåkningen den där kvällen hade ett norrsken brutit ut vilket hade överträffat alla norrsken i senare dagar. Vid det tillfället var det inte bara gröna slingor över himlen utan där blandades cerise, rosa, ljusblått, turkos, grönt och lila. Än mer oförglömligt – norrskenet lät! Aldrig mer hade Maylise lyckats höra det ljudet igen trots att hon, tack vare det här barnomsminnet, hade blivit en inbiten norrskensjägare.

Trots att kvällen nästan hade gått över till natt gnistrade nu

snön i Badhusparken. Kanske var det gatlampor och ljusgirlinger som gav ljus nog att reflektera snöflingornas glitter. Det var vindstill. Snön låg kvar på grenar, kvistar och buskar. Hade det blåst minsta lilla hade snön blåst av direkt. I Östersund blåser det nästan jämt. Kanske samlas urkrafterna i Bydalsfjällen, rinner ner från fjällen mot Storsjöflaket där vinden får fritt spelrum att byggas upp, för att blåsa in över småbåtshamnen och stan. Just nu var det tyst. Trafiken hördes inte ens, vare sig från Strandgatan eller från Frösöbron. Maylise skulle passera järnvägsövergången om ett par minuter och hörde inga ljud därifrån heller. Troligen hjälpte det rejäla snödjupet till att dämpa eventuella ljud. Borde det inte passera några tåg till fjällen? Det var ändå sportlovstider. Samtidigt skulle det vara en obekvämtid att anlända till Åre mitt under natten för barnfamiljerna. Tågen gick nog tidigare gissade sig Maylise fram. Eller hade coronan gett en sån effekt att fjälltågen var inställda?

Nära muren i parken tornade en stor snöborg. På dagarna lekte här mängder av barn. Maylise fick ett infall och gick in under portalen in till borggården. Hon behövde inte nödvändigtvis följa sina impulser om att klättra upp för de murliknande snöväggarna och ta rutschkanan ner, men en stunds andhämtning på markplan i borgen gick för sig. Med väggarna runt sig tittade Maylise upp. Där såg hon att molnen spruckit upp något och stjärnströ visade sig och blinkade till henne. Hon upplevde en djupt existentiell känsla som förbyttes direkt hon hukade sig och gick ut ur borgen igen. Där utanför hörde hon två änder som hade blivit störda i nattsömnen och näbbande käbblade om något. Längre upp mot stan såg hon orsaken; en kvällstrött hundägare med skoterkängor på fötterna och halstub uppdragen över huvudet. Efter den släpiga kroppen följde två desto piggare hundar. Vita med ganska långt hår. Samojeder. Ja, det var förstås passande i kylan.

Trots den fina vintern saknade Maylise ljudet av vatten och raderna av människor som brukade trängas på bänkarna och äta glass under sommardagarna. Och båten. Den gamla ångbåten

Thomé. Nu för tiden hade den i och för sig dieselmotor. Praktiskt, snabbt men utan samma charm. Det hade varit härligt att åka med den där tuffande båten. Allra mysigast hade det varit att åka till ångbåtsbryggan på Andersön. Ta ett dopp under tiden Thomée väntade vid bryggan för att sen köra tillbaka nöjda badkrukor och vilda busungar till stan igen. Tänk om såna badturer kunde komma tillbaka efter pandemin. Då ville Maylise boka biljett direkt.

Nu var det dock långt till sommaren. Thomée låg tung i sjön förankrad i den tjocka isen. Eftersom Maylise stått still ett tag började kylan ge sig tillkänna, varma yllekläder till trots. Dags att sluta stå och drömma, öka på tempot och bege sig hem. Hon skulle få besök imorgon, onödigt att stanna uppe mycket längre. Med mer målmedvetna steg promenerade Maylise längs Samuel Permans gata, via Stortorget och upp förbi Kyrkparken.

Restriktionerna medförde att det varken hördes några människor eller musik från krogarna runt torget. Apropå musik hade den stora ombyggnaden av torget skapat en perfekt yta för scen och publik. Ett par kvällar per år var här underbar festivalstämning, gemenskap och artister förbryllande stora för en så pass liten stad. Frågan var hur torget skulle användas alla dagar resten av året. Den stora oanvända ytan gav Maylise nästan ett stick av torgskräck.

Tankarna distraherades snabbt av andra då hon gick förbi den magnifika och enormt stora gran som hade ställts upp på torgets mitt. Den hade fungerat som julgran, men några månader efter jul hade dekorationerna sedan länge plockats ner och ersatts av samma ljuvliga snötäcke som ramade in resten av stan. Det vita låg som ett lager moln över de mörkgröna grenarna. Maylise fick nästan lust att ta tag i en gren och skaka så att snön skulle yra omkring i nattluften. Hon behärskade sig när hon tänkte på att snön trots allt var vackrast där den prydde granen.

Lite längre fram hade släntens trappsteg skottats över till en backe för trickskidor eller annan snölek. Ibland brukade det till

och med dras upp ett längdskidspår runt torgets ytterkanter. Ett fint sätt att använda ytorna och leva upp till marknadsföringen om vinterstaden konstaterade Maylise. Just nu behövdes det dock inga skidspår. Vägar och gångvägar var perfekta i sig själva för skidåkning. Senaste veckan hade Maylise sett en handfull skidåkare inne i hennes bostadsområde, troligen på väg upp mot skidspåren vid Arctura, eller termoserna som en del kallade den höga vattentanken med en restaurang på toppen. Maylise ökade på stegen en gång till vid tanke på sin egen termos där det fortfarande fanns kvar en kopp hett te att tömma upp i en kopp när hon kom hem. Hade hon inte varit så angelägen om att komma hem hade hon kunnat svänga in i hotellbaren istället för en portion fjällröding. Eller så kunde hon ha köpt sig en korv med mos på favoritgrillen. Tanken på det mumsiga potatismoset fick Maylise att bli hungrig. På senare tid hade grillen öppnat möjligheten att handla genom luckan igen, visserligen för att undvika smitta, men det gav en sådan nostalgikänsla. Hon skulle bestämt gå och köpa sig en grilllunch någon dag snart. Men nu var det akut dags för varmt te hemma kompletterat med en smörgås med messmör innan sänggång.

Det var bara en kort väg kvar. Förbi Wargentinskolan och några hus till. Det blev ett lyft för skolan med den stora utbyggnaden för något år sedan. Maylise hade varit där på invigningens ”öppet hus” och framför allt imponerats av en musikal. Det var annat än när hon gick på John Eric och fick traska till Norra skolan för sina pianolektioner. Samtidigt hade det varit charmigt att återkomma till sin barndomsskola. Apropå minnen passerade hon ett lägenhetshus där hon i källaren hade haft skolkök, hemkunskap. Toaletten där nere ser fortfarande ut nu som då. Maylise tänkte att hon måste vara hungrigare än hon hade trott eftersom hon gick omkring och tänkte på mat hela tiden. Tur att hon inte skulle passera den nedlagda kvartersrestaurangen och mataffären också. För nu var Maylise hemma. Utanför dörren fanns stans finaste blommor året om. Hon hade en granne med gröna fingrar.

Under somrarna väckte stora krukor med välväxta pelargoner uppmärksamhet från passerade. Under vintern stod där barrväxter prydda med stämningsfulla ljusslingor.

Maylise låste upp porten, sopade av skorna och stängde försiktigt dörren efter sig för att inte störa några grannar. Värmen från lägenheten välkomnade henne hem och från köket doftade det fortfarande av dagens stora bakning. Nästan allt var klart för att ta emot morgondagens gäster. Maylise hängde upp alla sina kyliga ytterkläder och tog ur sulorna ur kängorna. Hon packade ur termoserna och gjorde sig sin efterlängta messmörsbäta.

Nästa morgon vaknade Maylise en aning trött, men kom snabbt upp på fötter då hon förväntansfull började förbereda dagen. Hon drog upp persiennen och såg ut över gatan. Bakom tennishallen började en rosa soluppgång ge sig tillkänna. Det skulle bli en underbar dag som skulle välkomna gästerna till Östersund och Jämtland. Maylise fascinerades som vanligt av tennishallens arkitektur. En del liknade den elakt vid formen av en blodpudding. Självt tyckte hon att det var ett exempel på utmärkt arkitektur och släppte ut en suck av nöjdhet över att byggnaden höll på att renoveras. Där bakom fanns nu polis, ambulans och brandkår på ett tryggt, kort avstånd från hennes hem. Förr hade där varit en isplan och den årliga stora mässan Expo Norr.

Maylise gick till köket där en mängd kakor stod framme sen hon hade bakat i går. Det var schackrutor, tigerkaka, hallongrottor och kolaremmar. Nu återstod att grädda bullarna som hade kalljäst i kylen över natten samt att vispa grädde och ta fram mylta till mandelformarna. Och koka ordentligt med kaffe, te och varm choklad. För att bjuda på något mer matigt hade alla bakverk kompletterats med en paj med Västerbottenost och chark från Trångsviken.

Luc, yngste sonen hade ringt för ett tag sedan. De hade passerat Vemdalen och var på väg. Ett besök hos mamma när de skulle åka upp till stugan på sportlov i fjällen var obligatoriskt och önskat av alla. Det var länge sen de sågs sist. Maylise tillhörde en riskgrupp

och att ta tåget för att hälsa på hade inte kunnat motiveras som en nödvändig resa, inte ens över jul. Hon hade inte velat utsätta sig för risken heller.

Nu skulle de äntligen få träffas då Luc, hans sambo och tre barn skulle dyka upp lagom till elvakaffet. Maylise hade varit tveksam först till att de skulle åka till fjälls. Tillsammans hade de diskuterat sig fram till att Luc hade planerat säkrast möjliga resa. Handla gjorde de på hemmaplan, de reste med egen bil och skulle bara åka längdskidor och leka i snöhögar nära stugan. Inte träffa andra och att ge sig ut i liftsystem och slalombackar skulle få vänta till ett annat år. Trots allt behövde stugan ses över. Det var länge sedan någon var där och vem vet hur länge taket skulle hålla för all tyngd om det inte blev skottat.

Maylise behövde gå ut med fikaten i omgångar trots att hon hade packat ner det i korgar. Till och med en duk från Frösö Handtryck fick följa med. Tack och lov att en granne hade skottat upp uteplatsen redan för några dagar sedan. Sist av allt bar hon ut några lammfällar att lägga på utemöblerna och filtar att vira runt sig om någon skulle bli kall.

Barnfamiljen dök upp med tjocka jackor, halsdukar och stora vinterskor på fötterna. De kunde parkera bilen i närheten och den var full av ryggsäckar, surfplattor och en röra av prylar. Tack och lov att de hade skidorna på plats i stugan och slapp ta med dem. Minstingen kom i sin bilbarnstol och fick sitta kvar inlindad i den. Fikaplatserna blev överfulla direkt och ljudnivån blev en liten chock som kontrast mot Maylises vanliga tystnad. Hon var först orolig att någon granne skulle störas. Vid närmare eftertanke var de flesta mer eller mindre isolerade och skulle säkert uppskatta att det hände något extra på gården.

Svärdottern sträckte artigt fram en låda med marshmallows som de skulle kunna ha i den varma chokladen. Hon hade förstått att det skulle finnas att dricka. Maylise tyckte att det var en gullig gest. Luc kunde inte låta bli utan gav sin mamma en kram innan han visade upp bäbisen, Lando. Obeskrivligt söt var nytillskottet

som Maylise bara träffat över video tidigare. En mörk lock letade sig fram under huvan till overallen som lillbarnbarnet hade. En overall som Maylise hade stickat och postat till mottagaren. Poe och Ben hade genast sprungit upp i en snöhög på sina korta ben och hittat en snögrotta som några äldre barn i området hade ägnat en helg för att få till.

Härligt att överhuvudtaget kunna träffas tack vare att de kunde vara utomhus. Trist ändå att inte kunna vara inomhus. Grabarna älskade den gröna plyschsoffan som fyllde en betydande del av vardagsrummet. De visste att de fick fika vid soffbordet hemma hos farmor, något deras föräldrar tydligen höll strikt på att de inte fick göra hemma. Det jag äger ska användas, tyckte Maylise och kom ihåg kvällar då hon läst böcker, spelat tv-spel och ätit chips med barnbarnen tills de till sist bokstavligen somnat på varsin soffkudde. För att inte tala om soffkvällarna med väninnorna. De brukade diskutera böcker, film, karlar och prova sig igenom jämtländska öl och lokala delikatesser till det. Tänk så mycket umgänge det hade varit före corona. Näja, det kunde inte vara allt för länge tills vaccineringarna var avklarade. Då skulle det vara tid för att umgås inomhus igen.

Nu tog sig alla för vad de ville äta utomhus istället. Killarna hade redan hämtat med sig varsin plastkåsa till snöhögen. Gick det inte att fika i farmors soffa funkade snösoffa utmärkt som kompensation. Pojkarna hade valt ett gäng var av de minsta kakorna, varm choklad och förvånande nog en liten kaffekopp, och slutligen blivit uppmanade av föräldrarna att ta paj. Luc tog en rejäl bit paj själv, men ville inte ha så mycket bakat. De båda kvinnorna var belättna över te och fortfarande ljumma bullar.

Även om det blev ett mindre kaos med så många människor hade alla det trevligt och blev upprymt glada. Det var svårt att hinna med allt som skulle sägas och ofta pratade flera i mun på varandra samtidigt. En lång stund prioriterade Maylise att prata med Ben och Poe. Ben var stolt över att han skulle få åka på en egen skidtur med pappa på lovet. Poe hade däremot en förhopp-

ning om att kanske få tända upp elden till korvgrillningen för första gången. De la förnuftigt till att Lando bara skulle få åka i skidpulka den här vintern.

Alldeles för snabbt behövde Luc och familjen åka vidare för att hinna installera sig i stugan. Imorgon skulle de ut i snön direkt efter frukost. Maylise packade ner det som var kvar av bullarna, mandelformarna och pajen. Det skulle nog gå åt under sportlovet. Mer än så ville de inte ta emot utan uppmanade Maylise att frysa in det som var kvar av kakorna. Hon var inte speciellt entusiastisk över förslaget. Det var roligt att baka. Hon sökte gärna fler anledningar till det och behövde inte alls ha kakor i frysen för beredskap.

Familjen lyckades packa ihop sina prylar och ta sig in i bilen igen. Efter att ha burit in all disk, fika och prylar som varit kvar ute satte sig Maylise en aning omtumlad ner i sin älskade plyschsoffa. Tystnaden ringde i öronen. Brukade det vara så här ödsligt i hennes lägenhet? Var inte soffan onödigt stor för bara henne hur mysig den än var? Efter besöket kändes det inte enbart skönt att vara ensam längre.

Efter en stunds eftertanke sträckte sig Maylise entusiastiskt efter pennor och papper. Problem är till för att lösas hade hon alltid tänkt. Med ny energi skrev hon en hel hög med inbjudningskort: ”Välkommen på kakkalas ute på gården imorgon klockan 13!”, stod det. Maylise hade tänkt att hon skulle bjuda in sina grannar. Det hade varit nya som hade flyttat in senaste åren. Förr hade hon haft koll på vilka som bodde i huset men på slutet hade hon inte riktigt hängt med. Dags att ändra på det och skapa nya bekantskaper. Faktum att det inte fungerade att träffas inomhus skulle inte få hindra.

Imorgon skulle fikaplatsen och gården vara full av surrande människor igen. Kanske några rentav skulle ta plats i snöhögen. Om en vecka skulle Luc och hans sina komma förbi igen på väg hem från fjällen. Maylise såg möjligheten att då få bjuda på utomhusmiddag och att få baka igen. Kanske skulle hon göra en soppa

och servera tillsammans med sina populära scones. Fantasier-
na och planeringen satte genast igång. Men allra först var det
dags att förbereda kvällens norrskenspromenad. Enligt appen var
chansen än bättre än kvällen före. Kanske var det ikväll hon skul-
le få höra norrskenet sjunga igen!

ULLA BRÄNNSTRÖM ENGLSPERGER

BIVERKNINGAR

Jag såg henne på långt håll. Stegen var bestämda. Nästan taktfasta. Kanske hade hon en melodi i sitt huvud. Greta-flätorna vippade. Då och då stannade hon till, vände sitt lilla, runda ansikte mot solen. Hon kunde joddla och låta som Kalle Anka. Att två framtänder i överkäken saknades bekom henne inte. Hon läste flytande och skrev, men kunde inte skilja på K och G. Skogen blev sgoken, kra-ge blev grake. Hon använde bara versaler, och skiljetecken struntade hon i. Ur hennes penna rann den ena sagan efter den andra.

Den här dagen bar hon rutiga byxor med hängslen och bröstlapp som ett mycket litet barn. Hon hade själv valt dem i second hand butiken.

Sådan var hon, min dotter Vera, drygt sju år, och självklar i sitt sätt att vara.

Vid aspen, i kröken vid Algots kiosk började hon springa. Allra sista biten övergick hon till hoppkasteg. Jag gick ut på bron och sträckte ut mina armar. Hon hoppade rakt in i min öppna famn.

Det var före covid-19.

”Det ser ut som nåt gott. Nåt man kan beställa på Fritzes konditori.” Hon låg på mage framför tv:n. Hakan vilade i händerna. Fot-sulorna mot taket. Jag räknade maskor. Befann mig nästan i slutet av sticknålen. Mumlade: ”Hundraen, hundratvå, hundratre...”

”Eller nåt en bebis kan bita i.”

”Hundrafyra, hundrafem...” Idogt fortsatte jag mitt räknande, men nu med spetsade öron. Ord som: Kina, Wuhan, fladdermus, pandemi, smittrisk, dödlig utgång och samhällsfara passerade.

”Det är långt till Kina”, slapp det ur mig innan hon hann fråga. Vera kröp tätt intill. Den lilla kroppen. Den goa värmen. Ryggstycket hasade ner på golvet. Maskorna gled av nålen. Vi talade länge om viruset som kallades corona och sjukdomen som fått namnet covid-19.

Vi hade fel. I det här fallet var avståndet till Kina utan betydelse. Viruset levde sitt eget liv. Spred sig snabbt i de asiatiska länderna. Dödssiffror nådde våra öron. Olyckskorpar kraxade om en raskt växande pandemi.

De första fallen i Stockholm rapporterades i januari. Strax därpå följde det första dödsfallet, det andra, tredje, fjärde... Coronaviruset avancerade snabbt, oberoende av gränser invaderades den ena landsdelen efter den andra. Våra invanda rutiner stöptes om och våra semesterplaner krossades. Handsprit och avstånd anbefalldes.

”Inte här, inte hos oss, inte i denna gudsförgätna, lilla by i norr. Inte Svedjevallen.” I denna fråga var alla bybor rörande överens.

Så kom det första fallet. En äldre kvinna. Evy från Holmen. Välbekant för oss alla. Utanför lanthandeln blev vi stående. Maktlösa, enfaldigt gloende mötte vi varandras blickar. Här! På vårt äldreboende. Svedjebo. Likt ett tjockt täcke lade sig förstämningen och oron över byn.

Vera var vetgirig, lyssnade regelbundet på nyheterna. En dagligen återkommande stund för samtal runt coronaviruset skapades. Det tidigare samtalsämnet, klimatförändringarna, och de skräckscenarier som målats upp, bleknade. Ord som giftiga utsläpp, koldioxid och växthusgaser försvann ur vårt ordförråd.

”Morfar?” viskade Vera en kväll efter sänggåendet.

”Har det bra”, fyllde jag snabbt i.

Hon drog täcket över näsa och mun. Det stora ögonen tittade uppfordrande på mig.

”Kommer du ihåg när du var liten och rymde till morfar stup i ett?” försökte jag.

Hon nickade. Täcket hasade ner. Hon log sitt tandlösa leende.

”Vi spelade Hej Knekt och åt våfflor. Till efterrätt åt vi polkagrisar. Varje dag. Å morfar lärde mig allt om miljön å skräp. Vi plockade tomflaskor.”

Nu satt hon upprätt ivrigt viftande med armarna. Så kom hon ihåg, kröp ner igen och mumlade: ”Det var före stroke.”

Tillsammans besökte vi morfar en gång i veckan. Så hade vi alltid gjort. Nu gjorde Vera det mer regelbundet. Slank in, på hemvägen från skolan.

Besöksrutinerna förändrades snabbt. Någon i personalen mötte oss i dörren, kontrollerade att vi spritade händerna och påminde om avstånden.

Morfar fick sitta ensam på sin sängkant. Utan Vera vid sin sida såg sängen onaturligt stor och ödslig ut. Stroke hade tagit delar av hans rörlighet, balans och talförmåga. Ord kom, men i en enda röra. Alla namn, och läsförmågan hade försvunnit. Jag, kallades rätt och slätt Hon. Vera var Den Lilla. Personalen gick under det gemensamma namnet Dom.

”Han förstår allt, nyheterna också”, bedyrade Vera. Kanske det var rätt. Det var hon som presenterade en nyskriven saga minst en gång i veckan. Hon som läste den högt med stor inlevelse och betoningen på de rätta ställena. Han som skrattade, skakade på huvudet, gjorde tummen upp eller låtsades torka en tår, beroende på handlingen. De kastade slängkyssar mellan varandra, och polkagrisar. De skrattade högt och hjärtligt. Men ängslans undertoner fanns, såväl i morfars gester som i Veras tal.

Själv försjönk jag ofta i tankar under dessa stunder. Höll mig i bakre delen av det lilla rummet. På det låga, långa skåpet fanns mängder av fotografier. Jag lyfte det ena efter det andra. Låtsades damma. Morfar med Vera i barnvagnen, i sandlådan, vid gungan, i skogen, på båtturen och sittandes på en filt i gröngräset med våfflorna inom räckhåll.

Det viktigaste fotografiet stod på hans nattduksbord. Det föreställde min pappa med ett, bara några timmar gammalt, spädbarn i famnen. ”Ett ögonblick av kärlek”, kallade han bilden, medan han ännu kunde tala. Tårarna rann. Han såg på mig och viskade: ”Vera?”

Jag nickade.

Så långt i mina tankar tittade jag på dragspelet som stod inkört i ett hörn. Ingen fick lov att flytta på det. Ovanför hängde en affisch. Omgiven av vackra unga män strålade min pappa skrudad i blank skjorta med långa kragsnibbar. ”Dannes dansband”. När populariteten varit som störst.

Sommartid, när bandet turnerade hände det att rutten passerade Svedjevallen. Ibland hände det, ljuva minne, att min pappa tog sig tid, stannade till och lyfte in mig sin öppna, röda sportbil, körde några varva runt torget mitt i byn, och vinkade åt tänkta beundrare. Då var jag generad. I mån av tid fick jag solglasögon på näsan och det bar iväg en sväng på E14 med gasen i botten. Då var jag rädd. Det var allt.

Jag dammade av det sista fotografiet i den långa raden och konstaterade krasst: Vera kom precis i rättan tid. Ömsesidig kärlek uppstod vid första ögonkastet.

Restriktionerna stramades åt. Personalen på Svedjebo bar numera, förutom handskar, även munskydd och plastförkläde. Vi fick inte komma på besök om vi inte beställt tid. Jag började arbeta hemifrån. Varje dag hade jag ytterdörren på glänt för att kunna ta emot Vera med öppna armar.

Den föräldralösa skolavslutningen kom och gick. Jag stod, min vana trogen, på förstukvisten och väntade. En glädjens dag, tänkte jag, men Vera rörde sig mycket långsamt, tankspritt. Ställde då och då ner väskan som innehöll hennes käraste ägodel, ett riktigt, men litet dragspel. En femårspresent från morfar. Det var inte speciellt tungt, ändå bytte hon hand med jämna mellanrum. Stod där, alldeles stilla. Tittade stint i marken med armarna håg-

löst hängande efter sidorna. Mitt hjärta klappade. Jag fick en känsla av att något hade hänt.

Jag darrade när jag lade armarna runt hennes tunna rygg.

”Tant Ljung har dött, farbror Svenningsson är mycket sjuk. Alla, morfar också, måste stanna på sitt rum. Hela dagen. Han får äta alldeles ensam.”

Så kom tårarna. Under tystnad bar jag in både flicka och dragspel. En hittills okänd ängslan invaderade min kropp.

”Morfar tycker att jag spelar bra.” Hon körde gaffeln genom korvskivan och flyttade den från den ena sidan till den andra. ”Nu tar han rollatorn så fort han ska stå upprätt. Han har blivit fasligt bensvag.”

”Fick du komma in?” Förskräckt skjutsade jag min tallrik åt sidan. Fick du lov?”

”Jag stod utanför fönstret, å jag spelade en bit. Lilla snigel. Han hade det på glänt – fönstret.”

Hon reste sig och gick. I dörren vände hon sig om: ”Nu ska jag träna på Gökvisan.”

”Gökvisan?”

”Ja, den man får joddla i. Till midsommar kanske jag kan. Morfar gillar mitt joddel.”

Behärskat resolut stängde hon dörren. Dragspelets toner nådde mig genom den tunna väggen. Det lät tungt. Rent jämmerligt.

Min ängslan gjorde sig påmind.

När tv:n gick igång och jag hörde det omisskännliga ljudet av krig, lämnade jag disken och gick ut i rummet och slog av.

”Ska vi lägga pussel?” Jag gick och satte mig vid den halvfärdiga bilden av *Ekornn satt i granen*, femtio bitar. Vi hjälptes åt. Veras hand cirklade planlöst i luften med en bit av svansen.

”Morfar kan aldrig mer spela. Aldrig. Han är ledsen.”

”Prova i hörnet”, vädjade jag. ”Där ser den här biten ut att passa.” Jag knuffade en blåflammig bit tvärs över bordet.

”När han var ung spelade han i ett band. Var kändis.” Hon försökte med tvång pressa ner en bit skog.

”Sant. Här har du den vita svanstippen. Kan du ge mig hörnbiten du har under armbågen?”

Jag försökte med bak, skogspromenader, ja till och med en cykeltur till kiosken när det var nyhetsdags – men nej – först måste vi se om coronakurvan gick upp eller ner.

Min ångslan växte. Störde mig nattetid.

Sommaren blev het och torr. Vi följde Folkhälsomyndighetens uppmaning och höll oss hemma. Nästan dagligen cyklade vi till Lill-Viken och badade. På hemvägen stannade vi till vid Svedjebo. Hade vi tur var trädgårdsmöbeln under björken ledig. Då kunde vi hjälpa morfar ut. Det gjorde honom gott. Med en kudde bakom ryggen drack han sitt kaffe och lyssnade till Veras sagor eller bara hennes pladder. Morfar strålade.

En av dessa kvällar hördes en antydning till en melodi från Veras dragspel.

Vi band tre kransar. Midsommarblomster, rödblåra, hundloka och en och annan maskros. Vi hade kaffe i termos, och lade kanelbullar och hemgjorda mazariner i en plastlåda. På Veras paket-hållare spände vi fast väskan med dragspelet och på min, en filt. Vädret var på vår sida. Soligt, men inte för hett. Vera visslade.

Vid Svedjebos dörröppningen togs vi åt sidan.

”Kanske borde ni inte gå in i dag. Dan är mycket trött. Nej, han har inte väntat er. Han har sovit. Ja, mest hela dagen. Feber? Obetydligt. Kanske vi borde ta det säkra före det osäkra och inte...” Hennes ögon var allvarliga ovanför munskyddet. Ingen av oss nämnde sjukdomen vid namn.

”Vi sätter oss på filten utanför hans fönster och väntar” sa Vera resolut. Det är ju snart lunch och då, då...”

Vi lämnade över hans krans, den finaste, innan vi slog oss ner. Det dröjde. Små lätta moln seglade upp på himlen. Jag sneglade

då och då på klockan. Vera ryckte planlöst strån ur gräsmattan. Vi satte på oss kransarna, uti fall att... Då skrek Vera: ”Nu!” Vi reste oss båda två. Rätade snabbt till våra kransar och sprang fram till fönstret. Mitt på golvet stod han, framåtlutad över rollatorn och stöttad av en av rydmänniskorna. Kransen, lite snett på huvudet.

”Öppna”, vrålade Vera och bankade på fönstret. ”Öppna!”

”Det går inte Vera”, försökte jag. ”Han kan inte släppa taget.”

Veras vrål övergick till högljudda snyftningar. Jag såg hur hennes hand kramade polkagrispåsen. Hur hon tröck den mot fönsterrutan.

Då lyfte han på huvudet. Tittade rakt på oss, höjde handen, som om han tänkt vinka, men sänkte den snabbt. Han log. Nedför hans kinder rann de tyngsta tårar jag någonsin sett.

Jag ringde Svedjebo morgon och kväll. Febern var stabil. Ingen huvudvärk. Ingen andnöd. Ingen fara de två första dagarna. Vi satt i karantän, Vera och jag. Utifall att. Bybor ringde, ställde kassar med mat på farstukvisten, nybakat bröd, ett blomskott, en bok. På den tredje dagen kom beskedet, covid-19. Troligen en lindrigare variant. På den tionde dagen efter midsommar dog Veras morfar, min pappa.

”Vem höll honom i handen?” undrade Vera.

”Vilken skjorta ska vi välja? Personalen vill att morfar ska vara fin när vi kommer.”

När hon inte svarade fortsatte jag: ”Den blanka med spetsiga krag snibbar, den som han bär på affischen, eller någon av dom rutiga?”

”Jag tycker en morfarsskjorta. Den av flanell, som han tyckte om.”

Hand i hand promenerade vi till Svedjebo på den bestämda dagen. Vera bar sina första jeans – med resår i midjan, ”för det var bekvämare.”

Vi blev hänvisade till ett litet rum som låg lite i skymundan.

En av rydmdänniskorna utrustade mig med handskar, munskydd och plastförkläde. Barnstorlekar fanns inte. Veras munskydd täckte nästan hela ansiktet och plasthandskarna hängde som döda havsdjur på hennes händer.

”Ska det vara nödvändigt?”

”Vi vet inte säkert. Hon är det första barnet som är här.”

Vi tog av henne alltihop.

Det var vackert ordnat. Tända ljus och en ros på ett litet bord. Sängen, eller båren, var hög. Jag tog Vera i famnen. Med taffliga rörelser i inplastade händer strök jag pappa över kinden. Sedan Vera – utan de groteska handskarna.

”Vill du säga något till morfar?”

”Nej. Han vet allt.” Hon borrarade in näsan under mitt öra.

Begravningsceremonin var kort men väl genomtänkt. I kyrkan fanns, förutom Vera och jag, prästen, kantorn, vaktmästaren och ca tio, för mig okända män. Kistan var överöst med tunga kransar och blombuketter. Kantorn spelade och sjöng vackert. Osäker på hur detta skulle gå sneglade jag hela tiden på Vera. Rakryggad och torrögd satt hon i sin kyrkbänk. Rakryggad och torrögd lade hon sin ros på kistan. Rakryggad och torrögd teg hon sig igenom hela akten. Sjunga ville hon inte. Själv torkade jag oavbrutet mina tårar.

”Prästen talade om bättre tider och kantorn sjöng fint om sommaren”, summerade hon.

Jag hade inte hört ett ord.

Den kvällen kom hon med kudden under armen och kröp ner under mitt täcke.

Dagar av tystnad följde. Som små möss tassade vi runt i huset och packade upp de saker vi valt att behålla. Vi talade tyst, nästan viskade. Vera var förvånansvärt effektiv. Hon visste precis var hon ville ha alla fotografier. När alla var på plats tog hon ett steg bakåt. Lade huvudet på sned och nickade. Det lite större kortet med den nyfödda Vera och morfar ställde hon på nattduksbordet.

Efter några dagar, när endast en kartong återstod, kom hon och drog mig i armen.

”Titta!” Hon pekade rätt ner i lådan. ”Det här är morfars samling. Han sa att det var klenoder. Vi lyssnade ibland.”

Mycket varligt lade hon upp den ena vinylskivan efter den andra på sängen. Jag läste: Trio me’ Bumba, Sven-Ingvars, Lill-Babs, Britt Damberg, vem var det?

”Å den här!” hon lyfte andäktigt en EP ur högen. Fodralet var tunt och skrynkligt. Det första jag läste var Sonora och sedan Alice Babs.

”Alice Babs”, utbrast jag. ”Då är den mycket gammal.”

”Ser du vad den heter?” Jag böjde mig fram. ”Gökvisan?”

”Japp, min joddelvisa.”

På stående fot bestämde vi att dessa dyrgripar samt den lika gamla grammofonen, skulle få ett eget skåp. Vera hämtade IKEA katalogen. En oväntad lättnad spreds sig i rummet. Vårt viskande övergick till tal.

Skolan började. Smittan ökade. Jag saknade mina arbetskamrater och vuxna samtal, men fortsatte med mitt hemarbete. Vera kom från skolan och meddelade att hon anmält sig till en teatergrupp.

”Dragspelandet då?” undrade jag.

”Det ska jag inte sluta med, fast det är inte så bråttom nu längre.”

Jag läste en bok om barn och sorg. Ville vara beredd på svåra stunder. Stunder när döden kom på tal och krävde svar, eller åtminstone ett vettigt resonemang. Några stunder av tårar kom inte.

Ändå – eller just därför – min ängslan tilltog.

Vi plockade hjortron, blåbär, lingon. Jag syltade och saftade. Lovade att göra lingonmaräng till nyår. Köpte älgkött, styckade och paketerade. Vera plockade höstlöv. ”Pappersfjärilar”, enligt henne. Vi lade dem mellan tidningspapper med lexikonerna ovanpå. På torsdagarna hade Vera sin teater, på fredagar spelade hon. Morfar var ofta vår osynlige gäst.

”Jag är lycklig som fått vara med morfar så länge. I min klass finns många som inte ens har haft nån”, påpekade hon gammalklokt.

Min nattsömn försvann. I timmar låg jag alldeles stilla och iakttog den lugnt sovande Vera. Jag var glad att hon fanns kvar i min säng. När oron gnagde som värst började jag nattvandra. Sysset satte mig med blommorna, plockade bort vissna blad, ställde skor tillrätta, sorterade tidningar, läste, men sammanhangen gick mig förbi. Jag var så trött att jag kände mig avskild från verkliga livet.

”Mamma”, skrattade Vera när jag dukade med djupa tallrikar istället för flata. Hon vände sig om och fnissade.

”Mamma då”, utbrast Vera lite otåligt, när jag ställde in äggkartongen i städkåpet.

”Mamma, mamma, halvgrät Vera bedjande när jag tänkte ställa det varma strykjärnet direkt på bordsskivan.

Allt detta var jag medveten om, ändå, det angick mig inte.

Det hände att jag somnade av ren utmattning. Som ett brev på posten kom mardrömmarna. Bilder av krigshärjade städer, svältande flyktingbarn, översvämmade städer och smältande glaciärer, rapporter om våldtäkter, bilbränder och utvisade flyktingbarn samt Trump härjade fritt i mitt överhettade huvud. Dessutom, bilden av själva viruset fanns med i varenda scen, som något sorts tema i allt elände.

Vera iakttog mig. Det var jag varse, men ändå inte.

”Ska vi lägga pussel”, frågade hon allt oftare och slog av tv:n.

Jag höll upp tidningen och kunde bara läsa rubriken och ingressen. Jag satte mig vid datorn och klarade inte att plocka fram senaste bokslutet. Det låg en filt över texten. Bokstäverna sprattlade. Grubblerierna gick i öglor. Vid den upptäckten klack det till. ”Har jag, eller har jag haft covid-19?” Utan att ens borsta tänderna satte jag på mig ytterkläderna och gick.

Vid hälsocentralen stod en portvakt. Hade jag beställt tid? Nej. Hade jag testats? Nej. Smärtor? Nej eller ja.

Efter coronatestet, som var negativt, fördes jag direkt in till läkaren, Kalle, en gammal barndomsvän. Efter ett två timmar långt samtal konstaterade Kalle, med glimten i ögat: ”Man kan säga att du har grava biverkningar av covid-19.”

Jag begrundade hans svar: ”Biverkningar utan att ens ha blivit smittad.”

”Exakt, sa Kalle.”

”Mina känslor, Kalle” snyftade jag. ”Det dyrbaraste vi äger. De är borta. Jag är levande död.”

”Ett symptom så gott som något”, muttrade Kalle. ”De kommer igen. Var så säker.”

Jag ordinerades sömnpiller en vecka framåt för att lära mig sova, samt träffar med vår ambuleraende samtalsterapeut Gunilla.

”Vad pratar ni om?” undrade Vera.

”Mycket om pappa, morfar, om dig, om mitt arbete, om min syster, dina kusiner. Vad jag tycker om att läsa...”

”Å så blir du så glad, av vanliga saker. Så bra!”

Sömnen förbättrades en bit i taget. Stora delar av mina mar-
drömmar försvann efter första veckan. Efter andra veckan drömde jag om pappa. En bitterljuv dröm, där han dök upp i form av en tomte. Gunilla blev glad när jag berättade. Jag ville inte avsluta mina samtal med henne.

Osäkert gick jag runt och kontrollerade. Hade jag kokat sylt? Hade jag fryst in kött? Min glädje var stor när jag fann både sylt och kött. Jag grät när jag kunde läsa tidningen och hittade bokföringsprogrammet. När jag snubblade över Veras blommiga sagopärm stelnade mina tårar. Framför mig låg ett teatermanus. K och G hade ramlat på plats. Krage. Skog. Punkter hade tillkommit samt små bokstäver. I tysthet hade min dotter ömsat skinn. Använt den egna inneboende kraften. Inte låtit sig lamslås av alla eländiga rapporter. Jag blundade med den blommiga sagopärmen tryckt mot hjärtat.

Vera sjöng ”Mössens julafton” på julfesten. Vaktmästare Jonasson var publik.

På julafton var det kramsnö. Vi gjorde tio ljuslyktor. En vid varje hus efter var gatstump. Alla som tittade ut genom dörren fick ett julkort tillverkat av Vera. Sedan åt vi julskinka och tittade på Kalla Anka. Vera skrattade på "Kallevis."

Det var tradition i vår lilla familj att man bara gav bort något man gjort själv eller något som redan fanns, och kunde tänkas ligga mottagaren varmt om hjärtat. Av mig fick Vera den stickade tröjan. Vera överräckte en lång och smal rulle inlindad i folie. Med stor varsamhet pillade jag bort all folie. Grep tag i det styva pappret som dök upp och rullade ut dansbandsaffischen. Våra ögon möttes.

"Jag tänkte..." började Vera. "Tänkte att... det är ju din pappa... då är den din."

"Året som gått" annonserades på radion. Då reste vi oss båda två för att stänga av. Mutationer ville vi inte höra talas om. Det var en outtalad överenskommelse.

"Koldioxidutsläppet har i alla fall krympt under året", sa Vera. "Hoppas att dom säger det."

Vi hade dukat med vit duk och tänt långa ljus. Kycklingen var uppäten. Nu väntade vi bara på tolvslaget och därefter på lingonmarängen.

"Nu ska jag spela för dig mamma." Hon krånglade på sig drag-spelet, spelade och sjöng: "*I köket där fanns det en klo-ocka, och i den klockan där fans det en gök, e-e-en söt liten gök i vårt kö-ök. Ko-ko, ko-ko...*" sedan följde en lång rad med klingande joddlingar som avslutades med ett *ko-ko*.

Det var i den korta tystnaden som uppstod efteråt, som jag såg henne. Min dotter, Vera. Hur hon satt mittemot mig, rakryggad, självklar, klädd i jeans och tröja utan reklamtryck. Greta-flätorna hade vuxit. I munnen fanns nya, lite för stora framtänder. Den flickan, min dotter hade vuxit mitt framför mina ögon och jag hade sett, utan att reagera. Men nu såg, och nu kände jag.

Medan radion spelade: "Och gryr för mig en morgondag..."

fylldes hela min kropp av en tacksamhet så stor, att jag nästan inte förmådde hantera den. Sedan följde en svindlande lycka. Så hade jag inte känt sedan de första fosterrörelserna.

FREDDIE ROSS

MÖRKRETS HORISONT

Detta kommer nog bli det sista jag skriver, kanske det sista som någonsin skrivs. I skrivande stund har det gått tre veckor sedan strömmen försvann. Det börjar bli riktigt kallt nu. Jag och hunden har slagit läger i vardagsrummet där kaminen finns. Framför fönstren har jag spikat upp tjocka filter som håller kuddarna emot fönstren på plats. Dörrarna till vardagsrummet, det finns två stycken, har stängts och i varje dörrpost har jag tryckt in en madrass för att isolera ytterligare. Jag använder bara den ena dörren för att gå ut i köket och vidare ut för att hämta ved. Men det är knappt att jag ens klarar av den korta resan. Veden som jag har samlat på mig här inne är på väg att ta slut vilket gör att jag måste bege mig ut för att hämta mer. Temperaturen ute hade fallit till -65°C .

Ända sedan mörkret infann sig har jag fört noggranna anteckningar över allt som hänt. Fast det är inte riktigt sant. Min sista, den sista skriften, borde inte vara full av lögner. Åtminstone inte medvetna sådana. Sanningen är den att jag började föra noggranna anteckningar men när det sjönk in vad det var som faktiskt skulle komma att hända slutade jag skriva. Jag såg inte poängen med det. Ingen kommer någonsin kunna dra lärdomar av det jag skrivit för ingen kommer att kunna läsa det. Inte för att jag skrivit på något obegripligt språk eller om ett ointressant ämne utan helt enkelt för att alla kommer att vara döda. Mänskligheten kommer att vara utdöd, borta, frusen i evigheten tillsammans med all den skit vi lämnat efter oss.

Ungefär ett år innan den mörka tidens inträde hade en ny variant av SARS-viruset börjat sprida sig över världen. Till en början tog de flesta det med ro. Varje år var det alltid någon sjukdom som spåddes bli den nya digerdöden. Det var mer regel än undantag att alarmerande skrivelser prydde löpsedlarna lagom till influensa-säsongen. Var det inte fågelinfluensan så var det svininfluensan. Om det inte var ebola så var det galna kosjukan. Det verkade som om det fanns en tyst överenskommelse mellan kvällstidningarna och allmänheten. Vi visste att det som skrevs var skrämselfpropaganda för att locka läsare. Vi läste det gärna, inte för att vi på något sätt trodde att det innehöll livsviktig information utan för att det fyllde samma funktion som läskiga historier runt en lägereld. De bästa historierna utgav sig alltid för att vara sanna. Kanske var det därför allt gick så fort. Ingen tog varningarna riktigt på allvar. Det dröjde inte länge innan en sjukdom som brutit ut på landsbygden i Kina hade spritt sig över hela världen.

Det var i takt med att viruset tog sig till våra norrländska provinser som människorna i trakten började komma hem till mig i hopp om att jag skulle kunna lindra deras oro. Att det var flera år sedan jag hängt av mig prästkappan och lämnat mitt tidigare kall som präst och kyrkoherde tycktes inte längre spela någon roll. De kände mig och jag kände dem, det var det viktigaste. Den nya kyrkoherden var till en början inte allt för förtjust i att medlemmar av hans flock sökte sig till den gamle.

En dag sökte han upp mig då jag stod ute på gården och staplade ved. Det var varmt och i början av sommaren. Förutom att sitta och läsa böcker, kolla på film och skriva hade jag inte mycket som sysselsatte mig på dagarna. Det var skönt att vara ute och utföra lite kroppsarbete även om det kanske var lite tidigt för att arbeta med veden då det skulle dröja innan vintern. Naturligtvis var jag då lyckligt ovetande om vad som skulle komma att inträffa.

Erik körde upp och stannade på gårdsplanen intill vedboden. Hunden skällde och sprang nyfiket fram till förarsidan för att hälsa besökaren välkommen.

”Goddag, David”, sade han när han klev ur bilen innan han satte sig på huk för att hälsa på hunden. ”Hej, på dig! Du var mig en fin vovve”, fortsatte han med fånig stämman medan hunden glatt viftade på svansen.

”Tjenare”, svarade jag och torkade svetten i pannan med skjortan som hängde över trädgårdsstolen.

”Vad heter den här fina tjejen då”, frågade han.

”*Han* heter Kopernikus.”

Erik tittade frågande på mig.

”Det måste vara jobbigt att kalla på henne”, konstaterade han och log. Jag brydde mig inte om att rätta honom ytterligare en gång.

”Jag tyckte det verkade passande”, svarade jag. ”Vad kan jag göra för dig då?”

”Ja, jag antar att nyheterna om läget har färdats även ut hit till skogen.”

”Jag försöker att undvika nyheterna så gott det går. Bara en massa jävla elände hela tiden. Men visst, jag är medveten om läget.”

Erik reste sig. Han var en reslig man i fyrtioårsåldern men såg snarare ut att var tjugofem. Hans kropp som var slank och vältränad utstrålade hälsan själv och hans välkammade, kortklippta skalle var full av gudfruktig idealism.

”Jag har mer begravningar att hålla i än vanligt, och det är inte bara de gamla och sjuka som går bort utan även unga och till synes friska människor. Det gör att jag har mindre tid över till att samtala med församlingens medlemmar. Folk är oroliga, rädda. Jag förstår att de söker sig till dig. De känner dig. Men jag skulle uppskatta om du inte försökte vända dem ifrån Gud. Inget bra kan komma utav det. Bara för att du själv har tappat tron så behöver du inte få andra att överge sin.”

”Jag har inte bett människor att komma hit. Men om de väl gör det tänker jag inte ljuga för dem”, svarade jag och hällde upp ett glas med sangria som jag blandat till för att förgylla vedstaplandet.

”Vill du ha?”, frågade jag artigt och höll demonstrativt upp karaffen trots att jag redan visste svaret.

”Nej, tack. Du behöver inte ljuga. Säg bara inte till dem att allt är meningslöst. Sluta hänvisa dem till franska, ateistiska existentalister. Nästan hela min förra gudstjänst gick åt till att försöka försäkra församlingen om att tillvaron inte är absurd. Och det var inte lätt vill jag tillägga.”

Jag kunde inte låta bli att le åt Eriks predikament.

”Det är en tuff prövning mänskligheten står inför”, fortsatte han. ”Det blir inte lättare för församlingen om du sår frö av tvivel hos dem. Det är i dessa svåra tider som de behöver Gud som mest. Lindring från oro står att finna i Guds ord.”

”Och vad säger han då?”

”Förlåt?”

”Ja, vad säger Gud? Talar han till församlingen?”

”Han talar till mig och jag talar till församlingen.”

”Hur låter hans röst”, frågade jag,

”Va?”

”Ja, om Gud talar till dig måste han väl ha en röst och jag undrar hur den låter.”

Han skrattade till som om jag hade sagt något lustigt. Men när jag inte svarade utan bara fortsatte ha blicken fäst vid honom förstod han att min fråga var uppriktig.

”Det är inte så det funkar. Gud talar inte till oss med ord, det är mer subtilt, finare än så. Det är mer som en känsla, som om han placerar orden och tankarna i mitt sinne.”

”Vackert. Tror du verkligen att det är på det viset?”, frågade jag och granskade honom.

Han tänkte efter en liten stund innan han svarade ungefär som om han var rädd att han var på väg in i någon sorts teologisk fälla.

”Ja, det gör jag”, svarade han allvarligt.

”Okunnighet är salighet, inte sant?”

”Ursäkta?”, frågade han aningen irriterat.

Jag satte mig ned i trädgårdsstolen och tog en klunk av sangrian.

”Vet du varför Adam och Eva fördrevs från Edens lustgård”, frågade jag.

”Självklart. De vilseleddes av en orm och bröt mot Guds enda förbud och åt frukten av det förbjudna trädet.”

”Och vad var det för träd Gud förbjöd dem att äta ifrån?”

”Kunskapens”, svarade han och det var tydligt att han undrade vart jag ville komma med allt det här.

”Du kan din bibel du”, sade jag och log. ”Varför skulle Gud förbjuda dem att få kunskap om sådant som är rätt och fel?”

”Jag tror snarare det handlade om att förbudet fanns där för att testa dem. Inte för att han var emot att de skulle erhålla kunskap. Det bör förstås som en allegori över människans trogenhet inför Gud och vilka konsekvenser som följer om man vänder honom ryggen.”

”Men hade de inte redan någon form av förståelse för vad som är rätt och fel? De visste ju trots allt att de begick en synd när de åt av frukten. Med andra ord så visste de att det var fel. Så vad var det egentligen Gud ville förhindra?”

Erik tittade på mig och kisade trots att han hade solen i ryggen. Jag väntade på att han skulle komma med ett försök till svar, men då inget yttrades fortsatte jag.

”Gud ville att de skulle leva under illusionen att han härskade över rätt och fel. Att det han befäller också är det goda. När de åt av frukten fick de själva kunskap om vad som var rätt och fel. Och de insåg med ens, något som ormen redan visste, att det rätta inte nödvändigtvis är det som Gud befäller. Även om de inte själva insåg det då, visste Gud att han inte längre var en nödvändig vägledare. Och det gjorde honom vansinnig. Ormen är med andra ord mänsklighetens stora befriare, den spirituella arvtagaren till Prometheus.”

”Jag kom inte hit för att lyssna till dina hädelser”, sade han lugnt med ett ansiktsuttryck som förvånade mig. Jag hade förväntat mig att det skulle reta upp honom men han svarade mig med något som påminde om medlidande. Jag kanske hade missbedömt den nya kyrkoherden.

”Jag vill bara be dig om att ta det lugnt med teorierna om meningslösheten. Folk behöver inte det nu. De behöver hopp”, sade han. Han såg sig omkring och fick syn på den tomma lådan med nattvardsvin som stod bredvid soptunnan.

”Hoppas sangrian smakar”, sade han innan han satte sig i bilen och åkte sin väg.

Det var den sista dagen mänskligheten såg solens ljus. Hade jag vetat vad som väntade hade jag suttit kvar ute med Kopernikus och njutit av varje sekund. Istället gick jag in och slog på datorn som var kopplad till TV:n. Granngrabben hade visat mig hur man kunde koppla in datorn till TV:n för att på så sätt kunna titta på film via internet. Det var något med Eriks uppförande som gjorde mig illa till mods, något som jag inte riktigt kunde sätta fingret på. Han hade verkat lite desperat. Bara genom att han kom hem till mig så där vittnade om att situationen var annorlunda. Aldrig tidigare hade han klagat på mina samtal med tidigare församlingsmedlemmar som sökt upp mig på gården. Kanske hade jag missbedömt pandemin. Kanske var det allvarligare än jag trott.

Den kvällen spenderade jag framför TV:n och sträck-tittade på olika nyhetsinslag. Tydligen var läget så allvarligt att flera restriktioner hade införts, något som inte märks för en gubbe som sitter ute i skogen. Över 2 miljoner människor hade dött och det var den allvarligaste pandemin sedan Spanska sjukan. Anhöriga fick inte hälsa på sina gamla som tycktes dömda att tyna bort i ensamhet. Sverige hade trots allt kommit lindrigt undan om man jämför med övriga delar av världen där folk mer eller mindre tvingades till husarrest. I vissa delar hade detta lett till omfattande protester som inte sällan resulterade i våldsamma upplopp. Febrilt arbetar man på olika håll med att försöka få fram ett vaccin så snabbt som möjligt. Samtidigt gnällde studenter i Uppsala om att de inte skulle få fira sin nyvunna arbetslöshet. Något som med stor sannolikhet skulle komma att drabba flera av dem eftersom ekonomin var på väg åt helvete, vilket naturligtvis fick företagen att varsla anställda som om de vore död last på ett sjunkande skepp

samtidigt som de håvade in bidrag från staten. Och som detta inte vore nog på denna proverbiala bajsmacka fanns det de som, på fullt allvar, hävdade att corona hade spridits av de nya 5G-masterna för att man ska kunna använda vaccinet som en ursäkt för att installera kontrollchip i oss. Herre jävlar så dumt! Genast blev jag påmind om varför jag hade slutat att ”konsumera” nyheter. Dels berodde det på att journalistiken och nyheterna kommit att se på den informerade allmänheten som konsumenter och på sig själva som tillverkare av en produkt. Tro fan att människor blir dummare då.

När jag gick till sängs den kvällen, utmattad av sangria och återfunnen misantropi, syntes fortfarande solen bortom horisonten.

Då mina dagar inte direkt krävde att några tider passades ägde jag inte längre någon väckarklocka. Att inte behöva någon väckarklocka är ett sant kvitto på frihet. Oftast väcktes jag ganska tidigt ändå av att Kopernikus, som tyckte att det var dags att stiga upp och släppa ut honom på gården. Just den morgonen var jag lite extra dimmig i sinnet när han gnydde och slickade mig på handen. Gårdagens vindrinkar hängde sig fortfarande kvar men började sakta ersättas av en molande huvudvärk. Jag hasade mig upp på sängkanten och gnuggade mig i ögonen. Jag hörde hur hunden gnällde och kände hans sträva päls nedanför sängen, men jag såg honom inte. Trevande sökte jag efter sänglampan och med ett klick tändes den. Ljuset bländade mig och jag var tvungen att kisa.

Likt en zombie stapplade jag ned till köket för att fylla på Kopernikus matskål. Längs vägen nedför trappan, genom hallen och in till köket lämnade jag ett spår av reflexmässigt tända lampor. Det rasslade till när jag hällde upp torrfoder i plåtskålen. Sedan lunkade jag fram till diskbänken, fyllde kaffebryggaren och startade den.

Jag vände mig om för att slå mig ned vid köksbordet i väntan på att kaffet skulle bli klart och såg hur Kopernikus vankade fram och tillbaka över köksgolvet. Han gnällde. Maten hade han inte rört.

”Vad är det gubben?”, frågade jag och han såg på mig gnydde fram ett svagt skall. ”Vill du gå ut?”

Jag gick ut i hallen och öppnade ytterdörren. Men han satt bara kvar på trasmattan i köket och stirrade oroligt på mig.

”Vill du inte gå ut? Kom här”, sade jag uppmuntrande och plockade upp hans tuggleksak som låg vid hans bädd alldeles in-till ytterdören, klämde på den några gånger så den pep till och kastade ut den på gräsmattan. Det var då det slog mig. Det var alldeles mörkt ute. Tuggleksaken som jag kastat ut syntes inte på gräsmattan. Det var som om jag kastat den ut i ett svart hål eftersom jag inte hade ytterbelysningen på under sommaren. I mitt sömndruckna och smått onyktra tillstånd hade jag inte märkt att det var alldeles bäcksvart ute som om det vore mitt i natten under den mörkaste vintermånaderna. Kanske var det inte så konstigt att jag inte märkt något med tanke på att man är van vid att det är mörkt större delen av året.

Jag tittade på klockan i hallen. Den visade kvart i åtta på morgonen. Jag antog att det var på morgonen eftersom jag nyss vaknat och jag gick och lade mig strax innan elva kvällen innan. Men även om den visade kvart i åtta på kvällen borde det var ljust ute vid denna tid på året.

Det måste vara en solförmörkelse eller något, tänkte jag medan jag tände ytterbelysningen och gick ut på verandan och tittade upp emot himlen. Allt jag såg var stjärnor. Ingen måne eller något som tydde på att solen skymdes av något. Det var med en obeskrivlig surrealistisk känsla som jag gick tillbaka in i köket där Kopernikus hade lagt sig på mattan. Skakandes hällde jag upp det nybryggda kaffet i en kopp, förflyttade mig till soffan där jag genast slog igång TV:n och datorn. Innan jag hunnit få igång livesändningarna på SVTplay funderade jag på om jag hade dött under natten. Att jag befann mig i någon sorts skärseld, i Purgatorium. Den surrealistiska känslan började ersättas av oro på gränsen till panik.

Jag tänker alltså är jag, lugnande jag mig själv.

När livesändningen dök upp på skärmen framför mig satt de märkbart skräddade programledarna i TV-soffan med en astrofysiker från KTH.

”Vad är det egentligen som har hänt?”, frågade den kvinnliga programledaren.

”Ja, i nuläget vet vi faktiskt inte exakt vad det är som har hänt”, svarade astrofysikern. ”Vad vi vet är att solen, av okänd anledning slutade lysa klockan 03:15 svensk tid. På platser runt om i världen har människor rapporterat in att det helt enkelt var som om någon plötsligt släckte en lampa.”

”Det låter ju helt sjukt”, utbrast den manliga programledaren upprört. ”Hur kan solen bara försvinna?”

”Ja, det är ju det vi inte vet men rent hypotetiskt skulle det kunna vara så att det är något som blockerar solen. Det skulle till exempel kunna röra sig om ett i nuläget okänt vulkanutbrott som kastat upp väldigt mycket aska i atmosfären. Men detta är inte särskilt troligt eftersom man kan observera stjärnor på himlen. Hade det rört sig om ett vulkanutbrott hade vi med andra ord vetat om det.”

”Vad är det då?” frågade den kvinnliga programledaren.

”Enligt mig är det mest sannolika att solen har blivit ett svart hål utan att först bli supernova.”

”Men borde vi inte sugas in i det då?”

”Nä, för om solen plötsligt skulle bli ett svart hål skulle det behålla samma massa och Jorden och övriga solsystemet skulle hållas på plats och fortsätta sina banor runt den eftersom dragningskraften skulle förbli densamma.”

”Har man observerat något liknande tidigare? Jag menar är det ens möjligt?”

”Det har teoretiserats att det är möjligt. Vi har observerat stjärnor i galaxer som ligger flera miljoner ljusår bort som tycks ha försvunnit utan att först bli supernovor.”

”Det har ingenting att göra med 5G masterna och spridandet av Covid-19 då?”, frågade den manliga programledaren.

”Öh, nä... Jag förstår inte hur det skulle kunna vara relaterat”, började astrofysikern förvånad och uppenbart förvirrad av frågan innan han åter avbröts av programledaren som tog en allt aggressivare ton.

”Vad är det ni döljer för oss! Ni vet någonting eller hur!? Solen kan ju inte bara slockna!”

Snabbt bytte man till nyhetsstudion som helt ägnade sig åt solens försvinnande och uppdateringar skedde löpande tillsammans med olika inslag och intervjuer med korrespondenter runt om i världen.

Vid lunchtid höll statsministern ett tal till nationen där han uppmanade till lugn och försäkrade att om vi bara arbetar tillsammans så kommer vi att klara av även denna kris. Det var det dock ingen som trodde på, inte ens han själv. När det inledande kaoset och förvirringen lagt sig sjönk det sakta in vad vi i själva verket hade att vänta oss.

Försök till förklaringar om varför solen plötsligt slocknat spelade inte längre någon roll och rapporteringarna handlade snarare om vad som hände i världen och vad som väntade. Vi fick klart för oss att inom ett år skulle alla som inte befann sig under jord vara döda. Temperaturen på hela jordklotet kommer då att ha sjunkit till ungefär -101°C . Fotosyntesen har redan upphört och redan om en vecka, förklarade de, skulle medeltemperaturen på Jorden att vara 0°C . Efter ytterligare två till tre veckor kommer växtätande djur att börja dö ut. Inom fem år skulle det inte längre vara möjligt för oss att söka oss längre ned under jorden och hela mänskligheten kommer då att ha dött ut.

Det var som om hela mänskligheten gick igenom sorgens fem stadier, dock inte linjärt eller i symbios med varandra. Förnekelsen inträffade så snart den inledande chocken hade lagt sig, kanske var den ett resultat av chocken. Pandemin spelade ingen som helst roll och folk gick ut på gatorna. Överallt i storstäderna tycktes det vara folkfest som snart förvandlades till upplopp och plundring. Det var svårt att skilja på förnekelse och ilska, fran-

de och upplopp. Det tycktes flyta ihop med varandra i en enda stor festival av grymhet. Mörkret hade slagit upp helvetets portar och satt stadsdelar i brand. Kaoset märktes inte av i lika stor utsträckning här uppe hos oss, men vad som däremot präglade den jämtländska tillvaron var köpsläende och depression. Människor skrek och bad i ren förtvivlan om att någon Gudom skulle ställa allt till rätta. Vissa började frenetiskt bunkra mat, bränsle, batterier och elgeneratorer. Många valde dock att checka ut tidigt, innan det blev riktigt illa. En av församlingsmedlemmarna som kom ut till mig på gården berättade att de tvingats gå in i flera hus där hela familjer hittats döda för att ta hand om kropparna. Att skänka dem ett sista farväl.

”Vem kommer att ta hand om våra kroppar?”, hade han frågat sorgset innan han gick.

Erik sökte återigen upp mig men denna gången bad han mig att komma tillbaka. Folk hade strömmat till kyrkan övertygade om att domedagen var här, och på sätt och vis hade de för en gång skull rätt. De som inte hade sökt sig till kyrkan hade funnit andra religioner och samfund att sluta sig till.

Den första tiden satt människor mest fångslade vid sina TV-apparater och sina datorer. När den inledande förvirringen och kaoset hade lagt sig blev allt än märkligare. Kanske var det det stadie man brukar kalla för acceptans. Människor förändrades, vilket naturligtvis var att förvänta sig, men inte på det sättet. Att folk skulle drabbas av panik, börja hamstra, be, slåss, sätta saker i brand, det var vad åtminstone jag hade förväntat mig. När mörkret inte längre var en nyhet fortsatte man att rapportera om ekonomi, vaccin, minskade restriktioner, mord och viktminskning. Saker började sakta återgå till det normala, hyllorna i varuaffärerna började sakta fyllas, skolorna öppnade och trafiken rullade på som vanligt. Den gamla känslan av att det inte kommer att drabba oss lade sig som en varm filt impregnerad av opium över mänskligheten. Skuggorna som kastades av oss syntes inte längre på grund av mörkret.

Ungefär en och en halv vecka efter att den sista natten inlets satte jag mig i bilen för att åka in till samhället. Jag ville se hur det stod till, hur människor hade det och om de behövde något kanske jag skulle kunna hjälpa dem. Allt föreföll mig som det återgått till det normala. Det lös i fönstren på husen och jag kunde se människor som satt inne i sina hus och åt middag eller tittade på TV. Det var väldigt få personer ute och det hade börjat snöa trots att det var sommar. Det påminde om en helt vanlig vinterkväll. Jag svängde in till macken som var öppen som vanligt och gick in. Den vanligtvis så trevliga och glada kassörskan, Annki, hälsade inte ens på mig. Hon bara stod vid kassan som om hon väntade på att en kund skulle komma fram och köpa något. Blicken hennes stirrade rakt fram som emot en osynlig avgrund.

”Hej”, försökte jag. Då jag inte fick något svar sade jag att jag ville ha ett par paket gula Camel men jag ångrade mig och bad om en hel limpa istället. Jag hade egentligen slutat röka för snart ett decenium sedan men risken att jag nu skulle komma att dö i lungcancer eller hjärt-kärlsjukdomar betraktade jag som lika med noll. Hon gick iväg och hämtade en limpa utan att säga något. Efter en stund kom hon tillbaka och lade den på disken.

”Var det bra så?”, frågade hon monotont.

”Hur är det med dig?”, frågade jag försiktigt samtidigt som jag gav henne kontanter.

Hon svarade inte utan tog bara pengarna, stoppade dem i kassa-apparaten och gav mig min växel.

”Tack och välkommen åter”, avslutade hon med samma monotona röst.

När jag kom ut ur butiken såg jag Stefan som stod och tankade. Han vinkade glatt till mig och jag gick fram till honom.

”Ska du följa med till Korallgrottan?”, frågade han mig.

”Vad är det som finns där”, undrade jag och såg att bilen var fullpackad av allt möjligt, som om han skulle iväg och campa.

”De har byggt ett nytt samhälle inne i grottan. Vi kan överleva där”, sade han upprymt. ”Där nere kommer inte kylan åt oss.”

För ett ögonblick övervägde jag förslaget. Men jag hade svårt att tro att det var sant. Även om det var det tvivlade jag starkt på att det skulle fungera. Jag tänkte på vad astrofysikerna på TV hade sagt. Inom ett till tre år kommer haven ha förfrusit, inom fem kommer vi inte kunna komma djupare ned i marken för att kunna överleva.

”Ska du med eller?”, frågade han och stängde tanklocket. ”Vi måste skynda oss, det finns inte hur mycket plats som helst.”

Jag tackade nej till hans erbjudande, önskade honom lycka till och satte mig i min bil. Hunden välkomnade mig genom att slicka mig i nacken. Kontrasterna mellan Stefan och Annki kunde inte ha varit större. Han verkade full av en dåres hopp och hon verkade fullständigt ha kapitulerat inför hopplösheten. Annki var som borttryckt och kvar var bara ett tomt skal av kött och blod. Jag erinrade mig om en passage i Matteusevangeliet.

Strax efter den tidens lidanden skall solen förmörkas och månen mista sitt sken. Stjärnorna skall falla från skyn och himlens makter skakas. Då skall Människosonens tecken synas på himlen, och då skall alla jordens stammar höja klagorop, och man skall få se Människosonen komma på himlens moln med stor makt och stor härlighet. Och han skall sända ut sina änglar vid ljudet av en stor basun, och de skall samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himlens ena gräns till den andra.

Innan jag for hem igen beslutade jag mig för att ta vägen förbi kyrkan. När jag svängde upp längs vägen till parkeringen såg jag att det var marchaller tända. De löpte på varsin sida av grusgången upp till kyrkan. Det som mötte mig när jag öppnade portarna till kyrkan var jag inte beredd på. Kyrkbänkarna var fulla. Aldrig tidigare hade jag sett så många människor samlade i kyrkan. Där satt gamla och unga, vuxna och barn. Till synes vart enda ljus i kyrkan hade plockats fram, satts i kandelabrarna, ljuskronorna och varje annan tom yta som fanns att tillgå. Det var som om det

varma livsnärande ljuset hade återvänt. Kyrkorgelns ljuva toner fyllde rummet. Psalmen som spelades kunde väl knappast ha varit mer passande, Var inte rädd för mörkret. Det hördes inget sorl eller prasslande. Inget bläddrande i biblar eller psalmböcker. Inga försiktiga viskningar bland bänkraderna. Förutom orgelns utdragna toner var det alldeles tyst vilket gav upphov till en klump i halsen.

Jag rörde mig framåt längs altargången för att kunna få kontakt med människorna som satt där. Men när jag kom fram till den sista bänkraden hejdades jag av ett plastigt krasande ljud vid mina fötter. Jag hade klivit på en vit plastmugg som låg slängd på golvet. Mängder av dessa muggar låg mellan bänkraderna. Vissa höll dem fortfarande i händerna. Vissa hade hasat ned mot golvet, andra lutade sig emot grannens axel. Några höll om varandra och vissa hade sina barn i famnen. Ett litet barn hade fallit ned på det kalla stengolvet och låg framför sin mor. Med tårarna strömandes längs kinderna gick jag fram och plockade upp den lilla livlösa kroppen och lade barnet åter hos sin mor. Det var allt jag kunde göra.

Vid orgeln satt Erik och spelade mekaniskt. Han tog ingen notis om att jag gick fram till honom.

”Vad fan har du gjort?”, frågade jag honom.

Han svarade inte utan fortsatte bara spela på orgeln. Jag lämnade honom där med sin bägare av gift ståendes på orgeltangenterna.

Jag vet inte om han slutligen drack giftet i bägaren eller om han bara lät sig själv tas av kylan. Det var efter kyrkan jag slutade skriva. Det var som om situationen verkligen sjönk in hos mig den förmiddagen. Två veckor senare försvann strömmen och det var då människor började dö i miljontals. Städerna drabbades skoningslöst då det inte fanns elfria sätt att värma upp lägenheter och moderna hus på.

Jag har funderat på att avsluta mitt liv. I vardagsrummet hänger det en snara redo att användas om jag skulle känna för det. Den är klar för att mina fingrar kanske inte klarar av att knyta den om jag väl skulle besluta att fly denna absurda existens. Men varför påskynda det oundvikliga? Befinner sig inte den enskilda människan ständigt i en situation där plötslig död är ett hot, ett oundvikligt öde som är ett villkor av att vara vid liv från första början? I skrivande stund har jag bestämt mig för att fortsätta. Det spelar ingen roll om ingen kommer att läsa det här. Om det är rätt eller fel, vackert eller fult, bra eller dåligt. Det ger mig någonting i en tillvaro som inte bjuder på annat än kall, tom tystnad.

ALIDA JOHANSSON

TÄNKA SJÄLV

Jag skjuter kundvagnen framför mig i de smala gångarna på affärn, fyller den med pasta och ris och mjöl och gryn. Det mesta hamnar i förråden i källaren och uthusen när jag kommer hem, väl paketerat och skyddat från möss och fukt. Jag känner blickarna i ryggen, hör hur det tisslas och tasslas bakom hyllorna. Jag vet vad de säger om mig på byn, men det bekommer mig inte. Jag är gärna kärringen mot strömmen, ett original. Hellre ett original än en kopia, stöpt i samma form som alla de andra fåren. De kommer ångra sig sedan, när katastrofen kommer, i vilken form det än må vara. Då kommer de inse att det inte var så dumt att vara förberedd. Att ha tänkt själv.

Idag unnar jag mig lite extra färskvaror. Flera sorters smörgåspålägg, dessertostar, vindruvor, tomaters fastän det är mitt i vintern. Jag står länge och väger ett paket apelsinjuice i handen innan jag till slut lägger det i vagnen. Det blir dyrt det här, men jag har lagt undan lite extra av sjukpensionen den senaste tiden. Vill kunna lyxa till det litegrann den här helgen.

I kassan hämtar jag ut min beställning från Systembolaget. En låda rött, som varje månad, men den här gången också en flaska Prosecco. Kassörskan – det är samma som alltid när jag handlar, hon med rödlila hår och äckligt långa lösnaglar som hon är alldeles för gammal för – noterar bubblen och höjer ett hårt plockat ögonbryn. ”Nämen, firar vi något?” frågar hon och tonen nästan vädjar om något litet skvaller att dela med kunden näst på kö när jag har gått. Jag låtsas inte höra henne, ber om två limpor röda Level som hon måste be en kollega springa och hämta på lagret.

Jag börjar packa mina varor medan jag väntar, vill inte inbjuda till småprat. Kassörskan sneglar på mig, jag riktigt ser hur hon försöker hitta ett sätt att inleda en konversation. Nej, inte en konversation, ett kallprat. Hon är typen som aldrig kan vara tyst, måste pladdra om allt. Till slut ger hon upp om mig och attackerar nästa kund i kön istället, en gubbe som mer än gärna verkar avhandla väder och barnbarn och gud vet vad. När cigaretterna äntligen kommer kan jag inte fort nog betala för mig och ta mig ut, jag kör nästan på några tonårskillar på vägen. I vanliga fall skulle jag ha snäst något, men idag är jag inte riktigt i form. Jag behöver ta en cigarett så fort jag kommer ut, måste faktiskt sätta mig lite i bilen och låta röken fylla lungorna innan jag förmår lasta in varorna i skuffen.

Cigaretterna, kaffet och vinet är mina enda laster. Jag är medveten om att jag inte kommer kunna upprätthålla dem när katastrofen kommer, men den dagen, den sorgen. Till dess tänker jag unna mig, men sedan är det stopp. Jag tänker då inte bli en sådan idiot som byter bort maten mot alkohol eller tobak. Men nu njuter jag av varje bloss. Känner oron stillas något.

Jag är för tidigt ute som vanligt. Det är ingen mening att åka hem emellan, så jag går in på biblioteket. Där är det nästan alltid folktomt och bibliotekarien är inflyttad, verkar hålla sig på sin kant och försöker inte småprata. Det uppskattar jag. Jag lånar en dator och loggar in på Facebook. Mitt senaste inlägg i gruppen "Tänk själv!" har fått hundratals gillamarkeringar, nästan 50 bara sedan i morse. Bland de hundratals finns faktiskt några bybor. Inga som skulle stå för det i kassan på Ica, men ändå. Och så Jan Anders. Han som kommenterar så insiktsfullt och genomtänkt, som jag har suttit uppe halva nätterna och chattat med som en tonåring. Som tidigt, tidigt i morse klev på bussen i Gällivare och snart kommer att kliva av den här, hos mig. Pulsen ökar lite när jag tänker på det. Jag försöker låta bli, vill inte bli för nervös. Läser vidare i gruppen istället. Det ger mig också en liten pulshöjning, men på ett annat sätt. Det känns bra att vi är så många

som är skeptiska, som vågar se vad som pågår runt omkring oss. Gruppen växer för varje dag. Visst finns det en del tokstollar, sådana som tror att världens styrs av ödlemänniskor eller utomjordingar, men de flesta är bara sunt skeptiska. Jag är administratör, och en av de flitigaste skribenterna. Här fnissas det minsann inte åt mig, här är jag en auktoritet. Varje gång jag skriver något så strömmar kommentarerna och gilla-markeringarna in. Jag har till och med en catch phrase, en signatur som jag alltid avslutar mina inlägg med: ”Kom ihåg – en rädd befolkning är lättmanipulerad befolkning. Tänk själv!”. Jag besvarar några kommentarer men har inte riktigt ro att formulera mig, att engagera mig. Jag loggar ut och går ut och tar ett bloss istället.

Det har börjat skymma när bussen äntligen rullar in på hållplatsen. Temperaturen är på väg ner mot -20, men jag svettas ändå. Några tanter kliver mödosamt ner för bussens trappa, följda av en av de somaliska familjerna som blev kvar efter förra, eller om det var förrförra flyktingvågen. De flockas runt bagageluckan för att få ut rullatorer och barnvagnar och för ett ögonblick tror jag att det har blivit något missförstånd. Att det är fel buss eller att Jan Anders inte förstår att det är här han ska gå av. Men så syns hans gestalt i baddörren. Han är lång, längre än jag trodde, men i övrigt är han sig lik från bilderna jag sett. Han ser lite yr-vaken ut, men är ändå stilig, tycker jag. Särskilt när han får på en mössa över den begynnande flinten. Han sveper med blicken över det lilla torget, jag höjer handen och vinkar och tycker att han ler lite när han får syn på mig.

”Marit?” frågar han, och jag nickar, plötsligt skolflicksblyg. Det var så länge sedan jag träffade en ny människa, har som glömt hur man betar sig. Jag hade tänkt ge honom en kram, men det blir inte så. Ångpuffarna från våra andedräkter möts mellan oss under några ögonblicks tystnad. ”Ja, men då åker vi väl hem då”, säger jag och tycker att min röst låter så kraxig. Han faller in sin långa kropp på passagerarsätet i min lilla golf, det ser nästan komiskt ut. Jag ser mig om innan jag sätter mig bakom ratten, ser

några siluetter längre bort som tittar åt vårt håll. Nu jävlar får de något att viska om, tänker jag.

Det känns lättare att prata när jag kör bil och inte behöver titta på honom, bara snegla lite från sidan ibland. Hans röst är dov och mjuk och den norrbottniska dialekten melodisk. Jag ställer frågor om vad som helst, även sånt jag inte bryr mig om svaret på, bara för att få höra honom prata. Bilradion är på som vanligt, och när kvart i fem-ekot börjar höjer jag volymen. Nyhetsuppläsaren rapporterar om 39 nya dödsfall till följd av pandemin. ”Men inte ett knyst om hur få gamlingar som strukit med av den vanliga säsongsinfluensan i år”, kommenterar Jan Anders. ”Jag läste en intressant artikel på bussen hit om hur överdödligheten inte alls ökat i år, som de vill få oss att tro”, säger han. Jag hummar instämmande, delade själv artikeln på Facebook när jag satt på biblioteket tidigare, fast jag inte riktigt hann läsa hela. Nyhetsuppläsaren fortsätter sändningen med att rapportera om att ytterligare ett läkemedelsbolag har fått sitt vaccin godkänt, och vi fnyser i kör så att framrutan immar igen. Det känns lite som om jag immar igen invändigt också.

Väl hemma hjälps vi åt att bära in matvarorna. Huset är kallt, och de dyra vindruvorna verkar ha frusit i bagageutrymmet, men jag känner mig rosigt om kinderna ändå. Det är så ovant, men ändå så vardagligt och hemtrevligt att hjälpas åt att packa upp allt på det stora köksbordet i furu. Jag instruerar vad som ska ställas in i kyl och skafferier, och sedan bär vi ner resten i källaren. Jan Anders är märkbart imponerad över mina förråd. Jag visar runt bland hyllorna i syltkällaren, lårarna med potatis och rotfrukter i potatiskällaren, vävrummet med vapensåpet i hörnet. Han berömmar hur ordentligt jag staplat veden och jag riktigt myser medan jag tänder upp i pannan igen. ”Imorgon när det ljusnat ska jag visa dig hönshuset och rökhuset och kallkällan”, säger jag, och försöker att inte låta allt för stolt. Men jag är stolt, det här är mitt livsverk. Men mina hemliga förråd av mat och förnödenheter under golvet i ladan berättar jag inte om, inte ens för Jan Anders.

Åtminstone inte ännu.

Jag lagar gryta på älgkött jag bytt till mig av grannen, och Jan Anders skalar potatis. Han är effektiv och noggrann, precis som jag. Vi dricker vin och pratar, inte så mycket om allt som är på väg att gå åt helvete i världen, utan mer om oss själva. Han berättar om vilken lättnad det var när frugan lämnade honom och han äntligen kunde börja leva som han ville, med barnen utflugna och allt. Jag berättar om min son, som knarkade ihjäl sig på sin 19-årsdag. Jag låter hård när jag gör det, men han dömer mig inte. Läger en hand på min, och det är första gången vi rör vid varandra. Jag som vanligtvis har så svårt för såna gester av medlidande låter min hand ligga kvar under hans stora, bara för att tyngden känns så skön. Jag vrider handen i hans, så att våra handflator ligger mot varandra och jag kan känna hans puls mot fingertopparna. Jag har inte känt en annan människas puls sedan min son levde, förmodligen inte sedan han var ett litet barn.

Vi går till sängs innan klockan är tio, utmattade båda två. Jag tänkte erbjuda honom att sova på soffan i vardagsrummet, men det kommer aldrig på tal. Jag är för blyg för att klä av mig inför honom, drar på mig nattlinnet i badrummet efter att ha blaskat av mina svettiga armhålor. Jag är nervös inför att vara så nära en annan människa igen, även om vinet dämpar känslan något. Bubblen står kvar öppen i kylan, slår det mig.

Vår helg tillsammans går så fort. Vi är mest hemma, lagar mat och dricker vin och pratar och pratar. Vi ligger kvar länge i sängen om mornarna, fastän jag borde gå upp och elda och gå ut till hönsen. På förmiddagarna tar vi promenader och löser korsord till elvakaffet, som om vi alltid haft det såhär. Måndag morgon kommer, då Jan Anders buss tillbaka till Gällivare går. Vi ligger kvar i sängen, korkar upp bubblen. Jag har inte loggat in på Facebook på hela helgen, skiter väl i resten av världen. Katastrofen kan komma bäst den vill.

KARIN HÄRJEGÅRD

BLÅ SKYMNING

Huset vilar i blå skymning när jag svänger in på gården. Eternitplattorna lyser matta och sorgsna mot mig. Varför övertalade jag dig aldrig att brädslå väggarna, farmor? Varför lät jag mig nöja med dina ord om det meningslösa i att putsa fasader? Jag kunde ha betalat. Så klart hade jag kunnat göra det.

Jag kliver ur bilen och tar min väska med mig. Tystnaden som möter mig där på gårdsplanen. Inte ens några fåglar som sjunger nu när vi omärkligt har glidit över i november. Bara ljudet av mina steg mot gruset. Asparna och björkarna står kala och karga. Men den där kargheten berättar om *hemma*. Jag känner det.

”Huset blir ditt”, fick du fram bakom glasvisiret och andningsmasken på sjukhuset. Hur jag hade velat dra in dig i min famn då, eller bara hålla din hand. Känt på det lösa skinnet på din handrygg. Men jag satt där med plasthandskar och hela rymdtrustningen. Ja, vem skulle annars ta över huset? Det är bara jag kvar nu. Ett ensamt barn är jag. I en femtiotreårig kvinnas kropp.

Dofterna från skogen. Vätan, fukten, den förmultnade jorden. Kanske också doften från sjön. Den brukar ta sig fram mellan granarna, längs stigen, genom höggräset och hit.

”Då får du väl sälja”, sa Martin den kvällen när vi satt i matrummet och åt en sen middag. Skenet från kandelabern mitt på bordet fick mig att kisa. Han sa det som i förbifarten. Så där som han säger att han ska bli sen från kontoret, eller att han kommer att ha ett viktigt möte en lördagsförmiddag. Det var så mycket som stod klart för mig i den stunden. Isoleringstiden ända från

mars hade gett mig många tillfällen till att reflektera över mitt liv. Nu var det som om allt stod isande klart för mig.

Jag begriper också att jag behöver sälja huset, men det var det att han såg det som en bagatell. Som en småsak. Det var det som skar i mig. Att din gård, farmor, kan viftas bort med ena handen. Hur förklarar man för en människa som Martin att ens rötter finns kvar där på din gård? Att jag bara är ett rasslande, tomt lövverk i vårt genomrenoverade hus. Att kroppen skriker efter skogen, efter sjön, efter fjälltopparna vid horisonten.

Jag går fram till huset. Det är rabatter längs hela framsidan. Som du ägnat dig åt dessa rabatter! Men nu är de i vila. Svart jord.

”Jag vill att du planterar påskliljorna så fort du kan”, sa du. Det kostade på att säga de orden, det såg jag. Din bröstkorg hävde sig upp och ner som efter en stor kraftansträngning. ”Lökarerna ligger i en korg ute i boden.”

Det blev de allra sista orden. Ditt liv varade i nästan 98 år och de orden blev finalen. Alla ord du sagt genom ditt livs många år, alla tankar du tänkt. Allt trattades ner till finalorden. *Lökarerna ligger i en korg ute i boden.* Jag lovade dig dyrt och heligt att uppfylla din önskan. De nya ägarna, vilka de nu blir, får glädjas över påskliljor till våren.

Nyckeln ligger under en upp-och-nervänd terrakottakruka under bänken på förstukvisten där den alltid legat. Där den låg när jag var barn och den här platsen på jorden var mitt hem.

”Här får du komma och gå som du vill”, sa du. ”Du vet var nyckeln finns om jag inte skulle vara hemma.”

Men du var nästan alltid hemma, farmor. Du var hembakade bullar och kubb med iskall mjölk. Du var patiensen som lades ut över bordet. Du var de jordiga händerna och garnet som rann mellan fingrarna. Du var den som fångade upp tårarna när de aldrig slutade rinna.

Jag vrider om nyckeln och dörren öppnas. Mina skor och min väska ser främmande ut i din hall. Dina jackor och koftor häng-

er prydligt på galgar. En pannlampa på en praktisk krok precis innanför dörren. Och dina noggrant avklippta gummistövlar.

Jag går in i köket. Jag tänkte att det kanske skulle ha något kaosartat över sig, något hastigt och oavslutat. En odiskad tallrik på bordet eller en omkullvält stol. Du åkte ändå ambulans till sjukhuset när du fick allt för svårt att andas. Men allt är i ordning, allt är som jag minns det, trots åren som har gått. En rutig vaxduk på köksbordet och en mindre virkad duk på den. Förstås är det du som har virkat. Jag drar med handen över det gröna, bubbli-ga. Avtorkad diskbänk, helt tom. Allt porslin på sina platser i de brunmålade köksskåpen. Men blommorna i fönstret är helt uttor-kade, kanske döda. Jag tar genast vattenkannen som står uppe på kylskåpet och ger dem vatten.

Ser för min inre blick paniken du måste ha upplevt när du inte kunde dra åt dig luft. När febern steg. Hur kunde du, av alla människor, bli smittad när jag, som stått i köer i överfulla varu-hus och lagt handen på livsfarliga ledstänger i tunnelbanan, kla-rat mig?

Jag går in i vardagsrummet. Inget har förändrats här sedan jag var barn. Samma nedsuttna soffa, samma trådslitna golvlampa, samma TV. Jag ville köpa dig en ny TV för några år sedan, men du protesterade. Varför kunde jag inte ha gjort det i alla fall? En stor TV att hänga på väggen där du kunde fått se dina naturpro-gram mer verklighetsnära och färgstarka?

Istället insisterade jag på att du skulle besöka oss i Stockholm. Det blev bara en gång. Du var som en liten tilltufsad, främmande fågel i våra luftiga rum.

Du hann till och med bädda din säng innan ambulansen kom. Jag känner igen sängkläderna från det att jag var barn. Kanske var det dem du bäddade med åt mig i det rum som blev mitt när min värld rasade. Bruna med vita svalor. Ja, du måste ha bäddat innan du åkte till sjukhuset. Kanske inte så noggrant som jag vet att du alltid bäddat, en bit av lakanet hänger ner över madrassen, men täcket ligger på som det ska.

Det finns inget här jag behöver städa eller sortera eller göra i ordning inför besöket från mäklaren. Kanske har jag åkt hit helt i onödan. Kanske vill jag inte vara någon annanstans.

Jag tänker sova här i din säng, farmor.

”Det räcker med att möta en enda människa som bär på smittan”, sa läkaren med grå skuggor under ögonen när jag fick ur mig min fråga. ”Och din farmor kan ha mött den människan i affären eller på vårdcentralen. Hon hade en enorm otur.”

Jag sätter mig i köket och får fram kartongen med sushi som jag köpte på en restaurang längs vägen. Hungern kom över mig någonstans i höjd med Ljusdal. Jag hinner precis fånga upp en lax med avokado mellan pinnarna när telefonen ringer.

”Du skulle höra av dig”, säger Martin.

Han flåsar. Jag ser framför mig hur han fått av sig kostymen och slipsen och nu klätt om till träningskläder och stigit upp på löpbandet som vi har i ett av rummen på vår nedervåning. Gymmet med relaxavdelning som vi invigde så sent som för ett år sedan. Med snittar och bubbel och vänner. Så överkligt det känns. Hur vi hängde över varandra, skrattade, sjöng, pratade. Delade luft. Salivdroppar som obekymrat flög mellan oss. Helt omedvetna var vi om att en fullständig världsförändring låg och lurpassade precis bakom hörnet.

”Jag vet. Förlåt.”

”Hur går det för dig?”

”Jag är här nu.”

Och jag vill berätta att jag ser sjön genom fönstret och att himlen mörknar allt mer och sänker sig över gården.

”Jag har skaffat spekulanter”, säger han.

”Va?”

”Jag snackade med en kvinna idag som ville köpa lantställe nu under pandemin. Hon och familjen ville komma bort från stan. Leva lantligt, ja, du vet allt det där.”

Jag kan inte sitta här i ditt kök och höra honom prata om för-

säljning. Det är som att svära i kyrkan, farmor. Som att gå med smutsiga storskor över ett altare. Jag reser mig, går ut på farstuvkisten. Det knottrar sig på armarna.

”Då slipper vi lägga pengar på en mäklare, vi gör upp affären direkt. Det kommer ju ändå inte bli några stora pengar att tala om.”

Jag blir tyst. Det finns inga ord att plocka upp och låta bli sagda. Han flåsar ännu högre, märker inte av min tystnad.

”Jag gav henne ditt nummer så kan ni ha kontakt direkt.”

”Men så lite pengar kan det väl ändå inte handla om”, säger jag. ”Det är ju ändå en sjötomt och...”

Han avbryter mig.

”Jo, visserligen, men på en bedrövligt enslig avkrok. Det är ju inte direkt Åre eller Vemdalen...”

Nu är det jag som avbryter.

”Jag behöver äta nu, Martin. Jag är vrålhungrig.”

Kvinnan ringer i samma stund som vi lagt på. Hon är en sådan person som lever sitt liv i Excel. Jag hör det på hennes röst. Effektiv. Tydlig. Progressiv.

”Strålande, utmärkt”, säger hon och det krasar i luren då hon artikulerar. ”Då kommer vi i morgon mitt på dagen.”

Nästa morgon kokar jag kaffe i din gamla kaffepanna och häller upp i en termos. Jag har sovit gott trots att det knäppt och knakat i huset. Trots att en gren gnekat precis utanför sovrumsfönstret. Jag tar dina avklippta gummistövlar och drar på mig dem, och en noppig kofta som hänger på en krok. Jag går ut och möts av isklar luft. Jag drar in den där luften, långt ner i lungorna. Så annorlunda mot mina morgnar där hemma. Bilarna och avgaserna, trängseln längs trottoarerna, gråheten mellan de höga husen. Kappan som fladdrar längs benen där jag springer efter tiden, den tunga skinnportföljen i handen.

Allt här är täckt av rimfrost. Torklinan på farstuvkisten, asparna på gården, grindstolparna. Små, små kristaller. Jag börjar gå längs stigen. Först det höga gräset som är gult och ligger som

klistrat mot marken. Sedan granarna som står stela, uppradade. Som bortglömda soldater. Så många gånger som jag sprungit den här stigen. Ner till sjön för att bada. Upp för att hämta en handduk. Ner igen. Du, farmor, som kom efter med tygpåsen med skummande saft och Mariekex. Hjulbent gick du längs stigen. Hjulbent gick du genom livet med noppiga koftor och huckle på huvudet.

Sjöröken dansar över vattnet. På andra sidan ligger skogen dit vi tog oss för att plocka murklor i vårens tid. Bortom skogen väntar fjällen. Fjällsidor med preparerade pister och liftsystem, men också marker fullständigt orörda. Där man kan vandra eller åka skidor från tidig morgon och in i skymningen utan att behöva se en enda människa. Bara vita vidder eller myrmarker. Fjälltopp efter fjälltopp. När jag kommer närmare sjön ser jag en tunn, tunn ishinna över vattenytan. Båten är förtöjd vid bryggan, som alltid.

Jag sätter mig på bryggan och dinglar med fötterna. Kylan och vätan tränger genast in genom jeansen. Minns tjärdoften från båten när vi rodde ut, du och jag. Krängande, knarrande fisketurer på kluckande vatten. De där somrarna kommer så nära. Jag håller upp det rykande kaffet i en blommig kopp och bränner mig på tungan när jag dricker. Så här hett blir det aldrig i kaffemaskinen hemma. Inte så här gott heller.

Om jag skulle behålla huset. Det är den tanken som kommer. Behålla huset för att få behålla dig, farmor, och den delen av mitt liv som var min barndom. Det är ju ändå *hemma*. Kan något vara *hemma* som utspelade sig för 45 år sedan? Nej, ingenting av det som är här är längre mitt. Inte björkarna. Inte fjällen. Inte de isande vindarna. Inte språket. Framför allt inte språket. Det lämnade jag här när jag drog iväg. Jag grävde ner det långt ner i jorden. De enda gångerna det kravlat sig upp från underjorden har varit i ilskans ögonblick. Då har språket kommit farande ut ur min mun i en förfärande hastighet. Men det var länge sedan nu.

Den vita kistan i det lilla kapellet. All oro kring din begravning. Coronabegravning, sa begravningsentreprenören. Rädslan för smitta. Plasthandskar och munskydd. Att alla dina år på jorden skulle avslutas så... så ovärdigt. Det kan inte hjälpas. Tårarna kommer. Droppar rakt ner i sjön. Obevekligt. Vi sjöng din älskingspsalm. Härlig är jorden, härlig är Guds himmel... Släkten följa släktens gång... Men släktledet tar slut med mig. Inga fler grenar på vårt träd. Jag gråter över det också. Gammal gråt som murknat bland glömskans irrgångar. Din ensamma gravsten, farmor, intill mammas och pappas gemensamma.

”Det är klart vi ska sälja huset”, sa Martin. ”Vi som ska köpa hus i Spanien kan väl inte ha ansvar för ett gammalt ruckel i Norrland.”

Tror han fortfarande på den idén? Att vi ska ha ett hus i Spanien? När ska vi i så fall tillbringa tid där när land efter land stängs ner och flygbolag går i konkurs? En hetsig flammande ilska inom mig.

Den där första gången han följde med hit. Då vi var unga och galet förälskade och jag trodde att han skulle kunna se bortom avskavdheten, fransigheten. Han kunde inte dölja sin avsmak ens inför dig, farmor. Och du som hade gjort så fint du bara kunde. Tillagat en älgstek i ugnen, gjort kantarellstuvning och hasselbackspotatis. Tänt ljus i mässingsljusstakarna. När vi satte oss i bilen för att åka härifrån visste jag att jag aldrig skulle kunna leva med honom. En människa som inte kunde förstå vem jag var. Som inte ville förstå.

Jag tyckte det var svårt att några månader senare ringa dig och berätta att vi hade förlovat oss, Martin och jag. Ännu svårare när jag ringde och berättade att vi var på väg till Maldiverna för att gifta oss.

Telefonen ringer. Det är hon, den effektiva. Spekulanten. De är här om en timme. Jag reser mig. Ekan är förtöjd med en lina som fransat sig ordentligt efter alla år av användning. Vågor och krusningar rycker i den där linan. Jag drar med handen över den. Den

har förtunnats, en dag kommer den sista fibern i repet att brista och båten omärkligt glida iväg över ytan.

Vem är jag, egentligen? Vem har jag blivit?

De utgör ett sådant där par som utstrålar energi och hälsa. Båda har Fjällrävenbyxor och rutig skjorta. Hon naturligt vacker utan tillstymmelse till makeup, trots att jag anar att de är en bit över fyrtio. Och jag? Jag möter dem ute på gården i farmors kofta och jag har inte rullat på mascara på ögonfransarna. Jag har inte ens bättrat på nagellacket. Jag känner inte igen mig själv. Vi tar förstås inte i hand, men jag anar att deras handslag skulle ha varit mycket kraftfulla.

”Vilket fantastiskt ställe”, säger hon. ”Vi har tänkt oss något sådant här. Avskilt och skogsnära och ändå inte allt för många mil till slalombackar och restauranger. Och dessutom med sjötomt!”

Jag orkar inte le tillbaka.

”Och nu med en pandemi som drar över världen så längtar man ju till landet.”

Jag nickar.

”Ni får gå in och titta själva”, säger jag.

Ska jag sälja den plats på jorden som blev min barndoms trygghet? Som var din plats, farmor, genom hela ditt liv? En ilning av kyla drar igenom mig. Kanske är snön på väg.

”Vilket bedårande hus”, säger kvinnan när de kommer ut efter en stund. ”Det är som om det talar till oss. Som om det vill att vi ska bo här.”

Jag lägger armarna om kroppen, drar koftan hårdare om mig.

”Vi har redan börjat fantisera om hur vi ska renovera det”, säger hon. ”Det är goda möjligheter till en tillfredsställande planlösning.”

Jag drar med handen över pannan. Är jag inte lite varm? Tänk om jag håller på att få feber? Tänk om jag också är en smittad.

”Vi tänker oss att öppna upp mellan köket och vardagsrummet”, säger han. ”Och sätta in fönster längs hela väggen som vetter ner mot sjön.”

Jag sväljer. Gör det inte lite ont i halsen?

”Och byta golv, förstås”, säger hon. ”Och måla om alla väggarna. Det märks ju att inget gjorts här på länge.”

Det bränner i halsen och hela vägen ner till magen.

”Kan vi få titta inne i boden?” säger mannen.

Jag går med dem dit och öppnar dörren. Det är dunkelt där inne. Luktat gammalt trä och mögel. Här var jag ofta som barn och gömde mig längst upp på vedhögen uppe vid taket när farmor fick besök. Lukten var densamma då som nu. Korgen med påskliljelökarna står på den nötta träbänken under fönstret.

”Det här kan bli min snickarbod”, säger mannen.

”Undrens tid är inte förbi”, kluckar hon. ”Är det lantluften som gör att du vill börja snickra?”

Vi går ut igen. Det börjar skymma. Dagarna är så förtvivat korta den här tiden på året.

”Så”, säger kvinnan och för första gången finns något tveksamt över hennes väsen. ”Din man sa att vi kunde göra ett eget kontrakt och signera det. Att det inte finns någon anledning att dra ut på affären. Att ett sådant kontrakt är lika mycket värt som...”

Jag nickar intensivt och hon tystnar. De ser på mig. Tveksamhet och iver i samma andetag. Är det de här två människorna och deras barn som till våren ska se dina påskliljor pressa sig upp ur den mörka jorden, farmor?

”Vi tyckte det var ett bra förslag”, säger mannen och går mot bilen. Han kommer tillbaka med ett papper. ”Så vi lät skriva ut ett kontrakt. Bara för oss att signera.”

Han ler och räcker mig pappret. Hon får upp en penna ur Fjällrävenbyxorna. Svart kulspets. Så står jag där med pappret i ena handen och pennan i den andra. Köpekontrakt, står det. Och adressen hit till ditt hus. Och en köpesumma som får det att vända sig i magen på mig. Tarmarna rumlar runt i kroppen.

”Okej”, säger jag och låter pennan nudda vid strecket där jag ska skriva mitt namn. Men illamåendet är så våldsamt att jag

måste vända mig bort. Måste rusa därifrån. Jag springer till husknuten, kräks ut i det brungula höggräset. Jag kan inte behålla huset, tänker jag medan jag står lutad över knäna och andas och hulkar. Tårarna droppar utan hejd. Det är idioti. När skulle jag hinna vara här? Och hur skulle jag kunna ta hand om huset på ett bra sätt? Det är så mycket bättre om den här barnfamiljen får glädjas över den här gården. Ser framför mig hur små barn ska springa stigen ner till sjön. Fara runt i skogen. Vara barn på det sätt som jag fick vara barn här.

Benen är darriga när jag går tillbaka till Fjällrävenparet. Jag drar med koftärmen över munnen.

”Förlåt”, säger jag. ”Jag mår visst inte riktigt bra.”

”Då ska vi skynda oss att åka”, säger hon och ler ett medlidamt leende. ”Vi skriver bara på så åker vi sedan.”

”Jag vet inte”, hör jag mig själv säga.

Kvinnan rycker till.

”Vad menar du?”

”Jag är inte helt säker på att jag vill sälja.”

Hur kan min röst låta så stark? Jag står så stadigt med fötterna mot jorden i dina gummistövlar, farmor.

”Men din man sa...” börjar han men jag avbryter honom.

”Som sagt, jag är inte helt säker på att huset ska säljas. Men jag återkommer till er så fort jag fattat ett beslut.”

De översvallande leenden jag fått är försvunna ur deras ansikten nu. De går mot sin bil. Den startar nästan helt ljudlöst och de lämnar gården. Jag sätter mig på knä vid rabatterna. Drar med handen över jorden. Jag kan bo här, farmor. Jag kan jobba härifrån. Alla siffror som jag ansvarar för har jag i min dator och den kan jag lika gärna ha här. Jag kan skapa ett hemmakontor i ditt kök. Jag kan sitta i zoommöten, teamsmöten, Skypemöten. Det finns ingenting jag inte kan göra från ditt kök.

”Vad i helvete håller du på med?”

Martins röst är återhållsamt ilsken. Jag anar att han är på

kontoret och behöver tygla sitt humör. Kanske står han vid sitt skrivbord och blickar ut på sina kollegor genom de stora fönstren. Han tar bilen till kontoret varje dag trots att statsministern uppmanar oss alla att arbeta hemma om vi har den möjligheten. Men han klär sig i sin kostym varje morgon och ger sig av. Och köar till kaffemaskinen med sina kollegor. Pratar och skrattar och andas samma luft. Går på afterwork efter en lång arbetsdag. Totalt orädd för smitta och sjukdom. Han är en av Odödlighetens människor.

”Jag vill inte sälja”, säger jag kort.

”Sluta vara fånig.”

”Jag är inte fånig. Jag vill behålla farmors hus.”

Jag reser mig. Torkar av jord mot byxorna. Ånga genom munnen.

”Nu får du besinna dig.”

”Jag har besinnat mig.”

Jag sätter mig på farstukvisten trots att jag fryser så jag hackar tänder. Skogen bakom huset omsluter mig.

”Vem är du egentligen, Martin?”

”Vad fan menar du?”

Den man som jag delat halva mitt liv med. Drömmarna vi vävt tillsammans, vårt hem som vi skapat, alla resor vi gjort, löpturerna, middagarna med vänner... Men samtalen har vi aldrig delat. Våra innersta tankar har aldrig snuddat vid varandra.

”De här månaderna med Corona i världen har fått mig att tänka, Martin...”

Jag tystnar. Långt borta hör jag ljudet av en bil.

”Kanske mer än jag själv fattat...”

”Men prata klarspråk, människa!”

Jag lutar mig framåt där jag sitter och kramar om mina knän.

”Jag kanske vill något annat med mitt liv. Man vet inte hur många dagar man har här på jorden.”

Han trycker bort mig, så som han ofta tryckt bort mig när jag sagt sådant som han inte vill höra. Men den här gången försöker

jag inte ringa upp honom. Försöker inte backa, ta tillbaka, ställa till rätta, använda mjukrösten.

Kvällen sänker sig över huset och jag går runt och tänder små lampor i fönstren och stearinljus på borden. Jag hänger mina kläder i garderoben bredvid dina kläder, farmor. Dina mönsterrika polyesterklänningar och brunbeiga västar. Från en annan tid.

Det är kolsvart i sovrummet. Det är ingen skillnad om jag blundar eller har ögonen öppna. Lakanen är kallblöta av svett. Jag fryser så oerhört. Skulle behöva hämta täcken och filtar men kan inte röra mig. Febern har tagit mig nu. Slår ut varje del av kroppen. Det jag fasat för ska hända händer nu. Viruset som jag fruktat nådde ifatt mig till slut. Jag har varit för oförsiktig, jag vet det. De satans varuhusköerna. De satans tunnelbaneledstängerna. Varför skulle jag gå ut över huvud taget?

Var det så här det skulle bli? Var det här mitt liv? Var det här allt? Eviga siffror i en dator i ett kontor längst upp i ett höghuskomplex i storstan. Vart tog de vägen, alla de där drömmarna jag hade som ung?

Snart kommer jag att få svårt att andas, snart kommer kvävningssänslorna, snart kommer jag att inse den fullständiga sanningen om att vara ensam. Det är det här som är orsaken till att en människa ska finna en livskamrat och hålla fast vid den, oavsett vad. Inte säga patetiska, obegripliga utsagor i telefon. För när sjukdomen kommer och du är ensam, då klarar du dig inte.

Jag famlar efter telefonen. Han har inte ringt. Inte skickat sms. Jag kan ju inte höra av mig nu. I bräcklighetens ögonblick. Så kikar månen plötsligt in genom glipan i gardinen. Rummet lysas upp som av en bländande lampa. Jag blinkar. Tankarna rusar som galna inom mig. Vill jag bo här ensam i ett ensligt hus? Är det vad jag vill? Eller ska jag åka tillbaka till det som varit mitt liv, mitt hem, de senaste trettio åren? Minnen och bilder rumlar omkring i huvudet. Jag vet inte hur jag ska stänga av dem. Försö-

ker andas, men andetagen är korta, ryckiga, får mig att må illa. Jag trycker på SR-appen. Radion har ofta kunnat lugna ner mig under svåra nätter. Radiopratare om natten har så mjuka röster. Varma. Orden spelar aldrig roll, det är hur orden sägs som betyder något.

Men nu möter mig utsagor om Trump och Biden och jag vill inte höra. Jag är så in i döden trött på det amerikanska valet och allt det för med sig. Donald Trump och hans eviga konspirationsteorier och lögner. Amerikaner som tycks överse med allt han säger och gör. Men sedan nämner man Kamala Harris namn och andningen lugnar sig. Hennes röst når mig. Rakt in i ditt sovrum, farmor, når mig den blivande vice presidenten Kamala Harris röst. Jag känner igen den omedelbart. Jag lägger mig på sidan. Ögonfransarna blinkar mot örngottet som vindrutetorkare en mycket regnig eftermiddag.

”Dream with ambition”, säger hon rakt in i mitt liv. ”Lead with conviction. And see yourself in the way that others may not. Simply cause they’ve never seen it before.”

Det fanns en tid då jag inte var rädd, och om hon som då var jag skulle se hon som är jag nu, skulle hon antingen skratta och slå sig själv på knäna eller bli mycket bedrövad. Successivt byttes färgstarkheten och den okuvligt raka ryggen mot gråhet och försiktighet. Från livsglöd till tyngd. Hon gick med trygga steg genom Paris gator, jag vet det, jag ser henne framför mig. Håret dansade ner för ryggen. Hon satt med världsvanhet på caféer i Venedig och drack sitt kaffe och rökte sin cigarett. Hon sprang genom Central Park, genom New York, och trodde att livet skulle förbli sådant.

Jag möter ännu en morgon längs stigen ner till sjön. Ingen feber, ingen värk. Bara de där plågsamma timmarna om natten. Dröjande går jag och låter blicken glida in bland träden. Som barn fick jag göra precis vad jag ville i skogarna här omkring. Klättra i träden, bygga kojor, simma i sjön. Du ringde i en mjölklocka

när jag skulle komma hem. Då stod du ute på farstukvisten och väntade på mig.

Telefonen ringer i jackfickan men jag låter den ringa. Jag har meddelat min chef att jag blir kvar här ytterligare några dagar. Han har det där sättet att lyssna på en och humma som om han verkligen förstår.

”Jag jobbar härifrån”, sa jag. ”Jag har datorn med mig.”

”Eller så tar du några dagars semester”, sa han. ”Du kanske behöver få vila efter allt som hänt med din farmor.”

Jag ser honom framför mig. Den stickade tröjan. De tjocka fingrarna på skrivbordsskivan. Han har varit min chef i evinnerliga tider men jag vet nästan inget om honom. Vi är nog sådana människor, både han och jag, vi gör det vi ska och sedan går vi hem.

Allt i min barndomsvärld var flerdimensionellt, tänker jag och viker av från stigen. Det fanns ständigt något fördolt i mossorna, de blåbärsrisbeklädda kullarna, i de höga stubbarna. Jag lägger mig ner i vitlaven. Blickar upp mot himlen. Den är inte isande blå som igår. Nu mer blyertsgrå. Trögflytande moln.

Jag skapade världar och befolkade dem när jag var ett barn. Och du, farmor, lyssnade andäktigt om kvällarna när jag berättade om allt jag upplevt. Varm choklad och vetelängd och ett tänt stearinljus på bordet. Dina fingrar kring koppen. Dina ögon intensivt in i mina. Om trollungarna som letade sig upp vid den knarrande trädstammen. Om huldrorna som smög iväg vid skogsbrynet. Om älvorna som dansade över myrmarken.

Vart tog det vägen, allt det där som var så levande inom mig när jag var barn? Drömmarna, fantasierna, myterna och legenderna? Trängdes de undan med all kraft när jag började gymnasiet och fick för mig att jag ville syssla med siffror? Med logik och fyrkantighet. Kom de att falna helt när jag fortsatte läsa ekonomi på universitetet och blev fullkomligt övermannad av Martin och allt som var han? Förpassades allt till okända djup i mitt inre? Låstes dörren? Slängdes nyckeln iväg?

Det ringer igen och jag sätter mig upp.

”Jag är på väg till dig”, säger han och rösten är mjuk nu.

Det är inte hans fel att jag bländades av självsäkerheten som lyste kring honom, som fick kurskamrater att dras till honom, som fick människor att tystna bara han kom in i ett rum.

Han får den blommiga koppen och jag dricker kaffet ur termoslocket. Vi sitter bredvid varandra på bryggan. Våra fötter dinglar en god bit ovanför vattenytan. Hans överrock blir skrynklig där han sitter.

”Vad händer?” säger han och blickar ut över sjön.

Mitt hjärta klappar långsamt, stadigt.

”Jag vill stanna här.”

Han vrider på huvudet och ser på mig.

”Exakt vad menar du när du säger så?”

”Det är så sällan som du frågar mig hur jag menar”, säger jag stilla. ”Jag uppskattar att du gör det nu.”

Han skakar irriterat, frustrerat, på huvudet.

”Jag upplever att du väldigt sällan vill eller orkar fråga mig sådant som kan kräva ett längre svar. Jag har fått ge avkall på min eftertänksamhet under våra år tillsammans.”

Han börjar tappa tålmodet, jag märker det. Det är något med kroppshållningen, med hur hans händer håller i koppen.

”Vad...”

Jag hejdar honom.

”Nej, Martin, jag vill att du lyssnar på mig.”

Mitt lugn är ovant för mig. Hur hjärtat fortfarande hamrar och slår i lugn, jämn takt.

”Jag har låtit mig formas till någon jag inte är. Jag har insett det under de här senaste nio månaderna. Och jag har insett det sedan jag kom hit. Jag har blivit någon jag inte vill vara.”

”Och det är mitt fel?”

Hans kaffe skvimpar över och det blir en fläck på hans beiga rock.

”Fan!” säger han och börjar hetsigt torka med handen över fläcken.

”Nej, det är inte ditt fel. Inte bara.”

Han slänger ifrån sig koppen och den krossas mot bryggan. Rosablommiga skärvor yr. Han kommer upp på fötter.

”Är det någon slags jävla femtioårskris du hamnat i?”

Jag skrattar till. Ett kvillrande skratt. Befriande.

”I så fall välkomnar jag kriser.”

”Så nu ska du stanna här i obygdén, är det vad du säger?”

Jag reser mig också. Bryggan gungar till under mina fötter.

”Ja, jag ska det.”

”Du ska inte tro att jag tänker flytta hit. Över min döda kropp.”

”Det tror jag inte, Martin.”

Jag stryker undan en hårslinga som letar sig fram över mina ögon. Hans hår står på ända. Det är inte ofta jag ser honom så.

”Så, vad ska du leva av, hade du tänkt?”

”Jag kan jobba härifrån.”

”Och vi? Hur ofta ska vi ses? Ska du komma åkande hem när det passar dig?”

Det finns ett litet barn där bakom det hårda ansiktet. Jag vet det. Han har kikat fram några gånger genom åren. En orolig liten pojke som kämpar med sig själv.

”Jag vill att vi skiljer oss.”

”Va?”

Han verkar inte förstå. Som om mina ord snurrar runt i hans huvud utan att landa rätt. I nästa stund fångar han in mig. Hans händer kring mina överarmar. Han håller i mig och föser mig bakåt, mot bryggkanten.

”Du skrämmer mig, Martin!”

”Du ska inte tro att du kan lämna mig!”

Min rygg böjs bakåt som i en båge över vattnet. Släpper han mig nu så faller jag ner i det iskalla. Då kommer ett ljud av krasande höras när jag krossar den tunna ishinnan. Den här sjön har burit mig så många gånger. Den kommer att bära mig också nu i novemberkallt vatten.

”Efter allt jag gjort för dig.”

Han drar mig till mitten av bryggan. Släpper mig hetsigt. Hans tårar kommer.

”Du har gjort massor för mig”, säger jag och drar in honom i min famn. Han skakar nu. Hela kroppen skakar. Jag stryker honom över ryggen. ”Och jag har gjort massor för dig, Martin.”

Herregud, vad håller jag på med? Trampar på en människa som i alla år gjort sitt bästa för oss? Som kämpat och strävat. Arbetat hårt för det liv vi får leva. Ska jag nu såga av trossen till den trygghet som ändå varit min genom hela mitt vuxna liv? Att inte längre få det där leendet om morgonen i köket över tekoppen, det där leendet som så många gånger lyst upp min värld. Att inte längre få en strykning över kinden i hastigheten i hallen inför en arbetsdag som känns omotiverad, ostrukturerad. Att aldrig mer ha hans varma arm över min midja när sömnen ryckts ifrån mig om natten.

Min gråt kommer också nu. Vild och våldsam.

Så enkelt det vore att bara ge efter. Trösta varandra tillbaka in i tryggheten. Ströva hand i hand längs stigen upp till huset. Gå in och tända ljus och kanske öppna en flaska vin. Äta en bit mat. Försöka prata ut. Gå vidare. För alla års äktenskaps skull. För den kärleks skull som funnits och som det fortfarande finns stråk av.

”Men jag har bestämt mig. Jag vill att vi skiljer oss.”

Jag ser honom gå längs stigen upp mot gården. Avståndet mellan oss ökar med varje steg. Han går snabbt, framåtböjd med händerna djupt nersjunkna i rockfickorna. Ömheten som blommar upp i kroppen. Ömheten för denne man som varit en del av mitt liv sedan jag var en ung människa. Men ömheten för mig själv är för första gången starkare. De dagar jag har kvar här på jorden, alldeles oavsett hur många de blir, vill jag försöka leva som jag själv vill. Ta plats i mitt eget liv. Vara den där människan jag är tänkt att vara.

Jag sätter mig ner på bryggan igen. Blickar ut över sjön, skogen där borta, fjälltopparna som reser sig i fjärran. Vinden som

svalkar allt som känns. En förvirrad sjöfågel som elegant landar på vattenytan.

När jag kommer tillbaka till gården har det åter börjat skymma. Den där märkvärdigt blå skymningen kring huset. Och snön faller, jag märker det nu. Jag tar emot det där snöfallet på samma sätt som jag tog emot snöfall när jag var barn. Utsträcka armar och tungan en bra bit utanför munnen.

Jag går till boden och hämtar lökarna som ska ner i jorden. Kanske är det för sent, hur ska jag veta? Kanske har jorden blivit på tok för kall och för hård? Jag lägger mig på knä vid rabatten och gräver med händerna. Gräver så djupt jag bara klarar av med stelfrusna, rödflammiga fingrar. Sedan lägger jag ner lökarna. Påskliljorna.

Hur kommer livet att se ut när ni spränger er upp genom jorden i vårens tid? Många nya offer som skördats i pandemins framfart? Eller har det vaccin kommit som vänder hela utvecklingen?

Och jag? Hur kommer mitt liv att se ut när snödrivorna smält bort? När dagsmejans tid är över? När det åter börjar knoppas i björkarna och asparna som ringar in gården?

Jag reser mig. Går in i huset. Ställer dina gummistövlar på platsen intill dörren. Hänger av mig koftan på kroken. Jag är hemma nu, farmor. Jag är hemma.

EVA MALM

TRYGGARE KAN INGEN VARA

Hon kände hur hon sänkte blicken. Hon tordes inte se på honom när han kom så här nära. Han stank sprit. Varje drag hon gjorde nu kunde få hans ilska att brisera och hon kände hur ryggen krökte sig knappt märkbart och hur armarna gjorde sig beredda att höjas för att skydda hennes ansikte, hennes bröst och hennes mage.

När han slog henne nu brydde han sig inte längre om att slå där det inte skulle ge henne synliga märken.

Det skulle ge henne märken. Hans slag nu gav henne alltid märken.

Ingen skulle ju märka det i alla fall. Hon var fast nu.

När hon inte arbetade hemifrån var han tvungen att bara slå där det inte syntes. Ibland frågade hennes kollegor om hon hade ont någonstans, men hon skyllde alltid på träningen. De visste att hon försökte gå ner i vikt.

De hade ingen aning om att hela hennes kropp ömmade efter hans hårda slag och hans lika hårda ord. Hon ville gå ner i vikt för att han kallade henne så fula saker. Han klagade alltid på hur hon såg ut, kallade henne fet, ful och sade att hon var dum i huvudet.

Slagen var det värsta.

Eller var det orden som var det?

Orden som kändes som slag rakt in i hennes redan såriga hjärta.

Det kändes som om han sakta dödade henne.

Inifrån och ut.

Utifrån och in.

Hon visste knappt vem hon var längre. Det var som om hon var helt utsuddad, som om hon var alldeles suddig i konturerna för hur skulle han kunna vara så arg på någon som inte var någonting?

Som var ett ingenting.

Fast det gick.

Han blev arg ändå.

Det var alltid något hon hade gjort eller sagt som gjorde honom förbannad, något som utlöste hans ilska och det var alltid hennes fel, han var noga med att påpeka det.

Han kom närmare.

”Du är fan värdelös”, väste han.

”Helt, jävla värdelös. Du klarar inte ens av att köpa rätt kaffe!?”

Hon sade förlåt.

Visste att han snart skulle lyfta handen, knyta den och måtta ett slag. Att han skulle slå henne tills hon slogs till golvet och sedan fortsätta att slå och att sparka henne när hon låg ner.

Hon var bara glad över att inget av barnen bodde hemma längre, att de inte var tvungna att se på längre.

Så kom det.

Slaget.

Hårt och med knuten näve rakt in i bakhuvudet. Hennes händer for snabbt upp för att försöka skydda huvudet, hon kröp ihop och hörde hur det knastrade i fingrarna när nästa slag, fortfarande med knuten näve, träffade henne över fingrarna för att återigen landa mot hennes bakhuvud.

Hon jämrade sig.

Visste att det bara blev ännu värre om hon skrek.

Nästa slag kom, nu på sidan av bröstkorgen. Hon kände en brännande smärta vid vänstra bröstet och föll ihop.

Nu skrek hon.

Hon skrek och började gråta samtidigt som hon jämrade sig...

”Snälla Patrik... Snälla, sluta!”

”Jag... ska... fan... inte... sluta! Du... ger... själva... FAAN...

i... att... tala... om... för... mig... vad... jag... ska... göra...

och... inte... göra!? FATTAR... DU... DET!?”

För varenda stavelse måttade han ett slag eller en spark mot hennes kropp.

Hon kände hur det högra ögonbrynet sprack, hur blodet kom, kände blodsmaken i munnen när hans hårda knytnäve träffade hennes kind så att hon bet sig själv, kände yrseln, skräcken, paniken...

Förgäves försökte hon skydda kroppen, huvudet och ansiktet mot alla slag, alla sparkar.

Han slog. Han sparkade.

Han slog och sparkade, slog och sparkade, slog och sparkade, slog och sparkade.

Hon hörde hur han blev andfådd, men han fortsatte och fortsatte och fortsatte.

Till slut blev allt svart.

Alldeles svart.

Hon vaknade upp på köksgolvet med kinden i en liten mörk pöl av sitt eget blod.

Kroppen kändes som om den hade gått igenom ett tröskverk. Precis varenda del av henne gjorde ont.

Han hade slagit henne mer än någonsin.

Han hade varit argare än någonsin tidigare.

Hon var livrädd.

Hon försökte öppna ögonen, men det gick bara knappt.

De var igenmurade och värkte.

Hon rörde försiktigt vid sitt ansikte med sin vänstra hand. Den högra handen kunde hon knappt röra, det sprängde av värk i pekfingret och långfingret. Mest troligt var fingrarna brutna.

Det högra ögonbrynet var tjockt och svullet, det raspade av det torkade blodet i ögonbrynets strån när hon strök med sina fingertoppar för att avgöra hur stor skadan var.

Hon kände efter med tungan inuti munnen. Kinden värkte, hon hade bitit sig där, det mindes hon. Blodsmaken fick henne att nästan kräkas.

Den här gången hade han inte slagit lös någon tand.

Märkligt ändå.

Den här gången hade tänderna klarat sig.

Hon var blodig även i hårbotten och stora tussar hår lossnade när hon försiktigt drog sin vänstra hand genom håret. Försiktigt försökte hon sätta sig upp.

Hon hörde hur han snarkade från soffan i vardagsrummet bredvid.

Han hade slagit henne, druckit ännu mer och somnat på soffan igen.

Han skulle inte vakna mer idag. Det tröstade henne på något underligt sätt.

Hon kom på sig själv med att önska att han aldrig mer skulle vakna upp.

Aldrig mer.

Det här hade varit den allra värsta gången genom alla år och hon kände för varje dag som gick att det här skulle komma att bli hennes död.

Han skulle döda henne, det var bara en fråga om när, inte en fråga om "om".

Hans blick när han såg på henne blev bara svartare och svartare.

Det fungerade hyfsat när hon inte jobbade hemma, men nu...
De gick varandra på nerverna.

Eller rättare sagt...

Hon gick honom på nerverna.

Ingenting hon gjorde dög, ingenting hon sade var något att lyssna på, inget hon ville göra var något att ta hänsyn till och han hade nogsamt talat om för henne att hon var en så värdelös människa att ingen någonsin skulle kunna älska henne.

Själv sade han att han hatade henne.

Att hon var ful, fet och en hora.

Att han skämdes över henne, att hon hade ett för gällt skratt och att han bara hade gift sig med henne för att hon gjorde allting.

Hon mindes hur det hade varit då de träffades. Hur romantisk han hade varit, hur han hade tagit henne med storm.

De bodde i olika städer, men han kunde bara dyka upp på kvällarna. Det gjorde han framför allt under helgerna, med en ros i handen och så älskade de så fort han kommit in genom dörren.

Då tyckte hon att det var passionerat och romantiskt.

Långt efteråt förstod hon att han inte hade gjort så för att det var romantiskt, han hade gjort så för att ha kontroll.

För att se om hon träffade någon annan när han inte var där.

Fast det hade hon aldrig gjort.

Hon hade älskat honom.

Bara honom.

De hade fått barn och de hade haft det bra tills barnen blev större och hans firma började gå dåligt i perioder.

Visst var han väldigt egoistisk och tänkte just inte på hennes och barnens behov, men han slog dem aldrig.

Aldrig barnen.

Bara henne.

Hon tänkte att om han hade slagit barnen skulle hon ha gått på en gång.

Nu var det bara henne han slog och han gjorde det inte inför barnen. Han gjorde det efter att de hade lagt sig.

Han slog henne aldrig så att det syntes, aldrig i ansiktet eller på armarna utan i magen eller nöp henne hårt i bröstet tills hon kved av smärtan.

Hon fick inte skrika. Barnen kunde bli skrämda.

De slutade älska passionerat. Hon blev rädd för varenda gång han närmade sig och hon förstod vad han ville.

Hon bara låg där.

Hon bara låg där stilla, utan att röra sig och väntade på att allt skulle vara över.

Han kallade henne för en massa, fula saker. Egentligen ville han att hon skulle bete sig som kvinnorna gjorde i de där filmerna hon hade sett att han tittade på vid datorn ibland, men det vägrade hon.

Hon kunde inte.

Flera gånger hade hon vaknat av att han försökte ha sex med henne fast hon sov. Han tryckte ner henne i madrassen och pressade sig in i henne samtidigt som han slog henne om han förlorade ståendet.

Det var hennes fel, tyckte han.

Hon var äcklig och gjorde att han inte kunde få stånd.

Precis allt som var fel var ju hennes fel.

Ganska märkligt var det ju ändå, kunde hon tycka. Att en människa ens kunde vilja utföra sexuella handlingar med en människa som helt klart inte ville, som bara låg där...

Som sov.

Hon trodde att han tyckte om det.

Han förstod att allt var våldtäkt och han tänkte på att skada henne, se henne som en sak, att förbruka henne, missbruka henne.

Kanske var det inte så konstigt. Inte heller hon kände att hon hade ett värde som människa.

Det värdet var borta sedan länge.

Deras tre barn hade bett henne att gå. Sedan de blev vuxna så hade hon insett att de hade förstått trots att hon hade trott att hon varit så duktig på att dölja det han gjorde mot henne.

De visste och de hatade det. De ville att hon skulle lämna honom och sade att de skulle hjälpa henne.

Johan, deras äldsta, hade konfronterat sin pappa.

Hon hade bett honom att aldrig göra om det för den kvällen slog han henne mer än någonsin och hon blev för första gången riktigt rädd för sitt liv.

Fast nu var nu och det hade aldrig varit lika allvarligt som nu, tänkte hon när hon till slut lyckades ta sig upp på benen och såg sig själv genom de två glipor till ögon som nu var hennes att se med.

Hon såg sig själv i reflektionen av köksfönstret.

Det var mörkt ute och ljust inne.

Hon såg fruktansvärd ut.

Allting värkte.

Precis varenda del av hennes kropp gjorde ont. Hon hörde hur han grymtande snarkade till i soffan.

Kanske sov han inte tillräckligt djupt?

Hon kände intensivt hur mycket hon hatade honom.

Hur hon hatade precis allt med honom.

Hans spritdoft, hans ilska, hans händer, hans lem, hans skämt, hans ord och hela honom.

Allt.

Precis allt.

Hon borde tvätta av sig, men om han vaknade nu...
Om han vaknade nu så skulle han mest troligt döda henne.

Det hade hänt något nu, det här var hennes varning.

En skarp och väldigt tydlig varning. Hon blev nästan full i skratt.
Precis som om hon inte hade fått årtal av varningar.

Hon slängde en blick mot honom i soffan där han låg, kände
hatet och beslutsamheten växa sig starka inombords.

Det här var hennes chans och hon skulle ta den.

Hon skulle inte tvätta av sig, hon skulle ta hans bil och åka här
ifrån.

Bilen som han aldrig lät henne köra, bilen som han envisades
med att köra henne till och från jobbet med... Givetvis var inte
heller det av omtanke som hennes kollegor trodde.

Det var för att ha kontroll.

Kontroll över henne.

Hon kunde ju, för guds skull, vara otrogen på väg till eller från
jobbet.

Hon smög så gott hon kunde. Höll de trasiga läpparna hårt
sammanslutna om sina jämranden för att de inte skulle höras,
men inuti sig själv skrek hon, grät hon, förbannade hon.

Hon tog sig ut i hallen, stack fötterna i Foppatofflorna och
kände efter i hans jackficka efter bilnyckeln.

Den låg där.

Hon tog den och tog sin jacka. Kände efter att plånboken och
mobiltelefonen var i bröstfickan och lade försiktigt handen på
dörrhandtaget.

Hon bad en stilla bön att dörren inte skulle gnissla som den gjort tidigare i veckan. Det hade irriterat honom såpass mycket att han hade givit henne en örfil som fått det att susa i öronen. Hon hade bara bett honom om han ville hjälpa henne att smörja dörren så att den inte skulle störa honom så mycket.

Det var inte dörren.

Det var hon som störde honom genom sin blotta existens.

Så hade han sagt.

Snart skulle han vara fri från henne.

Sakta tryckte hon ner handtaget.

Inte ett ljud kom när hon öppnade dörren.

Försiktigt gick hon ut genom dörren och lovade samtidigt sig själv att hon aldrig mer skulle vistas i samma hem som honom, kosta vad det kosta ville.

Hon stängde dörren bakom sig. Sakta släppte hon handtaget och gick försiktigt nedför den lilla farstutrappen.

Det var halt och hon halkade till i tofflorna. Kroppen värkte. Hon sparkade av sig dem och gick i strumplästen till bilen. Snön bet under fotsulorna, men hon brydde sig inte.

Hon låste upp bilen, satte sig i den, låste den och ställde in stolen och satte fast säkerhetsbältet med visst besvär före hon satte nyckeln i tändningslåset och startade bilen.

Hon såg lamporna borta hos Larssons träd när hon backade ut, hur de vajade i vinden.

Hon brukade titta på dem ibland. Många var de gånger det hade varit en tröst för henne att det inte var mer än hundra meter till nästa hus.

Om han skulle gå för långt. Som nu.

Snabbt växlade hon om till ettan, gasade, tvåan och gasade ännu mer... Hon glömde att blinka när hon kom ut på vägen och skulle ta in på utfarten, men hon brydde sig inte.

Han skulle aldrig mer få röra henne.

Den tanken gjorde henne upprymd och sorgsen samtidigt.

Han hade gått för långt och hon var tvungen att få det att upphöra nu.

Det barnen hade sagt var sant.

Det var han som gjorde fel, inte hon.

Hon tog upp mobiltelefonen ur bröstfickan. Såg att hon hade lite mer än hälften av ström kvar i mobilen.

Det var bra. Han hade ifrågasatt hur hennes mobil hade kunnat ladda ur idag. Han kollade den, men hon hade inte hörts med någon.

Hon sms-ade aldrig med barnen. De pratade alltid för att det inte skulle finnas något meddelande han skulle kunna råka få syn på.

Hon tryckte på snabbnumret som gick till Johan.

Han svarade genom att säga "Hej mamma!" och det brast för henne.

De träffades i polisens entré.

Johan hade ringt sina syskon och de stod innanför dörrarna och väntade på henne när hon kom fram en halvtimme senare.

Hon visste inte ens hur hon hade tagit sig in till stan, men mindes vagt att hon hade gråtit så att de redan svullna ögonen blev än mer svåra att se med och hon mindes hur ont hennes

hand gjorde när hon skulle växla, men egentligen visste hon inte hur hon hade tagit sig dit.

Hon skulle aldrig kunna glömma barnens blickar när de såg henne.

Poliserna som satt i entrén var väl en sak, deras blickar...
Men hennes egna barns blickar.

Sorgen.
Förfäran.
Ilskan.

Hon såg sina barn som barn och inte som de vuxna de nu var.
För henne skulle de alltid vara barn.

Hon visste ungefär hur illa det var. Hon hade ju sett sin spegelbild i köksfönstret även om hon undviktit att se sig i spegeln i hallen.

De kom fram emot henne och nu gällde inga pandemiregler längre. Hon föll emot dem och de fångade in henne i sina armar.

De höll henne så varsamt och försiktigt, såg hur ont hon hade.
De ropade på hjälp och flera poliser kom springande.

Då släppte hon.
Allt.

För första gången på väldigt, väldigt lång tid kände hon sig trygg.
Allt skulle bli bra.
Inte på en gång, men om ett tag.
Det skulle inte bli lätt, men det skulle bli bra.
Om ett tag.

Hon försvann samtidigt som alla gemensamt lade ner henne på en soffa och hon hörde Sofias förtvivalde ord...

”Älskade mamma... Älskade mamma... Vad har han gjort med dig!?”

Hon vaknade av att en kvinnlig polis i munskydd och visir satt och rengjorde hennes ansikte med en steril kompress. Det kändes svalt och skönt. Det sved lite, men det var ändå skönt.

Johan och Sofia satt bredvid henne i soffan. Hon såg att Sofia hade gråtit.

Karl stod en bit bort. Han stod bortvänd och hans axlar var nedsjunkna. Ibland ryckte de till lite och hon kände igen det från när han varit liten och inte ville att någon skulle se att han grät.

”Kan du ta hand om Karl?” frågade hon Johan.

”Han ser ledsen ut...”

Johan reste sig och gick fram till sin lillebror, det yngsta syskonet i skaran.

Sofia höll hennes högra hand försiktigt.

”Ambulansen är på väg. Du måste in på sjukhuset, mamma”.

Hon försökte le mot sin dotter. Försökte säga tack till den kvinnliga polisen som reste på sig med den blodiga kompressen i handen.

”Vi tog kort på dig nyss då du var borta. På ditt ansikte. Mamma...” Rösten skar. Sofias ögon var arga och så oerhört sorgsna på samma gång...

”Snälla, mamma... Du får aldrig gå tillbaka till honom. Du hade bara tur att han inte slog ihjäl dig nu. Snälla mamma, lova att du aldrig mer är nära den där jäveln!”

Hon såg sin dotter i ögonen och nickade till.

”Jag lovar.”

Varenda ord gjorde ont.

Både ont rent fysiskt, men också ont för att de verkligen gjorde ont på insidan i henne.

Han hade givit henne det finaste hon hade i livet, deras tre barn, men han hade skadat henne

så mycket.

Så länge.

Så ondskefullt.

Så utstuderat.

”Jag lovar!” sade hon igen. Mer beslutsamt den här gången och samtidigt vände sig Johan och Karl mot henne.

Hennes minsting... Han som var två meter lång men alltid skulle vara hennes lilla kille.

Känsliga, godhjärtade Kalle.

Hans ögon var röda, tårarna strömmade nerför hans kinder och han föll ner på knä bredvid henne.

”Får jag lägga mitt huvud på din mage, mamma?”

Han hade alltid gjort så.

Vilat med huvudet på hennes mage.

”Får du för ont om jag gör det?”

Hon visade att han kunde lägga sitt huvud på hennes mage och i samma stund som han gjorde det började han gråta okontrollerat. Genom tårarna och den hulkande gråten hörde hon honom bönfälla henne att aldrig mer träffa deras pappa, att de skulle ta hand om henne och att hon aldrig skulle behöva bli slagen igen.

Hon kände hur starkt hon älskade dem. Alla sina barn.

Hon kände en sådan ömhet för sin lilla Kalle. Hennes man hade alltid föraktat Kalles känslighet, som han kallade det.

Själv var hon så lycklig över alla sina barn. Över allt de var, hela deras personligheter, alla deras fina sidor.

Nu grät han.

Hennes mista barn. I hela sin kropp kände hon hans sorg över att hans egen pappa hade skadat henne på det här viset.

Johan och Sofia strök honom över ryggen. De hade alltid försvarat honom, de hade alltid backat honom mot sin pappa när han beklagade sig över att Kalle var ”vek”.

Hon såg blåljusen genom fönstret.

”Ambulansen kör in nu!” sade Johan.

”Vi följer efter i bilen, mamma. Vi möter dig på sjukhuset!” sade Sofia.

”Allting kommer att bli bra nu”, sade Johan.

Kalle tittade på henne och försökte le.

Hon försökte le tillbaka före hon blundade.

Hon tänkte att ja... Nu skulle allting bli bra.

Han skulle aldrig mer få röra henne.

Det kanske skulle ta ett tag, men allting skulle bli bra.

För första gången log hon rakt ut från hjärtat. Hon brydde sig inte ens om att det gjorde ont i hela ansiktet. Hon blundande och log med hela sitt jag, från hjärtat och ut.

Allting skulle bli bra.

Allting kommer att bli bra.

* * *

Not: Jag har inte själv varit med om det här och lever – tack och lov – i en relation med en kärleksfull man som visar respekt och omtanke.

Däremot vet jag att problemet med våld mot kvinnor har blivit värre nu under pandemin. Jag vill belysa det på det sätt jag kan och jag tycker om att skriva, därför blir det här mitt sätt att uttrycka det.

Eftersom jag är kvinna själv tror jag att det är lättare att sätta mig in i det kvinnliga perspektivet.

För hjälp går det att ringa:

Kvinnofridslinjen 020-50 50 50 (det syns inte att du har ringt).

Den som slår kan ringa:

”Välj att sluta” 020-55 56 66 (måndag-fredag 9.30-16.00, det syns inte att du har ringt här heller).

MARGARETA WINGE

GÄSTER I NUTIDEN

Östersund 2021 01 30

Kära Gerd!

Tack för brev som har legat ovanligt länge hos mig utan att bli besvarat, men bättre sent än aldrig. Den här coronakarantänen tar mer på oss än det har gjort förut.

Du skriver att luften gick ur dig, när din hund inte finns längre. Att du inte finner någon iver. Jag skall inte försöka trösta, men har full förståelse för hur du känner. Vi har haft svårt denna höst, för åtminstone tre av våra vänner och bekanta har lämnat oss. Så sent som i går fick vi besked om en god vän som fick sluta sitt liv, alldeles för tidigt.

Det är då det kommer en massa frågor och undringar. Varför just han eller hon? De skulle ha behövt vara kvar för de hade så mycket ogjort. Men inget får vi svar på och inget förstår vi heller. Bara tar till oss, gråter i själen en stund och fortsätter framåt. Funderande och grubblande, men ändå så fungerar vi. För att sen uppleva det igen och igen.

Jag tänkte en dag, att det är sådant som drabbar oss, vi som börjar bli till åren. Nu förstår jag varför alla gamla, när jag var ung, sa: *Jag får se om jag lever!* Ett stående uttryck som jag i dag vet varför så många sa så ofta.

Visst är världen och tiden svår, detta att inte träffa folk. Det går på något vis, men den här osäkerheten finns över att vi kanske har nåtts av smittan eller att någon av våra kära har drabbats. Att inte veta om det blir ett vaccin för oss äldre, eller något som

invaggar oss i falsk säkerhet, ger oro. Ger de oss skydd? Och så dessa mutationer från när och fjärran som lurar där i närheten av våra gränser och som ingen vet vad de ska göra med.

Kanske detta är världens undergång! Ja, jag vet att jag låter drastisk, men det trodde folk förr när det kom farsoter som pesten och spanska sjukan och annat farligt och, för att ta något närmare i tiden, polio. Det är ju en epidemi som jag minns väl. Jag minns att farfar sa, att vi inte fick leka i lövhögarna för där fanns nog smittan. Så visst har jag fel om undergången, men när någon dag är tyngre än andra, då är det nära till.

Ja, julen var en ny upplevelse. Småpojkar stod på knä på rollatorrampen utanför köksdörren och öppnade julklapparna. Ynkligt, hopplöst och, som pappa sa förr, gråtlett! Att veta att Ida var ensam i storstan utan att kunna få ta del av sillsallad, Jansson eller köttbullar, utan julglädjen och gemenskapen var också gråtlett.

Men juldagarna gick och det gamla året försvann bakom hörnet. Olle har fyllt 9 år och åter igen blev det ett besök på rollatorrampen. Mamma Ulrica hade gjort en tårta, som var som en ishockeypuck, rund och svart och med nio ljus på. Hon sa att i år var det lättsamt med tårtdekorationen. Ibland har det varit vulkaner som det har runnit lava ut över kanten av tårtan. Ett år var det dinosaurier, gröna och hotfulla. Hon har verkligen fått ta alla sina floristkunskaper i anspråk, och nu är det klart att en ishockeykille skall ha en puck som tårta. Jag frågade Olle varför han inte fyllde år på sommaren, när det var varmt och gott. Svaret kom, utan att han tittade upp: ”Fråga mamma!” Ridå!

Några julkort fick jag inte iväg, mer än det som gick till Ida med julklappen bestående av en rabatterad prenumeration av *Vitidningen*, den tidning som hon och jag löser korsord i varje gång hon kommer hem. Hon är som sin morfar – en väldigt duktig korsordslösare, därtill är hennes bokstäver så likadana att det ser ut som om hon har skrivit på någon slags maskin. Pedant som hon är! En inbetalning till *Smile* fanns också med i hennes julkortskuvert.

Ida skajpade, med sina brorssöner och pratade med lillebror Ebbe, den dagen hon fyllde år. Hon frågade om han tyckte att 60 år var mycket. Svaret blev följande: ”Jag tycker inte det låter så väldigt farligt.” Underbart.

Du skriver att det försvinner saker. Att skylla på en vätte har Herbert gjort en längre tid. Han säger småfolket och det är ju samma sak. Visst försvinner det saker. En del så stora att jag inte förstår hur småfolket kan mäkta med, men det är väl som med tomten, det är inget som är omöjligt.

En sak, som jag har observerat, är att om man säger: ”Du, Herbert, nu lägger jag detta här, så vi vet var vi har det”, det är det samma som Hokus Pokus, så är det borta. Bara på en liten hytt så är det borta. Då kommer jag att tänka på min förre svärfar, som blev arg på en av sina pojkar, Sture, som hade flyttat på något som pappan skulle ha. Han röt: ”Det är hopplöst! Nu skulle jag ha det verktyget och bara på en liten hytt är det borta!” Sture tittade på sin pappa och sa oskyldigt: ”Pappa, vad är en liten hytt?” Snacka om att ta udden av någon som är arg!

Ja, här har vi vinter, riktig vinter. Kallt och snö och mycket snö. Vi har tur att grannen kör vår snöslunga både hos sig och hos oss. Jag orkar inte längre skotta, ryggen vill inte ta sig an sådana göromål längre. Herberts hjärta är inte heller så piggt på att brukas till snöskottning. Han har fått korta av sina promenader och då krymper radien ytterligare.

Det är inte bara det sociala som har ändrats för oss. Detta, att vi måste gå med på att livet och dagen blir mer och mer begränsade är inte så lätt. Att bli gammal är något nytt för oss, men alternativet är sämre. Jag vill ju vara med och se, så då får jag väl stänka lite. Är man, som Herbert snart 90 om någon månad, så är det kanske en ynnest att kunna gå ut, kunna vara med i det som går att klara av. Det är lättare att sörja det som har varit än att försöka glädjas åt det som är. Det hör till det som kallas ålderdom.

Vi som är, som Folkhälsomyndigheten säger, äldre äldre och sköra, måste lära oss att vi är någon slags gäster i nutiden.

De flesta av oss vill kunna betala med reda pengar i en affär. Vi vill kunna ringa vår hälsocentral och få prata med en mänsklig människa och inte en konstgjord röst som säger: ”Vill du förnya recept tryck 1, vill du göra en avbokning av tid tryck 2, vill du prata med en sköterska tryck 3 eller vänta kvar.” När du har suttit och väntat i 47 minuter så är det din tur. Äntligen.

Ja, idag har vi hoppat över promenaden. Det är -18 grader och Mia har förbjudit oss att gå ut när det är -15. I går var det kanske -15 och Herbert hade ändå jättejobbigt med andningen, när han kom in. Då var det sängen och vila som gällde, inget annat.

Jag har passat på att ”rota” fram alla rotsaker som börjar ändra utseende i kylskåpet. Jag har skalat och tärnat kålrot, palsternacka och morötter, skurit ringar av en stor purjo och hade frusit några skurna selleristjälkar som jag hivade ner. Resultatet blev en bra soppabas eller något att använda till en gryta eller en pastasås med lite skinkost och creme fraiche. Jag har säkert 4-5 måltider påbörjade med det skrapet från kylen.

Så nu återstår för Erik att fylla på vårt lager. Denne tålige ”handlingsman”, som i snart ett helt år har sett till att vi har fått mat. Jag gör en lista och han går på affären, men det som roar oss är detta som han plockar ner i kassarna, som inte finns uppskrivet. Ibland en fläskfilé till lördagsmiddag. En spännande sås. Ibland en frukt, som vi inte har beställt. Eller något spännande bröd. Allt detta ger vardagen en guldkant.

I denna månad fyller Mats 46 år. Yngsten är 46 år, men det som är än ”värre”, min Pär, den äldste, har fyllt 64! Vissa stunder och dagar känner jag mig inte äldre själv. När solen skiner och matbrödsbaket blev lyckat, då är allt bra. När det känns som om armarna har blivit kortare och benen längre och man skall hämta upp skeden som man har tappat under köksbordet, då är man hundra år, minst.

På tal om ålder, så har Amerika fått en ålderman till president. En till äldre man. Kanske vi kan andas ut efter den tid som har varit. Det har varit ganska så turbulent med Trumpen, men att

han skulle sjunka så djupt att han inte kunde närvara vid Bidens installationshögtid var ett nytt bottennapp. Att en man, med den status och den befattning han ändå har haft, betar sig så är bevis på stora svagheter. Kanske hade man inte väntat sig annat. Något som han däremot har varit duktig på är att utnyttja de digitala tjänsterna. Han har inte slitit ut talarstolen utanför Vita huset, om man säger så. Har du som jag större förhoppning om en bättre värld med ljusare stunder nu, när "vi" har fått en ny man där i väster? Nu har jag inte Trumpen att ojja mig över och klaga på. Han har varit en rik källa att ösa ur.

Nej, du min vän, nu skall jag sluta med mitt prat. När någon undrar hur jag kan skriva vanlig snigelpost, så förklarar jag med att jag sätter min brevvän framför mig vid skrivbordet, så pratar jag ett brev. Så nu har du snällt fått sitta och lyssna på vad jag har funderat på sen sist. Å, du, du avbröt mig inte en enda gång. Min vana trogen far jag från ena ämnet till det andra som tankarna poppar upp. Efter så många år har du fått vänja dig vid min hoppstil. Det blir detsamma med ditt svar, jag ska sitta snällt och lyssna.

Hälsa omkring dig och lev väl.
Förresten, Herbert sänder en hälsning.

Kramen från mig till dig
Margareta

ANDERS NYLÉN

ETT GOTT VAL

Ytterligare en dag höll jag mig mest inomhus. Fast det bara var april var det nästan olidligt varmt. Först framåt kvällen vågade jag mig ut. Från lägenheten i Marielund gick jag längs en av gränderna nedåt, i riktning mot Storsjön. I de villaträdgårdar där man vattnat blommade det för fullt. Vid ett övergångsställe korsade jag Rådhusgatan och sedan följde jag den norrut mot centrala staden.

Längs en låg stenmur i övre delen av Österängsparken står några bänkar. Jag ställde käppen mot muren och slog mig ned på en av bänkarna. Rakt nedanför mig låg järnvägsstationen och till vänster en nedlagd skola där jag gick en gång för länge sedan. Bakom mig tornade den nya kyrkan upp sig.

Det var dis i luften och sikten var inte helt klar. I väster hängde solen över Oviksfjällen. I det flimrande motljuset såg jag silhuetterna av fordon som åkte fram och tillbaka över Vallsundsbron.

– Vart är de på väg? tänkte jag. Det är kväll nu. Varför stannar de aldrig upp?

Förr var det bara teve-masten i Brattåsen som avtecknade sig mot himlen. Den höga masten står kvar men numera domineras horisonten av ett antal vindkraftverk. De stora bladen rörde om i det gulröda kvällsljuset. Det blänkte och blixtrade i metallen när solstrålarna obevekligt hackades upp i fragment och småbitar. Kanske blev jag lite omtöcknad av alla skuggor och reflexer som kastades kors och tvärs över landskapet.

När jag hade suttit en stund blev jag varse en ung man som stod en bit ifrån mig. Jag hade inte märkt att han kommit. Han hade solen bakom sig och det var svårt att urskilja detaljer i utseendet, ändå föreföll han vara bekant. Han vände sig mot mig.

– Per, sa han vänligt och närmade sig.
– Ja? svarade jag, överraskad över att bli tilltalad.
– Hur står det till? undrade han.
– Jo, tack, sa jag. Det är bra, bara bra. Det är en sån fin kväll.
– Ja, visst är det, sa han och vände sig mot solen.
– Man får ta vara på livets små glädjeämnen, sa jag.
Han vände sig mot mig igen.
– Jag har kommit för att lindra dina plågor, sa han stilla.
Jag ryckte till.
– Va! utbrast jag. Vem är du?
Han höjde axlarna lite grand.
– En tjänare, kanske, sa han. Eller budbärare.
– Jaså, sa jag dröjande. Finns det såna nuförtiden?
– Jodå, sa han. Det finns det. Man har sett att du lider.
Han sa det enkelt, som om det var en självklarhet, och jag sa inte emot. Istället såg jag ned. När jag rörde ena foten fram och tillbaka dammade det av gruset på marken.
– Vem är det som har sett det? undrade jag och såg upp.
– Du frågar, sa han. Men det brukar ni göra. Ni vill gärna veta, men det är inte så viktigt. Du förstår, jag har med mig tre önskningar.
– Önskningar? ekade jag oförstående.
– Ja, tre önskningar till dig, ungefär som i sagorna. Vad skulle glädja dig just nu?
Jag försökte tänka efter.
– Du har rätt, sa jag efter en stund. Jag är orolig. Det är jag.
Han nickade förstående.
– Det är den här värmen, fortsatte jag och slog ut med ena handen. Det ska inte vara så här.
– Kanske inte, sa han.
– Nej, sa jag och skakade på huvudet. Det är inte naturligt. Björkarna har slagit ut alldeles för tidigt och fjällen borde vara vita så här års.
– Det är en del som har förändrats, sa han. Men det har sina orsaker. Det har inte hänt av sig självt.

- Nej, suckade jag. Visst är det så.
- Så, undrade han. Vad är det du önskar?
- Jag drog efter andan.
- Jag tänker på barnbarnen, sa jag. Jag skulle vilja ha någonting, en apparat eller ett ämne som kunde suga upp de där skadliga gaserna ur luften.
- Oj, sa mannen. Du tänker på kommande generationer. Det är vackert, det är det. Men de befogenheter jag har fått handlar om dig, inte om någon annan.
- Jaha, sa jag förvånat. Bara om mig?
- Ja, bekräftade han.
- Men varför det? undrade jag. Jag har väl inte gjort något speciellt? Jag är bara en vanlig grå farbror.
- Tyvärr har jag inte full insyn i ditt ärende, sa han formellt.
- Men något vet du väl? sa jag.
- Jo, medgav han. Något vet jag. De gav mig de här.
- Han räckte mig några saker som jag tog emot och tittade närmare på.
- Det är ståltråd, sa jag. En stoppnål och en tub med lim.
- Ja, sa mannen. Jag förmodar att det är sånt som du har använt dig av.
- Visst har jag det, sa jag och klämde försiktigt på limtuben. Jag skrattade till.
- Vad var det jag sa? sa jag. Jag är bara en sparsam och tråkig gubbe som envisas med att laga gamla saker.
- Det är väl inte så ”bara”, sa mannen. Fler kanske borde göra som du.
- Tror du det?
- Varför inte? Det skulle väl vara bra. Men, som sagt, jag vet inte så mycket om dig. En sak vet jag i alla fall, och det är att när det gäller tekniken, maskinerna och kemin, är det människorna som måste stå för idéerna och uppfinningarna.
- Mm, lät jag. Det låter rimligt. Har vi ställt till det för oss, så får vi också reda ut det själva.

– Ungefär så är det, sa han. Men förlora inte hoppet. Det pågår arbete. Nästan överallt funderar och experimenterar man. Ni har så många förmågor, se bara till att använda dem rätt.

– Du, sa jag. Egentligen har jag bara en önskan. De andra två kan du ge till någon annan.

Han höjde ögonbrynen.

– Det var ovanligt, sa han. Att avstå från något som man kan få.

– Se det som ett utslag av sparsamhet, sa jag.

– Du har ju humor, log han. Tråkig gubbe? Nej, det är du inte. Det här var ett av de intressantare uppdragen den sista tiden. Nå, låt höra. Vad är det du önskar?

Jag svalde.

– Ge mig balansen och något av mina gamla krafter tillbaka, sa jag. För mig till fjällkanten och låt mig än en gång få skida på skaren mellan de krokiga björkarna. Låt mig höra smältvattenbäckarna brusar och vårfåglarna sjunga. Det är allt. En timme räcker. Sedan är jag nöjd. Något mer önskar jag inte.

Han nickade.

– Jag finner att du har gjort ett gott val, sa han.

MEDVERKANDE

Christer Boberg

Bosatt i Östersund
Ekonom

Ulla Brännström Engelsperger

Bosatt i Östersund
Pensionerad lärare
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *Hon är ändå bara flicka*, Ord&visor
förlag 2020
Medlem i Författarcentrum Norr

Peter Bäckman

Bosatt i Ås
Gymnasielärare, författare, frilansjournalist
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *I saknaden föds hatet*,
Jengel förlag 2012

Lena Deimo

Bosatt i Brunflo
Pensionär, författare, konstnär
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *Spårstämplar*, Visto förlag 2019

Bianca Gabrielsson

Bosatt i Ånge (tidigare i Duved)
Studerar

Sofie Gisslén

Bosatt i Östersund
Psykolog och skribent
Tidigare publicerad
Senast publicerad i Östersunds-Posten

Lena Hedman

Bosatt i Undersåker
Frilansjournalist
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *FJÄLL – Våra skönaste turer till fots och på skidor*, Votum förlag 2019.
Hemsida: lenahedman.com

Karin Härjegård

Bosatt i Duved
Präst i Svenska kyrkan och författare
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *Det har kommit ett brev*, Gryningsljus förlag 2019
Medlem i Författarcentrum Norr
Hemsida: karinharjegard.se

Jenny Jejlid

Bosatt i Östersund
Författare, utbildad journalist och socionom
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: *Kvinnan som dök ned i en pool*, Joelsgården Förlag 2021

Karin Jirdén

Bosatt i Backen, Oviken
Pensionerad socionom
Tidigare publicerad
Senast publicerade verk: Artikel om konstnären Johan Tirén i: *Snillena i Snilleriket*, Jengel förlag 2008

Alida Johansson

Bosatt i Bomsund

Barn- och ungdomsbibliotekarie

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: ”Kattgraven” (novell), i: *Kattgraven och bilbältet*, Festival A - Ö 2016

Martin Johansson

Bosatt i Östersund

Teaterregissör

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk, ”Noderna mina”, i: *Orter och ställen*, Region Jämtland Härjedalen 2016

Hemsida: martintjohansson.com

Ewa Jonsson

Bosatt på Frösön och i Kvarn, Mattmar

Socionom, Haiku- och bloggskrivare, pensionär

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: *En berättelse om Siv: ett livsverk i socialtjänstens anda*, Östersunds kommun 2000

Blogg: ewa1jonsson.wordpress.com

Ackie Kempff

Bosatt i Edsåsdalen

Musiker, låtskrivare, fransklärare

Lova Lekare Graaf

Bosatt i Järpen

Projektledare

Eva Malm

Bosatt i Ås

Ombudsman/chef på studieförbundet ABF Jämtland Härjedalen

Ej tidigare publicerad, skriver just nu på en bok om ofrivillig

ensamhet tillsammans med författaren och skribenten

Torbjörn Ohlsson.

Anders Nylén

Bosatt i Edsåsdalen

Jägmästare och lärare

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk, ”Berättelser från Lugnvik”, i: *Den dolda staden*, förlag 404 2018.

Malin Palmqvist

Bosatt på Frösön

Frilansjournalist, kritiker, redaktör

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: ”Om Väggen av Marlene Haushofer”, i: *Provins nr 2 2020*

Hemsida: malinpalmqvist.wordpress.com

Jim Pålsson

Bosatt i Östersund

Pensionär

Lisa Ridzén

Bosatt i Hegled

Doktorand i sociologi vid Mittuniversitetet

Tidigare publicerad i akademiska sammanhang

Ulla Romild

Bosatt i Östersund

Statistiker, utredare på Folkhälsomyndigheten

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: ”Ensam igen”, i: *Orter och ställen*, Region Jämtland Härjedalen 2016

Freddie Ross

Bosatt i Bomsund

Konstnär, författare och frilansande skribent

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: *Grymhetens konst – Etiska reflektioner kring kontroversiella konstverk*, Vision Forum 2019

Hemsida: freddieross.wordpress.com

Ingrid Marie Thorslund

Bosatt i Åre

Författare, fastighetsskötare

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: *Vårvinter*, Backmyrens förlag 2021

Medlem i Författarcentrum Norr

Hemsida: ingridmariethorslund.se

Cora Virinen

Pseudonym för författare bosatt i Jämtlands län

Tidigare publicerad

Ellinor Wall

Bosatt i Östersund

Projektledare och kreativ skapare

Ronney Wickzell

Bosatt på Stallbacken i Ås

Presskommunikatör och fd journalist

Margareta Winge

Bosatt i Östersund

Pensionär

Tidigare publicerad

Senast publicerade verk: *Lånar dig en stund*, på eget förlag 2018

I tjugosju texter (noveller, dikter, reflektioner och essäer) utforskas vår samtid och framtid i skuggan av klimatkris och Coronapandemi. Här finns stillsamma reflektioner från pandemins väntrum och framtidsdystopisk förtvivlan och oro. I vissa berättelser är framtiden redan här och vi får kika in i den, där finns både mörker och ljus. Vissa berättelser väcker ilska och sorg. Andra berättelser andas kraft och kärlek. Kriser och kramar.

Författarna kommer från Jämtland Härjedalen och har alla deltagit i en skrivartävling som utlystes vintern 2020/2021.